

tima relinquenda, si in specie illi fuerit renunciatum, Céphal. conf. 466. n. 48. lib. 4. & 642. n. 26. lib. 5. Seraphin. de priuilegiis iuramentorum. priuilegio. 70. n. 27. Gomez. vbi supra Decian. respons. 6. lib. 1. Cesar Barz. decis. 103. n. 26. Ioan. Gutierrez de iuram. confirm. p. 1. c. 19. n. 3. Michael Ferrer. obseru. c. 474. Cancer. ibid.

Ita, & hic filius assignata riuis cui fuit de legitima satisfactio, ipsi volente, & recipiente pro integra ipsius solutione; ita ut nulla alia renunciatio nec pactum liberatorium, nec aliud requiratur; cum omnis solutione fuerit obligatio extinta ad latè tradita per Geor. allegat. 23. qui ex hoc firmat fieri locū alijs ex successorio edicto. Ioan. Baptist. à Thoro in compendio decisionis. Neapolitan. verbo auaia an succedat ex Franch. decis. 92. sequitur Pater Molfes. in additio. ad quæst. 13. titul. de renunciat. numer. 4. fol. 181. tom. secundo ad consuetud. Neapolitan. ut alias ego respondi, vbi agebatur de successione intestata matris fauore sororis, quæ simpliciter dotem receperat, & incongruam, contra eam, quæ congruam habuerat pro omni, & quocunque iure, etiam legitimæ, & successionis materiæ: dum firmaui ipsam exclusam, & si nullum adfuerit iuramentum; & translatio de dictis iuribus in fratrem, vel patrem; quia sufficit dictam receptionem fuisse operatam effectum extinctuum ad hoc ipsa deberet haberi pro extranea, in tantum, ut fieret locus alteri ex successorio edito, & mecum concurrebant alij domini patroni cause ex primariis regni huius, licet post hæc scripta audierim, contra decimum fuisse, his tamen non adducatis cum celiens a nobis recelerit licet existimem ulterius cogitandum.

67 Hæc adeo procedunt, in quantum tñ si pater testatus decesserit, posset filium naturalem in toto ase instituere, tamquam si nullus ei legitimus superesset, ut dicit se consuisse Cancer. dict. lib. 3. variar. c. 1. 5. n. 10.

68 Prædictis tñ non obstant Bald. sibi contrarius in authen. si captivi C. de Episc. & Cleric. Alexand. in d. leg. si cum dotem §. 1. n. 9. Soccin. in leg. marcellus §. resque num. 3. D. ad trebellian. Caroz. in l. fin. quæst. 13. vers. facit quod D. de dot. promiss. Valsq. in l. si arrogator num. 1. 2. D. de adopt. idem Valsquez controvrs. illustr. cap. 25. n. 14. Molin. Theolog. de maiorat. disput. 616. a. num. 14. D. Augustin. Barbos. in leg. 1. par. 4. num. 141. D. solut. matrim. cum alijs, quos præter morem sibi contrarius sequitur Giurba decis. 5. n. 39. versic. & pater; quibus addo Anton. Faber de error. prag. decad. 41. error. 7. n. 11.

Quia accipiendo sunt vbi pater minus iuste, & non iure eam filio assignet, ut se explicat ultimus Faber, ceterum si validè, nescio quomodo possit hæc secunda sustentari, nec recurratur ad quod quam plures teneat patrem cogi iterato dotare filiam; tñ quæ dotem perdidit, ut post multos tenet Giurba dicto loco n. 39. & alios allegat Merlin. dicta quæst. 30. lib. 2. tit. 2. quia alia est ratio, quæ concurredit in donatione, idest ne filiam meretricari continet: vbi vidua sine dote remaneat, nec possit continere, vellet quæ alium super inducere, quod periculum cessat in filio.

70 Imò in filia vbi maritum tñ habeat, licet pauperem, nunquam admitterem nouam dotis petitionem, sed tantum alimentorum, si maritus adeo pauper, vel inutilis eset, ut vxori de necessariis prouidere non valeret, in quo casu concurro cum Giurba, sicuti eum libenter, & indistinctè sequor in alimentis, filio huiusmodi, qui legitimam portionem perdidit præstandis, cum considerationibus prout ibi per eum, & per Merlin. dict. quæst. 30. maximè de dandis ad subleuandam indigentiam, si dolosè consumpserit, imò si citra dolum, non verò secundum qualitatem, & vires præstantis.

Nec præterea in hac materia non potuisse con-
71 coquere distinctionem illam tñ Spini à Cancer. in speculo testament. gloss. 18. n. 90. dum dicit, quod aut nouam legi-

Tomus Primus.

timam petat in vita, & non obtinebit, aut post mortem, & secus, nullum enim habet saporem nec subsistentiam; ex quo iam sat superque supra firmatum est, non posse dari calum ultra dotis causam, vel citra dolum; vbi pater cogatur filio legitimam assignare in vita, adeo ut extra rem sit querere an vna vice assignata possit adstringi ad alterius præstationem, domi viuit, & in calu vbi cogatur, nemo dubitat, quod iterum in vita assignanda non sit, sed tantum mortis tempore.

Diximus supra num. 7. & 8. donationem factam filio pro alimento valere, addendum erat, etiam citra insinuationem fauore alimentorum, ex doctrina Gratian. discept. 750. n. 29. tom. 4. qui alios allegat cuius doctrinam esten-
72 do etiam stante statuto tñ nostro de dote loquente sub Dom. Comite Castris, ex eo quod in odiosis alimenta se-
parantur a dote, cum sint illa fauorabiliora, ut alibi per nos firmatum est, & notat in specie Gratian. discept. 832. num. 33. tom. 5. intelligendo tamen ad metam alimentorum, & respectu eius qui tenetur. Et hæc satis sunt quoad hanc particulam.

PARTICVL A DECIMA QVINTA.

E T F I N A L I S.

A R G V M E N T U M.

Donatio contemplatione matrimonij inita valet inter patrem, & filium; intellectus ad l. Pompon. Filadelph. 35. D. fam. l. erciscunde, traditur, matrimonia inter nobiles raro fieri sine donatione ex parte viri ostenditur. Dos donata viro censetur per prius donata vxori, ut viro tradat, & quid transeat penes virum, quid vero penes vxore remaneat de dotibus durante matrimonio.

S V M M A R I U M.

- 1 **D**onatio contemplatione matrimonij facta, an valeat inter patrem, & filium in potestate.
- 2 **A**ntiquæ propter nuptias transibat in dominium vxoris, hæc vero quæ moribus recepta est minime.
- 3 **T**extus in l. Pomponius filadelphus 35. D. familiæ erciscundæ verus intellectus traditur secundum Fabrum, sed vide num. 10.
- 4 **D**onatio pro dote filia valet, quando fit genero pro ea.
- 5 **C**ontemplatione matrimonij facta, confunditur cum contratu dotali, & unicus contractus efficiuntur, & perinde valet, ac si pro dote datum esset.
- 6 **P**ropter nuptias inter patrem, & filium fuslinetur, ut eodem modo illa, quæ in eius locum successit.
- 7 **M**atrimonia inter nobiles contrahuntur, ut sepius medianibus donationibus sponsu factis per parentes de consuetudine generali.
- 8 **P**rofectitia efficiuntur donata per patrem filio contemplatione matrimonij.
- 9 **A**ntonius Faber magis attendendus est in eo quod decisit, quam quod alibi scripsit.
- 10 **C**ivilis possessio dotis transit in virum, cui res traditur.
- 11 **N**aturalis possessio dotis remanet penes vxorem etiam constante matrimonio.
- 12 **D**os data viro censetur per prius donata vxori, ut ipsa viro tradat, occultatur enim unus allus.

Expeditus ab omni genere donationis, de celebrari solitis inter patrem, & filium, quæ tamquam præmissa antecedere voluimus tractatus nostri speciale partem, pro maiori ipsius intelligentia, & legentium facilitate, ad hoc

ut ex illarum inspectione quasi per gradum ad eam pertinetur; deuenio ad peculiarem materiam ipsius, de donatione videlicet quæ per patrem fit filio contemplatione matrimonij, per eum contrahendi.

Supor quo, prima se se offert questio, quæ in ordine tractatus erit ultima huius secundi discursus, an videlicet donatio ex huiusmodi causa facta t̄ valeat inter patrem, & filium non obstante patria potestate; satis enim super visum est de reliquis donationibus, quæ a principio valent, vel quæ ex aliqua causa confirmantur.

Et primo supposito regulam esse inconcussam, quod donatio inter patrem & filium non teneat, propter impedimentum patriæ potestatis ad tex. in l. n̄ cum filio famil. 16. D. de fuit. l. imper. 50. D. ad senat. consult. trebel. l. 2. C. de inoff. donat. l. sue emancip. 17. C. de donat. cum mille per nos adductis in 1. part. secundi discursus huius tractat. restat videre an hæc donatio sit una ex exceptis, & pro negatiua facit quod cum gloss. in d. l. 2. C. de inoff. donat. enumeret omnes donationes, quæ consistere possunt inter parentes, & filios a principio, nec indigent alia confirmatione mortis, vel emancipationis, non enumerauit præsentem donationem, unde cum non sit excepta, remanet sub regula; etiam quod eandem habeat rationem. Nec inuac replicare, quod valeat tāquā sit donatio propter nuptias, quæ una est ex illis per glossam enumeratis, quia ex dictis per nos in 1. discursu huius tractationis, & alibi sūpius satis apparet hanc donationem non esse illam antiquam propter nuptias, sed aliam non solum nomine, sed etiam effectu, diversam dum illa transibat in dominium mulieris: & debebat fieri t̄ donati coequalis, & ista fit viro, & remanet ipsius propria, ut in terminis, de quibus agitur affirmant Guid. Pap. dec. 145. n. 2. Ripa in l. 1. nu. 141. vers. Et pro ista communi sentent. D. solut. matrim. Card. Mantic. de tacit. Et ambig. lib. 13. tit. 42. nu. 18. vers. unde ex facto Bald. Nouell. de doce priuile. 10. p. 7. Paris. conf. i. 6. nu. 29. lib. 6. Bertrand. conf. 383. n. 28. lib. 2. Tellius in l. 29. tauri n. 5. Et l. 17. n. 78. Gomez in l. 50. tauri n. 11. Regens de Pote conf. 39. n. 29. Et conf. 180. n. 15. Mastril. dec. 211. nu. 19. Castill. dec. 152. numer. 160.

3. Nec textus t̄ in l. Pomponius Filadelpbus 35. D. famil. er. ciscund. potest huic donationi applicari, quia non est facta vt in dotem vertatur, nec est donati coequalis, & respetuosa, ut dictum est.

Secundo, si attendere volumus genuinum, & medullare intellectum dictæ legis, ex eamēt elicitor conclusio, quod hæc donatio valere vñquam potest: nam admista similitudine cum dote, sequitur quod sicuti donatio t̄ facta filia non valet nisi in quantum pro filia sposo donetur, ita nec hoc in casu valebit si filio fiat, sed ita deinceps si nurui conferatur, pro filio, ut in terminis dotis, docte, & eruditè firmavit Anton. Faber. coniect. iur. lib. 13. cap. 2. ad fin. Et lib. 7. cap. 12. Et de error. pragm. p. 2. decad. 40. error. 9. & in puncto hoc, de quo disputamus arguit, idem auctor in decad. 41. error. 2. n. 2. eiusdem operis, & ante eum hanc eamdem opinionem tenuit Calrens. conf. 345. ad med. lib. 1. & latè declarando dictum textum Fulgo, in d. l. Pomponius Filadelpbus num. 3. Ripa in l. 1. num. 141. D. solut. matrim. & ibi Alciat. num. 8. cum alijs per Tellium ibi, & post Alciat. conf. 7. num. 22. vers. circa secundum lib. 8. de Ponte conf. 80. n. 10. Et seq. Mantic. de tacit. Et ambig. lib. 13. titul. 4. n. 12. Roujt. conf. 15. n. 7. lib. 2.

Quibus nihil mouentibus, verior opinio est, & ab omnibus recepta, quod hæc donatio, de qua noster erit sermo, valeat inter patrem, & filium non obstante vinculo patriæ potestatis ex infra scriptis rationibus.

Primo quia licet non sit vñre donatio propter nuptias nec sponsalitia largitas vt i nos latè probauimus in dicto primo huius operis discursu; attamen est donatio ob causā dotis, & matrimonij, quæ confunditur cum dotalitio-

t̄ contractu, & ynicus efficitur, & existimatur, ad notata per Bald. in l. 2. Et l. petens. Cod. de pastis; quarè dum constitutio dotis sustinetur inter patrem, & filiam in porestate ob fauorem matrimonij; non obstantibus regulis iuris communis; eodem modo firmare necesse est, quod valeat hæc donatio quæ filio fit, dum celebratur ex eadem causa, & eodem instituto, ex hac ratione moti. Doctores indistinctè valere affirmant; ut primo loco fuit deducimus in parlemento del finali, atque decisum teste Guid. Pap. decif. 145. num. 2. vers. sed his, vbi Ranchinus addens Calfuscus ad consuetud. Burgund. tit. des droit, Et apparent in rubr. 4. n. 36. Boer. decif. 159. n. 9. Natta conf. 609. n. 3. Roland. conf. 44. n. 1. Et conf. 70. n. 3. lib. 4. qui alias allegant liber fallent. regula donatio facta à patre fallent. 6. num. 103. manuali Nauarr. cap. 17. n. 4. 145. Crotus in l. frater à fratre q. 12. in 1. limit. n. 71. D. de cond. indeb. & hac ratione ex nostris vtuntur Castill. decif. 51. nu. 8. Et decif. 106. num. 10. Mastrill. decif. 250. num. 67. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1. glos. 8. num. 74. qui allegat Montier. in respon. proxior. amit. p. 1. num. 79. Molfel. ad consuet. Neapol. tit. de reuictiat. q. 7. n. 16. Et q. 10. nu. 3. Et conf. 11. num. 1. Surd. conf. 217. num. 6. Menoch. conf. 203. n. 15. Et conf. 261. nu. 15. Et conf. 723. num. 21. Et conf. 967. Fontanell. claus. 4. glos. n. 10. Caball. conf. 86. num. 30. Et conf. 136. num. 20. lib. 2. quibus addi possunt Peregr. conf. 78. lib. 3. nu. 10. Gratian. discept. 297. n. 3. Et 13. tom. 2. Et discept. 984. n. 24. t. 5. Fontan. iterum claus. 4. num. 10. Allegar Berengar. in c. vñcis de filijs nat. ex matrim. ad morgan. c. 6. prælud. nu. 2. Molin de rit. nupt. lib. 3. c. 6. n. 26. & nos in discursu 1. n. 66. vñilate de hoc tractatum est.

Secundò quia tales donationes æqui parantur cum donationibus antiquis, quæ propter nuptias appellabantur, quæ sicuti erant exceptæ t̄ a regula dictæ l. 2. ut glos. ibi facetur, ita ratio suadet, quod, & iste censeantur exceptæ quod vñre æquiparentur, latè probatum est supra in primo discursu nu. 8. ex pluribus Doctribus fundati quod cum illa donatio ab aula recesserit in eius locum succellit ista, de qua agimus, quibus addo Monter. decif. 10. n. 7. & mille per Stephan. Gratian. discept. 924. nu. 33. Et discept. 984. n. 30.

7. Tertio, quia hæc donatio consuetudine t̄ probatur que sola sufficeret ad eius validitatem, non obstante regula prædicta, de qua testatur Guid. Pap. dict. decisio 145. ann. n. 3. vers. præterea generalis. Bertrand. conf. 346. nu. 8. o. volum. 1. Natta dict. conf. 609. num. 3. circa medium Roland. conf. 70. n. 4. vol. 4. & de Regno Neapolit. Praesde Franch. decif. 436. num. 4. vbi ait quod in regno illo vñquam contrahuntur matrimonia, nisi a parentibus recipiant, donationem, quæ æqualeat dotibus, subdentes verba, & in hoc calu index debet le fingere patrem mulieris, & considerare an ipse esset traditurus nupti filiam filio familias, cui pater donasset donatione reuocabili, & cetera, vt ibi, & de consuetudine Cataloniae testatur Fontanell. dict. claus. 4. n. 9. vbi ait quod suis temporibus milie id generis donationes fieri videntur, quas postea in iudicis omnimodam habere firmitatem agnoverit, & pro eius validitate pluries iudicatum, & de eius validitate, & frequenti vñli inter nobiles potissimum testatur alter ciuidem nationis author Mol. de rit. nupt. l. 3. q. 2. n. 61. fol. 141. col. 2. a tergo, Et q. 6. n. 57. in medio f. 153. & de Regno nostro omnes nostrates quotquot scripserunt horum tribunilium decisiones huiusmodi donationes vñritas ostenduntur. Milan. dec. 19. lib. 1. Intrigl. decif. 20. Castill. d. decif. 51. Et decif. 106. Et decif. 152. nu. 163. vers. non nego, Mastril. decif. 250. n. 67. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1. glos. 8. num. 74. Amatus qui eosdemmet, in alijs ramen locis refert rej. 30. n. 12. qui omnes ita de ea scripsere, vt euidenter receperint in hac regione demonstrent, & re vera nullus pene in hoc Regno filius familias matrimonium contrahui-

in calu

in casu vbi egregia dos ex parte mulieris afferatur, quin pater illi aliquid correspondiue donet, quod pro oneri bus matrimonij portandis, & tuitione doris deseruiat iusta doctrinam Angul. de meliorat. ad leg. 6. gloss. 4. numero 8. & 10. titul. 7. liber. quinto. Rouit. in pragm. 1. numero 167. tit. de Abus. in scrib. sublat. & cons. 15. numer. 8. ad fin. libr. 2.

Demum ex praeditis, & alijs rationibus praesentem donationem valere affirmant omnes praeceitati patres, quibus addendi sunt Tiberi. Decian. respons. 31. numer. 69. & respons. 41. n. 22. vol. 1. Marquili. in Vsat. auth. & rogat. fol. 219. col. 2. quos citat Fontanell. dict. claus. 4. cum multis ex praeceitatis in primo fundamento Becc. cons. 20. n. 3. Molini. de ritu nupt. lib. 3. cap. 12. n. 6. qui ad id citat Dec. cons. 239 & 414. Gratia. discept. 924. n. 33. & discept. 984. ante n. 30. fol. 54r.

Non obstant modo quæ contra hæc supra adducta sunt de patria potestate impidente hanc acquisitionem, tamquam statim efficiantur profectitia, & patri querantur; quia respondetur quod fauor matrimonii facit, ut filius capax efficiatur, item verum est dicere hæc donata effici aduentitia; quarum filii familias hodie capaces existunt l. 1. C. de bonis maternis l. cum oportet 6. Cod. de bonis que liber.

Nec facit quod hæc donatio non sit illa, quæ antiquitus propter nuptias appellabatur, quia fateor illam non esse, quod vero eiusdem priuilegii fruatur, tamquam quæ in eius locum fuit subrogata, hoc semper affirmabo; & pro hoc mihi perpetua erit pugna cum interpretibus, qui percipere noluerunt verbuni istud, ut apparebit per totam seriem huius presentis tractatus, & licet non transeat in dominium vxoris, attamen ipsa agit ad eius obseruantiam tamquam ei intersit illam obferuari, ut notat Ponte cons. 80. num. 15. & Rouit. d. cons. 15. num. 8. non aut det negare.

9 Nō obstat oppositio Antoni Fabri in pūcto, de quo agitur, quæ sequuntur moderne Macerat. lib. 2. resolut. 49. numero 6. Merenda lib. 1. controuers. cap. 22. nu. 14. Rouit. dict. cons. 15. nu. 6. lib. 2. quia ipse cum senatu contrarium & melius tenuit in C. lib. 8. tit. 34. de donat. definit. 1. vnde potius quid in decidendo senserit attendendum est: & ad illud quod obijcitur, aduersus communem intellectum d. L. Pomponius Filadelphus; respondetur esse nimis subtile, licet amicum literæ, etenim ibi Iurisconsultus non ex eo dicit filiam dotem naturaliter possidere, quod ciuiliter 10 possessio in eum migraverat, leg. doce ancillam 9. Cod. de reiudic. remanente tantummodo penes eam naturali, 11 vt alibi habemus ab Imperatore in l. in rebus 30. Cod. de iure dot. ibi cum eadem res ab initio vxoris fuerint: & naturaliter in eius permanerunt dominio, & Rulsns ibidem vt siue ex naturali iure eiusdem mulieris res esse intelligantur, etenim quo ad ciuilem acquisitionem perinde habent 12 tur res dotales ac si à principio marito tradite fuissent occultatur etenim unus actus, vt docte tradit Bald. in l. 2. n. 5. D. de inoffic. donat. & nos abunde pro Ioanna Licciardello contra Apolloniam de Lao, vnde contra Fabrum late tenet Facchin. lib. 13. controv. cap. 60. qui Fulgozi, Castrensis, Ripæ, & Alciati non meminit, sed solum cum Antonio Fabro videtur contendere voluisse. Nec enim existimo quod hos non viderit.

Sed an soluto matrimonio cessante causa donatio hæc subsistat? dic affirmatiue vt dixi in V. speciali in fine, vers. 3. concordiam.

DISCURSUS TERTIVS

PARTICULA PRIMA.

ARGUMENTVM.

MATER quare valide donet filiis etiam sine consensus viri, & quid sit commodam ad virum redundat; Vsusfructus an possit patri prohiberi; & per qua verba censeatur prohibitus, & quid pro concurrenti summa legitime. Mater quare pro matrimonio filij ei legitime donet; & quid pro eius alimentis, vel pro dote filiæ: Vxorū & viri donatio, in aliquibus casibus hic possit valet. Donatio pro vsufructu quando trahat ad se proprietatem.

SVMMARIUM.

- 1 Matri donatio in filios collata regulariter tenet, & ratio assignatur.
- 2 Mater non habet filios in potestate, ideo nec legitima administratrix est, nec vsufructum habet.
- 3 Recte filio donat absque consensus mariti, vel consanguineorum.
- 4 Filio in potestate non iure donat, ubi commodum ad patrem, eiusque maritum redundat, sed vide n. 6. & 8.
- 5 Aduentiorum proprietas queritur filiis familias secundum ius Codicis.
- 6 Mater ita potest donare filio, ne vsufructus patri queratur.
- 7 Vsusfructus, & commoditas non solum potest prohiberi patri expressè, sed etiam tacite vide n. 14.
- 8 Mater si ex vsufructu voluerit certam partem viro acquiri censetur reliquum prohibuisse.
- 9 Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.
- 10 Pater grauatus restituere filio, hereditatem aut pure aut in diem vel sub conditione, non retinet vsufructum.
- 11 Mater disponens vt fructus evanescantur ad fauorem filij, censetur prohibuisse patri vsufructum.
- 12 Potest prohibere vsufructum patri etiam pro rata legitima si donet in vita.
- 13 Onus super legitimam tenet durante vita patris vel matri, secus eis mortuis.
- 14 Filius acceptas legitimam cum onere dum vivit, tenet onus patre vero mortuo rejecitur.
- 15 Mater in testamento an possit prohibere vsufructum patri, pro rata legitime filij pro, & contra.
- 16 Vsufructus patri prohibito an censeatur prohibita administratio, & quid è conuerso.
- 17 Filius per contractum matrimonium liberantur à potestate patris de consuetudine quasi totius mundi.
- 18 Mater validè donat filio matrimonium contractum ex causa ipsius, & ratio assignatur.
- 19 Potest donare viro, vt expendat pro matrimonio filiorum communium.
- 20 Vxorū & viri donatio valet, quando ita donatur vt cedant in utilitatem alterius.
- 21 Vxorū facta marito, vt conuertat in dotem filie ex alio matrimonio.
- 22 Mater potest donare filio naturali quo ad proprietatem, & fructus.
- 23 Donans filio ad vsu vel pro alimentis venit proprietas, Sed quid in patre distingue.
- 24 Recte donat filio nubenti, etiam quod stante morte mariti reincidisset in patriam potestatem.

Post omne genus donationum, quæ sustineri possunt inter parentes, & filios in potestate, merito sequitur videre de donatione per matrem facta; de quâ licet dixerimus vix donare soleat, tamen non ex hoc sequitur, quod aliquando non donet; ideo circa eius personam, subsequentes oriri possunt dubitationes.

Prima, an valeat donatio inter matrem, & filios.

Secunda an sit necessaria, vel voluntaria, indeq; an simplex, an ob causam, an invenit yeliano, & an bona per eam fideicommissio subiecta ex hac causa alienari possint.

Tertia an possit in unum ex filiis huius donationis titulo conferre lucra nuptialis, quæ ex viri præmortui bonis ad eam peruenient.

Quarta, an possit huiusmodi donationem aliqua ex causa reuocare, puta si vellet ad secundas nuptias transire.

Quinta, an subiaceat l. bac edictali, & titul, de inoffic, donat.

Deveniendo ad primam, regula est † donationem valere, nulla enim iuris ratio assignari potest, quin subsistere habeat; cum nullum ad sit impedimentum, ne naturalis ciuilisque oriatur obligatio, ita colligitur ex textu in l. donationes 32. §. species D. de donat. l. velles 6. & l. bis solis. 7. cum Auth. quæ sequitur C. de reuocand. donat. l. fin. C. de donat. quæ sub modo Auth. vt liceat matri, & aquæ, in principio cum ibi notat. l. 2. vbi gloss. & omnes D.D. C. de iure dot. Bald. in l. filium quem habentem C. famil. erciscund. cū concordantibus datis per Iason in l. frater à fratre in 1. repet. in fin. & in cons. 154. in causa col. 1. vol. 2. Ripa respons. 10. lib. 1. Paris. cons. 73. lib. 1. Decian. cons. 16. n. 77. l. 1. Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 3. n. 19. vers. neque dubium Bardellon. cons. 15. n. 2. Turret. cons. 77. nu. 12. vol. 2. & decisum apud Cappel. Tolos. decis. 191. & in nouissimis diuersorum decis. 875. num. 3. tom. 4. fol. 478. quæ est apud Farinaç. d. num. refert Mofsel. ad consuet. p. 3. & 14. n. 8.

Ratio est, quia mater † non habet filios in potestate, propter quam impediatur donare. §. feminæ instit. de adopt. & toto titul. instit. de patr. potest. l. filiae 88. D. de solut. Anton. Gomez in l. 47. Tauri n. 3. Cancer. par. resol. c. 21. tit. de transmisi. n. 68. lib. 3. Surd. de alim. tit. 2. q. 1. num. 51. vnde colligunt non esse legitimam administratricem bonorum filii, & consequenter, neque vsum structum prætendere posse Cartar. Rot. Genuens. decis. 30. nu. 10. vt nota sunt Iuris nostri principia.

Quæ ampliantur ad casum, vbi mulier in donationibus cogeretur ad libere cōsensum † mariti, vel alioquin; nam adhuc donatio facta filiis valeret nullo consensu interueniente, text. prædictus in l. velles 6. C. de reuocan. donat. ibi velles nec ne filio tuo prædia, itemque mancipia donare, fuit in inicio tibi liberum, define itaque postulare, vt donatio, quam perfeceras, reuocetur prætextu mariti, & liberorum absentia, cum huius firmitas ipsorum præsentia, non indigeat, iuxta quæ in terminis statuti consuluit Bald. consil. 407. post num. 4. lib. 2. Crauer. consil. 39. num. 14. Cephal. cons. 161. num. 5. Tiraq. de legib. connubial. gloss. 8. n. 110. Lambert. ad statut. Mediolani de contract. mulier. in fine. n. 109. & fuit resolutum in Rota per Sarnens. decis. 110. lib. 1. & in nouiss. diuers. decis. 17. tom. 4. fol. 6. & in alia Romana prælegati 29. Octobris 1563. Stephan. Gratian. discept. 219. n. 18. t. 2. quæ tanten intelligas velim iuxta distinctionem per me traditam in discursu 1. tractationis prima à n. 160. & per sequentes.

Fallit tamen regula supra scripta, vbi donatio fieret filio qui est in potestate, & ex donatione commodum resultaret ad maritum, vel ratione proprietatis, vel ratione vsum structus, quia in hoc casu eodem modo non valet donatio, ac si mulier marito donasset, quod enim prohibetur directo fieri, non licebit facere in consequentiam, & per indirectum: lunt text. aperti leg. 3. §. qui in eiusdem po-

testate ibi secundum hęc, si mater filio, qui in patris potestate, est donet nullius momenti erit donatio, quia patri queritur leg. si vxor. 20. D. de donation. inter virum, & uxorem, Ioan. Lup. rubr. de donation. §. 42. & 43. Cardinal Mantic. dict. lib. 21. tit. 3. numer. 18. Sanc. de matrim. lib. 6. disp. 1. num. 10.

Hęc verò conclusio attento nouissimo iure non procedit discriminatim; etenim, cum filiis familias queratur, si pro prietas aduentiorum per l. cum oportet. 6. C. de bon. que liber, & institut. per quas personas nobis acquir. in principio: valere consequenter, debet donatio in eo, quod filio queritur, non obstante patria potestate, vitabitur tantummodo respectu † vsum structus, quem scimus acquiri patri de bonis aduentiis, nisi forte ita donatum sit, ut neque de vsum structu, pater participare † possit; quod optimè fieri potest, vt dicta Authentic. excipitur, C. eod. titul. & concludit Bald. in l. si constante C. de donat. inter vir. & uxor. & in dict. l. 3. §. qui in eiusdem. Rubeus Alexandrin. cons. 54. num. 2. Card. Mantic. ibidem n. 19. & milie infra allegandi, qui indistincte sunt accipiendi sive dispositio fiat inter viuos, sive in vltimis, quidquid dicant Gloss. ibi & Alex. in l. nemo C. qui testam. faser. poss. quos reprobat Marta de success. p. 4. qu. 1. art. 3. nu. 32. licet enim, aut ipse communiter receptum sit verbum disponere aliquando dispositionem inter viuos, attamen importat proprię dispositionem in vltimis ex Rota in nouiss. decis. 875. & Franch. decis. 60. 7. & alijs, quos allegat.

Sed quod imò donatio valeat, nulla habita consideratione † vsum structus patri querendi, tenuerunt Azor. in summ. C. de donat. inter vir. & uxor. col. 2. vers. item. & que contingunt Iacob. de Arena, & Marsil. in l. si constante, C. eod. tit. quos refert, & lequitur Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 72. qui dicunt quod hoc in casu patri non queritur vsum structus; quod mihi non ledet, & nimis dubium fuit apud Bald. in d. l. si constante, dum dicit hęc verba, vis procedere sine scrupulo, facias apponi hęc verba, quod patri non queratur vsum structus; alias estet dubium sequitur additio ad Capellam Tholof. d. decis. 192. nisi forte dicamus hos Doctores supponere, quod ex hoc tacite pro validitate donationis, censi debeat prohibita patri, vsum structus acquisitio, & perceptio.

Prohiberi enim potest vsum structus, † ad terminos d. aut. excipitur C. de bon. que libr. non solum expressè, sed etiam tacite, vt firmant Paul. in l. filio famili. D. de legat. 1. vbi Iaf. n. 68. Boer. dec. 193. p. 1. Alex. Trentacing. t. 2. var. resili. 4. de pecul. n. 4. Ferret. in const. impuberes gloss. 4. num. 210. fol. 118. a tergo Surd. cons. 116. n. 22. 25. & 38. & consil. 13. n. 21. & de alim. tit. 2. q. 15. n. 24. Gabr. cons. 118. n. 12. lib. 1. Becc. cons. 97. n. 6. lib. 1. Guttier. in cap. quamvis pactum in verb. nullum ad bona paterna n. 18. de pact. Rot. coram Prouano Roman. transactionis 26. Ianuar. 1617. Mastrill. dec. 59. n. 7. Gratian. discept. 713. nu. 18. vbi ampliat etiam ad comoditatem, vt prohiberi tacite possit; post Molinam quem allegat, sequitur Giurba noster ad consuet. Messian. 7. gloss. 3. n. 20. & 21. vbi milie habes, quos addas, & vitro; calu donatio pleno iure valebit; quare opere pretium duxi aliquos calus recensere in quibus hęc tacita prohibito resulcat, & primo dicunt censi prohibitum in certiori vsum structum, si aliquam partē † in donatione expressam voluerit marito acquiri, ita Ferrer. in dict. const. de los impuberes §. 4. num. 224. & seq. assignat rationem quia prouisio hominis facit cessare † prouisionem legis ex regulā, l. final. C. de pact. conuent. quam latè exornat Iason in l. 2. n. 142. C. de iure emphit. Bald. nouell. de doce priuile. 68. Negus. de pignor. membr. 4. part. 2. numer. 82. & 84. Mant. de tacit. & ambig. libr. 3. titul. 7. numer. 23. & lib. 11. titul. 27. numer. 3. Menoch. remed. 3. numer. 156. Caldas in leg. si curatorem habens verbo lafis numer. 144. Anton. Faber. decad. 9. error 1. & in hęc casu licet vitietur, quo ad illam partem,

pātem, vſusfructus marito debiti; tamen in reliquo remanet firma donatio, ſicuti in ſimilibus terminis dicunt
 12 Doctores, quod quoties pater ab aliquo institutus gra-
uatur reſtituere hæreditatem filio, poſt diem, vel ſub con-
ditione, aut pure, tunc adueniente die, vel conditione reſtituta filio hæreditate, nullum pater retinet vſumfructū;
 Caſtreñ. in l. cum filio num. 18. D. de legat. 1. vbi Iaſon. num.
 150. Ripa num. 68. Surd. decif. 242. num. 4. Zanch. in l. hæ-
redes mei §. cum ita par. 5. num. 127. Alex. Trentacinq. lib. 1.
reſol. 4. de peculio ſequitur Ferret. d. loco nu. 218. Surd. conf.
 16. n. 231. Becc. conf. 97. num. 13. Stephan. Gratian. diſcept.
 713. num. 34.

13 Alter eſt caſus, quando mater diſtribuit vſumfructum
ut expendatur in vtilitatem filij vel cumuletur in eius fa-
tuorem ad emendos redditus, ex hac enim prouisione
censetur in neceſſarium antecedens velle ne eum pater
habeat, vt probauit in vna repetitionis dotis pro Donna
Maria Corbera contra Baronem Pilaini eius patrem.

Plures alij ſunt caſus, ex quibus reſultat tacita prohibi-
 14 tio vſusfructus, in odium patris, quos cumulat Alexand.
Trentacinq. diſt. lib. 1. var. reſol. 4. tit. de peculio, & Gratian.
diſt. diſcept. 713. à num. 27. vſq; 47. quos non reſero, quia
non poſſunt applicari, ad terminos diſpositionis facte, in
contractu; ideo vbi eueniat caſus in terminis institu-
tis in teſtamento, ad eos recurras.

Postremo in materia prohibitionis vſusfructus illud an-

15 notabo, quod ſi mater filio donauerit pro legitima, be-
ne poſterit vſumfructum patri prohibere, quoniam licet
taſis prohibitio cui onus, & quo ad legitimam reiſciatur,
ſecundum Fontanellam in loco ſtati citando; attamen
haec ratio habet locum vbi legitima in morte relinquitur
quando incipit deberi, nam ſi in vita aſſignetur, quando

16 taſis aſſignatio voluntaria reputatur; tunc onus tenet
durante vita, licet poſt mortem reiſciatur; ſicuti dicunt
Doctores in terminis dotis aſſignatae filia pro legitima,
ex illa deciſio. Rotę per Cardin. Seraphin. deciſ. 815. de qua
Merlin. de legitima lib. 3. tit. 1. queſtio. 9. num. 27. & in ter-
minis legitime aſſignatae, filio in vita idem Merlin. d. lib.
3. tit. 2. queſtio. 10. num. 23. fol. 388. vbi tenet quod filius

17 acceptando legitimam à patre viuente, cum aliquo one-
re, non censetur ſibi prejudgetoſe poſt eius mortem ſed
tantum vſquequo viuat niſi forte vltra acceptancem,
renunciet, vel faciat pactum de non petendo, nec oneri
cōtraueniēdo, & ita dicit intelligēdos eſſe Menoch. conf.
71. n. 21. et Mangil. de imp. q. 90. n. 21. verſ. lim. & q. 7. n. 42.

Et licet non deſint Doctores, qui teneant valere pro-
 18 hibitionem vſusfructus factam, à matre respectu legitimi-
ma, filij; etiam in teſtamento; vti ſunt Glosa in Authent.
vt liceat matri, & auia verbo paſcipiū Alex. in l. mulier
n. 5. ad trebell. Bald. in l. filia cuius C. famili. erſcund. Iaſon.
in l. cum filio n. 151. de legat. 1. relati per Boer. deciſ. 194.
Valq. de ſuccēſſ. creat. lib. 1. §. 10. n. 234. Molin. de primog.
lib. 1. c. 19. nu. 33. cum duob. ſequentib. Trentacinq. d. lib. 1.
reſol. 4. n. 3. Franch. deciſ. 161. & Amendola ibi Craft. §. le-
gitima queſt. 38. num. 18. Surd. conf. 570. Rendina in prom-
ptuar. tit. de vſusfruct. num. 4. Marta poſt haec viſus de ſuc-
cess. p. 4. queſt. 1. art. 3. à n. 35. vſque 60. qui ad partes, & be-
ne diſputat queſtioneſ. Ex quibus poſteſt elici conclusio
quod prohibitio durabit etiam poſt matris mortem.

Attamen cum horum opinio non recipiatur, perſiſto
in priori ſententia, quod autem contraria opinio ſit ve-
rior, ſatis eſſet abſque citatione auctorum, qui eam pro-
ſiſtentur producere verba ipsius Authent. vnde ſumitur
ex corpore ſancimus ait licentiam eſſe matri, & auia, & a-
lijs parentibus, poſquam reliquerint filii partem, que lege
debetur, quod reliquum eſt ſue ſubſtantia relinquere ſub hac
conditione ut pater vel qui omnino eos habet in poſteſtate in
hiſ rebus neq; vſusfructū, neq; quodlibet penitus habeat parti-
cipiū per qua verba nemō eſt, qui nō videt, licetia prædi-

Tomus Primus.

ſtam conceſſam fuſſe, excepta legitima: dum; anteā non
poſterat neque in aliqua re particulari relicta, patri vſus-
fructus prohiberi, vt communiter fatetur Doctores poſt
Bald. in filijs matrem C. de inoffic. teſtam. Alex. in l. gallus §.
quid ſi is numer. 7. de liber. & poſthum imo fortius per ius
digitorum, neque proprietas aduentitiorum filijs que-
rebatur, ſed patri pleno iure accedebant, vt patet per
textum in leg. placet 78. D. de acquir. h. eredit. cui textui in-
ſufficienter reſpondet Marta art. 3. num. 56. verſ. reſpon-
detur. Quare per prædictas rationes ita tenuit Bart. in
Authent. excipitur vbi Angel. Caſtr. Fulgos. & Corn. Ber-
trand. conf. 3. in fin. lib. 1. par. prima Ruinus in l. gallus §. quid
ſi tantum n. 17. & ibi Emanuel Coſta par. 5. n. 9. & 91. D. de
liber. & poſthum. Fabian. de Gioch. in authent. nouiſſima
n. 141. C. de inoffic. teſtam. Anton. Gomez in l. 48. tauri n. 11.
Suarez in l. quoniam in prioribus limit. 1. num. 11. verſ. ſed
reperio D. evol. tit. Rimini. Iunior. in §. 1. num. 102. institut.
per quas perſonas nob. acquir. Cald. de reſtit. in integr. verbo
laſis n. 135. verſic. qua conclusio amplianda fol. 326. quos
refert. dicens veriorem Gratian. d. diſcept. 713. n. 22. & ſeqq.
Caſtill. Sotomaior. de vſusfruct. capit. 3. num. 58. Fontanell.
de paſt. nupt. lib. 1. clauſ. 4. glosſ. 7. par. 3. n. 39. Ferrer. in diſt.
conſtit. impuber. glosſ. 4. num. 233. cum plurib. ſeqq. Galga-
net. de condit. & demonſtr. par. 2. capit. 1. queſt. 58. Guttier.
in cap. quamvis paſtum verſ. nullum ad bona num. 19. Fac-
chin. controverſ. lib. 5. capit. 21. Giurb. d. cap. 7. glosſ. 3. nu. 23.
verſ. nihilominus.

Sed an in caſu vbi patri licetē prohibetur vſusfructus
 19 extra videlicet legitimam, remaneat fadmiſtrator Fer-
rer. dicto loco num. 239. tenet negatiuē, allegat pro fe Cal-
das loco citato num. 147. & Petram qui nil dicit de fidei-
comiſſ. queſt. 5. num. 226. reprobando Fontanellam, qui
contrarium afferuit reſpondendo omnibus eius funda-
mentis quem libenter ſequor, ſtrigunt enim nimis ver-
ba Authentic. prædicta, vt liceat matri, & auia in verſ. ſi
verò forſan ita ut reſponſum non admittat, addo tenetem
cum negatiua Merlinum de legitima lib. 3. tit. 2. queſt. 4.
numer. 8. & mille alios, quos ante eum cumulauit Garba
dicto capit. 7. glosſ. 3. num. 36. 37. & 44. ad quem reſurren-
dum putō in hac materia, vbi contra Fontanellam vide-
tur tenere, ſed quid in caſu contrario tenendum ſit, vide-
licet an prohibita administratione ceneſatur prohibi-
tus vſusfructus; haec queſtio pro affirmatiua habet Ma-
ſtrilum deciſio. 59. cum adductis per eum, & pro ne-
gatiua Fontanellam de paſt. nupt. libr. primo clauſul. 4.
glosſ. 7. part. tertia à numero 27. quem impugnat Ferre-
rius loco citato Giurba verò in dicta glosſ. 3. numero 30.
cum ſequentiibus, poſt firmatam conſtruacionem contro-
uerſiam optimis diſtinctionibus diſimere conatur, quas
non tango, quia nimis me dilatarem, ſuppoſito quod in
terminis queſtioneſ preſenti non faciant ad rem, & quod
apud eum videri poſſint. Si tamen tibi placereſ opiniſ
Fontanellæ addeluis prioribus ſcriptis, ea qua repel-
lendo iniuriam, modeſtè tamen addidit in ſecondo to-
mo clauſul. 7. glosſ. 1. part. tertia à numero 42. cum pluribus
ſequentiibus, vbi alios pro ſe adducit, diſtinguendo in-
ter prohibitionem facta ob ſuſpicionem patris, & illam
qua aliam præſefert caſam, ut in prima, prohibitiu vſu-
fructu ceneſatur prohibita administratione, & ē contraria,
quem ego ſecutus ſum in dicta cauſa repetitionis dotis,
inter Donnam Mariam Corbera, & paterno contra Ba-
ronem Pilaini eius patrem.

Etenim vbi mater donet filiis cōtēplatione matrimo-
ni, diſputationes iſta parū poſſunt practicari, cū de con-
ſuetudine quaſi totius mundi loquedo, filij eo ipſo quod
 20 vxorē ducit, liberē tur̄ a patria potestate; ut in Regnis
Hispaniarū præcipit, per textum in l. 8. tit. 1. lib. 5. recopula-
tion. & per alia iura, que adducit Rebell. de oblig. iuſt. par.
2. lib. 1. queſt. 8. ſect. 6. de Regno Franciæ Caſtan. ad con-

N 3 fuerit.

suetud. Burgund. rubric. 6. §. 3. nū. 13. Petr. Gregor. Tholosan. in sintagm. iur. tit. 2. lib. 1. cap. 10. num. 10. & de hoc Regno, nostraque patria Mut. ad consuetud. Panormit. 48. Nepita ad consuetud. vrbis meæ titul. 20. consuet. 1. & de diversis mundi partibus Neopodan. ad consuetud. Neapol. tit. 5. de filijs famili. gloss. nubit. num. 10. Barbos. in l. 1. p. 4. n. 122. D. solut. matrim. Carpan. ad statut. Mediolan. statut. 416. n. 19. p. 1. Reusner. decis. 10. num. 9. lib. 1. Vulteius ad institut. tit. quibus modis ius patr. potest. soluntur in fin. Morla in empor. tit. 12. quest. 8. num. 5. Fontanell. de patr. claus. 4. gloss. 1. num. 29. Giurba decis. 43. n. 20. eoque vero sic liberato rectè donari potest; quia nullum commodum 21. f. pari resultat, vt in specie, de qua agimus, notat Sanch. de matrimon. lib. 6. disputat. 1. numer. 10. qui ad id allegat Ioan. Lup. in rubric. de donat. §. 43. num. 1. Milan. decis. 19. num. 39. vers. imo verius lib. 1. & alij supra in discursu 2. p. 7. tract. 1.

Sit ergò conclusio, donationem occasione matrimonij factam a matre filio valere, tam iure communi inspecto, quam nostro municipali, etiam patre de medio existente.

22. Quæ quidem ampliatur, etiam f. quod mater donasset viro, vt inde donationis titulo tradat communi filio vxorem ducturo. Bart. in l. si vxor marito D. de donat. inter vir. & vxor. ibique cæteri scribentes, quam legem singularem esse dicit subtilis Aret. in l. si diuortio ad fin. & l. 1. colum. penult. in princip. D. solut. matrim. Mantic. de tacit. & amb. lib. 21. tit. 4. n. 32. Cald. Pereir. q. forens. lib. 1. q. 18. n. 23. Reb. de oblig. instit. lib. 6. q. 13. n. 6. Barbos. in c. fin. nū. 10. de donat. inter vir.

Nec mirum, quia regulariter valet donatio inter eos, 23 quando illo intuitu celebratur, vt alter coniux f. alicui tertio donet, quod accepit; est text. in l. profectitia. 5. §. antepen. D. de iur. dot. Bart. in l. cum filius, D. de donat. Ea ratione, quia coniux donatarius non efficitur locuplestor Tiraq. in l. si unquam verbo suscepit liber nū. 172. C. de renoc. donat. Lup. de donat. in rubr. §. 28. num. 1. & §. 49. Baez. de non melior. filiab. c. 19. nū. 6. Crot. in l. frater a fratre. n. 75. D. de cond. indeb. Sanch. de matr. lib. 6. disp. 3. n. 6. Molin. disp. 289. n. 18. Mantic. d. lib. 21. tit. 4. nū. 57. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 11. cap. 10. quest. 4. vers. 5. Molin. de rit. nupt. lib. 3. q. 49. num. 29. & seg. Rebel. d. quest. 13. num. 6. Barb. ibi n. 19. & ex hac ratione valet donatio, ad opus, 24 vt conuertatur f. in dotem filiæ coniugis, ex alio matrimonio habite, de quo est casus in l. cum is 32. §. si in ea opinione sit mulier. D. de cond. indeb. vbi sustinetur donatio pro dote ex falsa causa facta, quia remanet illa pietatis, propter quam ita in specie reuerunt Corn. conf. 50. num. 14. lib. 1. Rip. in l. vlt. num. 170. C. de renocand. donat. Natt. conf. 410. n. 13. Mantic. d. lib. 21. tit. 4. n. 33. qui hos adducit nec replicetur, jurisconsultum in dicta l. si vxor marito. loqui quando donatio fit pro dote filiæ, quia respondeamus quod satis est nobis, quod alia ratione non sustinetur, nisi ex fauore dotis, & matrimonij, qui concurret etiā in casu isto, vt sèpè repetitum est; & prò confirmatione prædictæ sententia facit, quod mater donas ad terminos prædictæ legis, non donat ratione illius obligationis, quam habet in subsidium, per text. in l. neque mater 14. C. de iur. dot. sed donat simpliciter, & liberalitatem exercet, vt aduertit Cardin. Mantic. d. tit. 4. n. 32. vers. sed hoc non habet. Ergo non adeſt diuersitas inter eam, quæ sit filiæ, & quæ in filium confertur, cum sustineatur fauore matrimonij, qui æqualiter in utroque casu consistit.

Ampliatur secundò, quod eodem iure sustineatur donatio f. facta filio naturali, vel vulgo quæsto per matrem tam quò ad proprietatem, quam quò ad fructus; nullum enim scrupulum remanet, an usufructus patri queratur, ita Bart. in l. cum pater. §. mater. D. de leg. & in l. si qua illustris, vbi cæteri DD. C. ad orfician. & inst. eod. tit. §. nouissime

vbi Angel. Aret. addens ad Capell. Tholos. dec. 192. in prin. Ampliatur tertio, vt valeat donatio, quando mater do- 26 nat pro alimentis f. vel ad vsum non solum respectu vsum, sed etiam quoad proprietatem, vt est text. in l. donationes 32. §. species. D. de donat. vbi venit proprietas rerum à ma- tre filiæ donatarum, quem vti notabilem afferit Surd. de alim. tit. 2. q. 1. num. 49. ad differentiam consimilis dona- tionis facta à patre, in qua venit tantummodo vsum, & non proprietas; quod intelligit Surd. quando fit à patre filio in potestate; cæterum si daretur casus, vbi filius esset emancipatus, donatio facta per patrem modo prædicto valeret etiam quo ad proprietatem; nulla enim alia ratio prohibet, quin dicto modo valeat, vt benè Surd. aduertit ibi, num. 51. in finalibus verbis, vt in simili nos firmavimus supra, in donatione facta de rebus ad studij vsum perti- nentibus, eo quod diximus à principio valere favore studij.

Ampliatur quarto, idem ius esse, etiam vbi mater eset 27 filia familias, f. vtputa quia reincidat in potestatem patris, nam poterit filio nubenti donare res dotaes, sine cui seique patris consensu. dicta Authent. vt liceat matr. & Aue, vbi Bart. Castr. & Ias. col. 8. Roman. & Crauet. quos citat Couarr. super rubr. de testam. p. 3. n. 9. vers. po test tamen fol. mihi 17. cum aliis, quos citat, & sequuntur Caualcan. decis. 42. nū. 35. p. 1. licet multi ex eis hoc non dicant quod nouum in eo non est, & Crauet. in cons. 39. quem pro se adducit, contrarium firmiter teneat, cui ta- men deferendum non est, nisi vbi pater haberet vsum frumentorum; prout ipse loquitur; & sic vbi aliqua utilitas redon- daret patri.

PARTICVL A SECVNDA.

ARGVMEN TVM.

Mater an cogatur donare filio nubeti propter nuptias. Eadem donando dicitur proprio debito satisfacte. An iuuentur velleiano, obligando se pro dote nurus; Fidei iussor dotis repetit a fideicomisso quod soluit. Matris bona vinculata possunt pro dote filiæ ulteriusque delcep- dentis alienari; donatio per eum facta pro matrimonio filij dicitur ob causam. Filius tenetur dotare matrem in certo casu. Aui materni, & fratrii bona non possunt alienari pro dote neptis, & sororis vbi eorum mater est diues.

SVMMARIVM.

1. **M**ater nullo iure cogitur ad donandum filio vxorem duci, & ratio, & n. 4.
2. Pater ita deum tenetur donare propter nuptias filio si de ei persoluatur.
3. Filij matres inueniant perspèc uxores sine donatione propter nuptias, licet feminæ raro sine dote.
4. Mater non cogitur dotare filiam, nisi in subsidium.
5. Dotando, dicitur debitum soluere, idèo dos ab ea data inlegitimam imputatur, & n. 24, vbi de donatione filio facta.
6. Donatio propter nuptias dos est filij, ideo a pari procedunt.
7. Pater alternatiue tenetur, vel se obligare pro dotis restitu- tione filij, vel propter nuptias donare cum distinctione, vel per Barbos. citatum.
8. Mater se obligando pro restituzione dotis nurus sue, non in- natura velleiano.
9. Velleianum non habet locum in dote tam filiæ quam extra- nea, quia utroque casu adeſt pietas cause.
10. An habeat locum vbi mulier se obligat ad dotem una cum viro; sed quid vir non habet nisi bona feudalia.
11. Baro vti baro semper dicitur non soluendo.
12. Fidei iussor dotis repetit à feudo, & fideicom. id quod soluit.

- 13 Doctrina Martae de successione, par. 4 question. 21. art. 10. num.
42. an procedat.
Yelleianum quare cessest in donatione propter nuptias.
- 15 Mater diues an teneatur prius ad dotandam filiam quam fideicommissum, declarata num. 16.
- 17 Alienatio fideicommissum subiectorum quare sit prohibita.
- 18 Pro dote ideo fit, quia cum testator si viueret, teneretur censemur debitum vinculantis.
- 19 Ascendens omnis usque ad Adam, tenetur dotare suos descendentes, & donare propter nuptias.
- 20 Fideicommissum maternum alienatur ex causa dotis, & numer. 23.
- 21 Alienari posse, & fideicommittentem teneri idem est.
- 22 Alienabile an sit respectu vxori grauati eius favore, ne falleretur.
- 23 Matris donatio ob matrimonium filij an sit ob causam pro, & contra; cum distinctione num. 26.
- 25 Necessitas an requiratur ut donatio sit ob causam, respectu donantis.
- 27 Mater tenetur donare propter nuptias filio, vel se obligare ad eius dotis restitutionem in certo casu.
- 28 Correlatiorum natura qualis sit.
- 29 Filius tenetur dotare matrem non habentem aliunde, si iuuenis sit, & nubere iterum velit.
- 30 Mater, & non frater tenetur dotare filiam, si habeat vnde hoc faciat, & ratio assignatur.
- 31 Debitum dotandi descendit ex proximitate sanguinis.
- 32 Frater non posset alienare bona fideicommissum subiecta, ubi mater esset diues pro dotanda filia.
- 33 Fideicommissum ab aucto materno institutum in subsidium bonorum paternorum alienari potest pro dote neptis.
- 34 Matris bona prius sunt excutienda, ut ad aucti materni fideicommissum alienandum deueniatur, & ratio assignatur.
- 35 Mater in dotando est constituta in secundo loco post patrem,

DE UENIO AD SECUNDAM DUBITATIONEM, IN QUA QUÆRITUR, AN SIT NECESSARIA, VEL VOLUNTARIA, INDEQUE AN SIMPLEX, AN OB CAUSAM, AN IUUETOR YELLEIANO, & AN BONA PER EAM FIDEICOMMISSUM SUBIECTA EX HAC CAUSA ALIENARI POSSINT, QUAZ OMNIA VERA COMPLECTETUR PARTICULA.

Ad primum accedendo, videtur quod non sit necessaria, primò quia nulla lex obligat matrem ad donandum filio nubeati occasione nuptiarum, ut arguit Marian. Socin. consil. 119. num. 12. lib. 5. Hieron. Gabr. consil. 119. num. 37. & 40. lib. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 20. tit. 2. num. 8. cum hæc obligatio afficiat patrem tantum l. vlt. C. de dot. promissione l. qui liberos 19. D. de rit. nupt. ubi Corral. num. 10. Carot. ibi qu. 4. Mart. quæst. 7. art. 1. Menoch. consil. 33. Triulsan. decif. 22. num. 3. Fachin lib. 13. controu. capit. 78. Petr. Gregor. de dote de parag. quæst. 20. numer. 5. Mantic. de tacit. & ambiguit. lib. 20. tit. 2. num. 8. Giurba decif. 45. num. 27. qui alios allegat, & lex contenta est de vniuersalitate ebligatione, nec multiplicat entia absque necessitate.

Secundo, quia licet lex obligat patrem donare propter nuptias filio; attamen hoc evenit, quando dos consignatur & patri; item in terminis donationis propter nuptias antiquæ quam diximus fieri nutui pro filio, & transire in eius dominium, & non ista, ut in terminis discurrat Crauer. consil. 85. nu. 4. ubi ita intelligit textus in leg. ut liberis 17. Cod. de collationibus Gabr. dicto consil. 119. numer. 32. cum tribus seq. lib. 2. & numer. 40. Castill. noster. decif. 152. num. 166. addo Surdus consil. 143. num. 46. & sequent. quod autem ista donatio, de qua queritur, non sit illamet, de qua loquitur textus prædictus, satis probatum est in primo discursu prima trattationis, defendit Castillus, quem saepius ad hoc citabimus decif. 152. num. 160. aliquæ allari in discursu secundo. Particula ultima in principio, quos non

repeto, & infra in speciali 5. in prim. discursu tract. 2.

Tertio, quia, & si mater teneatur in subsidium ad dotandum filias leg. neque mater 14. C. de iur. dot. cum alijs, quæ statim adducemus, attamen hoc est, quia mulier sine doce vix virum inuenit, sed filius & potest uxorem ducere absque quo mater ei donet, vel se obliget, ideo nulla necessitas subesse potest, ita ut cogi debeat, ita Gabr. dicto consil. 119. num. 39. libr. 2. qui eamdem rationem adducit circa obligationem alendi, ad text. in l. penult. D. de liber. agnoscend.

4 Vnde attentis prædictis & ita tenuerunt. Marian. Socin. dicto consil. 119. num. 12. lib. 1. Gabr. dicto consil. 119. à n. 26. usque ad 30. Petra de fideicom. q. 8. num. 393. tenens, non teneri ad assecurandam dotem nurus, sequitur Petergrin. de fideicom. art. 42. num. 46. & seq. & consil. 102. num. 34. libr. 4. & Crauer. dum tener, quod tamquam simplex in legitimam non imputetur dicto consil. 85. Portius Imol, in simili specie consil. 36. & apud eum Moffa. consil. 80. Petergrin. decis. 104. num. 4. Mangil. de impunitat. quæst. 14. nu. 36. versic. contra verò allegat Bertrand. consil. 1. num. 4. lib. 2. & consil. 91. num. 2. lib. 3. & 133. & 147. lib. 10. qui omnes dū dicunt non imputari supponunt non esse necessariā, quia si esset imputaretur, in necessitatibus etenim nemo liberalis existit.

In contrarium verò, quod imò sit donatio necessaria, in casu ubi mater tenetur in subsidium dotare, videlicèt quando pater non habeat in bonis, ita potest argui, mater & non tenetur dotare filiam; & tamen in subsidium cogi potest, dicta leg. neque mater. Ripa, qui antiquiores refert in l. p. num. 79. D. solut. matri. Ant. Guilb. Constan. de dote cap. 3. num. 4. Costa de remed. subsid. cap. 65. Spin. de testa. gloss. 11. de legat. pro dote num. 11. Surd. de aliment. tit. 1. qu. 14. n. 13. Rogerius in tract. de dote §. secundo num. 2. Marta de successione, par. 4. quæst. 21. art. 10. numer. 34. fol. 381. decisum Franch. decis. 435. num. 5. Gamma decis. 377. qui dicit, matrem in hoc casu reponi in locum patris, & in eam transfundit ipsius obligationem, Surdus decis. 119. nu. 3. & decis. 164. num. 15. ubi post Castrensem in l. quoniam nouella nu. 5. C. de inoff. testam. dicit quod ubi mater dotet & censemur proprium, non alienum debitum exsolueret, & ad illud faciendum stimulo quodam naturali impelli, & ex necessitate facere, vnde illud, quod dotis titulo donat, in legitimam imputatur, sequitur alios referendo Fontanella de past. claus. 5. gloss. 2. num. 4. cum sequ. Marecot. var. resol. lib. 1. cap. 44. nu. 9. Ioseph Ramon. consil. p. in fin. post decisionem versic. quod autem: ex nostris Intrigliol. decis. 4. num. 15. & decis. 10. num. 9. Mastril. decis. 256. num. 23. Giurba ad consuetud. Messan. cap. 3. gloss. 3. p. 1. nu. 47. sed sic est, quod dos cum donatione propter nuptias a pari procedunt, quia sicuti dos datur filia pro matrimonio, ita donatio & propter nuptias dos est filii, ergo eodem modo in subsidium tenebatur mater ad utrumque praestandum; ita videtur sentire Imperator in l. cognovimus 19. in fine C. de hereticis, & manicheis ubi æqualiter patri, & matri donandi propter nuptias necessitas imponitur, sicuti, & dotandi, & qui parantur enim hi calus, ut notum est, & in terminis arguit Mantic. dict. lib. 20. de tacit. & ambig. tit. 2. num. 10.

Et licet statim occurrat Castillus dicta decis. 152. num. 157. qui dicat nos non agere in terminis verè donationis propter nuptias responderi potest adducendo responsiones adductas in primo discursu, & in secundo in particula ultima, hanc donationem videlicèt locum illius antiquè sortitam fuisse, & eisdem privilegijs frui.

Secundò facit pro hac opinione, quod pater alternativè tenetur donare & propter nuptias, vel se obligare ad dotis restitutionem, tradunt latè Doctores in l. si cum ditem §. transgrediamur, quorum multos refert. Gabr. dicto consil. 119. à n. 31. cum sequen. lib. 2. & Barbosa in dicto §. transgrediamur à n. 16. & per seq. cum declaratione videlicèt,

delicet, ut si dos patri soluatur, vel filio eo volente, ut putat quia filius sit sub potestate, non repeatat a filio; si soluatur filio emancipato, vel suo sine voluntate patris peccat; ut Barbos. ibi non obscurè affirmat, & bene Fontanl. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. p. 12. num. 34. post Olasch. decis. 44. Surdus decis. 47. num. 6. Dec. resp. 49. num. 14. Handed. conf. 45. nu. 12. lib. 1. Menoch. pr. ejum. 14. lib. 3. Guidobon. aduocat. 37. Costa de portione ratae quæst. 21. Vinc. Fusar. de fideicom. qu. 532. nu. 2. vers. tertio, quicquid Gabriel dicat, & qui eum sequuntur, quod non teneatur indistincte nisi sibi soluatur dos; quia intelligendi sunt circa repetitionem ut fuit decisum pro Principe Butera contra D. Ioannam Austriae, ubi fuit coacta cedere iura contra filiam heredem Mariti in Consistorio S. R. C. facit Amat. noster resolut. 37. num. 45.

8 Sed mater + recte obligatur pro dote nurus in tantum ut Velleiano non iuuetur, secundum Bald. nouell. part. 6. priuileg. 12. num. 2. vers. quinimò, etiam Cephal. confil. 408. num. 10. cum alijs per Surd. decis. 164. num. 4. & 14. Ioann. Maria Nouarr. in prax. miserab. personar. priuul. 110. num. 6. fol. 154. num. 10. Gratian. discept. 669. num. 22. non solum autem pro dote per nurum allata, sed pro antefato per filium nurui constituto, ut decisum refert Franch. decis. 182. sequitur Molfel. ad consuetud. p. 7. qu. 3. num. 18. cum sequ. Giurb. loco citando ergo signum eit certum, quod donare cogatur, quia non ex alio sustinetur obligatio pro dote restitutione filio tradita, nisi quia ipsa ex naturali stimulo tenetur vel ad donandum, vel se obligandum.

Huic fundamento posset responderi, quod imò nulla datur diuersitas circa velleianum non gaudendum inter dotem nurus, & dotem + extranei, quia excluditur a dicto beneficio Senatusconsulti, non ex alio capite, quam ob pietatem causæ: Io. Franc. de Pont. tit. de potest. proreg. tit. de divers. prouis. num. 25. fol. 493. & Nou. loc. citat. ideoque nullum posse duci argumentum, dum non est in hoc casu speciale, sed generale in omne dote.

Item non sequitur ex eo, quod cessat velleianum, ergo tenetur se obligare, per quæ susista.

Vnum aduerto circa hoc secundum, quod in materia 10 velleiani verius est, quod mulier + intercedens pro dote filie, vel nurus una cum viro iuuetur velleiano, ut aperte sentit Bero conf. 48. n. 9. lib. 1. Handed. conf. 45. n. 23. lib. 1. Surd. decis. 164. Rot. decis. 1. impressa post Picum de contr. mulier. n. 12. Adr. Negus. resp. 414. n. 14. Henrig. de fideiuss. c. 7. n. 415. Purr. Maur. sess. 8. p. 3. n. 21. eod. tit. Franch. decis. 102. n. 12. Molfel. ad consu. Neap. p. 7. q. 3. n. 14. & p. 8. q. 5. n. 5. Giurb. ad consuet. Messanæ c. 13. gloss. 2. nu. 27. fol. 691. iuxta quæ respondi pro D. Octavio Buglio, & obtiuisse, nisi adfuisserent demedio feuda, & sic dum vir non erat solliuendo, quo casu mater tenebatur, quia + Baro vii baro semper dicitur pauper, & hoc casu crederem proeedere, contrarios, & trinas decisiones in dicta causa factas, licet responderi posset, onus feudi peculiare esse solutionem dotum, & quod mater censeatur fideiussisse contemplatione feudi; quo casu non est dubium, per eam obtineri 12 posse + iurium cessione, & repeti contra feudum id, quod solutum est, ut in terminis fideicomissi Castren. conf. 17. & conf. 81. lib. 1. quem communiter DD. sequuntur, telte Fusar. de fideic. q. 532. n. 3. & 4. Card. Tusch. in suis conclus. verb. Dos. concl. 747. n. 15. & 36. referens bis decisum Molin. de primog. lib. 4. c. 7. n. 9. Molin. Theol. de maiorat. quæst. 653. nu. 6. Oddo de fideicom. q. 45. art. 5. num. 74.

13 Non obstante, quod Doctor + Marta de success. leg. p. 3. qu. 21. art. 10. n. 42. contrarium tenere videatur, quatenus firmet, mulierem repellere exceptione cedendarum, si fideiussorem dotis liberavit, nec possit super fideicomisso satisfactione petere, quasi fideiussor cœleatur datus in exoneratione fideicomissi, adeò ut per prius executi debeat, quia stantibus predictis, cuius doctrina cōfunditur.

Et licet Martam aliquando inter allegandum adduxerim in quadam causa, in qua erat iudex Dominus de Maccagnone; attamen visis prædictis auctoribus, quos extra Oddum postea vidi, susisti, quod ad mei exonerationem dico, nè fortè appaream mihi ipsi contrarius, & quod ante excusos fideiussores possit fideicommissum exequi contra Petram tenuit Fusar. de fideic. q. 532. n. 4. & Giurba post mille ad consuetud. Messan. c. 13. gl. 1. n. 16. p. p.

Demum responderi posset, terminos velleiani non esse 14 applicabiles, vbi mulier donet + propter nuptias filios, ex quo mulier quandò donat, non iuuetur velleiano. Textus est expressus in l. sed si ego. 4. D. ad velleianum, ibi Senatus enim obligata mulieri succurere voluit, non donanti, hoc idèo, quia facilis se mulier obligat, alicui donet, Cardin. Mantic. lib. 13. tit. 17. num. 2. de tacit. & ambig. Gratia. disc. 669. nu. 15. Medic. conf. 139. num. 46.

Et redeundo vnde digressi sumus, potest etiam adduci aliud simile, quod fundat Bellon. Sen. conf. 83. vbi affirmat quod quando + mater est diues, non deuenitur ad donationem filie super bonis perpetuò fideicomisso subiectis, quem sequitur Petra de fideicom. q. 8. n. 460.

Sed contra Bellonum in eodem casu consultuit Ruius conf. 199. nu. 4. & seq. lib. 2. quem sequuntur Peregr. de fideicom. art. 42. n. 47. Fusar. eod. tratt. q. 531. n. 152. vbi refert ita per conformes decisum, & plures refert Card. Tusch. in verbo dos concl. 747. n. 35. & 36. referens pluries decis. Florentia licet neminem horum citer, quorum opinione & quiorem existimo, contrariam verò sustineri posse in puncto iuris.

Procedere tamen posset opinio Belloni, quandò mater iam mortua est, & bona + penes filiam peruenisset, cu quibus congruè posset dotari, ut annuit Peregr. d. art. 42. n. 47. & tenuit exprelse Rot. Roman. decis. 137. part. 1. in nonis. & decis. 66. par. 1. in recentior. per Farinac. collectis, vbi alij allegantur, & obiectis respondeatur, & hanc sequitur Ioseph Roman. conf. 1. post decision. in fine, vers. & dixi, quidquid teneat Fusar. d. q. 531. nu. 144. & seq. cui durum est Rotæ auctoritate contraire.

Tertiò sic argui potest, bona restitutioni subiecta alienari + non possunt, ut integra ad eum, cui restitui debet, perueniant, l. p. §. res que D. ad Trebellian. l. 2. §. pen. c. com. de legat. Et tamè alienatio permittitur ex causa dotis, vel donationis propter nuptias, eorum quibus legitima debetur, id est filiorum, aliorumque descendantium ex dispensatione inducta per Imperatorem in Anth. res que. commun. de legat. quæ in constitutione loquitur, & in terminis restitutionis, quia cessat const. Imperatoris, non ei alio capite nisi quia his casus censem ex exceptus, ad quod si viueret, fideicommittens tentetur, si teneretur, ergo est sicuti debitum fideicommittentis, pro quo possunt bona 18 fideicomisso subiecta + alienari l. filius famil. 117. §. Diu. D. de legat. p. l. peto 71. §. pr. v. diu. D. de legat. 2. l. pater filius 36. D. de legat. 3. post mille Surd. conf. 7. nu. 23. lib. 1. Hond. conf. 58. n. 25. lib. 1. Menoch. conf. 245. n. 21. & receptissima opinionē Crast. §. fideic. q. 58. Peregr. art. 40. n. 18. Intrig. centur. 3. q. 73. n. 417. Surd. decis. 62. n. 21. qui ita arguit in præsenti materia dotis, Fusar. post mille quæst. 541. Oddo. de fideicom. ex prohib. alienat. q. 34. n. 4. fol. 311. vbi mille, dicens non esse qui contrarium attenter.

Certum est enim, quod omnis ascendens usque ad Ad 19 tenetur + dotare filias, & donare propter nuptias filiis, vel se obligare ad restitutionem dotis, ut supra ex Giurba & alijs diximus.

Ideò quoties ex receptioni Doctorum sententia firmatur, pro dotatione propter nuptias filiis sicuti pro dote 20 + filie posse bona fideicomisso subiecta per matrem alienari, toties dicendum est, matrem teneri donare, vel se pro dote filii obligare.

Asumptum probatur per doctrinam Cornei in Anth. res

res, quæ n. 9. nec negavit Soccin. in dicto §. Diui nu. 155. & Corneum sequuntur omnes moderni, nemine de conclusione dubitante, Jason videlicet, Curt. Iun. Padill. cum alijs per Rustic. de fideicom. lib. 3. cap. 4. num. 17. Marzar. de fideic. quest. 48. ad finem Cephal. cons. 574. in fin. Anchran. Iun. quest. 64. lib. primo. Cephal. cons. 575. num. 5. ¶ 32. Peregrin. de fideicom. art. 42. num. 46. Molfes. ad consuetud. par. 6. quest. 4. num. 12. in Add. vbi alios adducit optimè Stor. de fideic. ex prohibit. alienat. quest. 38. numer. 28. folio 342. remissiuè Fontanella claus. §. gloss. 1. par. 2. num. 118. Stephan. Grat. disceptat. 331. tom. 2. vbi pluries decisum in Rota restatur, & respondet contrarijs quem fecutus sum sèpius refert, & sequitur Marta de success. part. 4. quest. 21. artic. 10. à num. 32. usque numer. 38. ¶ 30. Peregrin. cons. 102. num. 34. in fine lib. 4. idem Gratia. disceptat. 65. numer. 9. ex nostris Intrigiol. decis. 4. Mastrill. decis. 256. num. 10. vbi ter decisum in his supremis tribunalibus refert; Marius Glurb. ad consuetud. Messan. capit. 13. gloss. 2. numer. 31. ad finem, convertuntur enim supradicta inter se bona Fullani, etiam fideicomisso super posita possunt alienari pro dotis restitutione; ergo si viueret teneretur se obligare ad dictam dotem restituendam.

Huic argumento posset responderi, quod bona fideicomisso subiecta ex linea materna non ideo alienantur quod mater sit obligata ad dotis restitutionem, sed quia presumitur quod ita se contentasset mater, & raucleris fauore + ne ignara falleretur, vt post Gozadinum, & Alexandrum firmat Madellus consil. 447. confirmat Mastrill. d. decis. 256. num. 19. Oddo de fideic. quest. fol. 395. numero 6.

Itèm quod contra prædictos + tenent alij Doctores maximè Auctoritatis Angel. in dict. Auth. res quæ num. 13. & ibi Curtius Iun. num. 12. Castrensi. in l. mulier. §. his præponeretur num. 3. D. ad trebellian. Soccin. Iun. cons. 159. nu. 12. lib. 2. Gabr. dict. cons. 119. numer. 37. lib. 2. à Petra de fideic. quest. 8. num. 393. Riminald. Iun. cons. 23. n. 318. Bim. cons. 314. num. 5. ¶ 7. libr. 2. Peregrin. de fideic. d. art. 42. n. 45. Intrigl. de substitut. centur. 3. quest. 77. num. 392. Peregrin. cons. 102. nu. 34 in 4. volum. Fusar. de fideic. quest. 531. n. 38. ¶ num. 40. vbi videtur cum hac residere testando quod ita in casu occurrenti consuluit, licet hęc non tollant prædicta.

Quarto ad cognoscendum sit nè hæc donatio necessaria, vel voluntaria, potest recurrī ad aliud medium; per scrutando videlicet, an hæc donatio dicatur simplex, an ob causam; nam si et ob causam, se qui videtur necessariam esse, secus verò si contra; & quod sit ob causam, tenuerunt illi, qui affirmauerunt, hanc donationem in legitima filio imputari, hic sūt Castr. in l. quoniam nouella col. 2. vers. solutio C. de inoffic. testam. ¶ consil. 109. dubia nisi lib. 1. vbi ait, quod donatio facta ex causa nuptiarum per matrem filio imputatur; quia licet non sit debitum necessarium; tamen ex stimulo quodam naturali compellitur, sicuti ad alendum, Valsq. in l. omnimodo §. imputari nu. 268. Alciat. in l. in quartam num. 38. vers. quo ad procedit ad l. falcid. Coras. in l. filium quem habentem num. 238. C. fam. eresc. Becc. cons. 20. n. 30. Tornioll. cons. 82. nu. 24. Roland. cons. 44. n. 31. lib. 4. Peregrin. cons. 78. n. 13. Faber. error. primo num. 6. decad. 41. & fuisse decisum in sacro Consilio refert à Thoro verbo donatio facta s. 167. col. 1. tom. 2. qui legendus est, post Valasc. de par. ¶ coll. q. 13. n. 43. cum plurib. sequentib.

Pró qua sententia assertur text. in l. ut liber. 17. C. de coll. vbi in specie agitur de donatione propter nuptias per matrem facta conferenda, hinc dicunt Riminal. ibi nu. 8. vers. adde quod id, quod dicit: & Becc. d. cons. 20. num. 30. in medio, quod Castrensi. doctrina loco statim citato, dum re quirit + necessitatem causæ, per prædicta confunditur, si-

cuti etiam doctrina Bald. in dict. §. imput. vi. & in matre quod sit ob causam, tenuit in specie Gratian. discip. 9. 24 ante n. 19. tom. 4.

Facit etiā illud, quod suprà firmare diximus, Antonium Fabrum virum doctissimum in terminis donationis factæ per patrem filio, quod non ex hoc donatio deficit esse ex causa, ex eo quod causa non sit talis: proprie quam quis cogi possit ad effectu imputationis; ille equidem in tractat. de error. decad. 41. error. 3. num. 3. tom. 2. fol. 854. vbi contra Crauettam loco citando, discurrit, ostenditque eius doctrinam huic conclusioni non obstante.

Contra tamè prædicta tenet Crauet. cons. 85. per. tot. Potius Imol. cons. 36. & apud eum Moffa. cons. 81. quo sequitur Peregr. decif. 104. n. 4. Mangil. qui cum Crauetta in terminis matris videtur tenere de imput. quest. 14. num. 36. vers. contra verò.

Hos ita concordarem, ut prima opinio locum habeat, patre non habente in bonis, & illo in casu vbi mater ad dotandum adstringitur, in quibus terminis procedit tex- tus prædictus in l. ut liberis, & loquitur Faber. d. error. p. n. 6. vers. denq; decad. 41.

Secunda verò vbi pater + esset diues sufficiens ad donandum, vel se obligandum; quia tunc in dubium non venit, quin voluerit mater liberalitatem exercere, dum filio nütique cautum aliundē sciebat, nec ipsa cogi poterat.

Ideo ad principalem conclusionem redeundu, verio 27 rom existimo + primam opinionem matrem. videlicet compelli posse ad hanc donationem perficiendam, in eo casu, vbi dotare cogitur, vel ad se obligandum prò dote, iuxta ea, quæ trademus in terminis patris quam tenueret. Card. Mantica de tacit. ¶ ambig. libr. 20. tit. 2. numero 10. Turret. cons. 26. numero 10. libr. 4. vbi de magis communi, & post mille Mastrill. dicta decis. 256. ex numero 24. usque 35. vbi rationes assignat, & secundum hanc decisum fuit. se affirmit Peregr. d. art. 42. n. 46. in fin. vbi annuit; hanc esse in praxi receptam licet iuri scripto repugnare affirmet, quod nos etiam fatemur; solum aduertimus nos non quid dici possit, sed quid seruatum fuerit solitos attendere: cum ista videntur tenere omnes illi, qui tenent fideicomisso matrem, prò restitutione dotis filii alienari posse; quos suprà reculimus.

Mouerat ultra prædicta ex natura + correlatiuum ut dispositum in uno, procedat etiam in alio, etenim certum filium teneri dotare matrem in opem si iuuenis illa sit, & 29 nubere iterum velit, nec habeat spem habendi quartam de bonis mariti Boer. decis. 129. numero 10. Baez. de doc. cap. 2. numer. 48. Surd. de aliment. uit. 1. quest. 22. numer. 14. Costa de remed. subsi. l. remed. 65. num. 9. Fontanell. de p. att. claus. 5. gloss. 2. numer. 25. usque finem, qui respondet fundamentis tenentium contrariam opinionem; Ruit. cons. 33. nu. 6. tom. 1. Quarè ergò diuersum constituendum est in mater respectu filij, ut ipsa cogi non debeat, quando ille nubere vult.

Hanc conclusionem ita firmatam ampliabis, ut teneatur mater + etiam quod filius, vel filia haberet fratrem. duitem, quia hoc non obstante, ipsa, & noa frater tenebitur ita Marta de success. legal. par. 4. quest. 21. artic. 10. numer. 16. mouetur, quia iudicium matris in maritando filiam, præfertur iudicio fratris, & quia debitum + dotandi descendit ex proximitate sanguinis, mater verò est proximior fratre; Itèm ille tenetur dotare, qui tenetur maritare, l. cum mult. e. 20. Cod. de don. ante nupt. sed frater existente matre non potest sororem maritare, nisi matris consensus accedat, ex Bald. & Affict. quos ille allegat: ergo primatia obligatio est matris, inde estendit conclusionem ad bona fideicomisso subiecta; affirmans, quod non possent + per fratrem alienari prò dotanda

3² dotanda sorore: quæ habet matrem diuitem: quæ intellico, nisi bona à patre in fratem prouenissent, ut dixi supra sequendo Ruin.contrà Bellon. Giurba c.3. glof.3. nu. 49. vbi alij f.282.

Ampliabis secundo, respectu honorum fideicommissio subiectorum ab auo materno, quæ licet regulariter alienari possint pro dotanda nepte ex filia, iuxta veriorem nostratum sententiam, quam firmauit Bart. in dicta Auctheut. res que n.3. & Bald. in hoc concordes num. 12. Salicet. num. 4. vers. ista ergo. Corn. num. 8. vers. 2. limita: Curt. Iun. num. 15. Ruin. cons. 199. num. 10. lib. 2. Peregr. dict. art. 42. num. 45. & seq. Menoch. dict. præsumpt. 189. n. 37. libr. 4. Fusar. de fideicom. q. 531. num. 108. Intrigliol. concius noster cent. 3. q. 73. num. 213 de substit. iuxta quam in Regno nostro decisum testatur idem Intrigliol. decif. 4. quem refert, & sequitur Mastrill. dict. decif. 256. num. 10. & laudat dicens, ad eum recurrentum esse, Fontanella de pact. nupt. claus. 5. glof. 1. par. 2. num. 118. & nouissimè post hæc inuentus Odd. Sforz. de fideicom. ex prohib. aliena. q. 38. n. 30. cum plurib. seq.

Attamen hoc cum procedat in subsidium nepte alienum non habente, debet tamen prius executi mater, quæ si habeat ipsa prius dotare cogitur, & postea ad autem materni bona deueniri, ita post Salic. in dict. Anth. res que num. 4. & Corn. num. 8. Curt. Iun. num. 14. tenet Fusar. dict. quest. 531. num. 108. vers. si tamen: & ratio est eidens, dum matri tamen constituta in secundo loco post patrem, & aius paternus habet filiam intermedium, quæ etiam intelligenda sunt, iuxta ea quæ scripsi pro Don Didaco Bonaiuto contra Margaritam Gaetano, videlicet, ut quæque de dos sufficiat, & quod detur super fructibus, si fideicommissum sit perpetuum, & contemplata agnatio ut per Ramon cons. 1. ad finem.

PARTICVL A TERTIA.

ARGVMENTVM.

DONATIO inter virum, & vxorem sustinetur ex causa onerosa; Mulier quæ habuit à viro titulo oneroso non tenetur reseruare filii Dodarium an sit ex causa onerosa constitutum; an detur matrimonio non consumato? an vidua? an dote non soluta? an habeatur pro constituto? an de eo possit mulier in unum filij disponere, si ad secundas nuptias non transit: grauatus restituere an possit unum quem malit eligere, & quando electio censemur facta? Dodarium ad quam summam possit constitui,

S V M M A R I V M .

- 1 Mater de bonis ad eam peruentis à primo viro an possit in unum ex filiis disponere titulum contemplationis matrimonij latè discutitur.
- 2 Vir aliquando donat uxori ex causa onerosa, ut puto in remunerationem.
- 3 Text. in l. femin. Cod. de secund. nupt. non. habet locum in donatione in causa onerosa.
- 4 Donatarium an dicatur ex causa onerosa constitutum discutitur.
- 5 Mulier nupta dicitur deterioris conditionis efficta ratione virginitatis amissæ.
- 6 Dotarium dicitur donatio remuneratoria, secundum aliquos, idè non revocatur ad superuenientiam filiorum.
- 7 Est merces de perditæ virginitatis.
- 8 Non debetur matrimonio non consummato per carnis copulam, quando per virum non deficiat.

- 9 Medietas ipsius debetur ex osculo, etiam per procuratorem dato ad id serio constitutum.
- 10 Vidua nubenti non solet dari in Regno hoc; hoc; vide numero 21.
- 11 Mulier si nubat tamquam virgo, cum non sit, non potest in bona conscientia dotarum petere, nec retinere.
- 12 Dotarium in hoc Regno debetur, tam dote soluta, quam non intellige, ut statim.
- 13 Habetur pro constituto, vbi non fuerit in contractu matrimonij assignatum.
- 14 Quare secundum aliquos sit donatio lucrativa, & numero 18.
- 15 Copula est consecutiva matrimonij et consummatio scripturarum ipsius.
- 16 Causa onerosa praestare solet ius ad agendum.
- 17 Mulier præbendo se marito potius distrahit, quam contabit.
- 18 Omnia quæ ei obueniunt à bonis viri, seruare tenetur ex eo susceptis: sed intellige ut statim.
- 19 Iuuenis, quæ habet ab uxore sene in recompensationem iuuentutis, vel ab ignobili ob nobilitatem, filijs non suauat.
- 20 Dodarium, & Arre Hispanæ differunt inter se.
- 21 Mulier an dote dodario possit in unum ex filiis disponere ceteris omissis, late discutitur.
- 22 De iure Codicis permanens vidua disponebat de lucris nuptialibus, & filijs non vendicabant alienata.
- 23 Veniens ad secunda vota, tenebatur reseruare sed potius unum eligere.
- 24 Eligere amplius non potest quando nouas nuptias contraxit.
- 25 Tenetur reseruare filijs lucra nuptialia, etiam quod secundum non nupserit, habet tamen virilem portiunculam.
- 26 Eligere potest hodie attento iure Authenticorum, quando vidua permanet.
- 27 Casus legis expressus vbi adest non attenduntur auctoritates doctorum.
- 28 Legum correctio si vitari non potest, est accipienda in causa quem corrigit.
- 29 Grauatus restituere filijs, potest unum ex eis eligere.
- 30 Eleccio censemur facta per eligere debentem eo ipso quod electum instituat, vel in eum disponat.
- 31 Dodarium ad quam summam constituantur in bonis liberis, & fideicommisso subiectis.

Quartur tertio an mater, quæ mortuo viro aliquid ex eius bonis sicut consecuta, vel eo vivente in morte, vel ratione dodarij, seu antefati, vel ex auctoritate tam lucrativa, quam onerosa, possit de huiusmodi bonis tamen in unum ex filiis viuens disponere, donando contemplatione matrimonij, alijs filijs, omissis.

- 1 Hæc quæstio ita absolvi potest distinguendo bona habita ex causa lucrativa, ab illis habitis ex causa onerosa; item inter matrem, quæ ad secundas nuptias transiit, & illam, quæ in viduitate permanuit.
- 2 Supposito ergo quod inter virum, & uxorem adesse, possit causa impellens ad donandum, quæ exinde onerosa dici possit ut supra nos firmatum fuit in terminis donationis remuneratoria, per virum in uxorem collatae, propter præcedentia seruicia ipsius, extra coniugalem obligationem præstata, iuxta exemplaria ibi per nos adducta, & per Caball. consil. 169. numer. 34. cum seq. sequitur
- 3 quod in primo casu vbi ex causa onerosa tamen donatio facta sit non habeat locum illud, quod dispositum est per Imperatorem in l. femin. 3. cum alijs sequentib. Cod. de secundis nupt. Ea ratione quia leges prædictæ loquuntur de donationibus

tionibus lucrativis; & ex mera liberalitate, & munificencia coniugis progenientibus ita dicunt verba dictae legis feminæ ibi vel cuiuslibet munificæ liberalitatis premio, ex bonis maritorum fuerint assecutæ, per quem ita firmavit primo Ripa ibi quest. 17. Bertrand. consil. 175. col. 2. lib. 2. Menoch. consil. 155. numer. 6. lib. 2. Ant. Gabr. titul. de secund. nupt. conclus. 1. numer. 43. Aluar. Velasq. consult. 16. numero 8. Rimin. Jun. consil. 295. numero 6. libr. 3. Surd. consil. 164. numero 2. & sequen. latissime Vinc. de Franchis decif. 632. ex matrimonio per totam Doctor Marta de succession. legal. part. prima quest. 5. articul. 2. à numero 13. fol. 93. Molles. part. 3. quest. 21. numero 1. ad consuetud. Staibian. Jun. referens decisum ad consil. 70. ad n. 6. fol. 262. in medio, qui aliam exemplaria adducit, & est conclusio ab omnibus recepta, ratio rationis est quia acquisita, titulo onerolo egreditur terminos donationis, & efficiuntur contractus permutationis, & in eis coniux non contemplatur vti coniux, sed vti extraneus, vt dixi in terminis donationis remuneratoria discut. 2. part. 13. nu. 47. licet pauci aduertant ut air Menochius.

Dubium solum veritur in firmando quænam causa sit onerosa, & omissis ceteris, ad præsum parum conductibus quæro quid dicendum de dodario seu antifato, an dicatur ex causa onerosa constitutum, an verò ex lucrativa, vt scimus an possit de eo mulier tamquam de re sua disponere.

Et quod sit datio ex causa onerosa, monet nos causa, propter quam mulieri datur, quæ est ex quo virginitatē t amissit, vnde deterioris conditionis est effecta, vt firmauit Andr. de Ifern. in constit. licent. col. 2. & in cap. primo vers. dotare tit. qualiter olim feuda in vñib. feud. de Nigris in cap. 165. regni Neapolis, & in constit. mulier que dota- rium num. 17. & 19. Alexander Trentacinque variar. resol. lib. 3. cap. 3. Guttier. lib. 2. practic. quest. q. 18. num. q. & tib. 3. quest. 43. numer. 7. Gomez. an l. 50. tauri numer. 12. & ibi Castellus numer. 40. Montier. in l. prima tit. 2. de las arras lib. 3. leg. for. Ant. Oliban. præcipiuus ex Catalaniis iuris consultus, in § fuerat. numero 42. inst. de act. Ferrer. obseruat. part. 3. capit. 48. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. numero 6. 11. & 12. & claus. 7. 1. part. 1. numero 3. & sexto, & part. 2. numero 57. Menoch. consil. 155. numero 6. consen- tiunt ex nostris Blasch. Lanc. in capit. volentes in secundo notabili. vers. sed pulchra, & assidua fol. 161. Cañne. ibi. vers. sed quid si fuerit constitutum fol. 97. qui de obseruantia Regni testatur, Milan. decif. 9. numero 107. libr. 2. Cumia in c. si aliquem, verbo, antiquis numero 525. & seq. & super ritu, ordine suo 94. numero 14. Maltr. decif. 73. numero 14. & decif. 212. numero 2. Burg. de laudim. part. 2. inspect. 21. Nepita ad consuetud. virbis mea tit. 13. num. 26. Giurb. qui alios allegat ad consuetud. Messanæ cap. 6. glos. 5. num. 8. & cap. 8. glos. prima num. 10. & cap. 13. glos. 2. nu. 1. fol. 687.

Adducit pro se textum in l. res vxoris 24. c. de donation. inter vir. & vxor. ibi Quia pudicitie premo cessit, per quem probari videtur, hanc donationem t propriè accedere, donationi remuneratoria, vt firmat Guttier. dict. lib. 3. pract. quest. 43. num. 7. vbi testatur esse communem Doctorum opinionem, inferens ex eadem ratione in l. num. 18. & 20. quod ex hoc non revocatur ob superue- nientiam liberorum ad huius vñquam applaudit Pater Sances de matrimonio lib. 6. disput. 28. n. 2. vers. 3. & multis ex precitatis.

Et quod merces sit t ex causa deperditæ virginitatis concessa; dixit Peregr. consil. 9. num. 29. lib. 2. P. Rebel. de oblig. iust. par. 2. lib. 6. quest. n. 4. Azebed. in l. 1. n. 6. & l. 2. n. 9. tit. 2. lib. 5. recop.

Haud enim dubitari potest; quin mulier corrupta, tanti, non fiat sicut virgo, & ideo quod supplere habeat in ære, quod non habeat amplius in corpore, vt alibi

dictum est, & firmat Pellic. in consuetud. Auers. capit. 8. num. 164. Cumia in dicto cap. si aliquem, verbo, maritata num. 153.

Nec dubitandum videtur, quod detur vice virginalis osculi, dum videmus, quod matrimonio per carnis & co- pulam non consummato non debeatur, vt probat multis conductis argumentis Confiliarius de Georgio allegat. 45. quem sequitur Mastrill. decif. 73. numero 25. nisi vir fuisse in causa illud non consummari P. Sances de matr. lib. 6. disput. 18. numero 7. Molfes. ad consuetud. Neapol. par. 7. quest. 7. noster Giurba ad consuetud. cap. 13. glos. 2. num. 34. ita vt ex osculo non amplius quam medietas debeatur, quasi sit actus propinquus corruptioni, t. si a sposo 19. C. de don. ante nupt. Molfes. d. p. 7. quest. 6. Gutierrez de matrim. c. 19. num. 49. Vincen. de Franch. decif. 503. numero 23. P. Sances de matrim. lib. 6. disput. 18. à numero 3. Aloys. Ricc. collect. 87. à Thor. in compend. verb. donatiua. Didac. de Mari ad Gramm. decif. 103. numero 48. Mastrill. decif. 73. numero 26. Fontanella de pact. nuptial. claus. 7. glos. 1. numero 29. Anton. Fab. in Cod. libr. quinto titul. septimo de iur. dot. definit. primo in allegat. quidquid sit vt diximus, quando per virum stetit ne flores, & fructus colligeret Giurba ad consuetud. Messanæ d. cap. 13. glos. 2. numero 2. unde Quidius.

Oscula qui sumpsit, si non, & cetera sumpsit.

Hæc quoq; quæ sumpsit, perdere dignis erat.

Etiam si osculum imprimatur per procuratorem, ad id tamen serio constitutum, præcedente desponsatione, quidquid dubitare videantur Masull. ad capit. decif. 65. & Giurba ibi. n. 33.

Aliud argumentum est, f quia Vidua non datur, maxime in hoc Regno, vt testatur Petr. de Gregor. noster de dote de parag. quest. 30. numero 8. & nos quotidiè experimur, quod facit, vt respectu virginitatis, & sic onerosa de causa dari dicendum sit, alias si voluntaria, & lucrativa donatio esset, daretur cuilibet mulieri nubenti, non habito respectu an corrupta sit, vel virgo, Fontanell. de pactis nuptial. dict. claus. 7. glos. 1. par. 1. n. 9. & 25.

Facitque illud, quod eruditè tradit Ioan. Valer. Cartu- sian. de different. inter vñrumque forum differ. 12. dum affir- mat, quod si mulier t tamquam virgo accedat ad virum, cum tamen talis non sit, non potest in bona conscientia dotarum petere, & habitum retinere, quod etiam placuit Valsquez in opuscul. de testam. cap. 7. S. 1. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quest. 1. numero 195. Fontanell. d. claus. 7. glos. 1. p. 1. numero 26. Et licet P. Sances contrarium tenere vitus fuerit, attamen si bene aduertatur, loquitur in terminis arrarum, qui sunt satis diversi cum istis dodarij, vt aduer- tit Fontanell. ibi, beneuerum quod hæc parum in praxi conducunt, licet Molin. aliquando decisum tradat loco superius citato, ex multis enim neminem vidimus illud conscientia ductam restituere, forsitan quia ignorant nec confessori hoc aperiunt, qui ex officio per læpè non ad- pertunt ad hoc.

Demum ita argui potest, Dotarium debetur tam do- te solita, quam minime, ergo lucrativa donatio non est, nec doni correspiciunt, sed ratione virginitatis, probatur assumptum quod in omni easu debeatur ex Glotta in dicta constit. mulier que dotarium, vbi Afflct. num. 3. Luccas de Penn. in l. 1. colum. 1. ad finem, Cod. quando, & quib. 4. pars. debeat lib. 10. Fontanell. qui hanc veriorem affir- mat, dicta claus. 7. glos. 1. part. 2. numero 56. & sequent. & adest pulchra Anton. Fabr. definit. 1. Cod. de iuri. dot. quam adducit Fontanell. ex nostris Milan. decif. 9. numero 98. & sequen. lib. 2. Mastrill. decif. 73. numero quarto, Maur. Burg. de laudim. inspect. 21. numero 11. Mar. Giurb. ad consuetud. Messanæ cap. 13. glos. 2. numero 29. quæ opinio est adeo recepta inter nos, vt contrarium attentati non poslit, quidquid esset in alijs regionibus, in quibus forte proce- dere

dere possent tradita per Giurb. dict. loco vers. & hoc iure
vtimur. Fontan. ibi n. 39.

Nec distinguimus, dorauerit ne se ipsam mulier, vel a
patre fuerit dotata, vel si sit in culpa vir in exigendo, vel
ne, quia in omni casu mulieri debetur, stante pacto cui
standum est, quidquid esset vbi nullum fuisset dotarium.
constitutum initio; nam dato quod haberi debeat & pro
13 constituto stante consuetudine regionis, vti tenuit Cu-
mia ad Ritum ordine suo 6. nu. 88. Nepita ad consuetud. rr-
bis mee tit. 13. num. 42. Intrigl. decis. 5. nu. 10. Muta ad rit.
114. n. 27. Giurb. d. loco n. 4. vers. contr. qui mille Docto-
res exteriores adducit non tamen ex pacto videri potest,
debitum sed quasi.

Sed contra, quod hoc dotarium sit donatio mere lu-
crativa probatur, quia fit inter sponsum, & sponsam, &
14 tempore quo nulla possunt dari seruitia, propter quae
cadat remuneratio: Surd. latè d. conf. 164. ante n. 16. & 22.
vbi probat hanc esse meram donationem ante nuptias,
vel propter nuptias.

Secundo quia intuitus ille deflorationis non est talis
vt donationem, vel vt melius dicam satisfactionem
15 mereatur; quia ille actus est consecutivus matrimonio,
& figura coniunctionis Christi cum Eccles. frustra enim
quis vxorem duceret ni bona matrimonij esset fruiturus;
ad quae non potest perueniri Iauis clavis. Sancez de ma-
monio disput. 41. numero 5. ad fin. lib. 6. cum mille alijs, quos
citat Mastrill. decis. 212. numero 29. & sine quo vt ait Vir-
gilius.

Nec dulces natos veneris nec præmia noris.

16 Tertio quia illa dicitur causa & onerola, quæ præcedere
posset causam ad agendum; vt diximus supra in partic.
13. n. 22. discurs. antecedenti in terminis donationis factæ
& patre filio ob remunerationem; sed mulier non posset
agere contra virum, vt virginitatem ei datam & per eam
amissam recompensaret, alias maritus ad paria indicare-
tur cum stupratore, mulier enim præbendot se marito,
17 potius satis facit debito, quem contahat, & creditum ac-
quirat ergo.

18 Et ita in terminis quod hæc sit donatio mere lucre-
tiva, & ex liberalitate procedens tenuerunt, Ioan. Lup. in
rubr. de don. §. 67. nu. 17. vers. sed re vera Suar. in l. quoniam
in prior. in declarat. ad l. Regni limit. 10. num. 2. C. de inoffic.
test. Molin. de primogen. lib. 2. c. 10. n. 62. Aiora de partitio-
nib. p. 3. q. 15. Gutierrez pract. quest. 18. in fin. lib. 2. & q.
43. n. 25. lib. 3. cum alijs, quos sequitur Sancez d. disput. 41.
n. 3. Mastr. d. decis. 212. vbi plures decisum refert, quæ fuit
etiam in alio iudicio confirmata cum alijs decisionibus
infra relatis.

Et qui tenent hanc opinionem, ita respondebunt ad
contraria, primo supponendo quod omnia, quæ obue-
niunt & vxori, ex causa, & contemplatione matrimonii cu-
iuscumque generis sint, reseruari debeant pro filiis illius
matrimonij; quia censemur maritum hoc intuitu donasse,
19 vt inde fierent propria eius filiorum; hæc enim videtur
esse ratio illorum iuriū, vt latè probat Fanuc. de lucro dotis
gloss. 7. n. 13. Afflict. decis. 36. vbi Vrsillus nu. 6. referens de-
cisum in terminis dodarij Gramat. decis. 103. n. 92. Surd.
conf. 164. & conf. 296. Vinc. de Franch. decis. 595. Mastrill.
decis. 212. n. 30.

Quo supposito non obstat quod hæc sit donatio quasi
remuneratoria, quia propter generalitatem dictorum
iurium, includitur sub illorum dispositione, vt in terminis
donationis remuneratoria ex causa iuuentutis firmat
Surd. d. conf. 196.

Sed responderi potest quod hæc opinio non est tuta,
quia in eisdem terminis donationis factæ a sene iuue-
ni vel ab ignobili in recompensationem nobilitatis tenet
20 & communiter Doctores quod mulieri licitum sit de ea
disponere, ita Ripa in d. famina, numero 44. Ioannes

Lupus in dicta rubric. de donat. §. 50. numer. 74. idem Surd.
conf. 471. numer. 28. & decisum testatur Fontanel. de past.
clausul. 5. gloss. 1. p. 2. numero 87. dicens plures non aduer-
tere, qui quam plures adducunt mille Gratian. discep. 98.
a principio usque n. 21. nec negant contrarii si bene ad-
vertantur.

Non obstat quod hoc dotarium & non detur vidui
21 quia hoc evenit ex consuetudine regionum; cum etiam
apud plerosq; statutum sit dari etiam viduis, & corruptis
ita Gregor. Lopez in l. 87. tit. 18. p. 3. Gloss. segunfuro, &
in l. 1. tit. 11. part. 4. Gloss. en Espanna Ant. Gomez in l. 52.
tauri n. 12. Couar. in cap. officium num. 4. de testam. & lib. 1.
var. resol. c. 2. n. 7.

Inde Suarez in titul. de las arras dixit, hanc verborum
conceptionem, in promissione dodarij ex imperitia no-
tarii processisse; quod, & Mastrillus videtur sentire in
præcita decis. 212.

Sed hæc responsio facile tolli potest, si consideres quæ
22 inter se, differant arræ Hispanæ, & vel donatio po-
pter nuptias ab hoc dotario; de quo agimus, vti
spōdent Molin. de ritu nupt. libr. 3. quest. 1. numero 19.
Fontanell. dict. clausul. 7. gloss. 1. par. 1. numero 27. & nos
prim. discrus primæ trattation. ex Cuiacio, quem citia-
vimus.

Vides ergo ex iam dictis quantam in se continet di-
bietatem hæc quæstio, maximè dum hæc secunda opinio
passim in nostris tribunalibus recipiatur, vt testis ei
Mastrill. dict. loco, & ego vidi spōp in causa inter Ioseph.
Seyno, & Donnam Isabellam de Afflito, & pro Baronisa
Bifaræ contra Don Octaviom Buglio, & Minafría cu-
opinioni iniutus stare cogor, cum declaratione tamen
de qua infra, licet vt verum fatear, nescio quo iure posse
hæc secunda sustineri; cum leuia, sint, quæ pro ea addi-
cuntur, & vix possit ad contraria responsum applicari,
pro hac tenet etiam post hæc Vilus Castillus decis. 239. n.
10. & 11. Dato ergo hæc donatio estimetur lucrativa,
& quod vti de tali mulier non possit disponere, sed de-
beat filii reseruare, tam si nubat quam si vidua remaneat
23 in quo casu dubitat Castil. d. loco n. 12. post Sances; viden-
dum restat an huius nostræ donationis titulo, vel alia cau-
sa possit de eo tñnum ex filiis meliorare, & an ex hoc
legi satisfaciat.

Quæstio est admodum intricata, in qua scriptores adeo
inuolute, & confuse se gesserunt, vt cognosci minime
possit, quid sibi voluerint, forsan quia iura de hoc loqu-
tia quam plura sunt, quæ videntur sibi aduersari: quod
fuit in causa, vt dum castus euenerit in regno in duas
causis in duas contrarias sententias itum est; vti que enim
primo intuitu modo vna modo alia intelligentia videat
sustentabilis, cum reuera vna sit veritas innegabis que
colligitur ex germana imperialium constitutionum in-
telligentia, ex corpore vnde sumuntur; cum locutio Irne-
rii sit aliquantulum manca conabor itaq; distincione quod
ad vires questionem soluere.

Pro certo primo constituam, quod mulier in spe-
iure Codicis, si permanebat vidua, poterat de lucris
24 & ad libitum disponere, nec filii vendicare poterant alie-
nata sed tantummodo ea, quæ superant, tamquam pater-
na vt dicta textus in l. generaliter 5. §. illud etiam C. de 2.
nupt. ibi si res, vel marit. vel vxor hoc est qui superest nou-
consumperit, vel alienauerit quod eis ad secundas nupt. non
venientibus, quasi rerum dominis concessum esse non dubium
est; & apertius in lege fœminæ 3. §. penultim. C. eodem tit. ibi
sin verò liberorum suorum affectione seruata, pater, mater
ad alias nuptias migrare noluerit, neque vir ips, quæ ex bo-
nis uxoris ad se transeunt, neque mulier rebus, quæ ex fu-
stantia mariti ad se peruenierit, pro suo arbitrio vti, vel eas
rendere aut quocunque iure, vel modo alienare vel pigno-
ris iure seu hypothecæ si voluerint obligare, vt potè domini
carum

carum probibebuntur, & per eadem quasi verba idem constituit Imper. Zeno. in l. si quis 8. C. eod. tit.

Sin vero ad secundas transibat nuptias, seruare tenebatur filii primi matrimonij, usufructu tantummodo penses eam remanente: alienatione in extraneam personam prohibita, est textus in dicta lege feminæ ibi id totum ita ut perceperint integrum ad filios, quos ex precedente coniugio habuerint transmittant, & statim nec quidquam eadem feminæ ex eisdem facultatibus alienandum in qualibet extraneam personam præsumant, eligere tamen unum ex filiis non prohibebatur, ut textus predictus disponit ibi integrum ad filios, quos ex precedenti coniugio habuerint transmittant, vel ad quemlibet ex filiis, in quem contemplatione meritorum liberalitatis sua iudicium mater crediderit dirigendum, & in dicta lege generaliter ibi dividendi quoque res inter eos liberos, ipsis parentibus pro suo arbitrio, vel eligendi quem voluerint licentiam non denegamus; quem textum de muliere ad secunda vota transeunte loqui; tradit Baldus ibi in summario quem cæteri scribentes sequuntur, & innuunt aperte verba textus, ibi ex precedenti coniugo habuerint supponendo quod adsint filii alterius matrimonij.

Superuenit post hæc Ius Autheticorum, quod duo innouavit; primum contra secundo nubentem, ut eligendit Ius amplius non haberet; vt in Auth. luc. C. eod. tit. Irne-rius breniloque tradit, quam Bald. in secundo nubente loqui non obscurè demonstrauit in summ. quod apertius dicit text. in corpore unde sumitur in Auth. de non eligendo secundo nubentes titul. 2. collat. 1. nouell. 2. §. hec nos ibi prospeximus itaque non confusum hoc de electionibus in discretumque relinquere, sed huiusmodi dare ordinem causæ, matre semel ad secundas nuptias veniente, usum mox tantummodo, eius filiorum proprietate manente, ante nuptiali fieri donationis, & nullam esse licentiam matri alios quidem filiorum eligere, alios autem exonerare quoniam omnibus simul secundis nuptijs fecit iniuriam, in qua constitutione nullum adest verbum, quod ad eam, que vidua permanere vult, referri potest, imo quod sit exclusa colligitur à contrario sensu, qui capiendus est, ut legum correctio vitetur.

Secundum quod innouatum fuit fauore filiorum est, quod mulier siue nubat secundo, siue minime, non possit lucra nuptialia, nec in totum, nec in partem in exteris alienare; sed teneatur pro filiis seruare, de qua authentica non fit mentio in Codice; neque ab aliquo ex scriptoribus materiam pertractantibus adducitur, si male non vidi, & est in tit. neq. virum quod ex dote tit. 1. nouell. 98. collat. 7. §. propterea ibi sancimus si mulier moriatur, et eveniat lucrum fieri viro, dotem hanc omnino seruare filijs: siue ad secundas veniat nuptias siue etiam non, et ex diuerso si moriatur fuerit vir mulierem ante nuptialis donationis lucra pro prijs filijs seruare, &c.

Hæc tamen Authentica æquans quo ad omnia mulieres seruantes viduitatem illis, que primi coniugis Thorum violauerent fuit correcta ad fauorem mulieris per aliā sub titulo, ut fratrum filii §. illud quoque collation. nona titul. octavo nouella 127. ibi quia vero mulieres ad secundas nuptias non venientes portione aliqua dignas, ultra ea que secundo nubunt, esse putamus, &c. Et statim habere quidem eam usum antenuptialis donationis, sicut prius sancimus: habere vero eam, & proprietatis tantum, quantum filiorum quantitas faciat, ut secundum proprietatis rationem unius, & ipsa filij personam obtinere videatur; dum etenim perætea cogebatur in filiis de integris lucris disponere, hoc obtinuit, ut posset etiam pro anima, vel in extraneos virilem ab alienare.

Quæ Authentica in Codic. legitur post l. gener aliter incipit, si tamen hac titul. de secund. nupt.

In his ergo Authenticis derogantibus libere potesta-

ti, quam mater habebat disponendi, & alienandi lucra, nuptialia; nil legitur, per quod cognoscamus derogatum etiam facultati eligendi; quam matres viduæ permanentes, habebant: imo e contra quando Imperator tollit facultatem eligendi secundo nubentibus, expresse fatetur quod hoc licitum fuisse matri, si nuptias non iteranter, in Authenticæ prædicta de non eligendo in principio ibi & si quidem in prioribus mater nuptijs permanisset nulla quest. fuerat, & ideo in terminis quod nil innouatum sit per nouissima iura, circa electionem fiendam per eam, que vidua permanet: tenerunt Molin. de primog. libr. 2. cap. 10. numero 59. & 64: & post alios Molin. Theol. disp. 431. numero 8. vers. de arris, melior quam omnes Miceris de maioratu part. 1. quest. 54. numero quarto, vers. & idem est, Angulo de meliorat. libr. 2. gloss. p. numero 5. quod videtur sentire Cuiac. super hac nouella ordine suo 127. Anton. Faber de coniecturis lib. 13. capit. primo in medio, & expressius de error. pragm. decad. 51. error. 11. post medium fol. 68.

Hinc Doctores tractantes questionem, indefinite loquentes distinguuntur per Marium Giurbam ad consuet. Mess. ditt. cap. 13. gloss. 2. n. 37. vt tenentes electionem non dari, vti sunt Gutierrez de matrimonio c. 19. n. 44. & cap. 109. n. 38. & lib. 2. præl. quest. 18. ad finem, & quest. 43. nu. 25. Rebellius de obligat. insit. parte secunda lib. 6. quest. 4. num. 18. Sanchez de matrimonio lib. 6. disput. 41. Pelle. ad consuetud. auersanas cap. 5. num. 151. Intriglio. singular. 90 num. 38. lib. 3. Mastrill. decision. 212. num. 39. loquantur iuxta leges, quas allegant, matre ad secundum virum transire; contrarii vero Valasch. videlicet decis. 16. num. 6. Molina de primogenit. loco allegato Muta ad consuetud. Par. nor. cap. 41. num. 3. & capit. 44. & alii per eum adducti in matre non transire, & ita sunt accipiendi omnes Doctores quotquot sunt non distinguentes inter unum, & alium calum.

Ceterum dato aliquis inueniat qui contra distinctionem prædictam loquatur; non debito quin cedere debeat authoritatì iurium prædictorum tam aperte loquentiū, standum enim est casu legis & expresso, & non Doctorum traditionibus etiam commuenter receptis: vt docet Curtius Sen. conf. 41. col. 2. Marta de iurisdict. parte 1. capit. 47. num. 49.

30 Correctio feni per Authenticas inducta, non potest procedere nisi in casu quo corrigit, & non in alijs, & dñm corrigit circa dispositionem, & alienationem non potest extendi ad electionem, maximè cum Imperator expresse dicit in d. Authent. tit. neque virum quod ex dote in loco allegato, derogare nolle alius iuribus antecedit.

Et Authentic. si tamen fuit inducta ad fauorem mulierum non nubentium corrigendo Authenticam prædictam in dicto tit. neq. virum vi. glo. ibi agnoscit in verbo siue etiam, & per nos tactum est.

Quæ opinio potissimum tenenda est, in hoc regno ubi dodarium est datum ex causa onerosa, secundum veriorem per nos traditam supra, nouissimè ita resolutam per Ferrer. in dicta constit. hac nostra temp. 3. decl. p. 3. num. 151. usq. ad num. 164. & ante num. 171. ubi ex forma consuetudinis debeatur, quam in hoc casu saltem recipiendam putamus, licet in alio casu de quo loquitur Mastrill. & citati per eum, videlicet ubi mulier secundo nupserit, sit forte reiicienda; nec deest in his terminis decisio regni nostri, etenim cum casus occurrit inter quosdam de Seyno, & Donnam Isabellam de Affilio fuit per eximios Doctores D. Petrum de Blasio, & Roccum Potenzano ita decisum.

Nec facit quod in contrarium decisum fuerit in duob. iudiciis in causa prædicta de Buglio, in qua ego eram aduocatus, quia ibi habuerunt pro indubitate, quod Autb.

si tamen corrigere legem Cod. quod quantum abest, potest cognosci ex praedictis.

Item, quod electio, numquam fuerat data matri non nubenti sed tanum, ut liberte disponere posset, ad quod pater etiam ex praedictis responsum. Demum dato quod nou sit prohibita mulier quae vidua remansit, talem electionem facere illam dicitur habere de iure, dum non est dispositum; quod & qualiter diuidatur, ut in dicto. Authent, si tamen inspici potest; etenim grauatus restituere filiis potest vnum quem malit eligere: ut aduertit Raudens. decis. 22. num. 25. i. Main. decis. 5. lib. 6. & iudicatum pluries Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 101. & lib. 3. cap. 7. num. 115. Ferrer, eum insequeus in Constitut. impuberum gloss. 5. à numero 91. cum plur. seq. vbi num. 103. reprobat Fontanellam sentientem; contrarium, & eius argumentis satisfacit qui licet in 2. tomo cla. 7. gl. 1. par. 3. à numero 36. conetur ei vices reddere, attamen Ferrer. in const. hac nostra temp. 3. dec. 2. à numero 37. iterum cum impugnat, sicuti mos est eorum, qui iterato scribunt, sed vereor né Ferrerius auctor fuerint rixæ; hæc autem electio censetur facta, eo ipso quod mater filium in dotario instituat, vel in rebus, in quibus dotarium consistit; ita post multos pulchre Boer. decis. 204. num. 32. in medio Sesse decis. 53. numer. 7. Ferrer. obseruat. cap. 319. Fontanella claus. 4. gloss. 5. num. 63. 64. & diximus pro Hectore Ansalone contra Baronem amposæ. in Curia Prætura; idemq; est si eum illi inter viuos donet.

Ex his remanet firma conclusio, quod mater rectè possit de dotario in vnum ex filiis disponere, donando contemplatione matrimonij vel alio titulo quando ad ultiores nuptias non transit. Iuxta praedicta querela, tan dotarium quando constitutum non fuit, debeat ad summam prætaxata in regni capitulo Caroli fol. 246. regulari; si super fideicommissi rebus soluendum sit, & videtur affirmatiæ respondendum, ex Mastrillo decis. 73. vbi trahit dictum capitulum de feudalibus ad vinculata, etiam in casu vbi fuerit constitutum, si excedat octauam partem. Sed contra est veritas in utroque casu ut siue sit constitutum sive minimè, non reguletur prout in feudalibus, quia statut pacto contrahentium in primo casu, quando summa non sit ita excessiva ut sequeretur fideicommissi euersio, ita contra Mastrillum tenet pluribus more suo relatis Giurba ad consuet. capit. 13. gloss. 2. numero 11. & 12. vbi quod non arguitur hoc casu de feudo ad fideicommissum, unde non de octaua parte, querendum erit, sed quæ, & quales sint personæ, & quantum patrimonium, ut inde dignoscatur quantum esse debeat dotarium, Bald. nouell. de dote part. 6. priuileg. 16. Ruin. consil. 137. numer. 17. libr. 2. Paris. consil. 63. lib. 2. Peregr. de fideicom. articul. 42. numero 78. & decimum Thesaur. decis. 192. Ferrer. vbi infra n. 53. 98. & 101. qui volunt constituendum esse ad morem regionis, inde ultimus multoties excedere tertiam partem dotis, vel quartam frequentius sextam importare, tam in bonis fideicommisso subiectis, quam liberis; ita ut nullum unquam agnouerim discrimen habitum: & ita credo quod erit in casu vbi non inueniatur constitutum, ut reguletur, ad minus ad sextam partem dotis, vel minus, ut solet constitui & ita vidi practicari, & practicaui, & iuxta praedicta, contra Mastril. audiui nouiter iudicatum per Illustr. Praefidem; & consultissimum virum Io. Baptistam de Blaschis pro illa Dom. de Marini olim de Opizinghis contra D. Ioannem Sandoual, & sepius per omniam tribunalia, immo decisi onem facta in casu, vbi Mastrillus scripsit secus le habuisse ex traditione habui, ideo nunquam ea usus fuit, ut potest videri in responso pro D. Isabella Franchis, & Quintana contra Iuliam Afero, vbi poterat clienti proficer, & tamen eum omisi allegare.

Post hæc vidi Ferrer. in const. hac nostra temp. 3. declar.

1. per & seq. multa egregie cumblantem in hac dotarii materia, quem gauisus fussem videlicet ante excussas superiores paginas, iam enim fol. 480. operis finem accepit, placuit tamen inter alia quæstio quam proponit, de nullitate constitutionis dotarii per minorem factæ absque decreto, dum ad differentiam obligationis dotis refutandæ resolutum non valere etiam quod usu regionis a tento videatur debitum necessarium, ille inquam d. loquuntur declarat. 9. à n. 13. vsq. 40. & maximè nu. 30. fol. 21. vsq. 215.

Ceterum supra ad nu. 5. addas eundem temp. 1. dec. par. 2. num. 26. & ad num. 21. eundem ibi num. 21. & 46. vbi nostris dictis applaudere videtur, & ad num. 15. quod floratio sic actus consecutivus matrimonij idem ibi. num. 171. & seq.

PARTICVL A QVARTA.

ARGUMENTVM.

MATER an reuocet donationem factam filio ex causa matrimonij, si ingratitudinem committat. Donatio ob causam ex hoc capite non reuocatur nec illa dotis; Poena suos debet tenere autores in hac materia; pactum de non reuocando ex hoc capite, quando teneat; pacta in præiudicium dotis quando teneant; Mater an volens transire ad secunda vota reuocet donationem factam filiis ob eorum matrimonium, & quid de hereditamento ad fauorem primogeniti: Lucta nuptialis an possint elicere deterioris conditionis per mulierem: Facultates, & iura declarandi quando transeat in cessionarios.

SUMMARIUM.

- 1 MATER an possit donationem ex causa matrimonij factam ex causa ingratitudinis reuocare, late discutitur.
- 2 Quæ ad secundas non transiuit nuptias, quare reuocare potest donationem filiis factam.
- 3 Clausula de noui reuocando donationes ob causam ingratitudinis, quare non valeat, & n. 11.
- 4 Poena suos debet tenere autores.
- 5 Donatio non debet reuocari ob ingratitudinem, quando interesse redundat in alium, qui non peccauit, quod esset in donatione facta contemplatione matrimonij.
- 6 Ob causam non subiaceat reuocationi ex causa ingratitudinis, & ratio n. 7.
- 7 Dotis datio non subiaceat reuocationi ex titulo ingratitudinis, & ad eius instar donatio contemplatione matrimonij.
- 8 In gratitudo prælati non nocet Ecclesia.
- 9 Text. in l. his solis 7. Cod. de renoc. donat. an extendatur ad patrem.
- 10 Iuramentum supplet pactum de non reuocando donationem ex causa ingratitudinis.
- 11 Mulier, quæ dotis partem filio nubenti donavit, vel totam, an reuocet sub prætextu secundarum nuptiarum, & n. 18. & 20.
- 12 Non potest deteriorem reddere conditionem dotis constitante matrimonio, sed vide numero 25.
- 13 Non potest se imparem reddere ad secundo nubendum, quando id procedat.

15. Pactum preiudicium dotis collatum post mortem mulieris tenet.
16. Metus quales sit necessarius pro rescissione donationis, & quid de importunis praecibus, & n. 27.
17. Importung preces quando habeantur pro coactione.
18. Donatio facta in contractu matrimonij ad fauorem primogeniti an reuocetur, si mater donans velit ad secunda vota transire.
19. Pater, non obstante hereditamento facto ad fauorem primogeniti ex primo matrimonio, potest bona obligare pro dote secundae vxoris.
20. Donatio facta filio nubenti eodem modo potest reuocari.
21. Contemplatione matrimonij dicitur ob causam infra portionem legitimę filij.
22. Mulier non iuuatur velleiano ubi pratum in eius utilitatem sit conuersum.
23. Pacta in contractu matrimonij efficiuntur irrenocabilia sicut ipsum matrimonium.
24. Fauor matrimonij contracti est potior contrahendi.
25. Actus validus ab initio non retrahatur ex ijs, que postea contingunt.
26. Metus quare non presumatur.
27. Mater donans secundum aliquos censemur fecisse animo repetendi à marito si ille est diues, sed contra alij.
28. Stipulatio de dote reddenda censemur semper facta in casu soluti matrimonij per mortem mulieris, & facta in contrarium non tenet.
29. Pactum praiudiciale doti non tenet, quando mulier transiens ad secunda vota illud reuocet.
30. Mulier potest redere deteriorem conditionem dotarij, & lucrorum nuptialium, ideo neque potest rescissionem petere.
31. Mater donas filio, bona omnia reuocare potest iuxta concedens bonorum subsidium.
32. Assecuratio dotis in Regno solet fieri cum clausulis translatis dominij.
33. Vxor, que concessit viro potestatem vinculandi bona per eam filio donata, an recuperet hoc ius per assecurationem de dotibus ei factam, latè discutitur.
34. Facultas ex pacto descendens transit in heredes, & in cessionarios.
35. Exercitium quoties alicui committitur illud dicitur transitorium.
36. Eligens nil confert de suo, ideo electus dicitur habere à mandante electionem fieri.
37. Dispositionis substantia quoties confertur in arbitrium tertij non potest recedi ab eius persona nec est cessibilia.
38. Iura mere personalia non sunt cessibilia.

Questionem istam, licet ne matri, que filio contemplatione matrimonij donavit, donationem ex aliqua causa reuocare, ex illis quib. reuocatio permititur, breuiter absoluam, adducendo tantummodo ea, que occurruit in terminis matris, etenim cetera iā per nos explicata sunt infra in tract. 2. discursu 1. in speciali oīano ubi sedet materia ad terminos cuiuscumq; donanti ex hac causa.

Ceterum in matre videtur quod hæc donatio possit ex aliquibus casis reuocari, que continentur in l. is solis 7. C. de renoc. donat. non solum quia hæc donatio respectu matris simplex esse videtur, sed etiam quia ēi, qui ad seendas non transiuit nuptias, specialiter indultum esse videtur, ut reuocare possit, ad hoc ut cōtinere valeat filios in obedientia, & reuerentia, quam ei debent, nec mirum sit, hoc solis matribus indultum fuisse, & illis que viduæ manere deliberauerunt, quia quam plures rationes in eis

Tomus Primus.

concurrunt, quæ in ceteris cessant.

Primo quia ipse minus habiles sunt per viam timoris ad subiectos tenendos filios, quam patres secundo quia merentur ob spretas nuptias maiorem reuerentiam à filiis, ut aliquid plus eis tribuatur quam patribus, quibus integrum est donationes reuocare, etiam quod nuptias reterauerint, secundum opinionem Glos. in Authent. quod mater C. eod. cum quia videntur transfire doctores, dum eam non improbant, & tenet in specie Pater Molina de contract. disput. 281. n. 3. nec facit fauor matrimonii, quia dato equiualeret speciali clausula de non reuocando, etiam ex causa ingratitudinis: non tamen proficeret; quia sicuti hæc clausula, tamquam nutritua peccati non valet, ita fauor huiusmodi hoc non operatur. Primum probatur per Roman. in leg. stipulatio hoc modo concepta col. 4 vbi Socin. n. 103. D. de verb. oblig. & in leg. donationes §. 1. D. de donat. Georg. Natt. in cap. quamvis col. 20. nu. 62. parte 2. de pact. in 6. Corneus conf. 102. Incipit in causa lib. 1. Tiraquell. in præfat. leg. si vñquam n. 140. Crast. in §. successio quæst. 15. n. 4. Viulus in sylva comm. opinion. 224. hinc dictam clausulam in castum per Notarios apponi dicit Cagnolus in l. finali C. de pact. sequitur Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 20. n. 14. & 15. Dom. Augustin. Barbos. in cap. finali n. 2. in fi. de donationibus Pater Filliuc. de contract. tract. 34. c. 6. n. 130.

His tamen non obstantibus in contrarium est veritas, quod imo donatio ex predicta causa facta non sit reuocabilis, etiam quod à matre fiat, & ratio est quia hæc donatio non respicit solum filium donatarium sed eius vxorem, & liberos ex eis procreandos, vnde cum pena & suos debeat tenere autores, nec alteri per alium iniqua conditio afferri, regul. non debet vbi Petr. Pecc. de regnis iuris, Pontificii, nō debent priuari tertia personæ commido donationis, propter ingratitudinem alienam, arguento l. si quis suo 33. §. 1. C. de inoffic. testam. Guid. Pap. q. 145. Anton. Faber. C. de renoc. donat. defi. 1. ibi sed etiā quia non solius donatarii fauor in eo verletur, sed, & liberorum ex eo matrimonio susceptorum, & suscipiendorum; quibus ex parentis culpa iniuriam fieri non oportet; sequitur Fontanell. de pactis claus. 4. glos. 28. n. 1. in fi. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 6. n. 36. addimus Menoch. conf. 723. n. 21. & 22. qui pulchre loquitur.

Secundò, quia hæc donatio tamquam ob causam, & nō subiacet reuocationi ex titulo ingratitudinis, gloss. communiter recepta in d. l. final. in verbo inueniatur C. de renoc. and. donat. Tiraquell. in d. l. si vñquam verbo donatione largitus n. 142. Molina de maioratu lib. 1. cap. 9. n. 1. & seq. Palaez. eodem tract. lib. 1. q. 22. nu. 25. & 26. cum alijs per Francisc. Molin. ibi nu. 37. qui alias adducit Clar. in §. donat. quæst. 2. t. cum alijs per Menoch. d. conf. 723. nu. 9. cum seq. ea ratione quia donationes & ob causam non sunt donationes, sed contractus quasi permutationis; qui omnes loquuntur in terminis donationis, de qua agimus, supponendo quod illa donatio sit ob causam, & post Peguer. decis. 22. Gama decis. 136. Montier decis. 10. refert etiam decisum Fontanell. dicta glos. 28. n. 6. & Molin. dicto tract. de ritu nupt. dict. lib. 3. q. 20. n. 17. fol. 183.

Tertio ob specialem fauorem praesentis donationis, & que cum æquiparet doti, ut supra non semel probatum est, ex Molin. de rit. nupt. lib. 4. qu. 34. nu. 27. & quæst. 21. n. 8. cum sequent. & aliis in numero copioso adductis sequitur quod sicut dos non subiacet reuocationi ob ingratitudinem, ita, & ista: primum probatur per doctrinam Gammae decis. 163. confirmat Pinellus in l. 1. par. 3. num. 62. vers. 32. C. de bon. matern. Molin. disput. 281. vers. ac etiam Ricc. collect. 167. par. 1. Augustin. Barbos. in d. c. fin. n. 16. de don.

Non obstant contraria, nam textus predictus in leg. his solis, loquitur de donationibus indefinite, & sic non.

O * compre-

comprehendit donationes impropias, sicuti sunt donationes ob causam, quæ contractus potius nuncupantur; vt in primo discursu traditum est, item loquitur textus de donationibus factis filijs, & non vbi sunt factæ filijs, sed ad compodum aliorum tertiorum, tunc enim data ingratitudine vnius, alter lœdi non debet, sicuti dicimus de ingratis dñe Prælati, quæ non nocet Ecclesiæ; vt inde donatio reuocari possit, etiam quod donas illi Prælato pro Ecclesia recipienti donasset, quia commodum principale ad Ecclesiam redundant ita Clar. in d. S. doxatio, quæst. 21, num. 5. Menoch. de recuper. posse. remed. 9. num. 102. Azor. instit. moral. lib. 1. c. 8. quæst. 5. Augustin. Barbos. loco præcitato n. 15.

Quod ad illud verò, quod dictus textus contineat aliiquid specialitatis fauore matris, quæ in prioribus mansit, nec ad secunda vota transiit, hoc est diuinare, licet nō negarem quod facilius deberet permitti matri vt reuocaret quam Patti, vel alteri: sed nō ex hoc dicer quis quod mater huiusmodi contractus reuocare possit, cum è contra in terminis donationis factæ à matre ex hac causa ita in specie post Boerium negatiuè resoluat Menoch. d. conf. 723. n. 42. nec transit absq; controversiæ opinio Gloss. in dicta Authent. quod mater, quia quamplures in specie tenuerunt dispositiōnem dicti text. in l. his solis, ad patrem, † porrigi hi sunt Azo. in sum. tit. de secund. nupt. vers. item quod dictum est in matre Matthesilan. de success. ab intest. fol. 5. Nicolaus de Vbaldi. in consimili tract. par. 1. quæst. ultima Oldrad. cōf. 43. quidam habuit vxorem idem Lu- douic. Roman. conf. 182. in casu proposito Franc. de Atet. conf. 72. presupponit Soccin. conf. 34. prosequendo ordinem lib. 1. & conf. 114. præsens consultatio lib. 4. Dec. conf. 87. pro resolutione col. 3. quos sequitur Ripa à Sancto Nazario in l. generaliter n. 95. vers. 26. quæro C. de reuocand. donat. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 9. n. 32. cum plur. seq. Emanuel Costa in l. gallus, §. & quid si tantum in 3. par. n. 175. de liber. & posthum.

Et in quantum ad quod donatio hæc æquivalet clausula de non reuocando, respondet quod imò plus importet natura contractus, quam pactum accidentale; itē pactum illud est improbatum, donatio hæc omni iure, probatur, demum pactū illud sustinetur ex vi iureiurandi, secundum communiorē opinionem Ioan. Andr. ad speculatorē tit. de donat. §. 1. vers. quod si attum Butr. Anch. & Imola in cap. vlt. de donat. Ial. in l. vltim. nu. 18. vbi Decius num. 34. Cagnol. num. 90. C. de paff. Guttier. de contract. iurat. cap. 10. num. 6. Seraph. de priuil. iuram. c. 108. Menoch. d. confil. 725. numero 25. Fontanell. de paff. nupt. claus. 4. glof. 28. num. 42. post Molin. Theolog. disputat. 281. a. n. 4. Filiuc. loco superius citato.

Et ratio est, quia licet respectu donatarij pactum sit illicitum; tamen valet respectu donatoris, qui sicuti non prohiberetur præsentem iniuriam remittere; ita potest non curare de futura, super quo tamen videoas Ripam loco citato, qui pulchram distinctionem adducit, quam non sperniendam existimo.

Sed quid si mater constante matrimonio donationem celebauerit, & de eius dotibus vel parte in filium nubentem disponuerit; an mortuo marito si velit ad secundas nuptias accedere, possit donationem reuocare, quæstio est meo iudicio satis ambigua, agitur enim de causa fauorabili ex utroque latere, inter se pugnante; matris videlicet nubere volentis, & nurus, quæ sub intuitu donationis contraxit.

Et pro reuocatione facit primo quod mulieri non licet constanti matrimonio reddere deteriorem conditionem dotis sua l. 2. & l. atticilinus 17. D. de paff. dotal. ibi, & si conuenisset non esse seruandum pactum contra donem cum mariti mortalitas interuenierit, facit etiam text. in l. 3. C. de paff. conuent. vbi idipsum Iustinianus affirmat.

14 non potest enim mulier se imparem efficerè ad secundo, † nubendum vt in terminis oneris, vel stipulationis super dote appositæ dixit Petrus Gregor. de dote de parag. quæst. 35. vbi Mastril. multos cumulat Castill. decis. 34. Giurba. ad consuet. Messan. c. 8. glof. 1. n. 14. Molin. de ritu nupt. lib. 3. cap. 52. n. 14.

Quidquid sit vbi mulier præmortuo viro remaneret impar ad nubendum, vt distinguit Fontanel. claus. 4. gloss. 15. 9. par. 5. n. 188. vel quia † pactum esse collatum post mortem mulieris Barbos. in l. 2. in princip. par. 1. n. 150. & seq. D. solut. matrim. Fontanell. ibidem n. 185. & nos pro Antonino Cicala contra Ferdinandum Spinò.

Secundo quia sæpè sæpius huiusmodi donationes sunt per mulierem, propter importunas præces viri, & quandoq; ob metum, me deterius sibi cum eo contingat; quæ faciunt vt mulier possit eis contrauenire, cestata cauferentia mortuo marito.

16 Et quod ad inualiditatem donationis actus de sua natura laetiui, sufficere debet iste metus reverentialis Sund. conf. 395. nmm. 29. affirmat Gail. obseru. 77. num. 11. libra. Thesaur. Iun. quæst. 51. num. 29. lib. 1. Ceuall. comm. com. commun. quæst. 727. num. 21. Sotomaior. quotidian. capit. 1. num. 155. lib. 3. Card. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 19. numer. 37. Anton. Fabr. C. quod met. caus. definit. 2. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 98. num. 14. Pereir. decis. 30. num. 3. Fontanell. clausul. 7. glof. 2. par. 6. a. num. 4. per seq. & in puncto donationis, quod laevis metus sufficiat Crauett. conf. 120. Vrsill. ad Afflict. decis. 246. numer. 8. Thesaur. quæst. 51. num. 8. in p. Faber lib. 4 titul. 3. definit. 1. Ioseph. Ramon. conf. 96. numero 24. vbi decisum, vel importunæ ille præces † quæ sæpè sæpius quando procedunt à persona, que vim inferre potest, habentur pro coactione Raudensi. decis. 45. Decian. conf. 65. numero 4. lib. 2. Castill. Sotomaior. quotidian. d. lib. 3. capit. 1. numer. 106. & numer. 154. P. Sauces de matrim. lib. 4. disput. 7. D. Reg. Tapp. decis. 16. numer. 9. & 32.

Tertio quia filius dum tenetur dotare matrem inopem, quæ ad secundas nuptias transire vult vt supra in hoc secundum tertio discursu particula 2. ad fin. vers. moueor. ultra prædicta traditum est, fortius tenebitur restituere illibona, quæ habuit vt iterum nubere possit, dum committere non valet.

Quarto quia in terminis donationis huiusmodi faciendæ filio, iam diximus supra, quod mater si cum viro donec, iuvetur velleiano; quando vir est soluendo, ea ratione quia dotatio filiæ, sicut & donatio propter nuptias facienda filio, spectat principaliter ad patrem vt latè in dicta particula 2. post princ. vers. vnum ad uerto dictum est.

18 Ultimo hanc quæstionem determinare videtur Marquili. antiquus Doctor Catalanus in rafato illius promulg. de intest. quæst. 29. dum monet, quid faciendum si mulier cum viro in contractu dotali pacta fuerit, vt dos fiat primogeniti ex illius matrimonio, an mortuo marito possit reuocare donationem, adhoc vt possit ad secunda vota transire, & affirmatne respondit, eum sequitur Jacobus Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 88. & iterum cap. 7. num. 203. lib. 3. vbi refert ita fenatum in facti contingentia sensisse, cui accedit Molin. de ritu nupt. quæst. 19. lib. 3. ante eum Fontanell. de paff. clausul. 4. glof. 9. par. 5. num. 179. emplurib. sequen. sequitur Molfel. ad consuet. tom. 2. par. 8. quæst. 7. num. 1.

19 Et in terminis mariti † qui in contractu matrimonij dedit bona sua primogenito, quod possit si contingat vxorem præmori, obligari bona donata, pro restitutione dotis secundæ vxoris post Celsum conf. 53. affirmat idem Molin. d. lib. 3. q. 28. n. 31. non obstante priori donatione, ea ratione quia nullum pactum, nullaq; conuentio validæ esse potest, quæ tendat ad impediendas secundas nuptias quod etiam confirmat in q. 55. eodem libro.

Et magis in punto, de donatione facta per uxorem cum marito filio eiusque descendantibus, quod habeatur pro reuocata, si vir premoriatur, & mulier velit nubere tenet idem Molin. quest. 6. n. 89. fol. 154. vbi quod sufficit relinquere filio legitimam, reliquum vero ad suas voluntates habebit: quod mira ratione procedere videtur, quia donatio praedicta supra causam de sui natura est reuocabilis, mater vero, & si teneatur in aliquo casu donare, & tamen donatio debet esse restricta ad legitimam, in qua filio teneretur, ut colligitur ex Menoch. presumpt. 29. n. 75. & 76. lib. 3. Molin. de rit. nupt. quest. 6. n. 57. lib. 3. Fontanell. clausul. 4. glos. 1. n. 84. & glos. 19. par. 1. n. 33. & glos. 28. num. 7. & clausul. 5. glos. 8. part. 14. n. 21. in quibus locis mille allegantur, probantes infra causam dici pro concurrenti quantitate legitimam, ad quam tenebatur post mortem, quasi existente causa matrimonij cogatur preuenire in eius solutione, facit Fusarius cum suis allegatis de commiss. quest. 533. n. 4.

Sed in contrarium, quod dicta donatio sub dicto praetextu reuocari non possit; facit primo, illud quod *supradicta particula 2. huius discursus firmatum est*, matrem videlicet cogi donare filio nubenti, vel se obligare pro restitutione dotis nurus, vbi pater impar sit, ergo lequitur non posse retractari quod legitimam a principio factum fuit, mulieres enim id obligationibus verè, & propriè ipsas sufficientibus, non iuuantur a iure, patet ex eo quoties ostendatur & pretium rei venditæ, vel quod mutuo vir recipit ad eas peruenisse, vel in earum utilitatem expensum nec velleniano nec ope restitutionis, vel alio auxilio subleuantur ad texcum in l. 2. C. ad Senat. consult. velleian. ibi quoniam principaliter ipsa debitrix fuit, facit etiam text. in l. si aduersarius tuus 10. & l. si fenebris 12. C. eod. Rim. Iun. super §. fin. n. 58. instit. quibus alienar. lic. vel non Lambert. de contract. mulier. gloss. 24. n. 5. Rota coram Litta Societas officij 13 Februar. 1606. quem refert Stefan. Gratian. discept. 750. n. 1. to. 4. Guttier. de Iuram. confirm. par. 1. cap. 55. Thelaur. decis. 223.

Secundo quia hæc donatio respicit fauorem nurus, & securitatem dotis per eam apportatæ, & sustentationem matrimonij, cuius fauore mulier donans non potest refricare dotis sua præjudicium; quia præjudicari potest uniusdoti propter aliam, hinc mulier dotando non iuuantur velleiano l. si dotare 12. C. eod. tit. cum multis alijs per nos cumulatis dicta particula 2. huius discursus in donatione propter nuptias loquentibus; ea ratione, quia sicut hoc est introductum fauore dotis constituendæ, ita, & in restituenda, ut per allatos ibi videri potest, quos non repetto, quia non longè distant.

Tertio stante præjudicio nurus, quæ aliter non contraxisset, pacta efficiuntur, & irreuocabilia, sicut matrimonium, cui adjiciuntur Berengar. de filiis natis ex matrim. ad morgan. controuers. cap. 7. n. 7. & 8. vers. contraria opinio Peguera decis. 31. n. 5. tom. 2. Ioseph. Ramon. conf. 100. numer. 523. vbi refert decisum Dec. conf. 31. num. 66. cum sequent. lib. 1. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quest. 2. n. 20. & mille quos adducemus quādo de retrodonationibus agetur in specialibus.

24 Quarto quia fauere potius debemus ex matrimonio contracto, quam contrahendo, ut in terminis dictat textus in l. ultim. C. ad velleian. ibi neque enim ferendum est quia causa fortuito interueniente mulierem fieri indotam, & sic a viro forsitan repellit, & distrahit matrimonium, quia unum altare non est discoperiendum, ut alterum cooperiatur l. verum. 5. §. penultim. D. de minor.

Et tenendo hanc ultimam, non obstante contraria, in quibus tota vis consistere videtur quia ad primum respondeatur illa iura procedere, vbi ante contractum ex matrimonio vel in ipsis dotalib. tabulis aliquod pactitur inter virum, & uxorem, vel dotantem, per quod exactio dotis

Tomus Primus.

vel minuitur, vel differtur, in casu soluti matrimonij per mortem viri; ceterum non prohibent quia mulier etiam de tota dote disponat, donando vel vèdèdo, & modo id non fiat intercedendo vel in utilitate viri conuertendo; mulier enim ut diximus statim, non prohibetur donare, nec se obligare pro causa ad ipsam spectante, vel ad suum placitum, vel ex cœla, quæ ipsam naturali vel ciuili vinculo ad stringit, ut supra probatum est ex textu in l. si ego 4. vers. sed, & si sibi D. ad Velleian. Mantic. de tacit. & ambig. libr. 13. tit. 17. n. 2. Gratian. discept. 669. n. 15. to. 4. fol. 167. qui de donatione loquuntur nec vila lex prohibet matrem filii donare constante matrimonio, etiam res dotaes, si maritus consentiat, & ei ex persona filiorum non queratur commodum, immo sub praetextu absentie viri donatio nem filii factam reuocari non posse: statuit, Imperator in l. velles 6. C. de reuoc. donat.

Ideoque mulier non ex hoc reuocat illud, quod pro familia dotauit genero ex quo impar efficitur ad secundo nullum beneum; sufficit enim quod actus ab initio fuerit validus, ut non possit ex iisque postea contingunt irritari: c. factum legitimè de reg. iur. vbi plura exempla adducit Petr. Pecc. in l. ambiguis 86. §. non est nouum D. eod. tit. Surd. conf. 18. n. 11. & conf. 145. n. 18. Gratian. eius assecla discept. 745. n. 85. to. 4.

25 Ad secundum respondet metum & esse quid facti, ideoque non presumit l. 2. C. de ijs que vi met. cauf. fiunt Menoch. presumpt. 126. n. 2. lib. 3. vbi aliam rationem adducit, videlicet quod tamquam delictum ex parte incipientis non presumitur.

Vnde non negando praedicta in dicto secundo fundamento, casus, qui proponitur, debet intelligi circumscripta spontanea voluntate; nam dato & metu existimare aliter questionem definiendam, & rescissionem concederem, non ex eo quod impediatur nubere, sed quia metus excludit consensum, quod donatio perficitur, & sufficit leuis in donatione, ut ex praeditis colligitur, quibus adhæreo licet hoc casu cum agatur de rescindenda venditione filio facta perlucue deiderari deberent probationes, presumptio enim urget in contrarium, quod immo sponte donauerit.

Quod si constet de metu, non ideo neganda est rescissio, quia filio donatum est, & habebit locum l. ultima in medio C. ad velleian.

Verum tamen si non allegaretur nisi metus reuerentialis, non puto quod proficeret ad rescindendum donacionem alteri factam, quia conclusiones supra allegatae de metu reuerentiali cum lesione non militant in donationibus, in quib. lesion semper est in totum; quia non est actus correspondens, ideo requiritur concilium, vel saltem quod libere donatum non fuerit, item procedunt vbi ei donatur qui timerit, vel eius importunis transactionibus.

Ad tertium respondet, quod non ex hoc donatio erit nulla, quia filius posset adstringi ad dotandam matrem inopem, quia ratio praedicta aliter tendit; poterit enim mater, quæ maiorem partem dotis filio donavit illum compellere, ut ipsam dotem, tanto facilius quanto habet eum, etiam naturaliter ad antidora obligatum: dum processit beneficium: sed hoc non oritur ex nullitate donationis: in tantum quod ex hoc capite filius non cogetur omnia, quæ habuit retrodonare, sed aliter commensuranda est dos danda, tantummodo non fiat præjudicium nurui circa dotis eius hypothecam, & securitatem.

Ad quartum de velleiano, dic satis patere responsionem ex dictis in primo fundamento opinionis negatiæ; & si dicatur, quid dicendum si pater qui re vera tenebatur donare, tunc temporis erat soluendo, & idoneus ad donandum responderem, quod posset repetere ab hereditibus mariti, si eo animo dederit ut mariti obligationis satisficeret, quasi pro eo intercedendo, non autem donandi intentione,

O 3 tione,

tionem, sicut dicunt Doctores in terminis matris dotandis
28 patre diuite existente, repetet enim a marito quod soluit genero; ex dicta causa, ita Bart. in l. reos D. de duob.
reis Castren. conf. 96. ad finem lib. 2. Corneus consil. 124.
lib. 1. & consil. 316. lib. 4. Grauett. cons. 77. numer. 3. & con-
sil. 91. numer. 2. Roland. cons. 64. numer. 5. lib. 1. Surd. de aliment.
titul. 6. quæst. 8. Riminald. Iun. consil. 132. Gratian.
discept. 769. à numero 72. usque finem vbi refert decisum
in Rota, imò decisionem inferit Surd. consil. 488. numer. 21.
qui alios adducit, cum qua tanquam veriori transiit Se-
natus Sebastianus uti tradit Anton. Fab. in C. lib. 5. tit. 6. de-
finit. 7. Cancer. variar. resolut. cap. 15. numer. 10. lib. 3. Bimius
consil. 276. numer. 4. ex nostris Giurb. ad consuet. cap. 3.
glos. 1. numer. 10. & glos. 2. numer. 6. & glos. 3. numer. 47. & glos. 6.
numer. 1. Mastrill. decif. 186. numer. 8. Amat. resolut. 23. numer.
12. Castill. decif. 203. numer. 4. & seq. lib. 3. & contra eius bo-
na fideicommissio subiecta, ut diximus in terminis fideiul-
soris hoc discursu 3. part. i. quibus licet obstat text. in leg.
vnica §. accedit C. de rei vxor. action. per quem textum
lex inducit præsumptionem donandi in extraneo, & for-
tius in matre: ex qua præsumptione repetitio cessat, ut
tenuerunt idem Castren. conf. 372. lib. 1. Socc. consil. 291.
lib. 2. & conf. 5. à numer. 15. libr. 4. Ruin. in l. 1. à numero
158. D. solut. matrim. & consil. 101. numer. 15. lib. 1. Anton.
Gomez. in l. 50. Tauri numer. 25. Baez. de meliorand. filiab.
cap. 10. numero 37. & numero 44. & in Hispanijs lege par-
ticulari caucum esse tradit Palat. Rubeus in rubric. de do-
nat. inter vir. & vxor. §. 49. numero 5. Mattiens. in l. 2. tit.
9. lib. 5. ordina. glos. 7. numer. 7. Azebed. in l. 8. titul. 9. libr.
quinto & defendit Barbos. in l. 1. 2. par. 4. à numer. 101. usque
106. vbi responderet omnibus prædictis auctoribus, quos
ipse vidit, attamen dato quod procederet hæc secunda
opinio, prout non subsistit, ut alias per me traditum est,
certè non procedet in casu, de quo agimus, vbi non de-
dote, sed de donatione propter nuptias, seu contempla-
tione matrimonij agitur, ad quam dicti textus dispositio
non porrigitur.

Ad ultimum de doctrina Marquili, dic quod casus de-
quo ipse loquitur, est diuersus, in eo enim, ex hoc pactum
rejecitur, quia impeditur dotis restitutio facienda ab ha-
redibus, & videatur quodammodo alteri stipulata, at quia
29 omnis stipulatio censetur facta sub conditione si mulier
prædecesserit, ideo si è conuerso vir præcedat, stipulatio
euaneat. Surd. consil. 78. Mastrill. decif. 74. Fontanell. Canc.
& Molin. locis citatis in d. ultimo fundamento Giurb. ad
consuetud. Messan. cap. 8. gl. 1. part. 1. numer. 15. Gratian. disc.
796. nu. 17. lib. 4. item & omnia vincula Castill. decif. 239.
numero 5. vbi alios allegat, & nos in resp. pro Joanna.
Liciardello contra Apolloniam de Lao, & Bolano & si
ibi contra tenuerimus, vbi extraneus dotasset, & expresse
pactus fuisset sibi dotem restitui in casu soluti matrimo-
ni per mortem viri, secundum quod fuit decisum de au-
no 1627. in M. C. ut infra diceatur in particula, vbi de do-
natione facta ab extraneo agemus Amat. resol. 28. optimè
per totam.

30 Si tamen mulier transeat ad secundas nuptias, & re-
uocet pactum, quæ duo copulatiū concurrere debent ut
post Cancer. lib. 3. cap. 7. numer. 204. & Fontanell. de past.
nupt. claus. 4. glos. 9. par. 5. numer. 183. & seq. firmat. Amat. d.
resolut. 28. numer. 7. quem fecuti fuimus in responso pro D.
Cesare Tornainbene contra Margaritam Gaetaio super
dote Margaritellæ, Iuuenis in causa vertente in S. Officio,
& ita intelligendus est Castill. dict. decif. 239. post n. 6. dum
dicit esse ipso iure nullum allegando pro se Fontanellam
loco allegato.

Et secundum quas fuit decisum pro vxore Francisci
Bertolo mercatoris Catalani cōtra illos de Albergho, &
pro Donna Beatrice del Boscho cōtra Ducē Milimerii,
& pro illa de Bernardo cōtra illos de Firia Panormitas,

Sed nos sumus in casu, vbi tempore licto fit donatio,
& dos non efficitur deterioris conditionis, sed in aliū
alienatur, qui est satis diuersus ut dixi.

Ideo omnes allegati per Molinum in dictis locis, lo-
quuntur in pacto de lucranda dote, & in stipulatione de
dote reddenda facta alteri, qui sunt casus satis diuersi
nostro quem preponimus, ut ostensum est pluribus ar-
gumentis.

Tenendo hanc secundam, ampliare eam primo; si
fuerit donatum dodarium vel alia lucra nuptialis, quia
in his cessat omnis scrupulus, cum indubitate iuris sit mu-
31 licrem & posse eorum conditionem deteriorē reddere,
imo se illis in totum priuare, ut probat Thesaur. decision.
223. numer. 14. de augmento loquens facto a marito, quod
dodario correspontet, secundum quam bis decisum re-
fert Fontanell. de past. claus. 7. glos. 1. par. 2. numer. 15, ea ra-
tione quia mulier hoc casu ageret de lucro, & filius vel
creditor de damno Ioseph. Ramon. conf. 96. numer. 1. 1. ver.
disputans, & numer. 14. idem Fontanell. dict. claus. 7. glos. 2.
par. 6. numer. 41. inferens mulierem neque sub p̄tex-
tationis, posse rescindere alienationem, vel obligationem
de lucris nuptialibus factam, quia ex eorum defectu non
dicitur remanere indotata, facit Gratian. discept. 224. nu.
59. & 95.

Neque obstat quod contrarium ex multis firmet Giur-
ba ad consuetud. Messan. cap. 13. glos. 2. nn. 21. fol. 690. quia
intelligi debet iuxta doctores, quos allegat, qui loquimur
quando in contractu dotali datur dilatio viro ad solu-
cium dotem, & dodarium, nam tunc non valebit quo ad
utrumque non quia respectu dotarii nulla sit, neque enim
lex aliqua adhoc induci potest, ex toto titulo de pacis
dotalibus, sed quia ut ait Molfes. ad consuetud. Neapol. lit.
8. quæst. 7. numer. 2. tom. 2. hæc pacta nunquam sunt voluntariae
facta, sed semper cum metu vel saltē ob timorem, ne
ob hæc pacta neganda matrimonia impedirentur,
quod mulieribus grauius est omni alio tormento, appre-
tunt enim ardenter viros sicuti pondus centrum, & ma-
teria formam.

Declaranda tamen est hæc opinio, ne procedat, quan-
32 do mater hominū donasset; nam tunc forsitan reuocaretur
ad concedens bonorum subsidium, neque enim putant
aliqui hanc donationem adeo favorabilem esse, vt eius
gratia possint omnia bona donari absque quo incurvatur
in nullitatem ut colligitur ex l. stipulatio hoc modo conce-
ta, vbi Doctores D. de verb. oblig. de quo an verum sit latē
habes in tractatione sequenti part. 1. vbi discutitur an ista
donatio sicut, & relique subiacent dispositioni prædictæ
adeo, ut reuocetur in totum, vel quo ad bona futura tam-
cum, vel quo ad iura, & actions.

Iuxta hæc non est omitenda quæstio, quam yidi de
facto agitari, mater donaverat filio nubenti per verba
de futuro magnam partem suarum dotium ex die contra
ei matrimonii, ex nunc pro tunc; pacto quod maritus
posset apponere vincula, & substitutiones, sibi beneuulas
super successionē bonorum donatorum inter posteros
ipsius donatarii, quod pactum validum est, ac si donans
disponeret ex iis quæ tradit Surd. consil. 29. numer. 3. & Fer-
rer. ad constit. impub. glos. 1. numer. 359. Grat. discept. 553.
Castill. decif. 239. ante nu. 1. & numer. 2. vbi allegat Giurba
ad consuet. Messan. cap. 2. glos. 12. numer. 32. euenit quid ante
contractum matrimonium per verba de præsenti, vir cap-
it vergere ad inopiam, & suit locus restitutioni dotis,
qua propter mulier obtinuit, ut cogere retur maritus doles
ei restituere; pro ut de facto fuerunt ei restituta, cum
33 clausulis translatiis dominii, & cum omnibus iuribus
suis, prout esse de stilo huius Regni testatur Marios Guir-
ba decif. 24. & 26. & ad consuet. cap. 15. glos. 2. n. 4. & cap.
13. glos. 3. fol. 697. mortuo marito nulla facta dispositione
vel declaratione iuxta potestatem ei attributant, quæ
rebatur.

rebatur; an vxor cui dotes restitutæ fuerant cum iuribus
34 suis, t̄ potuisset vincula prædicta apponere, & declarare
modum succedendi iam dictum, quasi cum alijs iuribus
redijset ad eam facultas illa, quam concesserat viro.

35. Et primo aspectu videbatut dicendum t̄ facultatem il-
lam, quæ ex pacto competebat, venisse in generali iuriū
cessione, cum etiam in heredem transijset ut deducit Lu-
pus in c. per vestras §. 62. de donat. inter vir. & vxor. qui
diversificat inter facultatem descendantem ex pacto, &
illam, quæ venit iure hereditatio, vel vniuersali, ex pacto
autem videbatur competere, dum hæc reseruatio erat fa-
cta in contractu inter viuos ad instar cuiuscumque reser-
uationis quantitatis, quæ ad heredes donantis transit,
absque noua dispositione, vt meminimus dixisse in 2. di-
scursu prima tractationis particula 2. à n. 21.

36. Fortius dum sola executio t̄ seu exercitium viro fuit
commisum, quod ad heredes transit iuxta distinctionem
Ias. in l. post dotem num. 49. & 50. D. solut. matrim. addu-
centis text. in l. fin. D. qui sine manu miss. ad liber. peruen.
quæ considerantur in calu pñtē simili per Thesaur. Iun.
in lib. 1. q. forens. q. 49. quem sequuntur Despuiol. ad Mie-
res in const. hac nostra. 180. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 64.
n. 9. quæ opinio placet etiam Fontanel. de pñt. nuptialib.
claus. 7. gloss. 1. p. 1. nu. 45. addo Card. Mantic. de tacit. &
ambig. lib. 2. tit. 1. n. 42. vbi dat rationem satis fundatam;
quod cum contractus tali casu censeatur factus sub con-
ditione, nil impedit, quin talis conditio ad heredes tran-
seat, & quod postmodo impleatur, §. ex conditionali instit.
de verb. oblig. gloss. in l. is cui in verbo creditorem D. de verb.
obligat. nec mirum est hanc facultatem ex conditionali
contractu descendantem ad heredes. transire, cum etiam
ad singularem successorem transeat, si ad fauorem rei
adiecta est; calus est, & ibi post Iacobum Aren. notat Balz.
in l. si sic legatum §. vlt. de legat. 1. quem extollit Roman.
in l. si filio famili. §. si vir n. 3. 3. D. solut. matrim.

37. Contra vero quod facultas illa seu arbitrium cōcessum
viro, non transferit in vxorem cum dotis restitutione; ve-
rius existimauit, ea motus ratione, quia ius illud personale
erat, fuerat enim personæ industria electa, quæ ad heredes
non transmittitur, & fortius non venit in generali cesso-
ne iuriū, dum neque in specie potuisset alteri committi,
vel cedi, donatio enim respectu filij fuit pura, & respectu
descendantium, quos pariter donatarios s̄pius vocauim-
us ex Gratian. discept. 554. Giurb. decis. 108. num. 19. &
mille vulgaribus, fuit conditionalis si maritus voluisset
eos inuitare, & in quibus portionibus, quos non prohibe-
atur præterire, etiam omnino, neque enim vxor voluit,
vt omni casu vincula, & vocationes adjiceret, sed si ei vi-
debitur, hoc enim dixisse videtur dum facultatem liberam
ei tradidit, vt in puncto, de quo agitur decidit Guid. Pap.
dec. 505. statum est pactum, Dec. conf. 578. n. 1. 1. Tiraquell.
de primog. q. 65. n. 3. & 4. quos refert, & lequitur Cardin.
Mantic. d. lib. 2. tit. 1. n. 22.

Augebatur ratio in calu, de quo querrebatur dum vir
vxori superuixit, cui dum viuebat, integrum erat declara-
re, atque ea quæ facienda erant perficere, quo in calu non
solum defectu potestatis, sed etiam voluntatis dicendum
erat, hoc ius declarandi translatum non fuisse inter alia
iura cessa, quæ alio tendebant quam ad includendum
hoc ius, cum potius de iuribus doti coherentibus ibi a-
sum fuerit, hæc autem extra dotem erant tanquam ab
alienata.

Non obstante contraria, quia Doctores allegati loqui-
tur in electione facienda, quæ ex pacto descendit, referua-
ta ipsi contrahenti; ac ideo dicunt, ad heredes transire;
quia ius eligendi transit tamquam quoddam exercitium
rei, iam in esse deductæ, ideo t̄ eligens nil confert, sed ele-
gus habet a mandante electionem fieri, l. vnum ex famil.
97. §. 1. de delegat. 2. ibi quid enim de suo videtur reliquise,

qui quicquid reliquit omnino reddere debuit: iuncto princi-
pio ibi perinde omnia seruabuntur, ac si nominatum erit, qui
postea electus est, primo testamento fideicommissum suisset
relictum, non enim facultas necessariæ electionis propria li-
beralitatis beneficium est.

Dicitur enim habere nudum ministerium, & nil de suo
præstare d. l. vnum ex familia 67. §. sed si fundum, vbi Segu-
ra n. 184. Caldas Pereir. de emph. p. 3. de potest. eligend. c. 4.
& cap. 16. n. 3. & Fusar. qui mille allegat q. 511. à n. 5. tra.
de fideicom. qui secus affiat vbi eligens grauatur eli-
gere, quem ipse malit, nam tunc electus habet ab eligente;
vnde & super bonis ei obuentis grauari potest, vti dicam
alibi latius, addo tantummodo Anton. Faber. de error. de-
cad. 53. error. 8. t. 3. Ferrer. ad const. hac nostra temp. 3. de-
clarat. 2. n. 58.

Sed in calu isto declaratio illa erat collata in arbitrium
tertij, qui poterat non solum uno modo declarare, & alio
38 non, sed etiam non declarare; ideoque dicitur ius t̄ merè
personale, in quo erat collatum non exercitum solum,
sed substantia dispositionis, vt tenet Stephan. Gratian. di-
scept. 444. Rimini. Iun. conf. 591. n. 12. nec negant contra-
rii; dum vtuntur Iasonis distinctione iam relata.

39. Iura enim t̄ merè personalia, nec transmissibilia, nec
cessibilia sunt Marta de success. p. 3. q. 1. art. 2. nu. 21. sicuti
est declarandi facultas, quæ morte declarare debentis sol-
uitur gloss. in l. idem Pomponius §. fin. D. de rei vendic. Ias.
ibi n. 26. Dec. num. 50. cum n. 60. Tusch. lit. D. concl. 101.
& lit. H. concl. 69. Dec. in l. heredem nu. 7. vbi Cagnol. D.
de regul. iur. Plot. de in litem iurando §. 29. limit. 2. num. 5.
Medices in tr. mors omnia soluit concl. 61. n. 9. p. 3. Gonzal.
ad regul. cancell. gloss. 56. n. 53. Verall. dec. 155. n. 4. part. 1.
ex nostris Intrigiol. singul. 102. n. 12. lib. 1. Giurb. ad con-
suet. c. 2. gloss. 7. n. 21. fol. 209. vbi quamplures alios citat, &
extendit etiam quod agatur de declaranda voluntate de-
functi dubia, & ad Thesaur. Fontanellam, & alios optimè
respondeat, multis cumulatis auctoribus, ac iuribus doctus
sanè Illeensis Ferrer. in const. hac nostra temp. 3. decl. 1. 2.
n. 73. usque 88. fol. 424. cum seq. iug. cor. 190. n. 1. 109. 11.

PARTICVL A QVINTA.

Dispositio l. hac editali, an procedat in donatione, de
qua est tractatus discentitur, & in alijs quam pluti-
bus casibus, vbi cessat secundi viri, vel vxoris interesse; &
quid in dote, & quid vbi alias mulier non inueniret vi-
rum; nisi melioraret filios nascituros ex secundo matri-
monio: & de statuto derogante dictæ legi: & quomodo
practicetur in æqualatione filiorum cum Vitrico.

1. **L.** Hac editali C. de secundi nuptijs, an extendatur ad donationes factas contemplatione matrimonij.
2. Procedit etiam in relictis, & donationibus factis filijs se-
cundi matrimonij, sed vide n. 141. & antelate.
3. Pactum factum inter mulierem, & secundum virum quod
filij secundi matrimonij plus habeant, quam filij primi non
valet.
4. Statutum potest derogare leg. hac editali, Cod. de secundi
nupt.
5. Hæreditamentum factum per mulierem ad fauorem filio-
rum secundi matrimonij non tenet in fratrede l. hac edi-
tali etiam si alias non nupsisset sed vide n. 16.
6. Donatio contemplatione matrimonij facta vni ex filijs, in
fratrede l. hac editali non sustinetur, sicuti neque illa ex
causa dotis secundum aliquos, sed vide infra n. 13.

- 7 Ob causam non subiaceat leg. hac edictali Codic. de secund. nupt.
- 8 Remuneratoria non ligatur dispositione l. hac edictali Cod. de secund. nupt.
- 9 Mulier ex lege hac adictali non prohibetur donare filiis secundi matrimonij, quando non donat contemplatione viri, puta quia sit mortuus, vel ei nil queratur.
- 10 Pater in dote filij nullum habet participium; nec est legitimus administrator.
- 11 Filius ubi ex matrimonio efficitur sui iuris, dos ipsi, & non patri numeranda est, sicuti quando emancipatur a patre.
- 12 Dispositio textus l. hac edictali de secund. nupt. non procedit, quoties alia potest dari causa que parentem ad donandum impulerit iuxta multa exemplaria adducta.
- 13 Matrem disponere posse in filios ex secundo coniugio habitos qui dixerint.
- 14 Maritalis affectionis presumptio tollitur per amoris filialis inductionem.
- 15 Mulier si alias virum non inneniret, nisi meliorando filios nascituros ex secundo matrimonio, posset illos meliorare.
- 16 Lex canere voluit quantum fieri potest ne mulieres in nuptie remaneant.
- 17 Iusfructus prohibitio patri facta ne participet de bonis donatis filio an tollat dispositionem l. hac edictali Cod. de secund. nupt.
- 18 Patri interest ex pluribus causis filium locupletiorem habere.
- 19 Attendendum non est quod venit in consequentiam, sed quod principaliter agitur.
- 20 Divisio inter vitricum, & filios primi matrimonij quomodo debeat fieri, & an ipsis detin legitima pricipua.

Quæritur tandem, an hæc donatio per matrem facta, subiaceat prohibitioni † l. hac edictali 6.C. de secund. nupt. & an tanquam in officiosa reuocari possit, si per eam legitimæ aliorum filiorum minuantur.

Et deueniendo ad primum videtur affirmatiue respondendum; Primo quia certum est, huius legis dispositionem, ad donationes, vel relicta facta † filiis secundi, vel veterioris matrimonij extendi, ut post decisionem illam Riccardi de Saliceto per celebris, & noti iuris consulti per omnes Fera mundi Rotas, & Iudices receptum fuit, testantur (decisiones solum referam) Bald. qui se in contrarium consulente ita decisum refert cons. 161. nu. 2. lib. 1. Boer. decif. 201. Thesaur. decif. 170. num. 24. Vincent. de Franch. decif. 435. Athoro in compend. verb. donat. tit. 1. Alex. Trentacing. var. resol. lib. 3. tit. de matrim. resol. 5. n. 34. Raudens. variar. c. 55. Molfes. ad consuet. tit. de success. ex testam. q. 11. Addens ad Camill. de Medicis qui aliam decisionem refert cons. 163. in fin. & prope infiniti, quos si velis videre inueniens apud Bardell. cons. 4. à n. 31. usque fin. qui nil intactum reliquit, & apud Fontanell. traditum decisum pluries claus. 5. glof. 8. p. 5. per tot. Mart. decif. 67. Ioan. de Vandal. lib. 1. var. resol. q. 27. Magon. dec. 107. in florent. ex nostris Mastrilli. dec. 175. quæ etiam fuit confirmata ut mihi relatum fuit, licet non viderim, & fuit etiam decisum per quodam de Scozari contra V. I. Dom. Baldastarem Victoria, & pro Marchione Roccæ contra D. Ludouicum Spatafora sub die 15. Aprilis 1628. & licet ex inde reuocata fuerit, ex quo agebat Cessionarius, & non filius, nec eius descendentes ex Cancer. Var. lib. 3. c. 21. n. 351. Noal. de transmiss. casu 13. In quo contra tenet Bertand. in d. l. hac edictali nu. 9. in vers. si vero plus. attamen de hoc non fuit actum in primo iudicio coram Spet. de Macagnone, & Blasio, & ego vidi allegationes idem minimè videtur dubitandum, quin titulus huiusmodi do-

nationis in aliquo non immutet dispositionem prædictam; cum generaliter habeat locum in omni donatione inter viuos, per quam filii primi ad imparia tractentur, cum filiis secundi matrimonij iuxta sensum omnium predictorum, & expressius Fontanel. d. glof. 8. p. 4. n. 3.

Et ratio est, quia omnia presumuntur facta quanto colore, ut maritus habeat, vel saltem ex suasionibus virtutis, & ex insidijs contra filios primi, ad quæ vitanda lex prædicta fuit edita.

Secundò quia neque valet † pactum expressum in contractu dotali inter mulierem, & secundum virum, ut filii secundi matrimonij plus habeant quam filii primi, etiam sub pretestu quod alias secundus vir non contraxisset, ut aiunt gl. in d. l. hac edictali in verbo diuidi vers. item nota, Bald. Angel. Salic. Paul. de Castro in l. 1. C. de inoff. testam. Roland. de lucro dot. qu. 24. n. 1. & n. 8. Gabr. tit. de secund. nupt. lib. 3. concl. 4. nu. 9. Dec. consil. 25. n. 36. lib. 1. & licet statuto hoc fieri possit, † non obstante l. hac edictali, secundum Bald. & Salicet. ibi Ruin. consil. 94. nu. 2. lib. 3. Roland. consil. 161. Curt. sen. consil. 78. col. 2. Surd. consil. 40. n. 18. Mart. de success. p. 3. q. 11. ar. 2. n. 1. & seq. vbi latè matrimon. ad Ludouisi. decif. 173. n. 14. pacto tamen etiam ratore fieri nequit, nisi filii primi matrimonij maiores effecti consentiant, & cum iuramento dictæ legis beneficio renuncient: Molin. latè de ritu nupt. lib. 3. cap. 47. per tot. Maceratensi. var. lib. 2. resol. fin. c. 5. Laderch. consil. 147. Surd. consil. 255. nu. 13. Costa de rata portione, q. 85. Marta de iuri d. p. 4. cent. 2. casu 18. Giurb. ad consuet. c. 8. glof. 1. vbi firmat; stipulationem ad fauorem filiorum secundi matrimonij in contractu factam, non valere; Prefes Andalus Amatus latè consil. 56. à n. 15. vbi de legitima hoc intelligi debere affirmat, unde sequitur quod sicuti pacto tolli non potest, ita nec dispositione inter viuos facta, & in puncto de hereditamento † facto filiis secundi matrimonij, etiam sub pretestu quod alias impediretur secundo nubere, si tale pactum non praecedenteret, quod non per hoc sustineatur Thesaur. Jun. in addit. ad patrem decif. ipso ad n. 29. & decisum Franch. decif. 435. ad finem Fontanella de pattis clausula 4. glof. 9. par. 5. num. 197. dicens fatus sufficeret debere mulieri, quod fauore secundarum nupciarum reuocare possit hereditamenta facta filiis primi, de quo supra dictum est in particula proxima præcedent.

6 Tertiò quia in punto † donationis, de qua agimus, & vni ex filiis contemplatione matrimonii pro invaliditate tenet Fontanell. t. 2. clausula 5. glof. 8. par. 4. monetur quia hæc prohibitio comprehendit etiam causam prælegiatam, utputa donationem ex causa dotis allegat. Trentacing. var. resol. lib. 3. resol. 5. à nu. 34. & respondet Cacerio contrarium sententi.

Negatiua tamen opinio tenenda est ex pluribus, & primo quia certum est donationem † ob causam huius legis dispositioni non subiicere, quia illa dicitur potius debiti solutio quam lucrativa alienatio, ut tenet in puncto Fontanell. de pact. nuptial. clausula 5. glof. 8. p. 5. nu. 5. allegans Franch. decif. 63. 2. licet nil tale dicat, loquitur enim in terminis, l. feminæ 3. Cod. de secund. nupt. dicens quod non habeat locum in donatione ob causam, quod & nos firmauimus supra, in particula tertia huius discussus in principio, & in donatione † remuneratoria loquuntur Surd. consil. 164. Hippolitus Montaner. ad Oliban. de act. par. 2. lib. 1. c. 47. n. 37. Ferr. ad const. hac nostra temp. 3. decl. 1. nu. 170. ex causa vero donationem hanc dici, latius probatum est hoc discursu in pluribus locis, etiam respectu matris, in subsidium loquendo; quoties autem collatam, quæ oritur ex ardore maritalis affectus.

Secundò quia dicta lex expresse non prohibet donari filiis secundi matrimonij, sed in † consequentiam quatenus ex tali donatione patri queratur aliquod commode-

dum, unde si secundus vir sit mortuus, vel ei nil queratur prohibitio cessabit, quasi cessante prohibitionis causa, ita Thesaur. d. decif. 170. n. 32. Surd. conf. 250. n. 26. 29. Rimin. Iun. conf. 771. n. 39. Costa de ratione rat. e. q. 85. Mastrill. decif. 175. n. 16. & 26. qui de utroque casu loquuntur, mortis videlicet secundi viri, & ubi secundo viro nil queritur; sequitur Fontanell. de pactis claus. 5. gloss. 8. p. 5. & n. 3. qui in id allegat etiam Facchin. controvers. lib. 3. cap. 66. vers. sic & ipse statuo, quæ defendit ad impugnationibus Molfesij.

At mater donando filio nubenti contemplatione matrimonij, donata illi acquiruntur, non solum quo ad proprietatem, sed etiam quo ad usumfructum, qui servire debet pro matrimonij sustentatione, & dotis securitate, ergo nullum potest considerari commodum patris; probatur assumptum, ex eo quod cum haec donatio sit quasi altera dos filij, in dote & pater nullum habet participium docet Bald. in l. si cum dotem §. transgrediamur in fin. D. solut. matrimon. Anch. conf. 238. Cepolla cant. 115. Franc. Becc. consil. 43. volum. primo, ac ideo non est legitimus administrator Cardin. Tusch. conclus. 125. numer. 17. lib. 1. facit etiam Barbos. in l. si cum dotem §. transgrediamur n. 25. & 26. & Fontanell. de pactis nuptial. clausul. 6. gloss. 1. par. 1. num. 45.

Quod maximè procedit in locis illis, ubi filius propter matrimonium contractum & soluitur à vinculis patriæ potestatis, siue iuris efficitur; in quibus locis non cadunt disputationes, de quibus late Barbos. loco citato discrit, an dos sit soluenda patri, vel ne, quando filius secum moratur, & quid quando seorsim, & quando dicatur habere iustam causam diuertendi, & de tacito consensu patris, quia stante filii emancipatione dos ipsi, & non patri consignanda est, ipseque fructus suos facit, & parim modo bonorum sibi contemplatione matrimonij donatorū, ita ut nec commoditatem possit pater pretendere, quam fructus fructuum vocamus, ut in punto tradit Fontanell. claus. 4. gloss. 1. ante n. 29. & Milan. decif. 19. in fin. lib. 1. de quo latius loco suo discutiemus.

Tertiò quia indubitati iuris est, & sepius per nos inculcatum hanc donationem habere permistam nurus utilitatem quæ alias non nupsisset nisi illa accessisset, ut sepius ad plures effectus repetitum est, & modernè non negat Rouit. conf. 15. ante n. 8. p. 2. ideoque quoties ex uno capite nou valeret, stante persona filii de medio; deberet saltem sustineri respectu nurus, ne praetextu unius, alteri iniqua conditio afferretur ad text. in l. si quis in suo 23. §. 1. C. de inoff. testam. regula non debet, ubi Pecch. de regul. Iuris; & sicuti quando & alia causa donandi adducitur, quæ moveri potuit matrem ad donandum, ut puta propter malos mores filiorum primi matrimonij, vel quia filius secundi sit matri festivus, magisque gratus filii primi, ita ut sit maiori liberalitate dignus, vel demum quia ex primo matrimonio non remanerint nisi feminæ, & ex secundo adsit masculus; nunquam præsumitur animus frandandi, aut aliqua circumuentio, ut omnes prædictos casus complectitur Galpar. Thesaur. ad patrem decif. 170. ad num. 3. Costa de portione rat. d. q. 81. n. 8. Alexand. Raudens. c. 55. n. 18. var. resol. Mastril. noster dec. 175. n. 27. Fontanell. d. clausul. 5. gloss. 8. p. 5. & n. 14. ubi in terminis ultimi exempli adducit Calanat. conf. 35. n. 87. & Alexand. Raudens. conf. 35. n. 8. lib. 1. Rota coram Card. Ludouis. dec. 443. ita dum adeat alia persona, quæ potuit contemplari, ex cuius interuentu, considerataq; causa, deprehenditur parentes optimorum arbitrorum officio functos fuisse, non est dubium quod cesset dictæ legis prohibitio, ut post Laderch. confil. 147. concludit Fontanell. dicto loco cit. n. 17. Cancer var. lib. 3. c. 2. num. 197. referens ita senatum illum seruare, quod & in hoc Regno etiam teneri sepius vidi, intercepitandum in publico auditorio, audiuique à maioribus nostris.

13 Demum quia in his ferè proprijs terminis ita tenuit Cancer. lib. 3. var. resol. c. 2. n. 197. & c. 15. n. 344. ubi dicit dictam opinionem placuisse senatui, loquitur in hereditamento seu donatione, quæ fit per secundo nubentem filiis nupturis, nascituris ex illo matrimonio, quæ quidem doctrina licet habeat in se non modicam difficultatem in casu prædicto est indubitata in casu de quo agimus, ipsi quemet contrarij hoc tenere videntur, dum ex eo dicunt prædicta hereditamenta non valere, quia dum sunt filii non ortis, neque in rerum natura existentibus, in quibus nulla potest considerari affectio, consequi videtur quod maritorum intuitu factæ videantur, ac ideo nullius esse roboris; contrarium si casus proponeretur, ubi donatio, esse facta filio non solum nato, sed nubenti, ut ditionem coniugem inueniat, vel nobiliorem, & pulchriorem, ad quod firmandum adioco eundem Fontanella in claus. 4. gloss. 4. p. 5. n. 197. ibi (qua inquit magis tunc de fraude dubitandum est, quoniam ita temporaneæ spoliatur filii primi) temporaneam spoliationem vocat illam, quæ filii ex secundo non adhuc conceptis nec natis fit, & in d. claus. 5. gloss. 8. p. 4. n. 5. ibi (& certe in eo casu ubi filii non erant nati, & per consequens non poterat ad eos haberi affectio, nulla alia ratio quam ob rem hereditamentum fiat considerari potest, quam secundi coniugis contemplatio, & interesse) quoties ergo haec cessent non est dubium quod Doctores contradicentes Cancerio potius pro nobis allegari possunt.

His ita positis ad contrarios responderem, & primo ad primum, affirmando veram esse suppositionem illam, sed ita demum procedere si constaret de fraude, vel de contemplatione personæ viri, & ratio est evidens dum dicimus per dictam legem prohibitam non esse de directo dispositionem, quæ in filios secundi coniugis fiat, sed si quatenus tenderet in utilitatem viri, ex quo filii haberentur tamquam à patre suppositæ personæ, ideo quoties hoc abest toties lex illa quæ odium continet extendenda non est ad alios.

14 Ad quod adduci possent & tot Doctores, quos Mastrill. allegat in dicta decif. 175. à principio psque ad medium, & per Fontanellam d. claus. 5. gloss. 8. p. 5. n. 2. tenentes illo modo dictam legem ad filios extendi, & quod cessare debet & maritalis affectionis præsumptio, ubi amoris filialis concurrit inducit, quibus accedit Ferrer. in const. hac nostra temp. 3. declarat. 13. n. 44. cum plurib. seq. fol. 716. affirmans contrariorum sententiam sibi displicere, ex quo non parum violat contexturam prædicti textus, potius enim tenet ipse ferendum, est ut patri hoc casu censeatur prohibitus ususfructus, quam quod dispositio annuletur, quod est subtile; quos non ideo allego quia verum simpliciter dixisse intelligam, licet testui inhærent, sed ut videatur ex hoc, quam distet donationis huius casus, ab omnibus illis, qui possunt in medium adduci pro extensione dictæ legis.

Ad secundum dic, quod Doctores ita demum pactum non valere dicunt, per quod efficitur deterior conditio filiorum primi matrimonij, quia præsumitur factum ex insidiis, & propter secundi mariti præces ceterum ubi aliter res se habeat cessant doctrinæ prædictæ, immo in terminis conclusione positæ per dictos Doctores, adeat alia communis in contrarium, quæ se habet quod liceat in doctis & constitutione præjudicare filiis primi matrimonij, si aliter mulier maritum non inueniret nisi pacisceret secum de dote lucranda, quam tenuit Cia. in l. sancimus. Cod. de secund. nupt. Castr. in l. 1. numer. 4. de inoffic. testam. Roland. de lucr. dot. qui antiquiores allegat. quest. 24. num. 9. Surd. confil. 91. n. 24. Gratian. discept. 300. n. 2. Menoch. conf. 4. n. 41. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 2. n. 197. Molfes. ad consuet. p. 3. q. 21. & q. 22. n. 16. tom. 2. Dec. conf. 6. num. 13. vol. 1. Giurb. ad consuet. Messan. c. 8. gloss. 1. Milan. dec. 13.

num. 8. lib. 3. quos securus sum in responso pro Antonio
17 Cigala contra Ferdinandum Spinò, lex tamen quantum
fieri potest cauere voluit, ne famina impediatur nubere,
ita ut verum fatear contraria mihi videatur dura.

Ad tertium, patet responsio ex positis in ultimo fun-
damento, negatiæ, quam tuemur, dum Fontanellæ do-
cim pro nobis stipulati fuimus, Cancerii, & aliorum.

Cæterum si tibi magis placet prima opinio, es esque
rigidus dictæ legis seruator, ad hæc fundamenta ita re-
spondere posses, quod licet patri nullum queratur com-
modum ex donatione ex hac occasione filio facta; quia
integra filio acquiratur, & sic cesset eius interesse bursale,
ut ita dicam, non per hoc cessat altera ratio, quæ oritur
ex secundi mariti insidiis, cuius est omnibus viis querere
depressionem filiorum primi, ut Molfel. post multos,
quos allegat probare conatur in 3. parte ad consuet. Nea-
pol. q. 11. nu. 5. tit. de success. ex testam. vbi quamplures ad.
18 dicit, ideo prohibitionem vñsfructus patri factam tamen non
sufficere affirmavit Thesaur. d. decif. 170. n. 22. & 23. om-
nes enim dispositiones viuente viro factæ, semper ex eius
instigationibus procedere dicunt Lancell. Gall. conf. 18. n.
50. Mastrill. d. decision. 175. nu. 19. & consentit Fontanell.
19 d. claus. 5. gloss. 8. p. 5. num. 10. maximè quia patri tamen interest
filium locupletiorem habere, non solum propter ma-
gnam affectionem, quam erga filium gerit; sed etiam quia
non rectè datur separatio patrimoniorum, inter patrem,
& filium, nec fieri vñquam poterit, quin pater non parti-
cipet ex bonis, dum persona sunt ita coniunctæ; item
quando commoditas; siue fructus fructuum queren-
tur.

Et ad personam nurus responderi potest, quod tanquam
20 veniens tamen in consequentiam non est attendenda sed re-
spiciendum ad principale matris donantis intentum; ma-
xime, quia sepius, taliter, quod, raro regulafallax sit, so-
crus, parum inclinet cum duru eorum.

Et hæc secunda posset forte teneri, si mater omne pa-
trimonium donasset huic filio ex secundo matrimonio,
inclusis legitimis aliorum, quia ex hoc malus animus de-
tegeretur, qui excluderet causas prædictas: vna enim præ-
sumptio aliam elidit.

Sequeretur modò videre, quid inter hos vtriusque ma-
trimonii, filios seruandum eset in diuisione bonorum, an
forsitan sicuti, & in coniuge instituto in maiori summa, vel
in pari, debeat minus datum filiis primi, assignari filiis se-
cundi; vel si in pari diuidi præcepta per filios primi legi-
tima? non equidem, sed equalis fiet diuiso ut in dicta no-
stri Regni decisione apud Mastrill. 175. seruatū fuit, quid
quid eset in terminis vñtricī, tunc enim si inæqualitas
seruata fuisset, adeo ut etiam legitima defraudatus sit fi-
lius, id minus deberet ei assignari; diuiso remanente inter
filios primi iuxta rigorem dictæ l. hac edictali, & sensum
litteralem, quem elicit Salic. in 7. quæst. Trentacinq. var.
resol. cap. 5. num. 34. tit. de matrim. lib. 3. Molfel. ad consuet.
Neap. par. 3. q. 17. Fontanell. claus. 5. gloss. 8. par. 4. num. 23.
vbi alios refert, sed non sequitur, quem tamen multi bene
equidem moderarunt ad integrum legitimam, quæ sem-
per habetur pro relicta ad filiorum fauorem. Ant. Gabr.
de secund. nupt. concl. 4. n. 30. Cancer. Var. lib. 3. c. 2. n. 193.
Facchineus controuers. lib. 3. c. 67. Mainard. decif. 74. lib. 3.
& decif. 4. de testam. Put. decif. 1. lib. 2. Fontanel. qui alias decisiones refert d. loco num. 24. &
seq. & n. 30. fuitque decif. per Sac. Consil. vt per Theo-
dor. alleg. 11. in fin. exclusis in reliquo Vñtrico eiusque
filii, ut ne quidem ad portionem aliquam admittantur,
ita in Vñtrico Sfort. conf. 3. vol. 1. Surd. conf. 401. n. 7. Ro-
ta dec. 756. lib. 3. diuers. Molfel. d. par. 3. q. 15. nu. 8. Facchin.
d. lib. 3. c. 69. Fontanel. ibi. n. 81.

Et in filiis post Marc. Crauet. Oliban. Roland. Pappon.
& Molfel. ibidem Fontanel. ibid. n. 20. & tunc legitimam

prius detrahi affirmat Rouit. conf. 87. lib. 2. fin. verò æqui-
liter essent instituti, in hoc sibi nostrates aduersantur e-
gregie, adeò ut eorum argumentis attentis, qui libet su-
spensus remaneat quo seuerat.

- 1 Etenim glossa accursiana in §. optimè verbo quippe, Auth. de nupt. tenet quod filij primi debeant præca-
pere legitimam, sibi naturæ iure debitam, & reliquum
æquè diuidere, iuxta dispositionem legalem inducām
odio secundarum nuptiarum.
- 2 Angel. in d. Authen. num. 34. dicens notandam esse
hanc Gloss.
- 3 Bart. in l. 1. nu. 2. D. de inoff. dot. affirmans non imputari
in legitimam id quod ex hac lege datur.
- 4 Castr. ibidem numer. 4. concludens non imputari, idem
conf. 462. & conf. 348. lib. 2.
- 5 Bald. in d. l. hac edictali, & conf. 22. in fin. & conf. 401.
libro 2.
- 6 Ancharan. confil. 291. dub. 2. dicens non esse ab hac op-
tione in iudicando recedendum.
- 7 Raffael Fulgos. confil. 110. n. 4. vbi hanc esse magis con-
muniem affirmat.
- 8 Socc. Sen. conf. 35. n. 19. lib. 4. vbi de magis communi-
tatur.
- 9 Dec. conf. 245. n. 2. vers. vñterius, dicens æqualitatem de-
ducta legitima seruandam.
- 10 Crauett. conf. 142. nu. 3. & conf. 294.
- 11 Corn. conf. 118. vol. 1.
- 12 Neuizanus conf. 84. n. 20. vers. intantum.
- 13 Marcus decif. 23. lib. 2.
- 14 Roland. de lucro dotis q. 27. per totam, affirmans non es-
se ab ea recedendum, tamquam à magis communi, imo
ei ad hæredum vti carrocio.
- 15 Cephal. conf. 412. n. 6. de magis communi.
- 16 Rimin. Iun. conf. 321. nu. 15. & conf. 333. num. 3. vbi da-
exemplum, ut facilius id percipiatur.
- 17 Fanuc. de lucr. dot. §. 3. num. 43. vers. postremo. vbi de-
cilm.
- 18 Sforz. conf. 3. n. 32.
- 19 Gabr. tir. de secund. nupt. concl. 5. n. 61.
- 20 Rota decif. 756. lib. 3.
- 21 Thesaur. decif. 184. n. 3. & seq.
- 22 Mainar. decif. 79. lib. 3.
- 23 Surd. decif. 169. nu. 6.
- 24 Zuccard. conf. 43. n. 22.
- 25 Molfel. ad consuet. p. 3. q. 20. n. 2.
- 26 Merlin. de legitima lib. 2. tit. 2. q. 18.
- 27 Mangil. de imput. q. 7. n. 52. vbi alios addit. pro hac op-
tione, & n. 56. vers. at opinionem fol. 44.
- 28 Facchineus controuers. lib. 3. cap. 70. dicens non impu-
tari.
- In contrarium sententiam quam plures abidere, ex indefi-
nitâ locutione dictæ legis moti, quod imo satis ei factu
sit per æqualem patrimonij in filios, & virum distri-
butionem, hanc ergo tenuere.
- 1 Bertran. in d. l. hac edictali n. 26. vers. ista tamen.
- 2 Crauetta sibi contrarius conf. 524. n. 3.
- 3 Addens ad Alex. conf. 158. lib. 5.
- 4 Cucch. de legitima, verbo ex substantia n. 2.
- 5 Surd. conf. 422. quo loci reprehendit Zuccard. & The-
saur.
- 6 Laderch. conf. 27.
- 7 Bursatt. conf. 211. n. 4. & 5. & conf. 212. n. 13.
- 8 Capra conf. 74. ad fin.
- 9 Alciati in l. in quartam ad finem D. d. l. falcid.
- 10 Gratian. discept. 300. n. 38.
- 11 Anton. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 5. de secund. nupt. definit. 6.
- 12 Fontanella qui nil resolut licet hanc postremo referat
claus. 5. gloss. 8. p. 5. n. 60. & 61. fol. mihi 130.

- 13 Grammat. conf. 153. in Linib.
 14 Theodor. allegat. 11. per totam, & n. 16. vbi plures allegat qui erunt videndi.
 15 Scipio Rouit, qui in eodem casu cōsuluit, & enumerat Doctores conf. 87. per totum lib. 2. qui benē discūrit.
 16 Causalcan. decis. 25. n. 59. p. 3.

Horum quam plures loquuntur in terminis statuti cui ut aliquid tribuatur, censeri debet legitimā derogasse, quod facere potest, dando recompensam Surd. conf. 401. per tot. & nos alibi in hoc tractatu, & ita se explicat idem Surd. præcitato conf. 422.

Fateor quæstionem esse dubiam, ita ut utraque teneri posset, maximè dum pro secunda stant Faber, & Alciatus quibus multum tribuo, sed durum est in iudiciis contra primam obtainere, quæ habet pro se numerum DD. & pondus rerum iudicatarum pro liberis, & naturali stimulo. Ideo tenendo primam, respondebis ad predictos, leges eitatas nil de debito naturæ disposituise, ideo semper censeri debet exclusum, quod scimus specialem promissionem desiderare, cetera vero habes apud Zuccardum, & hæc satis quo ad hanc quæstionem.

Sed quia ex particula 13. nu. fin. antecedentis discursus, huc me remisi super quæstione an in huiusmodi causis, vbi de huius legis dispositione agitur, debeat procedi per viam effectus, vel visione scripturatum libris, ut aiunt appeti, tanquam de articulo iuris agatur, an verò intret dissensus ex articulis, seu probationum capitulis oblatis, ideo parum subsisto, existimans intrare, nec denegari posse probationes, pro qua scio indicatum pro D. Ludouico Spatafora contra Marchionem Roccæ.

Quod tamen temperandum puto prout seruatum vidi saepius, ut non ex quibuscumque capitulo, seu articulis hoc concedatur, sed ex illstantum, quæ videbit prudens iudex profutura, puta si maritus qui diu in matrimonio vixit, intendat probare ingentia seruitia extra coniugalem obligationem præstata, per quæ se remuneratione dignum putat, quo casu hæc lex cessaret, vt Fontanel. claus. 5. glos. 8. p. 5. num. 67. quid quid esset si hæc deficerent puta quia breue tempus intercessisset inter coniugium, & mortem, non quod tempus hoc operetur, sed quia derarō hæc inter coniuges fundari possunt, vt modernè Ferr. affirmit in const. hac nostra temp. declar. 1. num. 263. fol. 469. & alij quos ne alicui molestus sim reticeo alibi tamen habes in specialibus.

Expeditus de predictis deberem querere, quid dicendum, si ut in officiosa talis donatio ab aliis filiis rescindi peteretur, quam quæstionem, ex quo eam posui in terminis Patris in secundo specialis sequentis tractationis non repetam hoc loco, ibi habes omnia, quæ ad utrumq; casum applicari possunt; neque enim commodam divisionem recipiunt.

PARTICULA SEXTA.

ARGUMENTVM.

Extraneus donans pro causa matrimonii, an dicatur ob causā donare, & quæ dicatur causa finalis, vel impulsiva in donatione; dos respectu Patris dotantis, quandoq. est lucrativa, Clausula ex nunc pro tunc, & constituti effectus traditur: Insinuatio an in donatione pro matrimonio aliquando requiratur: Conditio casualis, quando retrotrahatur quo ad dominium, vel hypothecam; Posse falso reuocabilis, quando rem alienat: I. si unquam C. de reuocan. donat. aliqua traduntur. Extraneus dotans, an possit pauci de dote reddenda in omni casu? vñor quan-

do possit occupare bona matrīti pro dote eo mortuo; & quæ retinere; Causa dotis alienatio an possit per extraneum prohiberi; vel per transuersalem? & quid pro rettinatione dotis filij naturalis; Dos data filiæ spuriæ an ad fideicommissum reueratur; & quid si pro alimentis filij fuisset assignatum præmium; Dos ex perpetuo fideicommisso, quando debeat. Augmentum dotum, an possit per hæredem extraneum, vel cessionarium peti legatum. Unica summa pluribus relictum, an debeat diuidi, vel omnibus integrum assignari; legatum pro matrimonio an debeat moniali manenti in domo; Pactum de hæreditate viuentis, quando teneat; & quando iuuet: Extraneus donans, an gaudeat beneficio deducto ne egeat, & quo iure.

S V M M A R I V M.

- 1 **D**onatio facta extraneo nubenti occasione matrimonii, an sit ob causam, vel simplex latè discutitur per sequentes.
- 2 **C**ausa impulsiva, & finalis, quæ sint discutitur curiosè, & num. 12.
- 3 **F**inalis ultima in executione, est tamen prima intentione.
- 4 **C**ausa matrimonii semper dicitur finalis, quando agitur de certo matrimonio.
- 5 **D**onatio quoties ultra donatarij personam contemplatur beneficium tertij, dicitur ob causam.
- 6 **E**st ob causam quoties matrimonium, & non aliud sicut illius causa motiva,
- 7 **O**b causam dicitur illa, cuius causa obligat donantem, vel eius commodum respicit.
- 8 **D**os respectu extranei dotantis est donatio lucrativa, licet respectu recipientis semper sit onerosa.
- 9 **R**espectu patris, quando sit donatio lucrativa.
- 10 **E**xtraneus donans contemplatione matrimonii, dicitur ex causa lucrativa donare.
- 11 **D**os ab extraneo data, penes mulierem diciturflare titulo lucrativo, & penes maritum oneroso.
- 12 **C**ausa alia est finalis respectu intentionis, alia respectu actus.
- 13 **E**xceptio possessionis ex causa anteriori, & pariter priuilegiata admittitur contra executionem pro censu.
- 14 **C**lausula ex nunc, pro tunc, & constitutum, an transferant dominium in contractu conditionali, & n. 24.
- 15 **I**n sinuazione deficiente donatio est ad eo inutilida, ut bona possint à donatore alteri obligari.
- 16 **P**ossessio, vel dominium ex actu nullo non transfertur, quando lex resistit, nisi ad traditionem sit deuenientum, quod limita, ut statim.
- 17 **I**n sinuatio non requiritur in donatione contemplatione matrimonii intellige ut statim.
- 18 **R**equiritur in donatione ob causam, in eo quod est ultra causam, ideo in donatione extranei necesse est: ut interueniat.
- 19 **D
- 20 **C**onditio casualis impletare retrotrahitur ad tempus contractus, intellige, quod ad hypothecam, non quo ad dominium.
- 21 **C**onstituti, ex nunc pro tunc clausula non operantur in contractu conditionali.
- 22 **L**udouici de Blaschis Regij Consiliarij in allegationibus majoriorum mentio.
- 23 **D**ominium in contractu conditionali purè transferri potest ex partium conventione, & exemplum adducitur.
- 24 **D**onatio conditionalis an ex clausula ex nunc, pro tunc efficiatur, pura, quo ad dominium.
- 25 **D**onans potest obligare bona donata ex causa antecedente actum donationis, quando sibi reseruavit in vita administrationem.**

- 26 Debitori satis est fauorabile assignare censem pro eo, quod debet, ne eius bona distrahanur.
- 27 Possessor renocabilis sub pacto de reuendendo potest agnoscere credita super re legitimè debita, & pro eis subiungare.
- 28 Census dicitur quandoque anterius altero respectu causa, licet in data sit posterior.
- 29 Donatarius, & creditor posterior ex causa onerosa, quando preferatur anterior ex incertitudine.
- 30 Donatio ob matrimonium ab extraneo facta subest l. si unquam C. de reuocan. don. sicuti, & illa ex causa dotis, & quid matrimonio durante vide n. 34.
- 31 Videtur non posse reuocari ex d. l. quia videtur de liberis cogitatum, sed intellige, vt n. 33.
- 32 Dispositio l. si unquam non habet locum, ubi verisimiliter fuit cogitatum de liberis.
- 33 Cogitatio de liberis, quomodo intelligatur, an de proprijs, an vero de alienis.
- 35 Culpam dicitur committere, qui non reparat damnum, quod videt posset evenire.
- 36 Extraneus donans legem dicit, quam vult liberalitati sua, dummodo antequam perficiatur id faciat.
- 37 Dotator potest sibi in quoconque casu dotem expressè stipulare.
- 38 Stipulatio dotis reddenda, semper restringitur ad casum mortis mulieris, quod limita, vt ibi.
- 39 Dominium rerum dotalium, quomodo dicatur penes virum, & penes mulicrem, vide bonam distinctionem.
- 40 Text. in l. in rebus 30. C. de iure dotum, non habet locum ubi adest dotator extraneus, & n. 50.
- 41 Pactum, vel onus in dote impeditum secundarum nuptiarum non tenet.
- 42 Retentionis titulus sufficit ad impediendam creditorum executionem ex parte vxoris.
- 43 Vxor non potest ingredi res dotaes mortuo viro, stante statuto possessionis continuatio.
- 44 Possessio de consensu heredis dicitur capta sine vito.
- 45 Tertius excipiens de dominio, & possessione, de eisq; docens in continenti, quando executionem impedit.
- 46 Dos confessa in contractu asecuracionis, non nocet creditibus, nec fideicommisso, sed tantum confitenti eiusque heredibus.
- 47 Possesso probatur per instrumenta locationum cum perceptione fructuum.
- 48 Creditor iudicium executium tenetur dirigere contra possessorem non attento, an inslè possideat intellige, vt statim.
- 49 Exceptio, quæ agentem non relevat, non debet admitti.
- 51 Dominium dotis profectitæ an unquam mulieri queratur, & quis agat reiudicatoria pater an filia.
- 52 Extraneus potest expressè pacificando, dotem sibi in quolibet casu stipulare, sed non ut remaneat penes virum, & num. 59.
- 53 Consuetudo martini non procedit, ubi morte Viri fuerit solutum matrimonium.
- 54 Non habet locum stante pacto expresso, quod non remaneat penes patrem, vel quando ex pacto potest mulier disponere.
- 55 Retentio cebat, ubi nullum ius adest retinente, puta deficiente dominio, vel hypotheca.
- 56 Non conceditur mulieri nisi respectu rerum in domo existentium tempore mortis viri, in quibus insit.
- 57 Vxor opponens se ut tertia contra credidores viri debet docere de actuali possessione, vel de hypotheca, & constituto.
- 58 Dotis restitutio plenaria potest iterum peti soluto matrimonio, quando in vita mulier fuit asecurata computatis habitis, quæ extant.
- 60 Alienationis prohibitio in causam dotis, an indistinctè ab extraneo vinculante fieri possit.
- 61 Transuersalis consentiens in matrimonium sui transuersalis, censetur permisisse alienationem pro eius dote, quod intellige, vt infra.
- 62 Alienatio ex causa dotis de bonis fideicommisso subiectis permititur ex causa publicæ utilitatis secundum aliquos.
- 63 Libertas disponendi de rebus proprijs ad libitum ex naturali iure procedit.
- 64 Fauorabilior est causa dotis.
- 65 Alienatio fideicommissorum ob dotes, procedit ex obligacione dotandi, & non ex publica utilitate.
- 65 Auth. resq. C. com. deleg. an æque procedat in constitutione & restitutione dotis.
- 66 Non procedit in fideicommisso instituto à transuersali, vel à penitus extraneo.
- 67 An procedat supra portione legitima filii debitam, & quid si illam sibi filius consumpsisset.
- 68 Non habet locum, quando legitima non debetur.
- 69 Prohibitio alienationis ex causa dotis, an teneat in contractu facta; distinguitur inter eam, quæ fit à patre, & quæ extraneo latè.
- 70 Fideicommissum, & alienationis prohibitio continent expressam voluntatem disponentis contra alienationem, quæ tacite proponenda est.
- 71 Petrus Luna, & Mastrill. in preposita specie reprobarunt.
- 72 Feudalia an possint pro dotibus transuersalium alienari, distinguere ut ibi.
- 73 Collateralis in Regno habet successores in fændo.
- 74 Bona fideicommissio subiecta, an possint alienari pro dote accepta à filio naturali, latè examinatur.
- 75 Possunt alienari pro dote filie spuria admodum alimentorum, & pro alimentis filii naturalis.
- 76 Dos data filia spuria ea mortua, an redeat ad fideicommissum pro, & contra n. 88.
- 77 Fideicommissum alienatur pro ex expensis factis in studio, tam filii legitimi, quam naturalis.
- 78 Filius naturalis extraneus quod omnia habetur, ultra alimenta de iure canonico indulta.
- 79 Extraneus, quis datur de iure.
- 80 Naturales filii deterioris conditionis sunt respectu parentis, quam extranei.
- 81 Filius quoties ex aliquo accidenti extraneus sit, non habet respectu ipsius locum Auth. resq. C. com. deleg.
- 82 Auth. resq. an procedat ad fauorem legitimorum, tan in constituenda, quam in restituenda affirmatiæ resolutur.
- 83 Legitimus tamquam effectus, quæ ad omnia legitimus, in omnibus ad patria iudicatur cum legitimis.
- 84 Naturales, quare non potest iuuari dispositione Authent. resq.
- 85 Pater quidquid relinquit filio naturali est voluntarium supra alimenta, ac ideo potest onerari in huiusmodi effectis.
- 86 Dos danda filia spuria, quomodo arbitrii possit.
- 87 Bona fideicommissa subiecta pro causa alimentorum, alienantur in defectum fructuum ad alendum non sufficientium, quod amplia, ut statim.
- 89 Filio spuriō potest assignari prædium pro alimentis, sed an eo mortuo redeat ad heredes patris.
- 90 Aius naturalis an indistinctè ad alimenta teneatur.
- 91 Patris obligatio alendi filios est primaria postea aui.
- 92 Alendi obligatio est subsidiaria alimentario non habente aliunde.
- 93 P. Molles, sententia in cons. 29. n. 6. post 2. p. ad consuetudinem.
- 94 Vita militia, vel alimenta, an competant filio naturali, sive per feudo ex pacto.

- 95 Testator permittens alienationem pro dote constituenda, an censeatur, etiam permisisse pro restituenda.
- 96 Exceptio firmat regulam in non exceptis.
- 97 Omissum habetur pro omisso, ubi agitur de supplendo aliquid contra id quod expressum est, & post n. 104.
- 98 Alienatione prohibita ex causa pia censetur prohibita etiam dos.
- 99 Alienandi permisso facta Titio nominatim, in fideicommisso ditaturo censetur personalis.
- 100 Interpretatio testamenti elicetur ex lustra totius.
- 101 Una pars testamenti dubia declaratur ex alia clara, in specie de qua est questio.
- 102 Interpretatio, quae colligitur ex scripturis vicinis est magis certa.
- 103 Particula in medio posita explicatur ex duabus extremis.
- 104 Dispositio relata ad tempus mortis instituti sufficit, quod habeat tunc effectum, quidquid postea contingat.
- 105 Conditionum initia prima existentie spectantur.
- 106 Dos ex perpetuo fideicommisso ab extraneo constituto, quomodo debeatur filiis grauati, late discussitut.
- 107 Augmentum dotum ex fideicommisso debitaram, non potest peti per heredes extraneos, vel cessionarios mulieris, & n.s. seq.
- 108 Sententia lata ad fauorem mulieris contra fideicommissum pro dote, an possit exequi per heredem extraneum.
- 109 Dos mutua filia, vel alia, sine filiis, an redeat ad fideicommissum, si illud sit perpetuum ad fauorem familie.
- 110 Consuetudo familiarum circa dotes dandas attendenda est & circa successionem.
- 111 Legatum factum pluribus de vincere, vel summa intelligitur factum in viriles, non ut quilibet haberet eandem summam.
- 112 Fructus dicuntur deductis expensis, & oneribus.
- 113 Alimenta hereditis grauati, venient appellatione onerum super fideicommisso debitorum.
- 114 Legatum factum pro maritagio, non debetur eligentibus, moniales fieri tertij ordinis S. Francisci.
- 115 Est conditionale si nubat, quando relinquitur per eum, qui non tenetur ad legitimam.
- 116 Bona fideicommissa subiecta pro dote, ita demum alienatur pro dote, si mulier maritetur cum effectu.
- 117 Mulier cui assignata fuit dos ex fideicommisso subiectis, si decedat ante nuptias, heredes tenentur dotis occasione habita restituere.
- 118 Pactum de hereditate viuentis affirmatum, non validatur iuramento.
- 119 Matrimonij fauor roboret pactum negatum super hereditate viuentis non affirmatum.
- 120 Pacto potest quis aliena successione priuare.
- 121 Hereditas, quae non est in statu adeundi non potest renunciari, quod intellige, vt statim.
- 122 Potest renunciari, statuta conditione subintellexi, si, & quatenus deuoluatur.
- 123 Renunciata, delata quod erit, censetur adita, & cessa donatario, vel renunciatario.
- 124 Pactum generale de hereditatibus viuentium sustinetur propter incertitudinem.
- 125 Hereditas certi hominis potest in pactum deduci, in necessitatem praecedentis contractus, & datur exemplum in matrimonio.
- 126 Consensus eius, de cuius hereditate agitur presentiam.
- 127 Renunciatio quando sit reales, vel personales.
- 128 Donans extraneus gaudet beneficio ne egeat.
- 129 Exceptio beneficij ne egeat impedit ritus executionem.

C Laudendo demum hanc primam tractationem, quae ius personarum continet ultimo loco de donationibus, quae inter extraneos huius occasione fiunt perquirendum est, in quibus terminis sequentes occurront, questiones. Primo an simplex sit, an vero ob causam indeque, an debeat insinuari; an reuoce per l.s. inquam C. de reuocand. donat.

Secundo an possit ab extraneo opponi pactum, ut pro dotis causa non alienetur, & quid pro dot ipsius mulieris nubentis, & de alijs pactis ad praejudicium donatarij.

Tertio, an frater occasione matrimonij alterius fratris possit ei renunciare portionem hereditatis patris co viuente.

Quo ad primum videtur, quod donatio facta ab extraneo alicui nubenti occasione † matrimonij sit ob causam primo, quia cum † causa alia sit finalis, alia impulsiva, & finalis illa sit ad quam actus geritur, impulsiva vero, per quam, donatio haec ex eo appetet causam finalem habere, quia eius est finis matrimonij contractus, quae quidem causa dicitur finalis, & prima omnium causarum, ut ait D. Thom. part. 5. quest. 1. art 2. Nauarr. in cap. inter verba 11. quest. 3. corollar. 4. fol. 84. Couarr. variar. resol. cap. 20 num. 2. lib. 3. licet enim † sit ultima in executione, unde finalis dicitur, est tamen prima in intentione. vt in inquit D. Thomas ibi in dicta quest. 1. art 2. 1. ad primum, & art. 4. & quest. 18. artic. 6. ad secundum, & quest. 20. art. 1. ad secundum Rodulphus Agricola lib. 1. dialecticæ inuenit. 4. c. 14. quod capula matrimonij semper † sit finalis teneret Becc. conf. 20. n. 18. Neuizan. conf. 45. n. 26. & sequentibus Bombin. conf. 61. n. 16. & seq. Bertazol confil. 28. n. 52. & 53. in ciuibib Surd. confil. 164. n. 30. & confil. 196. n. 15. Milan. decif. 1. num. 164. lib. 1. Castill. decif. 106. n. 13. Fontanell. claus. 4. gloss. 1. num. 14. post Cancer lib. 1. cap. 8. n. 61. & Monter. dec. 10. n. 14. qui indistincte hoc affirman in omni persona donante, dummodo fiat pro certo, & determinato matrimonio, ut conatur conciliare contrarios Fontanella ibi latè, quem alibi fecuti sumus Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quest. 12. quam plures quae alij per me adducti in responso pro meo nepote contra Franciscum Sismundum Michaelis, addo Gratian. disceptat. 984. numer. 23. & sequentibus folio 543. tom. 5. post haec vslum qui praeditos sequitur.

5 Secundo, quia quoties donatio † sit in utilitatem alii cuius tertij, dicitur ob causam, etiam quod respectu donatarij esset simplex propter commodum, quod inde tertio resultat, vt per textum in l. 2. §. finali D. de don. & alios firmat Tiraquell. in tract. cessante causa numer. 52. Natta in terminis confil. 609. num. 13. Roland. Avalle conf. 44. nn. 21. Francise de Albergot. confil. 52. incipit Albertus inter confil. vlt. volunt. vol. 1. Onofrius Bartolinus confil. 82. num. 5. codem volum. Barbol. in leg. 1. num. 41. in 7. par. D. solut. matrim. quos sequitur Fontanella claus. 4. gloss. 1. nu. 32. Molinus, & ceteri lupra citati, & ultra in specie Surd. conf. 143. num. 33. & 34. Stephanus Gratianus discept. 924. n. 14. fol. 350. tom. 5.

6 Tertio quando alia causa † non potuit impellere donantem, nisi vt donatarius matrimonium cum certa aliqua persona contraheret tunc matrimonium diceretur causa finalis, vt ait Decius conf. 238. primò non videtur nu. 2. versic. quia in casu isto col. 2. ubi declarat consilium Oldradi Becc. dicto loco num. 20. & seq. Surd. confil. 361. in fine. Viu. decif. 257. Menoch. confil. 261. num. 14. Franch. decif. 436. num. 4. Card. Mantica de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 4. n. 1. Regens de Ponte conf. 80. numer. 13. lib. 1. & punctualiter Grat. vt dixi supra post haec vslus discept. 924. n. 30. fol. 351. Molin. de ritu nupt. lib. 3. dicta q. 12. n. 14. at nulla causa potest mouere extraneum, vt donet, nisi illa ma-

trimonij ad differentiam patris, quem affectio paternalis potuit impellere, ergo donatio hæc ob causam respectu extranei dicenda est.

Et ita in terminis donationis factæ per fratrem contemplatione matrimonij, quem inter extraneos numerari, nego negat, firmat Staib. conf. 54. n. 1. & 4. in fin.

Contra verò quod imò simplex sit donatio respectu extranei donantis, facit primo regula illa, quam incōcus-
7 sam nostrates appellant, ad cognoscendum donationem sit ne ob causam † vel simplex an videlicet causa concer-
natur commodum donantis, an donatarij, vt prima sit ob
causam, secunda verò simplex, quæ elicitur ex textu in l.
titio centum 70. in princip. D. de condit. & demonstrat. &
lib. 2. §. fin. de donat. & in l. si mulier 25. C. de iure dotis, vbi
hoc Batt. adnotauit Crauetta consil. 85. nu. 2. & 136. n. 1.
C. 301. num. 1. Dec. in auth. ex testamento, C. de collat. Ti-
raquell. in l. si vñquam verbo donatione largitus 124. C. de
reuocand. donat. & in tr. cessant. caus. limit. 1. n. 52. alii alla-
ti per Roland. conf. 44. n. 2. vol. 4. Caroc. dec. 86. n. 21. Fonta-
nella. d. claus. 4. gloss. 1. n. 26. dicens hoc fortiter obstat,
prædictis, quibus addendi sunt alii per me adducti hac
ead. tr. act. discurs. 2. partic. 16. n. 16.

Secundo quia, tunc dicitur quis ex causa donare, quando causa est necessaria, obligans donantem aliquo natu-
rali, vel ciuili vinculo, vt ait Angelus in l. sed & hoc D. de
re iudicata Iason in leg. inter eos eodem titulo, Io. Faber, &
Ioannes de Plat. in §. præterea inst. de action. Dec. in auth.
ex testamento C. de collat. Tiraquell. in d. si vñquam dicto
verbo donatione largitus n. 124. Decianus respons. 3. nu. 13.
vol. 1. Fontanella ibi. nu. 27. & nos alibi pluries, at nulla
causa potest obligare extraneum, vt donet ex hac causa
extraneo, vt rubat ergo, &c.

8 Tertio quia in terminis dotis † certum est donationem
ex dicta causa factam respectu extranei simplicem esse,
quidquid sit respectu mariti, dotem percipientis vt distin-
guunt Alex. conf. 71. cal. 1. lib. 4. Ias. conf. 171. col. 2. & 5.
lib. 4. Baeza de dote cap. 34. n. 4. Gratian. discept. 504. nu. 8.
Azeb. in l. 3. n. 8. & seq. tit. 8. de las herencias lib. 5. fol. 252.
Gomez in l. 22. Thauri num. 12. Ceuall. com. contr. comm.
q. 73. num. 3. Gratian. disceptat. 53. num. 12. vbi reprobat
Pinellum contra sentientem, quod imo dicatur donatio
lucrativa respectu filia, habentis dotem à patre, quem se-
quitur idemmet Gratian. in tom. 3. disceptat. 472. n. 12. fol.
178. vbi ex hoc firmat, quod quatenus dotis datio à patre
9 facta excedit causam, dicitur simplex donatio, causam ve-
ro intelligit illam quæ ad legitimam regulatur, idem etiā
post hæc scripta inueni tenere Fontanella clausul. 5. gloss.
8. p. 3. n. 7. & gloss. 10. p. 1. n. 3. allegat Natt. conf. 90. Bar-
bos. in l. 2. p. 1. in princip. n. 163. vers. sed pro vera, & nos
discurs. 2. partic. 10. n. 53. vers. imò etiam.

Cum enim non possit prætendī istam donationem do-
te favorabiliorem esse, vt notat Tiraq. in l. si vñquam ver-
bo donatione largitus n. 244. in fin. C. de reuocand. donation.
sequitur quod codem modo dici debeat simplex, sicuti
dos ipsa, quando ab extraneo datur.

10 Vnde in terminis quod respectu † extranei, qui dorare,
non tenetur, hæc donatio sit simplex, tenuerunt Crauetta
conf. 85. Tiraquell. in dict. verbo donatione largitus n. 145.
Ripa quast. 13. quos sequitur Decian. respons. 72. num. 29.
Bardellon. conf. 110. nu. 32. & decisum in Rota penes Pi-
cum ad statuta Verbis decis. 22. & decis. 114. penes Pacificum
de Saluiano interdicto, & in alia Romana rescissionis
contractus nono Decembri 1608. & 17. Iunij 1609. coram
Coccino sequitur additio ad Ludouif. decis. 491. num. 13.
Gratian. discept. 474. num. 29. vbi ter decisum testatur in
Rota: quos cum alijs aliquando secutus sum pro Hectore
Ansalone contra D. Franciscu in Ioenio, & Platamone
V.I.D. & iuxta quos in dicta causa vidi in pluribus insta-
tijs decisum in terminis insinuationis, vt infra trademus.

His ita constitutis, ita reselli possent contraria ad pri-
mum videlicet, quod illa procedant respectus acius, &
non personarum, licet enim matrimonium sit causa fina-
lis donationis, quatenus ad illum finem sit; attamen respe-
ctu personarum, idest donantis, non est finalis, quia
intentio principaliter est, donationem perficere, idest
bona fiant donatarij, licet illa subsequenter seruire hu-
beant pro contrahendo per donatarium matrimonio, no-
spectu cuius potest esse finalis, prout dicimus, quod do-
11 data ab extraneo, † penes mulierem sit titulus lucrativus
& penes maritum titulus oneroso, l. pro oneribus D. de in-
re dot. Lopus in c. ap. per vestras §. 22. not. 3. num. 7. Ruin
consil. 104. numer. 2. col. 4. post med. vers. hinc est quod apud
maritum lib. 1. Ias. in §. item si quis in fraudem n. 30. in lib. 14
act. Dec. cons. 259. queritur breuiter col. 1. idem cons. 67
circa propositam col. 2. vbi ampliat ad lucrum dotis Co-
uell. d. q. 73. n. 5. Gratian. d. disc. 53. nu. 12. potest enim
se, quod causa respectu vnius sit finalis, respectu alterius
minime sit talis, & subsequenter quod respectu vnius sit
simplex, respectu verò alterius ob causam.

Secundò respondet quod in terminis donationis, si
simplex sit, an ob causam non respicimus, an causa fina-
12 nalis † respectu intentionis, sed inspicimus an donanti
liqua ratione vel causa tenebatur, & sic causam effici-
tem, respicientem donantis personam, & non causam
nalem respectu datus an propter aliquem finem factum
fuerit, vt in terminis fratris donantis loquitur, Gabrie-
conf. 57. n. 10. lib. 2.

Ad secundam conclusionem respondet, quod ei-
se vero, eo sensu nè possit reuocari, vel in aliquo ei devo-
gari, ex quo habet implicitum interesse tertij, sed non le-
quitur quod sit causa necessaria respectu donantis, &
quo alia persona interuenit, quia illius interuentus non
alterat donationem, nisi ad illum effectum revocationi
esto mille personæ interuenirent, ea ratione quod non
augent, nec minuunt causam in donante.

Ad tertium patet responsum ex prædictis dum simi-
lum est hoc inspici debere, an causa sit finalis respectu
donantis, vt ab aliquo vinculo, vel obligatione se solua;
hinc omnes doctores supra relati, qui tenent hanc dona-
tionem ob causam esse, expressè loquuntur in terminis
patris respectu filij, vel matris, quando pater non habe-
bat in bonis, quid verò dicendum sit respectu extranei
non aperiunt, vt est videre per Becc. dicto cons. 20. ex co-
ius lectura patet hanc opinionem respectu extranei
veriore esse, & contrariam sustentari non posse, & si
ex lectura aliorum nec facit Staibanus d. cons. 58. quia ip-
se ibi non intendit firmare donationem illam esse ex can-
fa, ex eo quod est facta ex causa matrimonij, sed quia erat
etiam remuneratoria, non debebat insinuari, & ad hoc
citat Gabrielem idem tenentem in omni donatione ex
causa, ea ratione quod est quædam species compensatio-
nis, vt diximus in respōlo pro Capitaneo Alonso de He-
redia nobili Hispano contra D. Ioannem Ratteo, & tri-
bat Octau. Corlett. cons. 29. & Peregr. cons. 76. numer. 33
lib. 1.

Porrò si magis placeret prima, quam reuera nec indu-
cando, nec consulendo vidi nunquam receptam: posse
responderi ad fundamenta secundæ opinionis hoc mo-
do, ac primum videlicet ex Doctrina Anton. Fabri de ex-
ror pragm. decad. 41. error. 3. tom. 2. a. n. 6. vbi postquam re-
net, quod hæc donatio etiam respectu patris est mera li-
beralitas, statim affirmat, quod non per hoc non dicatur
ob causam, quasi quod si illa causa cessasset, non dedisset,
quod ad extraneum donantem rectè applicari posset; con-
net enim is doctor concordari hęc posse, donationem el-
se meram liberalitatem respectu donantis, & esse ob cau-
sam per fundamenta per eum ibi tradita, maxime
de matre donante, ad alia vero duo argumenta bent
respon-

respondet Fontanell. dicta clausul. 4. gloss. 1. à nu. 28. usque
34. qui conuenire videtur cum Fabro ideo non repeto,
ne videar eum transcribere, licet loquatur in terminis
patris.

His positis tenendo pro negatiua, vt supra dixi, quòd

imò simplex sit, sequitur hanc donationem si quingentos
aureos excedat, insinuandam esse, ad quod propositum,
adducam, quæ alias pro tuaenda simili conclusione scripsi
vt parcam labori, & amico satisfaciam, qui vt hoc loco in-
terfererem rogauit.

ALLEGATIONES

Pro Ectore Ansalone, contra V. I. D. Don Franciscum de Ioenio.

Don Ferdinandus de Ioenio cum nuberet Aleonoræ Ansalone, habitis certis dotibus, promisit illas restituere soluto matrimonio per mortem vxoris sine filiis patri dotanti, vel suis ad quem effectum obligauit in individuo aliqua bona propria cum clausula restituuti, & præcari, pacto quod esset in ipsius facultate restituere dotem habitam in pecunia, vel in censu bullâ superdictis, & alijs eius bonis constituendo, constante adhuc matrimonio prædicto, dictus D. Ferdinandus donauit D. Georgio Ioenio nubenti Donuæ Victoriae Platamone, occasione matrimonij prædicti, in effectu omnia bona, licet non per verba vniuersalia, sed enumeratis speciebus, cum his conditionibus, videlicet secuta morte ipsius donantis absq; filiis ex nunc prout ex tunc, donauit verò vñies viginti annuales purè ab illo die cum clausula constituti in calce contractus, soluto matrimonio morte Aleonoræ, & elapsis temporibus datis ad restituendas dotes fuit constitutus census iuxta formam Bullæ ad favorem hæredum dotantis, pro cuius interusurijs seu fructibus modo per eos agitur contra D. Georgium donatarium, vel eius filios, ad quos mortuo D. Ferdinando donante, absque filiis bona ad censem obnoxia peruenere.

Qui in eorum oppositionibus de vñico capite excipiunt super quo insitut, quod videlicet bona censi supposita non erant in dominio subiungantis, & supponentes, quæ exceptio est admissibilis in iudicio executivo tex frequentiori nostrorum schola, vt testatur Mastrill. ad Gregor. de censib. q. 5. nu. 163. Marius Muta decif. 74. n. 20. Marius Giurba dec. 22. qui ceteros adducunt.

Assumptum verò probatum satis esse aduersarius dicit dū bona subiugata fuerunt per prius donata. Don Georgio contemplatione matrimonij, non obstante conditio ne illa mortis donantis absque filiis, etenim stante clausula illa ex nunc pro tunc, & constituto dominium fuit statim translatum, non expectato euentu conditionis Franch. decif. 213. Caualcan. decif. 42. num. 29. & seq. lib. 1. Guid. Pap. decif. 268. Anton. Faber in C. lib. 7. tit. 7. de acquir. poss. defin. 35. Costa de retrotract. cap. 10. Molfes. ad consuet. Neapol. p. 3. tit. de success. ex testam. q. 5. nu. 2. Fontanell. de pact. dotal. claus. 4. gloss. 3. num. 27. & gloss. 4. Roder. de ann. reddit. lib. 2. q. 14. nu. 19. mille consulentes refert Amatus noster resol. 26. nu. 8. dicens ita magis communiter teneri.

Hoc non obstante, in contrarium puto esse debere partes dominorum iudicium, dum per multa, & efficacia media ostendam dominium penes donantem mansisse. Primò ex defectu insinuationis donationis, de qua agitur, quo stante potuerunt bona donata etiam ex causa 15 superuenienti post donationem hypothecari, l. sanc-

Tomus Primus

mus 34. in princ. C. de donat. l. final. C. de don. ante nup. l. quoties 15. C. de reiu. Rebuss. post multos quos allegat de insinuandis don. art. 1. gloss. 6. & 7. tom. 2. Surd. de aliment. tit. 9. n. 42. Veggius conf. 52. latissimè Gratian. disceptat 854. n. 36. tomo 5. fol. 150. ea ratione quia talis donatio, tam de forma iuris communis, quam stante statuto Regni in excessu est ipso iure nulla, & ideo reputatur esse in bonis donantis, ut disertis verbis probat Anton. Faber. in Cod. lib. 8. tit. de insinuand. donat. definit. 2. sequitur Fontanella de pact. claus. 4. gloss. 29. num. 4. ex causa enim nulla nullum 16 dominium, t̄ nullaque possessio transfertur. Peguera decif. 158. num. 4. Franch. decif. 204. num. 26. Peregrin. conf. 82. num. 3. volum. 4. Olsach. decif. 34. quando lex resistit. Handed: conf. 23. num. 36. volum. primo nisi forte traditio facta sit realis de Ponte decision. 39. numer. 39. Hend ed. ibi num. 26. Gratian. discept. 483. num. 7. cum pluribus seq. tom. 3.

Sed si forte per constitutum prætendatur facta traditio, tunc quia actus nullus est immediata causa traditio- nis factæ non sequitur dominij acquisitionis. Olsach. ibi. nu. 8. Tiraq. de const. limit. 7. n. 40. Scrader. de feud. p. 9. cap. 1. n. 35. Sesle decif. 29. num. 23. Handed. ibidem n. 25. Petr. de Gregor. Siculus de concess. feud. q. 18. numer. 9. quos habui a Giurb. decif. 24. num. 6. & 31. satis egregie loquente, & concinne.

17 Nec refragatur, quod hæc donatio t̄ non debeat insinuari, tamquam illa, quæ succedit loco donationis propter nuptias, ac quæ sibi vendicauerit ius, ut insinuatione non egeat, tamquam donatio ob causam, ut probat post multos Menoch. consil. 261. num. 9. Surd. decision. 214. numer. 16. versic. idem est Rota per Card. Ludouis. decif. 563. num. 12. vbi additio litter. D. Montier. decif. 10. numer. 7. Molin. in repertor. verbo insinuatio vbi Portoles numer. 2. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 3. Anton. Faber dicta defin. 2. C. de insin. donat. Fontanella claus. 4. gloss. 29. vbi hoc firmat in donatione, quæ fit ob certum matrimonium, cum alijs per multis, quos secutus sum in secunda tractatione huius operis inter alia specialia in 4. speciali vers. demum in terminis.

Quia respondeatur, Doctores prædictos alijsque, qui sunt, loqui in donatione prædicta tamquam ob causam, idest de ea, quæ inter patrem, & filium fit, quasi omnis fraus absit, vbi quis donet ex causa necessaria, nec ex hoc creditores fraudentur quibus notum esse debet quando cum donatore contrahunt, cum filium habere vel filiam nuptam, & subsequent dote, vel donatione opus fuisse, ad quæ pater iure cogebatur.

Sed in terminis huius donationis factæ ab extraneo, hæc considerationes cessant, tam quia hæc donatio non est

P 2 ob cau-

ob causam respectu extranei, quam quia nullo modo cogitari potuit per creditorem, quod contrahens donaret alteri nubenti, & eius respectu, haec donatio est ita aliena, sicut illa, quæ sine ulla penitus causa fit, ideo si perquisitis Curia registris simplices donationes non inuenient falleretur utique sub praetextu huius quæstui coloris matrimonij.

Et ideo Doctores illi, qui tenent donationem hanc in situationem non desiderare idemmet limitant † hoc procedere quatenus correpondeat causa, ideo vbi causa omnino deficit, vt in extraneo, concludunt insinuari debere, isti sunt Decian, conf. 72. nu. 29. tom. 5. Bardell, conf. 120. num. 32. addens ad Ludouis, decis. 491. n. 13. vbi multoties refert in Rota decimum, Stephan. Gratian. disceptat, 474. n. 29. vbi ter decimum testatur, facit Gabr. conf. 57. nu. 13. & 19. lib. 2.

Non curamus itaque de doctoribus loquentibus infinitè de hac donatione, vel in specie de ea, quæ sit per patrem filio, quia magis attendendi sunt prædicti, tamquam sublimitantes, & percutientes punctum.

Secundò dicimus dominium minime translatum per constitutum, & clausulam ex nunc pro tunc, dum donatio est facta sub duplice conditione, mortis videlicet, & non existentie filiorum, mortis tempore inspecto, quibus stan- 19 tibus † conditionalis redditur, nec dominium transfer- tur. Oidrad. conf. 139. Decius conf. 246. in causa magnifica- n. 2. versic. nec obstat huic conclusioni, Honded. conf. 2. num. 56. lib. secundo, Rota Romana diuers. decis. 381. numer. 1. par. 1. & coram Verospio Romana de mazatostis 20. Aprilis 1617.

Nec facit illud, quod objici posset conditionem hanc esse casualē, † ac ideo retrotrahi ad tempus contractus, iuxta doctrinam Bart. in leg. sub conditione num. 15. vers. quero vtrum hoc principium D. de solut. vbi ita declarat textum in l. qui balneum 9. §. titia D. qui pot. in pign. habeant. Idem Bart. in l. quoties in fine D. de nouat. Castr. in l. quidam cum filium 131. in fine D. de verbis. oblig. Neguant. de pignor. p. 5. n. 2. n. 41. & par. secunda, membr. 2. n. 6. & p. 5. membr. secundo, nu. 10. vers. decimo sexto Gabr. conf. 141. n. 8. lib. 1. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. libr. 14. tit. 46. n. 19.

Quia haec non procedunt, nisi in terminis hypothecæ, secus vero in terminis dominij, quod non trahitur retro etiam in conditione casuali. Alex. conf. 228. n. 4. lib. 6. Natura ibi verbo trahetur Gabr. dicto conf. 141. num. 8. in fine lib. 1. Gratian. ita distinguens discept. 857. n. 28. ad finem fol. 157. tom. 5.

21 Clausula vero † constituti, & ex nunc, pro tunc certum est non operari retroractionem dominij, quando actus est sub conditione conceptus, quia tamquam accessoria ad contractum assunt eius naturam, & qualitates: Gig. confil. 158. Caffan. in consuet. Burgund. rubr. 7. nu. 9. fol. mibi 852. Gabr. in comm. opin. tit. de empt. & vendit. concl. secunda, num. 20. Torniola conf. 106. num. 60. vers. secundo, Marcabrun. conf. 31. n. 54. & seq. & in his secundis allegationibus visus D. Antonius Amatus resolut. 26. n. 10. addo pulchrum conf. Decij 247. Tell. in l. 17. tauri num. 29. vers. & hoc modo Lancell. Gall. conf. 13. num. 18. & per quam latissimè spectabilis Regius † Consiliarius Ludouicus de Blascis, meritus filius Ioh. Baptiste. Illustr. Præsidis Magnæ Regiæ Curia in primis allegationibus Baroniæ Martinorum impressis numer. 88. cum sequentibus, & numer. 114. vsque 123. vbi mille allegat maximè Surdus confil. 396. numer. 34. & confil. 372. numer. 7. & decis. 157. num. 5. Handedeum conf. 18. numer. 53. lib. 2. Raudent. variar. resolut. capit. 10. num. 19. Marta decis. Pisan. voto 200. nu. 14. & demum contrarijs respondet, videndum equidem.

Et licet possint contrahentes non obstante quod actus 23 sit conditionalis facere, † vt dominium pure ab initio

actus transferatur, tamen hoc procedit quando constat de expressa eorum voluntate, & in his terminis loquuntur Caroc. casu 3. num. 11. & 12. & decisio Perusina inter consilia Turreti. col. 2. in fine, & Amatus, qui alios addicit dicto loco n. 9. puta si in clausulis translatiis dominii, quis se constitutat possidere nomine, & pro parte donatarij, ab illo die, quo actus geritur ex nunc pro tunc, punctualiter considerauerit domini de Rota in dec. 549. 1. in nouissimis, quam sequitur Marta de clausul. p. 1. claus. 20. ante n. 9. vers. sed Rota Romana, sed quando clausula ex nunc pro tunc est apposita in actu donandi, vt puta 24 quando donator dicit † dono lecuta morte ex nunc pro tunc, tali casu habent locum omnia prædicta, quod si delicit non sit retrotractio in præjudicium tertij, qui me- dio tempore contraxit, vt expresse firmare videntur, Sil- uan. conf. 97. n. 20. per tot. Honded. conf. 38. n. 64. lib. 2. Bo- lognet. conf. 7. n. 22. Rimini. Iun. conf. 109. nu. 5. Gabr. conf. 109. n. 8. & 11. lib. 2. Marcambr. ibid. n. 43. secundum que fuit decimum, vt per Guid. Pap. decis. 268. Cornazan. dec. 77. n. 5. Thesaur. dec. 38. n. 4. in fin. Caualc. dec. 42. n. 10. 30. lib. 1.

Et certè, vt verum fatear, huius clausula ex nunc pro tunc vim, & inquam ita indistincte capere potui, ut ea iudicauerim, posse effici purum cum affectu ac- cipiendi natura conditionale, & conditione casuali, ne- potestate debitoris creditorem fallere sub commen- vnius clausula, dum potissimum consilis dispositione legi- li contraxit, quæ ita se habet, ne ex actu conditionali, co- ditione casuali, vel in ista dominium transferatur, vt me docuit Anton. Faber Preses doctissimus de error. prag- decad. 21. error. 4. a. n. 3. vsq. finem, quem rogo perlegi, dominos iudicantem solemnum enim doctrinā expendi- demum supposito. haec omnia cessarent pro ut apparit militant, adhuc subiugatio prædicta post donationem si- ri potuit, non obstante dicto constituto; dum fuit facta 25 pro causa † necessaria, quæ donationem præcesserat, prout erat obligatio restituendi dotes, ab uxore recepta satis ante donationem conscriptam, ad tradita perde- rengar. in c. 6. prælud. nu. 2. de filiis natis ex matrimonio de Morgan. contr. Cancer. lib. 1. variar. c. 8. de donat. n. 34. & p. 3. c. 7. de parr. num. 87. Pontanel. claus. 4. gloss. 9. p. 3. n. 8. dum affirmant patrem donantem in donatione iudicati- li ex causa matrimonij, cum reservatione usus fructus re- sultante ex dilatione effectu donationis ad tempus mor- tis, posse interim administrare bona donata, tamquam poterat per prius, omnia illa gerendo, quæ quisque obli- gens paterfamilias gesturus esset, at D. Ferdinandus do- nans dum subiugavit bona donata, pro oneribus per- antea legitimè debitibus fecit id quod facturus esset idem do- natarius ergo subiugatio subsisteret debet, probavit al- sumptum, quia cum certum donatariam omnium bonorum vel maioris partis cogi posse etiam executire, & cum pactis ad discursum, & de non opponendo, ex non constitutione pragmaticali Marci Antonij Columbi, de qua testatur, Giurba decis. 62. nu. 33. ad evitandam hac distractionem bonorum nil aliud potuisse ad invenire, 26 remedium, nisi offerendo † censum constituere, solvendo aliud pro alio, quodquidem est satis favorabile debitori, à quo pro modico credito potest vigore pacti prædicti magnum etiam patrimonium adjudicari.

Et ideo in causa per quam simili, vidimus approbatam 27 quandam censum † impositionem factam per Donnam Ioannam de Aragona, dominam reuocabilem marchio- natus Iarratæ, ad fauorem D. Caroli de Septimo creditoris pro decursis vite, & militia, etiam reluctancee Illust. D. Rogerio successore in dicto marchionatu, qui habebat ius illud redimendi, non ex alia ratione, nisi quia dicta in- terularia erant legitimè debita, & solutio illo modo facta erat utilis marchionij: adeo, & taliter quod ipse nullatenus facil-

fecisset, si fuisset in possessione Marchionatus, sicuti plenè, & doctè testatur Giurb. dec. 24. per tot. vbi firmat posse dominum reuocabilem subiugare rem pacto redimendi subiectam pro creditis sufficientibus ex multis fundamētis, quæ ibi videri possunt.

Hoc idem sentire vius est Fontanella de pact. nupt. claus. 11. gloss. vñica n. 18. & 23. vbi firmat posse donato rem alienare, & quod dominum penes eum remansisse dicitur.

Hinc in regno certum est quod causa subiugationis attendatur, & non tempus ipsius conditæ, potest enim quis subiugare t̄ bona sua ad censum pro causa anteriori in primo die Septembri, quæ respectu causæ, pro qua sit, reputetur anterior alterius facta in mense Ianuarij, pro causa tamen posteriori, eo quia hypotheca retrotrahitur ad suam causam, ita in subiugatione facta ex causa dotis tanquam fructuosa firmavit Milanens. dec. 13. n. 23. lib. 1. Intrigliol. super bulla quest. 99. vbi additio, Mastrill. ad Gregor. de censibus q. 6. num. 93. secundum quos pluries vidi decisum, & tamē quæstio eorum est in terminis duorum creditorum, quid dicendum in casu isto, vbi contradictor est dontarius veniens ex causa merè lucrativa? certè audiendus non est: cum etiam concessio dominium fuisset in eum translatum, immo eum esse creditorem anteriorem ex personali tamen, partes iudicis deberent esse in præferendo posteriorem venientem ex causa onerosa iuxta decisionem Castill. decif. 72. cui accedit Pereir. decif. 107. num. 2. Anton. Faber. Cod. de pet. hered. lib. 3. tit. 20. definit. 6. num. 5. in allegatis, & de sacrosanct. Eccles. definit. 37. num. 5. ex quibus dum alias pro una annualitate huius census fuisset actum in M. C. causa commissa Domino de Ioppolo obtinui iuxta prædicta causa à pera ad faculum per eum iuxta morem excusa, vnde pro hac sententia spero futuras partes dominorum, quibus hæc de more subiicio.

D. Marius Cuteli Catinensis; post hæc scripta ita fuit bis concorditer decisum per M. C. de mense Decenibris 1629. & Ianuarij 1630. ad fauorem dicti de Ansalono sentibus Speci. & egregijs viris Don Petro de Blasio Joseph. Perpiniano, & D. Sanctoro Crisafulli Regijs Consiliarijs meritissimis, & iterum de mente Martij eiusdem anni. Quid dicendum ad terminos, l. si vñquam C. de reuoc. don. an procedat in hac extranei donatione? & vtitur quod non, per ea quæ posuimus in 2. træft. in specialibus huius donationis, vbi remitto lectorum, ne idem bis repeatam.

Sed contra communiter tenetur, quod immo t̄ in ea loco cum sibi vendicet, tamquam simus in simplici donatione, ita tenent Ias. conf. 171. vñgo instrumento dotis col. 2. vers. nec prædit. & iterum col. 5. vers. hinc est quod extr. Bertrand. conf. 76. vñgo instrum. ad fin. & conf. 257. donatio eodem lib. 2. & conf. 383. vñgo casu eodem lib. Tiraq. in l. si vñquam verbo donatione largitus n. 243. vers. sed in alia donat. C. de reuoc. donat. fol. 149. Molin. de rit. nupt. lib. 3. c. 6. n. 81. & 82. fol. 154.

Nec mirum, quia idem procedit in dote ab extraneo data, potest namque reuocari, si donans liberos suscipiat post eius constitutionem, Alex. conf. 71. consideratis lib. 4. mouetur, quia est mera liberalitas, & lucrativa donatione, quo ad puellam pertinet allegat textum in l. fraudator vñima S. si à socero, & ibi Bart. D. de bis, quæ in fraud. cred. & l. 1. S. accedit C. de rei vxor. att. lex morte in fine C. de pact. conuent. leg. mænia 50. S. 1. vbi Doctores D. sol. matr. & faciunt alia doctrinæ per me allatae supra in videndo sit nè ob causam donatio hæc; Alex. sequitur Parpalea in l. 2. in principio col. 11. vers. in eadem glossa ibi D. soluto matrim. Tiraq. loco citato n. 239. vers. 12. ista dotis, & 243. Barbos. in l. 2. p. 1. in principio n. 168. vers. sed pro vera Natura conf. 90. Fontanella de pact. claus. 5. gloss. 8. p. 3. fol. 120. n. 78. in

Tomus Primus

impressis vñtramontes. Molin. Theol. disp. 282. n. 11. vers. ratio est in medio tr. 2. de contract. 8. 31

Nec facit quod cum donauerit propter t̄ matrimonium, & filiis ex eo procreandis, censetur cogitasse de liberis, & ideo iuvari non posse huius legis beneficio, iuxta sensum Doctorum ad dictam legem t̄ communiter receptum, de quo ex modernioribus testantur Tiraquelli, in prefatione à n. 70. citans omnes antiquiores Guttierr. de iuram. confirm. p. 1. cap. 9. n. 3. Thelaur. decif. 121. nu. 3. Ludo. Morot. conf. 43. n. 6. Anton. Faber. Cod. de reuocand. don. tit. 36. lib. 3. definit. 2. & 7. Fontanel. loco præcipito n. 5. Molin. de rit. nupt. lib. 3. cap. 6. nu. 80. fol. 154. vbi adhuc citat punctualēm doctrinam Ranchini addentis ad Guid. Pap. decif. 145. in fine cum alijs per Hondon. confil. 74. nu. 25. lib. 1.

Quia conclusio prædicta procedit, quando quis donat pro matrimonio t̄ proprio, ut puta futuræ vxori, non verò quando donatio sit extraneæ personæ, quia non potest hoc casu argui, quod de proprijs liberis cogitauerit, ut requiritur, adhuc ut lex prædicta cesset, ita distinguit Franc. Mol. d. loc. n. 80. & 81. & Mol. Theol. d. disp. 282. n. 1.

Maior difficultas st̄ at in videndo, an reuocatio fieri possit constante t̄ matrimonio, in præiudicium vxoris, quæ sub intuitu donationis contraxit, ut opulentius in matrimonio vixeret, respectu cuius videtur, quod donatio sit onerosa, censetur enim aliqui mortem vxoris expectandam esse, sed tamen non est recedendum a prædictis, cum imputandum sit mulieri quæ debuit cogitare hanc donationem subiacere reuocationi, ob natuitatem librorum, ut in his terminis respondet Tiraquel. d. loco num. 243. in fin. ibi nisi dicas, & in simili respondet Gratia. disc. 35. 854. n. 33. fol. 150. tom. 5. ex illa regula quod t̄ datum, quod debuit præuideri tamquam præuolum habetur, & imputatur ei, qui nō curauit adhibere remedium ē. datum de regulâ. ur. cum mille per Surd. conf. 640. vnde dicitur in culpa, qui non præuiderit id, quod poterat euenire. Crauet. conf. 179. num. 5. Surd. conf. 12. nu. 25. quos ibi sequitur Gratianus.

Reliqua verò, quæ circa hanc legem occurruunt vna cum responso in eius materia per me edito habebis in secunda tractatione vbi de ea, quæ sit filio nubenti per parentem agendum.

Ad secundam an in huiusmodi donationibus ab extraneis factis, possint quæcumque vincula, & substitutiones apponi, tam imponendo legem reuersionis, quam gradus substitutionis ordinando, ad fauorem descendenter donatarij; exclusionem, vel inclusionem faminarum, & earum donationum, vel minime sit tibi regula, quod uil 36 horum facere t̄ extranens donans prohibeatur, dum in eo habet locum regula illa, quodquisque in traditione, quam voluntariè titulo donationis facit de re sua, possit imponere legem, quam sibi placuerit, dummodo ire nō reprobentur l. donatio 25. C. de donat. ibi (vt quas leges indulgent, actiones, conditiones, passionesque contineat) D. in l. traditionib. 20. C. de pact. l. legem 1. C. de pact. conuen. (legem, ait ibi Iurisconsultus, quam dixisti cū dotem pro alumna dares seruari oportere, nec obesse tibi debet, quod dici solet, ex pacto actionem non nasci, tunc enim hoc dictum cum pactum nudum est, alioquin cum pecunia datur, & aliquid de reddendo ea conuenit, ut ille est conditio, quæ est repetita in tit. de pact. l. legem 20. & de lege reuersionis ad donantem est text. in l. quoties 3. C. de don. quæ sub mod. & generaliter de omnibus conditionibus sibi beneuisis loquuntur Cauac. dec. 42. n. 34. p. 1. cum alijs quos allegat Castill. Soto. maior lib. 3. contron. iur. c. 10. n. 54. dummodo post perfectam donationem non siant, quia tunc conditiones non capit, ut est textus in l. perfecta 4. C. de don. que sub modo l. si ad resoluendam 7. C. de pred. minor.

Quod, & in dote receptum est, ut extraneus dotans possit

37 possit sibi in quocunque casu exprimere dote stipula-
re, & legem dicere quam velit leg. ob res 20. §. 1. D. de pæt.
dotal. ibi (si extraneus de suo datus sit dote quidquid
vult pacisci ignorante muliere sicut, & stipulari potest, legem
enim sue rei dicit) l. final. §. sancimus, C. de iur. dot. ibi (nisi ip-
se qui ab initio dote dedit, sibi dari in huicmodi casum sti-
pulatus sit) quem textum nouum quid continere dicit
Aretin. ibi facit etiam lex vñica, §. accedit Cod. de rei vxor.
ad. ibi (ui empressim extraneus sibi dote reddi pactus fue-
rit Guido Pap. decis. 523. vbi Ranch addens, nec huic
38 conclusioni obstat quod stipulatio dotes reddenda est in-
telligatur quatenus mulier prins deceperit, ut ait Iuris
consulter in l. 2. D. de pæt. dotal. ibi si conuenerit, ut quoque
modo dissolutum sit matrimonium liberis interuententibus,
dos apud virum remanere. Papinianus Julianus Pratori re-
spondet, morte mariti finito matrimonio, neque conuenisse vi-
deri dote remanere, & si conuenisset non esse seruandum
pactum contra dote, cum mariti mortalitas interuenit, quia
textus ille quatenus de extraneo dote loqueretur, vel
est correctus per iura prædicta, vel est intelligendus de
pacto illo concepto per verba vniuersalia, non quando
speciale pactum legatur, & vbi dos doranti non est resti-
tuenda, sed penes virum esset remansura, & idem in calu
occurenti inter Ioannam Licciardello, & Apolloniam
Lao, sustinui valuisse pactum, & obtinui reuocata senten-
cia lata in patribus cuius causæ occasione scripta, ut per-
fectè materia absoluatur iuuat huic subiectore.

Allegata pro Ioanne Licciardello contra Apol-
loniam de Lao.

Supposito quod tenuta terrarum vocata de pane, & vi-
no in contrata mascalorum existens, fuerit propria Ste-
phani Bolano Fratris Apolloniae, quam postea dictæ eius
futori dotauerit, seu in solutum dederit in satisfactionem
dotes, promissæ eius viro pacto adhibito, ut teneretur eā
restituere, soluto matrimonionio per mortem sponsi
cum filiis, vel sine, videndum est, an eneniente casu, quo
mortuus fuit vir liberis remanentibus, dominio dictæ te-
nute redierit ad Apolloniæ, an ad extraneum doran-
tem, & cui nam eorum debebat restituiri, item quid de pos-
sessione, an remanserit penes hæredes viri, vel potuerit per
mulierem apprehendi, vel retineri ita ut recte de vtroque
doceat in hoc iudicio ad effectum excipiendi contra ex-
ecutionem per nos factam super illsis bonis tamquam de-
bonis Stephan.

Et primo aspectu videtur, quod recte excipiatur, nam li-
39 cet dominium & rerum dotalium constante matrimonio
fuerit eius iuri l. doce ancillam 9. C. de rei vendic. attamen
soluto matrimonio, nullo retrotranslationis actu interue-
niēt, dominium reddit ad vxorem l. in reb. 30. C. de iur. dot.
ea ratione, quæ dicitur potius consolidatio, quam noua
translatio, ratione naturalis domini, quod penes mulie-
rem remansit, cum ciuile tantum in virum transiit, qua
propter etiam dominam dicitur, & posseditrix matrimonio
perdurante Bald. in l. traditionibus, & ibi Alex. & Iason. n.
20. C. de pæt. latè Surd. conf. 215. n. 15. quod, & in fundo æ-
stimato, viro soluendo non existente extendit. Ceph. conf.
159. num. 14. & Surd. ibidem, & ita ex subtilioribus inter-
pretibus conciliat textum prædictum in l. in rebus cum le-
ge traditionibus C. de pæt. & §. per traditionem inst. de rer.
dini. Cuiac. lib. 10. obseru. 32. vbi ait, quod initio inspecta
quia dos marito traditur, ipse est dominus, respectu effe-
ctus, & sic medij temporis, quia ambo de dote viuunt,
vterque est dominus, respectu exitus, quia dos plerumque
ad mulierem reddit ipsa est domina.

Nec refragatur, quod dotes restitutio est stipulata do-
40 tatori extraneo, & quod ideo non habeat & locum d. l. in
41 rebus, quia talem pactum & non valet tamquam impedi-

tivum secundatum nuptiarum, l. 1. vbi gloss. in verbo in-
teruenit D. de dot. præleg. l. 2. D. de pæt. dotal. vbi Bald. &
Castr. Petr. de Gregor. de dote de parag. q. 35. nu. 2. vers. 2.
quero Mastril. decis. 74. quam decisionem sequuntur Fon-
tanel. de pæt. nupt. claus. 4. gloss. 9. n. 187. Gratian. discept.
769. n. 17. fol. 474. Giurb. ad consuet. Mess. c. 8. gl. 1. n. 20. &
21. p. 1. fol. 546.

Secundo videtur sufficenter docere de possessione
42 & stante actu retentionis ad Surd. conf. 221. num. 50. de
Ponte conf. 15. n. 12. lib. 1. Gratian. decis. 225. in addit. nu.
2. & disc. 700. nu. 34. lib. 4. qui multos adducit videndas,
nec est disputandum valuerit vel nè, & an hæredes viri
spoliauerit; stante statuto continuante possessione, per
quem, cum possessio in hæredes viri continuetur, videatur
43 quod mulieri non sit permisum propria & auctoritate
ingredi res dotales iuxta doctrinam Cumie ad rit. 40. 296
ad rit. 189. n. 14. Giurb. ad cons. c. 10. gl. 8. n. 15. quia stante
permisu tutoris eius filiorum, inducito ex presentia in
actu retentionis, possessio dicitur capta sine vitio, quia
44 stante consensu, & habetur, ac si vacasset. Decius in l. 1.
C. de collat. cum alijs per Butsat. conf. 9. nu. 7. l. 1. Ante-
ber, in C. lib. 7. tit. 7. defin. 18.

Quibus stantibus, non potest dubitari, quin debeant
eius oppositiones admitti aduersus instrumenti executio-
45 nem, cum sit tertia & doceat in prompta de dominio,
& possessione, legitimaque causa possidendi quod plus
est, ad lata firmata per Giurb. decis. 62. n. 2. cum seq.

Sed contra est veritas, quod imo nullum horum obster,
quoniam executio per Istam Ioannam factam procedere ha-
beat.

Tam ex bono iure agentis, quam ex nullo excipientis,
actrix enim fundat sua credita contra Stephanum, cu-
hoc predium erat restituendum, ut infra ostendemus, imo
sunt restitutum.

Non obstat quod creditum fundatur pro restituzione
dotes vxoris Stephanii, & tamen de ea non constat nisi per
confessionem, in quodam actu assecrationis, seu restitu-
tionis dotes constante matrimonio factæ, quia cessante
suspitione, & præiudicio creditorum, siue successoris ad

46 fideicommissum, quibus & hæc confessio non obstat, ni-
si aliunde de receptione dotes constaret legitimis docu-
mentis, vel conjecturis à lege probatis, ut latè discussit
Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. Fontanell. de pæt.
dotal. claus. 14. & fin. gloss. vñica par. 1. a num. 31. usque fin.
ad præiudicium viri eiusque hæredum sufficit confessio, si
præcedat constitutio: ut idem Fontanell. post mille affi-
mat ibid. nu. 3. post multos quos allegat, quos in terminus
fideicommissi approbat, & lequitur modernus Fular. de
fideicom. q. 532. n. 28.

Et quod predium sit penes hæredes Stephanii, non fun-
datur per nos ex solo pacto restituendi, & stipulatione,
47 sed ex possessione de eo capita, & gabellationibus & per
eos factis, mediante persona tutoris, & per perceptiones,
quæ sufficenter probant eorum possessionem; iuxta do-
ctrinam Gabrielis conclus. 4. tit. de locato lib. 3. cum mille
per Giurb. decisum 22. in medio,

Nec obstat dicere, quod hæredes Stephanii sint inna-
sores, dum possessio stante statuta transiit in hæredes vi-
ri, contra quos debebant prius agere ex stipulatu ad dotes
restitucionem, argumentando ab uxore, in quam licet
transferatur ciuile dominium dotes soluto matrimonio,
non tamen transfertur possessio, ut prædictum est.

Quia respondemus nos recte egisse contra possessores
non attenta validitate, vel non eius possessionis, quia iu-
dicium executuum descendens ex hypotheca tamquam
48 reale est & dirigendum contra possessorem, qui sibi pos-
sideret, ex l. pignoris persecutio 17. D. de pignoribus §. item se-
cunda in l. 1. loco enim ipsius successit, quando ad
rei adjudicationem agitur ex primo decreto: Petr. de

Gregor. qui de executione bullalis contractus loquitur ad pragm. de cens. q. 6. n. 23.

Nec interesse habens potest opponere agenti , quod male agat ad consecutionem credi contra iniustum possessorem,quia data veritate, & sufficientia crediti hæc est exceptio de apicibus iuris, quæ non relevaret † exceptionem, ac ideo non admittenda , dum non adeit interesse , quod contra vnum , vel alterum agat ad textum c. opposition. friuolis de appell. lib. 6.

Maximè dum Appollonia fuit in iudicium vocata , ac etiam tutor eius filiorum , vt iura eorum adducerent quidquid esset quando iudicium eis inscijs finem accep- pisset quia tunc forte vicium litigiosi non effugeretur , si inter spoliante , & spoliatum lis fuisset instituta prout post hæc scripta in primo indicio allegauit, & obtinui pro secret. Io. Paul. Duranti contra Vittoriam la Cava, & Pe- regrino, quæ à posse Io. sui viri sibi adiudicauerat bona , quibus eius vir spoliaverat Io. Paulum, dum fuit deicium , quod procederetur ad executionem sententiæ latè in causa spolij , non obstante oppositione vxoris de adiudi- catione ex credito anteriori spolio commisso, & sufficienti bona spoliata de anno 1628. Messanè in Curiâ Stratifi- cotiali .

His suppositis facile contraria dissoluemus .

Näm primumt de l. in rebus cessat, dum dos fuit ab extraneo data, & ipsi restitutio stipulata, ea ratione, quia nullum dominium potest mulier prætendere , super res, quæ vaquam sua fuit , nec ipsa tradit , sed alius pro ea: vt dicit idemmet, textus ibi cum eadem res ab initio vxoris, ex quibus verbis idem firmant DD. in dote profetitia reuersurā ad patrem Imol. in leg. 3. & Alex. num. 6. Claud. Seisellus numer. 9. D. solut. matrim. Ripa in l. 2. S. quod si in patris numer. 14. D. eod. ex eo quod eodeminet tempore, non potest dominium penes duos esse , ideo vendicatio nem patri dari affirmant: sequitur Cephal. cons. 256. num. 26. Thesaur filius quest. 72. lib. 3. quæ conclusio vbi in pa- tre sit controversa , qui ad dotandum tenetur ; ac ideo censemur per prius donasse filiæ , vt viro trādat , est inconcusa in extraneo, qui voluntarie accedit, hinc dictam legem non procedere , vbi res à principio in bonis mulieris non fuit , licet postea conuertatur in eius dotem, discerunt Corneus cons. 63. num. 4. volum. 3. Garzias de expens. & p. 15. num. 8. Pereir. de renouat. emp. qu. est. 13. num. 56.

Nec est dubitandum de viribus huiusmodi stipulatio- nis, quia regula est pro extraneo dotante, quod possit in continent quæcumque pacta † & conditiones apponere, dotem sibi stipulando in quo cumque casu : dummodo quod faciat expresse; quod ita constitutum est, vt facilius extranei ad dotandas mulieres alliciantur l. ob res §. 2. D. de pact. dotal. leg. finalis §. sancimus C. de iure dotium l. vnicā §. accedit C. de rei vxor. act. Cardin. Mantic. de tacit. & ambiguit. lib. 12. tit. 33. num. 46. Barbos. in l. 2. part. 1. in princ. numer. 146. in medio vers. sed his non obstantibus Stephan. Gratian. disceptation. 435. num. 23. discept. 769. num. 6. fol. 477. tom. 4. noster Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 8. gloss. p. num. 21. fol. 546. & cap. 13. gloss. 1. numer. 13. vbi alios allegat, quod etiam ad fratrem dotantem extendit Barbos. in l. 1. p. 4. numer. 136. vers. ex his fol. 227. in casu vbi do- tare non cogitur Gratian. disceptat. 556. numer. 26. vbi di- git ita fuisse in Rota resolutum. Franch. decis. 196. num. 12. Costa de remed. subsid. remed. 65. num. 10. Giurb. ibid. & c. 13. gloss. 6. n. 12. Fontanella de pact. dotal. cla. 5. glof. 10. par. 1. n. 7. fol. 230.

Contrarij verò loquuntur quando pactum est inter- positum ad fauorem hæredum mariti, vel alterius cui ve- lit dorem restituī extraneus, vt dicit textus prædictus in d. l. 2. D. de pact. dotalibus ibi si conuenerit , vt quo quomodo dissolutum sit matrimoniam liberis interuenientibus dos a-

pud virum remaneret , & ita distinguit Giurb. d. cap. 13. gloss. p. num. 21. & Barbos. in d. l. 2. part. p. in principio num. 146. vers. sed his non obstantibus ibi (non est recedendum à magis recepta sententia, pro qua est textus in l. vnicā §. accedit C. de rei vxor. action. vbi extraneo dotanti permit- tur, vt in continentis possit stipulari soluto matrimonio dotem ad se reuerti ergo , nō potest stipulari quod penes maritum remaneat , & ita sunt intelligendi omnes illi , quos in contrarium adduximus, & quæ adduci possent , qui mouentur ex textu prædicto ; licet non esset ponere os in cælum, si quis vellet tenere, quod attento Iure Codicis, liceret extraneo etiam ad tertii fauorem dotem o- nerare pacto reuersionis, in casu mortis mariti , nulla enim diversitatis ratio videtur concurrere, cum utroque casu mulier carebit dote , vt contra prædictos per Ma- strill. & alios allatos tenuerunt Socc. in l. 2. in principio nu- mer. 6. & Iason. numer. 8. in fine vers. extraneo D. solut. ma- tr. Crot. nu. 25. Duaren. col. p. Roland. de lucro dotis quest. 28. num. 2. Caroc. decis. 208. num. 2. Surd. cons. 78. numer. 5. vers. sed hæc non firmo, & cons. 255. nu. 23. Gratian. discept. 769. n. 6. tom. 4.

Nec potest prætendi , quod remanere debeat dos stā- tibus filiis ext̄ consuetudine Martini , quia illa procedit vbi viri morte matrimonii solvatur. Bart. in l. post dotē n. 30. D. solut. matrim. Bald. cons. 7. numer. primo libr. 1. poti Ancharan. Fulgos. Alex. Vincent. Riminal. Bolognet. & alios Thesaur. decis. 138. Barbol. in d. l. num. 40. Surd. cons. 206. num. 29. referens Alexandrum dicentem, quod con- filia edita super hoc per aliquos iuuenies fuerunt reiecta , item etiam † non habet locum stānte pacto expresto Gabriel. consil. 116. num. 43. lib. primo Thesaur. decis. 190. n. 7. Barb. ibi numer. 50. prout etiam cessat, quando per pa- cūm datur libera potestas mulieri , vt de dote dispo- nat , vt ait Bartol. ibi numero 28. 29. & 41. Barbos. ibi. Hondon. consil. 24. lib. 1. Menoch. consil. 337. vol. 3. Seraph. decis. 815. Fontanell. dict. cl. 5. glof. 10. p. 10. numero 47. fol. 233.

Non obstat secundum , quia dato potuisset retinere, pro dotibus bona viri ex hypotheca ; non ex hoc sequi- tur, quod potuit vt eodem iure , contra bona extranei dotatoris, cum in eis dominium mulier non habeat, neq; hypothecam, cum sint aliena: quæ dām deficiunt, † cessat Ius retentionis: Cepoll. consil. 25. col. penult. Farinac. decis. 287. Mantic. decis. 264. Menoc. consil. 768. num. 16. Scacc. de appellat. libr. 3. cap. 2. quest. 17. lit. B. membr. 4. num. 65. Giurba decis. 60. num. 29. & loco statim citando numero 2. Gratian. discept. 483. num. 7. item dum non docet de actua li apprehensione , etenim titulus retentionis non datur nisi de rebus, quæ uno titulo possidentur, qui dum resolu- uitur, bene possidens vt possidit ei non auellatur, potest vt aliо titulo , sed hic omnis cessat titulus ergo , &c. & quod retentionis non datur mulier nisi de rebus, quæ pos- sident, vt puta de domo, & mobilibus docent Angel. conj. 77. n. 15. Tusch. concl. 744. nu. 4. verbo dos , quo sequitur Giurba ad consuet. c. 10. gl. 8. n. 15. in fine, qui loquitur stan- te statuto de continuanda possessione dicens quod secus est quo ad alia, & ratio est iam dicta, quod non detur re- tentio, nisi de re possessa: Costa de remed. subsid. remed. 12. n. 7. & alij per multi.

Non apparente ergo de vxoris possessione imo ostendit quod debitor nolter possidet , cessat interesse istius Apolloniæ, & eius, † oppositio est reiencia, vt in terminis considerat Gratian. disc. 700. n. 63. fol. 245. tom. 4. quæ doctrina satisfacit, motiuo Domini Iudicis, querentis an in effectu possideat.

Demum non obstat dotis restitutio constante matri- monio facta, per Stephanum Franciscæ ; qua stante præ- tenditur Ioannam atricem, ipsius Franciscæ, cessionariam nullum habere creditum ; quia supposito etiam quod illa

illa fuislet vera restitutio, quo ad effectum translationis possessionis, ex clausulis translatiois apponi consuetis, ex quibus ad id firmandum tenet Giurba decis. 24. & Castil. decis. 25. Et alij.

Attramen ad effectum ut mulieris censeatur satis factum 58 hec dicit quod soluto matrimonio per mortem naturalem mariti non possit plenaria restitutio peti, imo contrarium affirmant Natta conf. 552. numer. 7. quem a nostris maioribus habui, & ex modernis Giurba ad consuetud. cap. 15. gloss. 2. ex Rebello de obligat. Iust. part. 2. lib. 6. quist. 13. numer. 11. limitans quando extaret res restituta, secundum quae quotidie seruari videmus, & decidi, ea ratione, quia huiusmodi assecuraciones persape fiunt ad instantiam virorum, ut suos creditores eludant, & repellant, nec ex illis cessant, eodem modo pro ut ante de dote disponere.

Ex quibus satis appetet, quam iuste agat Cliens, & quam bene decizum fuerit in hac causa per M. R. C. & Spett. de Pontexano virum notare litteraturae cui negotium fuit commissum, & quam fundate confirmationem expectamus salvo D.

Don Marius Cutelli Catinensis.

Hæc faciunt satis ad confirmationem eorum, quæ supra per nos firmata sunt, nam si nullum dotis priuilegiū id efficere potest, quod pactum in ipsa dotis traditione 59 factum, sive dos ad extraneum reuertatur annulletur, etiam quod mulier impar efficiatur ad secundo nubendū quidquid modernè post hæc allegata sequendo Mastrillum & alios dicat Amat. resolut. 28. in principio loquens etiam respectu dotantis, minus hoc miraculum potest, pretendi, per enim cui contemplatione matrimonij donatum fuit, valebunt ideo quæcumq; pacta, quæ forte apponentur, cum potestas non deficiat, sed totum a voluntate dependeat, dum nulla lex resistat, etiam quod publica utilitas ante oculos præponatur.

Sed video contra hæc insurgere, quam plutes tenentes prohibitionem alienationis ex causa dotis factarab extraneo; in fideicommisso per eum instituto fauore aliquius, eiusque filiorum & descendenterum non valere: aiunt, quia non potest Vinculans facere quin leges in suo testamento locum habeant, ac eodem modo circa restitutionem.

Hanc questionem in duabus causis habui disputare, in prima pro negativa fauore dotis pro. Don Octavio Bugglio contra Baronissam Bisara, licet reuera nunquam ibi instet i super impotentia, sed super voluntate, & secundo loco latè tenendo pro affirmativa ad fauorem Don. Vincentij Laliotta contra Franciscum & Belladamam Emanuelem, in quibus semper fuit decizum pro opinione, affirmante prohibitionem valere.

Ordinate ergo loquendo, ut opus est in arduis quæstionibus videtur quod prohibito huiusmodi non teueat, ex duplice capite, voluntatis scilicet, & impotentiae.

Voluntas dupliciter potest colligi, primo ex eodem testamento, secundo ex legalibus coniecturis; ex eodem testamento colligitur, quando donator disponit ad fauorem filiorum donatarij, vel hereditis, eorumque descendenterum cum qualitate legitimatis, vel expressè eos vocando, vel in conditione ponendo, tunc enim videtur in consequentiā permittere dotis restitutionem quia cū 61 consenserit in matrimonium, quod raro sine dote contrahitur, videntur in dotis receptionem consentire: & consequenter ut de bonis ipsius restituatur ita subtilis Bald. conf. 50. numer. 5. libr. 5. Cannet. in cap. si aliquem §. quarit. numer. 16. fol. 321. Surd. decis. 62. numer. 13. & est textus in leg. mulier 23. §. cum præponetur ibi voto patris congruebat D. ad trebellian. Luna inter consil. diaers. sicut. conf. 40. n. 56. vbi alios allegat, de quibus infra mentionem faciemus Rouitus. conf. 54. n. 19. Et seq. Molfes. conf. 29. n.

12. post secundam part. ad consuetud. Neapolitan. Ferr. in const. bac nostra temp. 3. decl. 56. fol. 563. Et nu. 67. fol. 567. vbi indefinite loquitur.

Secundo dato voluntas adesset, quæ vel expressa prohibitione, vel ex generali comprehendideretur, adhuc 62 testas desiceret, quia dotis & causa alienatio in rebus vinculatis, non ex alio fuit permisita, nisi fauore reipublicæ, ne matrimonio impedirentur, & civitatibus homines desicerent, ut dictat textus in §. quamobrem Auth. de restit. Et ea quæ parit in vnd. mense ex qua excepta est Auth. resque C. com. delegat. ibi ea quæ omnibus communiter profunduntur, quæ specialiter quibusdam utilitas sunt preponimus per quem ita in terminis transuersalium & extraneorum tenuerunt Franc. Romul. de prohib. alienat. ex fideicommiss. numer. 125. Bald. in Auth. resque numer. ultim. Corn. col. pen. Curt. Iun. numer. 18. Cod. com. delegat. Riminald. Iun. consil. 324. numer. 22. Menoch. consil. 33. numer. 10. Et 41. & fere per tot. Et conf. 107. numer. 3. Et presumpt. 190. num. 15. libr. 4. Sfort. de fideicommiss. question. 38. art. primo numer. ultimo, & ante Et quæst. 39. artic. primo numer. 8. Ferrer. in const. impuber. gloss. 4. num. 127. cum plur. seq. Claper. cas. 2. quæst. 4. Anton. Faber in C. comm. delegat. lib. 6. tit. ii. definit. 10. Et de error. pragmat. dec. 20. error. 3. Mastrill. no. fter decisione. 256. numer. 15. vbi affirmat quod in terminis restitutiois dotis, indistincte alienantur bona fideicommissio subiecta, nullo habito respectu à qua parte proueniat, sive a linea paterna sive materna, sive collateralis, sive etiam penitus extraneis, nou enim (ait ipse in casu restitutiois dotium consideratus mens fideicommitentis, prout in casu constitutionis, sed solum consideratur persona mulieris, quæ sine culpa sua dorem amittere non conuenit, nec debet. Et constitutio Iustiniani Imperatoris non considerat præsumptam mentem fideicommitentis, sed ne ignara mulier fallatur, secundum magis communem opinionem, de qua post Gozadin. & Alex. testatur Mandell. conf. 447. hæc ipse; nouissime luna. d. conf. 40. in n. 40. vsq; finem vbi n. 57. testatur bis & plures decisi in regno nostro in M. C. & Consistorio addo à nomine horum allegatū Calist. de lege regia §. 30. u. 5. vbitur statur decimum, imo ita decidi Solitum Senatum illum Regni Aragoniæ, extra octo familias exceptas per foros regnilius, & Molfes. d. conf. 29. vbi dici ita decimus in regno nostro Siciliæ, in causa quorundam de Messan. de Anno 1614. in Consistorio.

Quæ procedunt secundum eos, etiam vbi expressis verbis dotis restitutio prohibeatur, Menoch. Mastrill. Ferren de quibus Luna ibi n. 66.

Contrariam opinionem, quam veriorem & recepcionem existimamus melioribus fundamentis fulcit ab auctoribus eam tenentibus.

Primo dum certum est ex naturali & genitum Iure pro 63 uenire libertatem, de febus & proprijs disponendi ut quod cuique placeat ita ius sit, excepta liberorum portione, quæ ex eodē iure ortum habet, vel vbi qui res sua abutantur, quod republicæ interest, ita colligitur ex textu in l. in re mandata 21. C. mandanti §. disponat Anth. de mpt. Zabarell. in clemen. quia contingit de relig. dom. Becc. conf. 101. n. 25. Peregrin. in puncto conf. 38. n. 10. vers. quæ quidem prohibito lib. 4. Monter. in l. pastum quod dotali n. 22. C. de paet.

Hoc facit ut iniusta lex esset, quæ liberam disponendi potestatem auferret homini sanementis, & tolleret effectum dominii fundati super iure nature, per ius ciuile non derogabile per ea quæ cumulat Tiraquell. in l. si vnu. quam verbo libertis num. 52. C. de revocand. donat. quod euenerit, si cogeneretur testatur vel donans, vni potius quam alteri relinquere, & donare sub ista, & non sub illa conditione; sed si est quod lex illa hoc disponit, ergo fortius hoc firmadū nō est, dū nec ratio nec lex hoc dicit.

Et

Et quod nulla lex hoc disponat, latè ostendemus in responsionibus ad secundum fundamentum contrariae opinionis. Hinc dicunt Bald. Salicet. & Ias. quod **fa-**
64. uorabilius est causa libertatis testandi, quam dotis in leg. pæta nouissima Cod. de pactis refert Boer. decis. 204. numer. 10.

Secundo quia ratio motiu alienationis fideicommissorum, non est mulierum utilitas, sed potius necessitas do-
55 tandi, & ad dotem se obligandi, quæ obligat patrem & omnem ascendentem supra eum, respectu suorum de- scendentium, quæ obligatio morte non extinguitur; sed cum bonis perpetuatur, ita Surdus decis. 62. numer. 15. vers. secund. princip. ratio & seq. vbi dicit, quod ex hoc non potest neque expresse neq; tacite se eximere ab hac obligatione; allegat textum in l. sicut 5. C. de act. & oblig. Fusar. de fideicommissum q. 531. num. 71. vers. probac sententia facit primo, & numer. 145. quæ ratio assignatur per omnes Doctores, quos ipse ibi citat tenentes, prohibitiō nem patres ne alienentur bona ex causa dotis non valere quos longum esset hic referre, addo tantum Fontanella. de pact. nupt. claus. 5. gloss. p. par. 2. numer. 72. vers. accedit secundo & Petram q. 8. numer. 369. & numer. 350. vers. led quod d. auth. fol. 75. Menoch. presumpt. 189. numero. 5. vers. & hoc & num. 24. & num. 103. Peregr. art. 42. nu. 2. & 3. & 7. Ferrer. d. const. hac nostra temp. 3. decl. 1. nu. 59. & 61. folio 563.

Tertio quia permisso alienandi in d. Auth. contenta tantummodo manavit fauore dotium constituentiarum, in tantum ut quam plures merito dubitauerint, an respe-
ctu bonorum patris, ad restitutioonis causam extendere-
tur, vt fuerunt Castr. in d. auth. resq. col. vlt. quem tueretur contrarijs respondens Facch. lib. 4. controversial. c. 47. f. 451. Federic. Scot. resp. 27. num. 8. lib. 4. t. 1. & resp. 4. nu. 36. lib. p. t. 2. Riminal. Iun. cons. 23. n. 326. lib. p. & alij penes Fusar. d. q. 532. n. 2. quos ipse tamen nou approbat, vulgares in-
terpretes lecetus.

Ea ratione mouentur Castrensis, & ceteri quod Iusti-
nianus nil de restitutione loquatur, in tantum ut dicat lu-
per hoc aliam legem condidisse, quam non habemus; ne-
scimus an per eam permanserit, vel veterauerit alienacionē fieri, vt nota Facch. in d. c. 47. respondeo Imperatorem lib.
4. f. 451. vnde alibi petenda esse rationem alienandi ex
causa restitutioonis doti affirmant, prout etiam nos infra
num. 96.

Sed sic, quod nulla lex obligat extraneum ad dotandum, ergo fortius non debent censeri obligata eius bona ad restitutioinem dotium ab extraneo habituarum.

Quarto pæta facta in præjudicium dotis iam à mulie-
re habite non tenent, quando mulierem impeditur nube-
re secundo, & tamen si ab extraneo super re sua apponantur tenent, vt diximus num. 37. directo priuando eam dote, ergo fortius per indirectum auferendo cautelam, quam aliunde querere possunt, vt infra dicam, quia si licet quod est plus, fortius licebit quod est minus ex vulga-
tis iuribus.

Quinto quia textus prædicti, vbi de alienatione fideicommissi rerum agitur, loquuntur in termini ascendentium, & descendenterum, vt infra ostendemus in responsione ad contraria.

66. Ex quibus hanc ultimam tenuere Bart. in Autb. resq;
vbi Angel. col. p. Curtius Iun. num. 18. Padilla num. 62. &
num. 114. Sicard. num. 32. Castr. in l. filius fam. §. diui num. 4.
vbi Alex. num. 10. Ferdinand. Loaz. num. 141. vers. commu-
nis tamen. Crot. num. 60. Opizo numer. 145. D. de legat p.
Socc. Iun. consil. 119. column. 2. & 3. lib. 2. & consil. 89. col. 2.
libr. 3. Ruin. consil. 137. num. 17. & seq. lib. 2. Paris. consil. 72.
num. 40. lib. 2. Feder. Scot. consil. 17. in fine lib. 4. t. 1. Hon-
ded. consil. 76. num. 12. lib. 1. Burlat. consil. 189. num. 58. libr. 2.
Decian. consil. 20. ultim. dub. volum. 3. Riminal. Iun. consil.

777. num. 6. Cephal. consil. 474. num. 23. Regens de Ponte
consil. 45. num. 2. vol. primo, & consil. 81. vol. 2. Rouit. consil.
54. ante num. 2. Menoch. consil. 704. numer. 23. lib. 8. & lib.
4. presumpt. 189. num. 39. & seq. Didac. var. resolut. cap. 6.
num. 10. vers. ad primum Petra de fideicommissum. quest. 8. num.
412. Crass. §. fideicommissum q. 57. num. 5. Peregr. d. tract.
art. 42. num. 49. Gallus except. 4. tit. 2. num. 105. p. 3. Molin.
de primog. lib. 4. c. 6. num. 6. Costa de remed. subsid. remed.
65. num. 9. Reiger. in Thesaur. iur. verbo alienatio 128.
Pinellus in l. prim. p. 3. num. 102. de bon. matern. Petr. Pec-
ch. de testam. coniug. lib. 1. cap. 6. num. 3. Marta de succ. p.
4. quest. 21. art. 10. numero 25. & seq. Fusar. quest. 531. nu-
mer. 95. fol. 566. Saulius de prohibit. alien. fideicommissum p. 2.
num. 262. Fontanell. de pact. nupt. claus. 6. gl. 1. par. 2. num.
6. tom. 2. & decism. iuxta hanc opinionem testantur Franch. decis. 241. Caualcan. decis. 91. num. 103. libr. 3. Lodo-
dou. decis. 28. num. 90. in lucens. Rota apud Farinaz. decis.
433. in fine tom. vnico Charonda lib. 8. resp. cap. 30. vbi bis
decism. in amplissimo Senatu Parisiensi Thesaur. filius,
ad patrem decis. 192. num. 11. Malullus decis. 108. num. 8.
Mainard. decis. 18. & 21. lib. 3. Anton Faber in C. lib. 6. tit.
21. definition. 10. Peguer. decis. 116. & decism. apud Clap-
per d. causa 2. quest. 4. licet ipse repugner, ex nostris Itri-
gliol. de subst. cent. 3. quest. 73. num. 220. & 214. Giurb. ad
conuentud. Messan. cap. 16. gloss. 7. num. 9. fol. 739. D. Franc.
Anton. Costa consil. 88. vbi decism. quæ fuit confirmata
in M. C. Interueniente Domino Preside de Blaschis hoc
anno 1630. & decism. vidimus saepius, vt in causa inter
Donnam Dianam Valguarnera, & illum de Diana
5 de qua scripsit Luna d. loc. cit. & pro Barone Bisare
contra D. Octau. Bugl. bis; supposita prohibitione in
causam restitutioonis dotis, alia refert additio ad Cost. d.
loc. n. 13. & nos obtinamus in causa pro Don Vincentio
Liotta contra Franciscum, & Belladamam Emanuela, de
qua infra.

Horum doctorum termini sunt, partim in fideicom-
misso instituto à transuersali, partim in penitus extraneo
ceterum in meritis terminis penitus extraneorum tam-
quam in casu penitus indubitate, alios adiungit Fusar. d.
q. 531. numer. 114. & modernè Ferrer. in const. hac nostra
temp. 3. declarat. 6. num. 63. fol. 566. quibus etiam addas,
quæ in terminis matris posui hoc discursu 3. partic. 2. post
medium vers. 3. sic.

Supponunt etiam prædicti hæc locum habere, siue
ad sit expressa prohibito, siue nou; item siue
dos præcesserit fideicommissum, siue sequatur; & de-
mum siue fideicommissum sit conceptum cum mentio-
ne filiorum, vel eos dispositiue, vocando, vel in con-
ditione ponendo cum qualitate legitimi matrimonij,
siue pro dotatione siue pro restitutioione dotium rece-
ptarum.

Nec mirum, quia in terminis patris quamplures non
contemnendæ auctoritatis viri tenuerunt, supra portio-
67. nem legitimarum Authent. resque locum non habere
fundantur super verbis Irnerii in dicta authzib. (portio
legitimam non sufficit) & in corpore unde sumitur ibi (se-
cundum quod adiectum legitima parti, dotem aut ante nu-
ptiale facit donationem (Bald. in Authentic. contra ro-
gatus num. 7. Cod. de treb. Castr. in d. auth. resque nu. 11. &
Ialon. col. ultima limit. 14. Castr. consil. 80. quis per supra scri-
pta libr. 1. Socc. Senc. consil. 75. lib. 3. Peregrin. de fideicom.
art. 42. numer. 72. Oddo de fideicom. quest. 46. art. 5. nu. 39.
Marta de success. p. 4. q. 21. art. 10. num. 62. cum plur. seq.
vbi id non recipit in restitutioine, qui omnes loquuntur
quando legitima, & trebellianica fuissent consumpta
per filium grauatum; & quando eas sibi confampusset
filius, quod non possit in præjudicium fideicommissi
suam filiam super eis dotare, per Paris. consil. 63. numer. 45.
lib. 2. & prædictos Gratian. consil. 17. lib. 2. Hondoned. consil. 76.
numer.

numer. 11. libr. primo. Menoch. consil. 33. numero 31. Peregr. dict. articul. 42. numero 7. Ioseph Ramon. consil. primo ad finem. post decisionem vbi concludere videretur, dictam Auth. non habere locum vbi legitima f portio alii 68 quo casu non deberetur, allegat Handed. & alios, quæ pro modo in terminis descendantium firmare non expendit.

Quæ opinio est indubitata, & magis redditur absque difficultate, quando termini in quibus versamus sunt in 69 fideicommissis f factis in contractu donationis in quibus est indubitatum prohibitionem valere, etiam si fiat à patre; quando dispositio facta in vita per viam donationis, vel contractus est de re particulari, quæ non possit dici, habere vim supremi iudicij, vt tenui in responso pro Donna Isabella de Franchis, & quintana contra Iuliam de Afero, & late discurrit Fusar. quest. 308. per tot. de fideicom. ea ratione, quia cum pater licet possit in vita alienare bona sua in præiudicium legitimarum filiorum, vel dotium filiarum, tam primi gradus, quam subsequentium ex descendantibus, quando totum patrimonium, vel maiorem partem non consumit, & drotantem non excedit, etiam in lucrativas causas; magis poterit vni ex filiis donare, sub hac prohibitione alienandi, etiam pro dote; supponendo quod in fili legitimam illud quod dederit non imputandum sit; vt in hac opinione firmanda, omnibus doctoribus loquentibus in genere, de prohibitione facta in contractu, & primo ex gloss. in l. null. C. de iure dotium, vbi Cinus & Bald. Alex. in l. filius fam. §. Dini numero 10. in fine, & Iason. numero 69. in 2. lectura numer. 105. Crot. à numero 7. Ruin. numer. 55. Ferdinand. Loaz numer. 140. D. de legation. p. Zanch. in leg. heredes mei §. cum ita numer. 133. D. ad trebell. Iason. in auth. resque numer. 25. vbi Padilla numer. 116. Alex. consil. 5. 103. col. 8. libr. 3. Socc. Sen. consil. 75. numer. 9. libr. 1. Riminald. Sen. consil. 75. numero 9. lib. 1. Socc. Iun. consil. 119. numero 8. libr. secundo. Aym. consil. 19. in si. Alba 522. numero 4. Riminald. Iun. consil. 5. 14. numero 3. Cephal. consil. 574. numer. 19. Menoch. libr. 4. præsumpt. 189. numer. 186. & consil. 923. num. 2. Fabian. de emp. & vendit. p. 4. quest. 12. numer. 30. Peregrin. de fideicom. art. 42. numer. 58. Petr. d. tract. q. 8. num. 439. Oddo de fideicom. ex prob. alien. q. 45. art. 4. num. 62. Intragliol. dict. a cent. 3. q. 73. numer. 260. Viuius consil. 663. cum alijs per Fusar. q. 531. num. 80. Portoles in repertorio verbo vidua num. 54. Ferrer. in. confit. impuberum gl. 1. numer. 265. licet ipse dubitet, Marta de success. p. 4. q. 21. art. 10. num. 57. fol. 283. secundum quam sibi prius fuit decisum vt per Viuium decis. 18. num. 9. Seraph. decis. 447. numer. 4. & decis. 449. in nouis. p. 1. Cumia. in c. si aliquem verbo antiquis num. 494. vers. 2. limitat. & in prohibitione facta per extraneum loquitur; Petra d. q. 8. num. 442. quem licet carpat Fontanell. qui contrariam opinionem tenet: de paet. nupt. claus. 5. gl. 1. p. 2. nn. 93. dicens non esse disputabilem, imo sine fructu questionem quam ponit Petra Placentinus attamen si applicetur ad questionem, de qua agimus, satis superque apparebit, quam ad propositionem faciat; nec est omnino sine fructu disputatio Petra, vt existimat Fontanella, quia iam supra abunde demonstrauimus, quantos contradictores habeat, opinio de prohibita alienatione in causam dotis, per extraneum facta; & de alienandis fideicommissis pro dote extraneorum, ideo potuit addere extentionem, vt res magis indubitata redderetur quando in contratu ab extraneo facta esset, sicuti per nos factum est.

Ceterum licet quamplures teneant, nil contra dotes proficere expressam prohibitionem per patrem factam in contractu, ne dotis causa fideicommissum alienetur, quos refert Fusar. dict. quest. 531. num. 81. fol. 565. & Fontanell. ibid. num. 94. fol. 34. attamen negandum non est, primam communiolem, & veriorem esse, atque omnino

tenendam: maximè vbi mulier hoc sciat tempore dotis allata; atque ideo fortius locum habere inter extraneos, non solum vni expresse dotis causa fuerit prohibita, sed vbi nil de dote dictum sit solum tamen bona fuerint vinculata vel prohibita alienatio, tam si continetur in latratiis contractibus quam in onerosis, si ue mulier sciat siue minimè.

Restat respondere contrariis fundamentis, & auctoritatibus.

Nam ad primum de voluntate responder Fontanell. d. gl. 1. p. 2. num. 7. ex Mainardo d. decisio 21. num. 3. quod ex consensu in matrimonium non bene infertur ad ditem, non solum quia potest dari matrimonium sine dote, sed etiam quia aliter caueri posse dotis repetitioni, extraneus vinculans putare potest, dum hæres grauatus posset habere in spe, vel in potentia bona propria vel paterna.

Item attendenda est expressa voluntas, quæ inest in fideicommisso, & prohibitione, vt bona ad posteros integræ perueniant, nec diminuantur, ex causa non afficiente disponentem, & non tacita, quæ potuit vel ne eum mouere, ac ideo Bald. Surd. & Rouitus allegati loquuntur in terminis patris, sup positio eset vera opinio illa, quatenus quam plures, quod possit per eum causa dotis expresse prohiberi, de qua supra dictum est; & tractat idem Surd. ibi & mille per Fusar. d. quest. 531. n. 67. fol. 363. nam ex hoc censetur alienationi dispensasse, quia filios cum qualitate legitimatis vocavit, quæ in extraneo locum non habent.

Secundum de potestate est leue nimis quia revera Authentica Irnerij, & in corpore, expresse loquuntur in patre, & cæteris ascendentibus loquendo de dotis constitutione, & donatione propter nuptias, & licet addat rationem ibi ea enim quæ communiter prosunt his, quæ specialiter quibusdam utilia sunt propter dominus; attamen ratio non extendit dispositionem; ante enim legem illam conditam, nec patris bona restitutioni subiecta alienari poterant; quæ erat eorum priuata utilitas, vt voluntas ipsorum seruaretur, ideoque est capienda & restringenda ad terminos illius casus, & non ad alios.

Et ad auctores, qui dictam opinionem tenuerunt; dic quod satis eo reprobat Fontanella ibidem num. 8. cuius addendum est, solummodo legendus Ferr. qui videt contrarium sentire in novo opere temp. 3. decl. 6. num. 93. fol. 566. ad constitut. hac nostra ad Lunam f vero dic 71 quod eum in specie reprobat accuratissimus addens ad consilia Don Francisci Antonij Costa ad consilium 83. ad numer. 12. & contra cum vt diximus decisum fuit, strenue aduocante Vincentio Giorgentio insigni, & multiplicis lectionis viro. Calistus loquitur secundum foros Regni Aragonie, & mouentur ex Baldo qui loquitur in patre; decisiones huius Regni, quas habui a Luna dict. cons. 40. non vidi solum audiui a maioribus meis, quod cause prædictæ ex alijs coniecluris decisæ fuerunt, & non ex istis rationibus, nec si expresse ex hoc moti fuissent deberent attendi, contra tot patrum traditiones, & irrefragabilia fundamenta Molfesio autem satis feci infra loco suo, vbi de filiis naturalibus agitur.

Mastrilli vero lapsus est nimis patens, nam ex leui ratione sine alia auctoritate mouetur ad id tenendum conuenientibus oculis agnoscens, quantam in se habet difficultatem extensio illa; dum tantum laboris consumperat in terminis matris, poterat enim aduertere, quod mulieri potest esse talier cautum, quando contrahit vel adhibendo fideiussores, vel petendo dote in tuco collocari, vt in terminis responder Facch. d. lib. 4. cap. 48. in fin. fol. 454.

Item non est verum, quod Auth. resque fundetur super utilitate mulierum, quæ dotes afferunt, vt defendit ex plu-

ex pluribus Petra de fideicom. quæst. 8. numer. 34. fol. 37. à
tergo.

72. Sed an hæc quæ prædiximus procedant † in feudalibus non minus dubia est quæstio, quæ licet deberet reseruari in secunda tractatione vbi de bonis agitur; breuiter tamen ne te suspensum diutius relinquam, forsan etiam hæc in primo hoc operis tomo intrare non poterunt respondere distinguendo, quod aut feuda denenuntiant linea transuersali, nulla facta per transuersalem prohibitione alienationis, & in Regno communiter ita tenetur, ut alienari possint, tam si perueniat à communis stipite, in quo casu res est magis indubia, quam si frater fratri acquirenti successerit, vel hæres extiterit ex testamento ita Petr. de Gregor. de dote de parag. quæst. 21. in fin. & quæst. 23. per tot. vbi in utroque casu hoc firmat, quam opinionem etiam tenuerunt Vbert. de Marino Prouinzialis Fider. Campixan. & Marianus de Iuliana, quos refert, & sequitur Intrigliol. concius meus de feud. cent. 1. quæstion. 51. numer. 239. fol. 416. vbi loquitur tam in feudo nouo, quam antiquo; & iterum ex professo in secunda centuria quæst. 73. numer. 18. & per totum fol. 314. vbi dicit ita magis communiter tenere nostrates, & licet prædicti loquantur tantummodo in terminis dotis de paragio, sotori constituenda, attamen idem esse in terminis restitutionis dotis receptæ asserit Cumia in repetit. Cap. si aliquem verb. antiquis numer. 543. vers. idem etiam concludit fol. 398. ea ratione, quod equiparentur quo ad feudi alienationem, vt alibi diximus, & cum dicta opinione decisum fuit in causa Iarratanæ & nouissimè de anno 1603. sub die 18. Decembris secund. Ind. pro Donna Delia Sabia, & Spinello contra Donnam Belladamam Sabia & Spinello.

Et de Neapolitanis hoc idem tenuerunt Vincent. de Franch. decif. 73. vbi tradit decisum & Capiz. decif. 211. Caput. ad consuetud. si moriatur parte 2. §. 5. vbi limitat in dote danda nisi soror de bonis paternis tam viuo patre, quam eo vita functo iam dotata fuerit, & bene iudicio meo, quia obligatio fratris est in subsidium, vnde parum curandum est de Canneti in capit. si aliquem vers. at pulchra & nodosa est quæstio num. 16. fol. 326. nec de Blasco Lancea, & Cumia in verbo maritata numer. 458. vers. & tenendo istam opinionem quia eorum opinio non recipitur, nec fundamenta vera sunt, vt ostendit Marianus Iuliana loco per Intrigliolum citato.

73. Et re vera, supposito quod in Regno † Collateralis habeat successorem in feudo, usque ad certum gradum: vt per constit. vt de successionibus S. ex Collaterali, vbi latè Andreas de Ilernia col. 2. quæ fuit innouata per Regni Cap. si aliquem, & constitutionem per quæ frater succedit fratri ab intellectu in feudo nouo, sub quacumque forma concessio, usque ad trinepotem: non est dubium quod siue agamus de constitutione dotis, & quia foemina excluditur, quæ alias succederet sicut masculus, etiam in feudo collateralis, debet dotari de paragio, aut vero agimus de restitutione, & quia feendum huiusmodi est redactum aptum comprehendere collateralem vt per Intrigliol. centur. 2. quæstion. 3. per totam eodem modo afficitur oneribus personam affidentibus, quia ex lege dicitur prouenire, quæ etiam obligat ad dotes receptas satisfaciendas.

Aut demum adeat prouisio hominis super feudo, de quo collateralis disponere potest, tam quia nouum, tam quia tale cuius forma possit immutari propter quam immutationem nouum efficiatur respectu illius qualitatis, & tunc sine dubio non poterit pro dote alienari, si fuerit prohibitum, vt dicebant aduersarij in dicta causa Baroniaz Bisara respectu eius medietatis, quam Andreas senior emerat ab illis de Zingarello, secundum quam bis fuit sententiatum me reluctante, qui contra-

rium tuebar non quidem ex capite defectus potestatis sed quia intendebam pro ut semper firmabo, quod testator non solum vetuerit, verum etiam perspicuis verbis permiserit alienationem, tam respectu descendentiū quam etiam transuersalium, quod erat innegabile, si quædam particula testamenti vnitim legebatur, & non separatum, pro ut in scriptis meis in prædicta causa est videre, quæ imprimenter Deo dante decis. siue Oration. 12. cum sequenti.

Diximus tam si viuo patre, quam si eo mortuo dotata fuerit, quia in utroque casu à nouæ dotis petitione erit exclusa, siue contra patris bona, siue contra fratrem agat, semper enim apud me fuit induhitatum, quod pater possit se liberare ab obligatione, siue dicamus naturali debito legitimæ, media anticipata solutione in vita facienda, vt diximus particula duodecima nu. 9. 26. & 63. & part. 14. per tota antecedentis discursus.

Sed quia post eorum impressionem, antequam huic primæ tractationi finis imponeretur, audiui aduersus iam dicta in prædictatis locis, & doctrinas per me expressas nouum quid excitari; ideo non incongruum existimat, alia breuiter superaddere, pro meæ opinionis roboratione, ne forte aliiquid omisisse videar, quod poterat iam scriptis nocere.

Adducebatnr enim in eorum euersionem decisio Seraphini 815. de qua nos quoque meminimus in d. par. 12. num. 69. qui dum affirmabat dotem locum legitimæ non sortire, nisi patris morte secuta, videbatur innuere, dotem tunc filiæ irreuocabiliter acquiri, quoties pater dedecat ante filiam, quasi per antea, non debiti naturalis solutio, sed anticipata donatio videatur, ex quo inferebatur ad quæstionem de qua erat disceptatio, an videlicet Dos data in vita patris, esset onus feudi? quod minime talis dici poterat; adeo ut si causa filia patri prædecetad ad feudum reuerti debeat, nec ad filiæ hæredem, vel stipulatorem transmittatur, cum certum sit, sicuti, & nos firmauimus in dicta part. 14. num. 23. fol. 424. nullum dari discrimen inter dotem de paragio, & legitimam; cum, & ipsa loco legitimæ detur filiæ feudatarij; & per hoc inferebatur Petrum de Gregorio in tractat. de dote de paragio quæst. 25. ita demum concessisse dotem hanc ad filios, vel hæredes filiæ transmitti, si ipsa patri superuinat, cui accedit Muta cum suis allegatis decis. 26. nu. 28. & decis. 90. num. 55. & ratio desumi potest ex traditis per Cannett. in extrauagant. volentes vers. non erit otiosum fol. 98. dicentis ideo dotem hanc ante nuptias filiæ transmitti, quia datur loco exclusionis à feudi portione, quæ cum sequatur mortuo patre, quando paratur successio, sequi videtur per antea non deberi, & vt indebitam minime transmitti, quem sequitur Caput. ad consuetud. si moriatur par. 2. §. 4. fol. 199. Rosentall. de feud. cap. 7. conclusio. 47. num. 9. in gloss. l. per quæ omnia inferebatur patrem non posse feendum onerare pro dote filiæ irreuocabiliter, sed tantum sub futura resolutione.

Quæ tamen non me mouent, quin persistam in priori sententia, tam in legitima, quam in hac dote de paragio, supposito quod quæstio ejusdem medijs terminetur, nempe quod pater possit in utroque casu solutionem peruenire, nec ex filiæ præmorientia retractari.

Primo quia supponendo, prout ex aduerso supposebatur dotem huiusmodi idem esse quod legitima, iam abundè, ni fallor, probatum est in dicta part. 14. nu. 9. fol. 417. legitimam iure naturæ deberi, quod assumptum ad dotem hanc extendit Amat. Neapolitanus consil. 11. num. 2. fol. 73. ex quo conlequi videtur obligationem naturali producere, quæ licet actionem non producat, quippe quia actiones tamquam iure ciuale introducunt obligationem ciuilem in matrem recognoscant, attamen retentionem

tionem operantur, ut ex textu in l. naturalis 10. D. de al. & oblig. atque iuribus fundatum est in discurso primo, parte unica numer. 134. fol. 46. per quod sit, ut pater per eius solutionem in vita factam liberatus, & filius satisfactus esse sentiantur, adeo ut nec filius aliud mortuo patre petere poterit, nec pater recuperare si filius premoniatur nec facit negotium agi modo de feudo, & non de bonis liberis, in quibus terminis loquuntur in dicta part. 14. quia nil prohibet eandem iuris dispositionem in eo militare supposito firmam sit, dotes ad instar legitima in hoc Regno super feudalibus deberi, tam per patrem, quam per fratrem ut ex Afflito Cannet. & alijs firmat Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 47. num. 4. & in gloss. l. F. loquens de Regno Neapolis cuius leges super hoc nobis communnes sunt, & ad effectum de quo agitur non discrepat Petr. Greg. de dote de parag. quest. 36. numer. 3. vers. in contrarium dum affirmat dotem præmature solutam feendum afficere, secutus Iserniam, & licet in fine relinquat cogitandum, ex quo noua erat quaestio, attamen hanc videtur tenere, dum eam ultimo loco recitat, ad tradita per Felin. & Dec. in capit. primo de constitut. Cannet. in cap. si aliquem vers. sed discussendum est, numero 11. fol. 301.

Secundò quia licet fateamur, dotem hanc loco legitima haberi, hoc tamen non esse perpetuo, & quod ad omnia negare hand poterimus, ut tractant Neapolitan. in consuetud. si moriatur num. 51. cum plurib. sequentib. fol. 97. Fab. Anu. Molc. & alijs per Didac. de Mari. ad Grammat. decis. 57. num. 8. & 9. fol. 156. Vinc. de Franch. decis. 559. numer. 14. vnde in specie de qua quæris, quod in hoc differat a legitima, quia hæc dos de paragio debetur viuente patre, voluere idem Neap. loco citato num. 53. ibi (dos autem de paragio debetur etiam in vita patris) & in consuetud. si quis habet numer. 6. vbi allegat pro se Isernia in cap. 1. in addit. colum. 2. de natural. success. feud. Camill. la Rata conf. 26. numero 5. Staiban. conf. 11. numer. 5. & 6. Molc. ad conf. par. 2. quest. 7. numer. 8. & 20. Mari. d. numer. 9. de Franc. decis. 616. quem allegat Fontanell. de pact. nupt. clausul. 5. gloss. 1. part. 1. ante numero 37. duci ex text. in leg. fin. C. de dot. promiss. nec negat Caput. ad consuetudin. si moriatur par. 2. §. 3. num. 17. licet vocet tale paragium improprium, ex hoc, quia pater non cogitur dare, integrum dotem de paragio, sed tantum illam partem, cum qua inueniat viram, bene tamen poterit si volet, ad differentiam fratri qui tenetur, nec potest diffugere quin integrum dotem assignet, ut diximus loco prædicto addimus Theod. allegat. 80. n. 1. & 38. Athor. in 2. par. comp. vers. pater.

Quæ quidem dispositio procedit etiam respectu filii primogeniti, cui debetur dos etiam viuente aucto, si pater aliud non habeat Cannetius in extranag. volentes. vers. sed pulchra fol. 91. allegans textum prædictum in leg. final. pro certo constituens onus feudi esse quod ex alio non inuenit nisi quia dotes debet descendantibus agnouit quando nubunt, non circumscripto tempore mortis ad differentiam legitime, hinc disputatio illa, an debeatur ei, quæ ante nubilem ætatem decessit, de qua Minad. in constitut. in aliquibus fol. 143. numero decimo Cannet. extranag. volentes vers. non esset ociosum querere fol. 98.

Tertio quia si dos data viuente patre onus feudi non esset, ac eius esset mors expectanda, non operaretur utique satisfactionem, & consequenter exclusionem à feudi successione favore eius quæ sit in capillo, cum tamen certum sit huiusmodi dotatas excludi, per expressam dispositionem cap. si aliquem, Regis Iacobi, de quo non dubitamus, quin procedat in successione paterna, & quod dos debeat esse de paragio pro exclusione sequenda Cannet. in dicto cap. si aliquem vers. sed quantum sit fol.

313. numer. 7. & nos dict. part. 14. numer. 25. fol. 425. Theod. allegat. 80. numer. 34. quæ quidem dotatio facta per patrem proficit fratri, ut pariter ab eius successione fotor arceatur, ut post Gloss. in constitut. ut de success. in verb. coning. Castr. Ancharen. Cornel. Alexand. Guglielm. de Perno Blasch. Lancellot. Petr. Greg. affirmat esse magis communem opinionem Cannet. ibid. vers. sed discussio. fol. 300. allegans pro se Andream, cui licet contradicat Cumia in verbo maritata nu. 380. cum sequentib. fol. 295. attamen prima magis arrideret, ex quo infert Cannet. ibid. dotem hanc minus legitima esse non posse, quem multis stipatum authoribus secutus sum in dict. par. 14. nu. 25. fol. 425. vbi præcipue allegauit insignem locum Dom. Regent. Corseti ad Patrem conf. 16.

Ex quorum dictis desumitur quod per hanc conuagam donationem feendum exhoneratur, adeo ut ad nihilum frater teneatur amplius, mortuo communi parente, ad quod effectum notanda esse duximus verba Lauderch. confil. 35. numer. 15. vers. non obstat ergo, dicendo qualitatem exclusionis inesse à principio donationis, & si tempore mortis patris operetur effectum, ne filia aliud ex eius hereditate consequatur ultra dotem, quæ omnia cessarent, nisi pro certo constitutum esset dotem filia viuente patre datum onus feudi esse; dum enim de dote loquuntur excludente filiam, de illa intelligimus, quæ super feudo data est, per quam in hoc Regno dotata à feudi successione arcetur, ut ex Pet. Greg. nostro Siculo dedit Amatus Neap. conf. 12. num. 28. & 29.

Quarto demum ne absurdum sequeretur quod mulier cuius pater non habent nisi feudalia deberet expectare mortem patris, ut posset nuptui tradi, etiam si per centum annos viueret, adeo ut senio confecta, vel virtus non inueniret, vel si inueniret parum de bonis matrimonij frueretur, fæminem enim corpus, ut ait Euripides in Aolo apud Stobeum sermone 69. citius puberrate distituit, inepta namque venus est, vbi vetula nubit, ut ex leonide habemus in libro 2. epigrammatum Græcorum iuxta versionem Alciati.

Nupis anus Iuueni, vetulo tibi iuncta puella est.
O, nimium ex omni tempore incepta venus.

Aut alijs dulcis, sterili vel conservis agro.
Coniuge nec frueris: nec frueris sobole.

Et in sacris paginis Teopylactus enarrans Epistol. Dñi Paul. ad Hebr. vbi dixit, honorabiles esse nuptias quæ ad omnes, aut, nuptias ætate prouækioribus minus conuenient.

Licet si naturam inspiciamus vetulæ magis magisque coitum expectant, quam iuvenes, ut Neuiz. affirmat in sylua nupt. lib. 2. seni non est nubend. ad quæ medenda consultuit Fontanell. clausul. 5. gloss. 1. par. 1. num. 45. & 47. ut mulier nubat quandocunque inueniat virum dignum, ætate non inspecta, & postea petat dotem; otiosam, existimans disquisitionem de nubili Ætate, & de dote danda iure actionis, vel officio Iudicis, dum pater effugere non quam poterit solutionem.

Ex quibus abundè ni fallor constat dotem hanc patrem viuentem datum onus feudi esse.

Quamobrem supereft contraria tollere, quæ re vera nullius videntur considerationis, dum enim dicebatur dotem de paragio loco legitima dari patet responsio, quod imò licet in ceteris dos hæc cum legitima conueniant; in hoc tamen ex communis nostrorum calculo differunt; dum hæc debetur, in vita patris, ut probatum est, si autem debetur, sequitur effici filia proprium patrimonium, etiam quod naturaliter deberetur; quia quo ad retenzione nil differunt solutum ex obligatione naturali, & ex ciuili, & si iam fundatum sit, patrem iure ciuili tenebit, filiam dum viuit dotare, si ipsa in matrimonio digna viro se copulet, cui alias habes adiunctos per me in tractat.

trat. hac prim. discursus secundus particula 12. num. 67.
folio. 380.

Et per hæc cum alias inter successores Principis Buter-
ræ, & Comitem Raccidæ fuisse dubitatum, au potuisse
Princeps dotem constitutæ Comitissæ in vita in præiu-
dium successoris, & creditorum, pèr binas lalentias
fuit prouinciatum pro validitate assignationis.

Nec facit quod Seraphinus de dote loquens, dicat
nunquam locum legitimæ sortire, nisi patre mortuo;
quia ipse non loquitur nisi respectu relectionis oneris;
super ea impositi, & in hoc eum secuti fuimus alias; quod
verò iter reuocabiliter penes filiam non aperit; item non
loquitur, quando statutum mandet dotari, cum subse-
quenti exclusione dotata; quam responsonem in sui
parte videtur agnouisse Laderch. consil. 25. num. 4. versic.
quinto est, sequitur Fontanell. claus. 5. gloss. 8. part. prima
numer. 52.

Et licet in terminis fideicommissu subiectorum non
nulli sint, qui teneant dotem reuerti ad fideicommissum,
dotata præmoriente ante patrem ut sunt Peregr. de fidei-
commis. artic. 42. num. 20. & consil. 38. num. 13. lib. 4. Me-
noch. consil. 33. numer. 9. & presumpt. 189. num. 187. libr. 4.
Fusar. quest. 531. num. 84. Ioleph. Ramon. consil. 1. ad fin. In-
trigliol. ex noltris de substitut. centur. 3. quest. 73. numer.
327. & nos hac tractat. discursus secundus partic. 12. numer.
66. versicul. attamen quoties fol. 380. vbi in fideicommisso,
ex quo legitima non debetur id admisimus; attamen ve-
rior opinio est, quod vbi Dos datur ei, qui legitimam
prætendere potest, vel in locum eius succedat, contraria
opinio verior est, ut post Bald. Bartol. Calstr. Soccin. Ia-
son. Padill. Rip. Decian. Ruin. Fanuc. Bello. Lup. & Viu.
affirmat Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quest. 9. num. 48. vbi
responder contrarijs quibus addas Fontanell. claus. 5. gloss.
1. part. 2. num. 51. vbi decisum ex nostris Castill. decif. 247.
num. 4. & 52. nec mirum quia id etiam admisimus post
mille in dote data filia spuriæ ex fideicommissu infra nu-
76. in terminis transmissionis.

Et ratio est evidens iudicio meo, dum lex non solum
permittit, sed cogit alienari fideicommissum pro dote
constituenda, censeatur eam omnino eradicare à fideicom-
missu, ita ut ab initio hæc portio pro dotanda filia cen-
setur excepta: ideo ni expresse hoc statutum à fidei-
committente sit iuxta disputationem Merlini questio mihi
videtur carere probabili dubio vnde Surdus Handed.
Marescott. per Giurb. ad consuetud. cap. 1. gloss. 2. num. 101.
teneat inter coniuges communicari tamquam effecta
libera.

Nec obest quod affirmat Petr. Greg. tunc demum do-
tem de paragio petere posse hæredes filiæ, si ipsa patri su-
periuat, eo quod tunc debeatur, quando exclusio secura
est, quod euenit mortuo patre; quia ipse firmat questio-
nem in ea quæ decepsit innupta viuo patre. ex quo neque
ratione dotis ex l. fin. C. de dot. promis. debetur, quia non
nupsit, non ratione legitimæ, quia præmortua fuit patri
ei competit; quidquid sit mortuo patre, respectu fratri,
de quo Mormilis in constitut. in aliquibus num. 25. & 35.
Molles. ad consuetud. part. 4. quest. 15. nu. 6. Franch. decif.
618. tenentes pro transmissione etiam ante nubilem ex-
atem.

Sequitur ex his, recte patrem ut adhibitum à filia ad
stipulandum animo donandi, vel ut hæredem disponere
potuisse de hac dote, hipothecando, vel aliter alienando,
sicut dicimus de patre, refutante feudum filio, qui nullo
modo erat feudi successor nisi patre mortuo, si namque
eueniat filium patri præmori, tenebitur ad eius debita, ac
si filium representaret, ut fundat bonus feudista Vincent.
de Ann. in repetitio. rubr. & cap. 1. de Vassal. decrepit. etat.
n. 356. fol. 143.

Neque enim potest iure petendi dotem feudo consoli-

Tomus Primus

dari, quia pater non uti baro stipulasse cēsendus est, dum
pro hæredibus stipulationem perfecit, de quo latissime
Surd. decif. 332. nec est nouum vnam eamdemque perso-
nam diuerso iure censeri, sunt iura aperta, & vulgata l. 1.
vbi Bald. de off. consult. mille per Surd. consil. 529. num. 34.
& ad propositum cum alijs per Mastrill. decif. 53. nu. 3. ut
benè fundabat eximius patronus causæ prædictæ, quam
vidi in publico auditorio agitari, cuius laudes alibi recé-
fui: Andreas, inquam Hortulanus, ad quod propositum
faciunt ea, quæ in materia consolidationis, & pro diuer-
sitate iurium in vna persona considerat Casanat. consil.
10. Hinc dicit Merlin. vbi supra numer. 51. quod pater
habet dotem ex noua causa, & subsequenter liberam, si
liberam, ergo tamquam in eum alio iure quam ex fidei-
commissione vel feudali iure translatam, quæ satis sunt pro
resolutione questionis præpositæ, & nostræ opinionis
sustentatione.

Consecutiū ad prædicta quero, quid dicendum de
74 alienatione bonorum † parris, pro dote restituenda fili
sui naturalis, vel spurijs, an possit fideicommissum alienari
& quid de nepotibus, & deinceps descendantibus ex eis,
quos appellatione extraneorum venire perspicuum
est, habui questionem de facto, & pro negatiua
tenui dum hæc corrigerem, quarè existimauit non abs
re esse, hic eam, conscribere, tam quia est prædi-
ctis affinis, quam quia noua est, quod ex infrascriptis pa-
tebit.

Et pro affirmatiua statim occurruunt omnia funda-
menta, quæ proposuimus in terminis transuersalium, ra-
tionesq; illæ, quibus vntunt Doctores supracitati; desum-
ptæ ex publica utilitate, ne mulieres remaneant indota-
ræ, & matrimonia impediuntur, quæ non repeto, non
longæ enim distant ibi videantur ur.

Secundo adiici potest ratio illa, quod licet iure civili
inspecto pater non teneatur dotare, nec donare propter
nuptias filij spurijs, vel naturalibus, attamen de iure ca-
nonico, † quod receptum est in terris Imperii, pater &
75 quæ tenetur ad prædicta eis præstanta, sicuti pro filiis le-
gitimis, & naturalibus iuxta modum tamen alimento-
rum, adeo ut ex hac ratione fideicommissum alienetur, si
pater alia nou habeat, ita post antiquiores tenet Me-
noch. presumpt. 189. numer. 25. libr. 4. Peregr. de fideicom-
miss. articul. 42. numer. 38. & consil. 115. numer. 3. libr. primo.
Alexand. Raudens. decif. 31. numer. 269. Oddo de sublitut.
questio. 40. num. 13. Fusar. de fideicommiss. questio. 531. fo-
lio 560. Intrigliol. noster de subst. centur. tertia questio.
73. numero 196. qui in dote loquuntur in tantum † ut
76 mortua in matrimonio filia nec ad fideicommissum re-
deat Dos, sed vadat ad ipsius spurijs filios Bero. consil.
165. numer. 23. libr. 2. & Roland. à Vall. consil. 74. num. 53. ad
finem libr. primo Paleott. de not. & spur. capit. 51. ad finem
Peregr. de iure fixi lib. tertio tit. 18. numer. 81. imò ad hære-
dem extraneum ipsius extendit Cancer. lib. tertio var. cap.
21. de transmiss. numero 208. Fontanell. qui cum sequitur
de patl. nupt. claus. quinta gloss. prima parte prima numero
123. fol. 17. qui allegat. Franch. decif. 283. & Raudens. de-
cis. 31. numer. 260. Giurba noster ad consuetud. Messan.
capitul. 1. gloss. tertio numer. 48. qui alios adiungit Ferrer.
in constitut. hac nostra temp. 3. declarat. 9. numer. 17. & nu-
mer. 30. vbi quod transeunt ad hæredes alienata pro ali-
mentis spurijs.

Tertio quia in filio naturali loquendo, fideicommissum
poret pro expensis factis, vel faciēdis in studiis alie-
77 nari, sicuti pro ijs quæ sunt † impensa pro filio legitimo,
& naturali Cardin. Paleott. de not. et spur. c. 47. Horat. Lu-
cius de priuileg. schol. cap. 16. numer. 4. Menoch. presumpt.
191. num. 20. libr. 4. Intrigliol. de subst. centur. 3. quest. 73.
numer. 402. Fusar. de fideicommiss. quest. 540. numer. quinto.
ea ratione, quæ etiam communis esse videtur, cum ter-
minis de

minis de quibus agitur; quod pater natura impestitur eadem praestare filiis legitimis sicuti naturalibus, ac ideo si lex civilis non resistat, ad omnia aequè tenetur vni; quam alteri, quod verò non resistat, satis patet dum in Authentic. resque, non excipitur dos filij naturalis, facit etiam ratio, quod si viueret posse alstringi, ut in alimentis ex fideicommisso praestandis arguit Rota apud Farinac. decis. 214. par. 2. quam sequitur modernè Ferrer. ad constitutio. hac nostra temp. 3. declarat. 9. numer. 34. fol. 625.

Quarto in termis ita tenuit Pater Molles. consil. 29. à numer. 6. post secundam partem ad consuetud. vbi aequiparatur hanc obligationem, cum illa dotandi filiam spuriam, ut pariter bona patris ad dotes receptas sint obligata, imò ad dodarium ut asserit fuisse in Regno nostro decimum, in Consistorio in certa causa quorundam de Melsana de anno 1614.

His tamen inc non mouentibus contrarium verius esse existimo.

Primo, repetendo omnia praedicta, quæ diximus in termis extranei, quibus standum est, dum nulla particularis ratio assignatur; quæ faciat ut contrarium statuendum sit in filio naturali, cum sciamus illum in omnibus, & per omnia pro extraneo haberi, extra alimentorum præstationem; quam lex Canonum de æquitate induxit; extraneus enim dicitur quisquis de patris familia non est quasi extra familiari constitutus ad tradita Baez. de doce capitul. 34. numer. 4. Azebed. ad l. 3. titul. 8. de las herencias lib. 5. fol. 252. filius verò naturalis de familia patris non est, quia non est sub eius potestate, cum in potestate nostra tantummodo sint filii quos ex iustis nuptijs procreavimus. §. 1. institut. de patr. potestat. & licet hac acceptance comprehenduntur etiam emancipati, quia de patris familia non sunt, at tamen patet responsum, ex eo quod exequari sunt hodie, quasi quo ad omnia, respectu effectus suis in potestate recentis; filii verò naturales non solum sunt extra familiam, sed etiam peioris sunt conditionis, ut ita dicam quam alij extranei, quia cum pater familias non prohibeatur de bonis suis in quemcumque disponere, citra legitimam filiorum attamen in naturales prohibetur liberalitatis suę compendium conferre, ita Tiraquell. qui in specie id notat in leg. si unquam verbo donatione largitus n. 295. C. de renoc. donat. unde extraneus adoptari potest in filium, naturalis non item l. legem 7. C. de natur. liber. §. & nos non latuit & §. generaliter Auth. quib. mod. natur. eff. sui.

Secundò, quia cum naturalibus nulla debeatur legitima, ut notum est, & Authentic. resque, ut sepius repetitum est procedat in personis, quibus legitima debetur, ut fundat optimè Alciat. consil. 640. alias 164. lib. 6. tom. 2. dicens 81 quod filius extraneatur, ut ita dicam, taliter quod ei legitima nō debeatur, toties neq; habebit locum Authentic. resque, sequitur Hondeodus consil. 76. numer. 11. quem refert, & sequitur Ramon. consil. 1. in fine, & annuit Ferrer. in constitut. hac nostra temp. 3. declarat. 6. num. 64. ex Bartol. & Angelo fol. 566. sequitur in eis locum habere non posse.

Tertio, quia cum legitimati quoad omnia legitimis 82 aequiparentur, attamen t̄ etiam dubitatum quandoque fuit, si ob dotes ab eis receptas fideicommissa alienari possent, & licet questio fuisse in eorum fauorem resoluta, nimis quia inter alias aequiparationes non fuit exceptum istud priuilegium Authentic. resque, ut bene discurrit eruditissimus satis de iure nostro meritus Rouit. nunc verò Regiae Cameræ summarie integerrimus Praeses consil. 53. tom. 1. quem sequitur Marta de succēs. par. 4. quest. 21. artic. 10. numer. 29. fol. 381. attamen hi duo viri doctissimi non ex eo mouentur, quia in naturalibus locum ha-

83 beat, Authent. resque, sed quia legitimatus t̄ ad imparia iudicari non debeat cum legitimis; cum ex legitimatio effectus fuerit de patris familia, & int̄ suos enumeretur quād plenariè restitutus inuenitur, & non simplicitate dispensatus vt, prædicta, & alia forte meliora apud Re uit. videri possunt.

Quarto demum, quia cessaret per indirectum, ratio 84 met adducta per contrarios, motiva alienationis incedere per Auth. resque, que est, ut matrimonia faciliter contrahantur, & Civitates liberis repleantur ex matrimonio ortis, ex hoc enim resultaret favor coitus illegitimis dum pro dotibus ab eis recipiendis, bona vinculata alienati possent, & homines ad illicitos concubitus alicercentur; imò per indirectum fieret fraus legi, quæ ex hoc capite prohibuit aliquid filiis donari, supra vinciam, existente legitima sobole, Authentic. licet Cod. de naturalibus § consideremus, Auth. detrent. & semiss. §. discretis quibus mod. natural. efficiantur sui, dum ex immensæ dotis receptione posset omnis patris sustentia euacuari.

Et si replicaretur quid dicendum vbi filij non possent, vel in bonis eidem filio donatis, vel iure relicitis, in quibus propriè cadit, questio, dico non per hoc dubium cestare, quia pater hoc modo 85 cogeretur dare vel relinquere aliquid filio naturali liberum, vel subiectum alienationi, contra eius voluntatem, dum ipse voluit in alios peruenire, quod idem est quod dispensare iuribus excludentibus naturalem, ab omni spe super bonis patris contra eius voluntatem, ad textus, & authenticas praedictas, ex quibus antiquitus, retulit mihi fuisse decimum, Spec. Marie Caribdyus egregius Iurisconsultus Messanensis. Regis que Consiliarius, inter Don Alonsum Nugnes, & ille de Blascho, & ego ex praedictis obtinui in calu predicto inter D. Vincentium la Liotta, & Franciscum Manuelem post hec scripta de anno 1629. sub die secundo Augusti per egregium meritissimumque Consiliarium, eximium aduocatum Baldassarem Maccagnone, iudicem in causa.

Et respondendo ad contraria, iam ad primum pata responso, ex his quæ scripsimus in praecedenti quatuor in fundamentis, & responsonibus ad contraria ut ibi videri potest.

Ad secundum respondetetur primo, quod licet possit alienari bona fideicommissa subiecta pro doce filiis 86 rīx, hoc tamen inrelligitur iuxta modum alimentorum, ut vt dos corresponteat alimentis, quæ in certos annos, quanti aetiam narratur filia vita, daturus esset pater ad l. red. 78. D. ad leg. falcid. adeo quod in excessu alienatio non valeret, vt Amat. ait consil. 82. num. 21. & tamen fecit eti in filio naturali, cui tantum alimenta debentur annua, & non dos, nec propter nuptias donatio, quorum alimentorum occasione t̄ ita demum bona alienari possunt, quoties tot fructus non renascantur sufficientes ad alimenta, & ita loquuntur Roder. Suar. in l. fori Idro. titul. de tothome. fol. 645. Surdos titul. 8. privileg. 19. numer. 9. Raudens. decis. 32. numer. 270. & in genere de bonis omnibus, super quibus alimenta petuntur Gomez. in leg. 9. tauri numer. 40. Surd. qui alios adducit dicto tractat, quest. 9. titul. 4. fol. 145. amplians etiam quod res esset pauci fructus, adeo ut vix sufficeret pro alimentis Pater Molin. disput. 168. vers. alimenta patrem fol. 706. tract. 2. de inst. & iur.

88 Item in terminis filie, frequentior t̄ est opinio quod si dos ex fideicommisso sit excepta, mortua filia spuria ad eum redeat Bartol. in leg. finali numer. 7. vers. idem dico in date D. de his qui vt indign. Bald. Nicolaus de Vbald. Bald. Nouell. Caualcan. Dec. Ruin. Paleot. Crauett. Menoch. relati per Barbol. in l. 1. par. 4. nu. 71. vers. neque obstant, qui dicit communem, & magis communem, & reprobat contrarios.

contrarios, maxime Beroum dict. consil. 165. Bolognet. in dicta leg. prima num. 114. Surd. dicto tractat. titul. 5. quest. 7. num. 3. Euerard. num. 156. Gabr. consil. 25. n. 15. vol. 1. Couar. de sponsal. part. 2. capit. 8. §. 6. n. 11. Corduba in leg. si quis à liberis §. idem rescriptum num. 30. C. de liber. agnoscend. Caball. consil. 154. num. 19. Cannez. in cap. si aliquem verbo sed queritur num. 5. & seq. Intriglol. singul. 97. lib. 1. & decisum in Rota afferit Farinaz. decis. 395. part. 2. volum. 3. & apud Consilium Neapolitan. vt per Anell. Amat. consil. 82. num. 15. & in calce ipsius Caualcan. decis. 10. num. 28. par. 3. & in specie de dote ex fideicommissio Costa de fact. scient. & ignorant. centur. prima. distinct. 61. num. 11. Simon. de Pretis lib. 3. fol. 227. Intriglol. de substitution. centur. 3. quest. 73. num. 371. Marius Giurba ad consuetud. Messan. capit. 1 gloss. 3. n. 48. in fine, versicul. addit. & marito iuxta que in Regno fuit decissum in causa illorum de la Cannita, intelligendo tamen vbi quid supra alimentorum metam datum est, respectu illius superflui.

Secundo respondeatur, quod quidquid sit de dote filii, vbi adest interesse viri, & filiorum, propter quos videntur durare matrimonij onera, adhuc mortua muliere, iuxta equorem opinionem quam pro modo sequendam existimo, argumento eorum quæ diximus in materia pendit supplementi in secundo discursu in partic. 12. vbi de donatione propter legitimam facta agitur; hæc questione in terminis filii est magis indubia quia cum eius alimenta morte finiantur, nec ad filios spurii vel naturalis extendantur; non potest tractari de reversione ad fideicommissum, cum etiam in casu tibi filio pro alimentis aliquid fuerit prædiu assignatum, illud eo defuncto ad patris heredes transeat, Molin. Theolog. dict. disputat. 168. col. 708. in principio, vbi loquitur in terminis fundi liberi, & in terminis restitutioi. subjectorum loquuntur Bald. in l. e. am. quam num. 41. C. de fideicommiss. Benintend. decis. 60. Surd. qui alios adducit dicto titul. 5. questione septima, fol. 186. à tergo. Marta de succession. parte quarta quest. 18. articul. septimo numer. 35. versicul. item si quid fol. 279.

Tertio responderetur, quod supposito agatur de filio naturali, cui pater iure permitteante, puta quia nullos habebat filios reliquit bona fideicommissio subiecta, certum est quod dum habet omnes fructus ex bonis orientes, non est locus alienationi bonorum, quia deficit causa alimentorum, dum habet fructus ad ea sufficiens, nec possint in hoc casu applicari conclusiones praedictæ.

Si vero agatur de vterioribus descendentibus, ex naturali vel spurio prouenientibus, res est magis clara, quia auus non obligatur ad aleendum nisi in subsidium, cum nepotes etiam legitimi nascantur in potestate filii naturalis, & de eius sint familia, vt ex magis recepta opinione infra ostendemus in allegationibns.

Ideo cessat difficultas de alienatione pro alimentis cum illa non debeantur.

Et in casu, de quo agebatur ad vteriorem capitulam, ostendebatur, quod filius naturalis habebat aliunde, quo casu, nec auus erga nepotem ex filio legitimo, & naturali, tencretur, tam prima obligatio est patris, vt ait Bald. in authentic. resque, & mille per Surd. dict. tractat. titul. primo quest. 102. à num. 6. fol. 81. à tergo, quam quia obligatio tibi aliunde datur in subsidium, alimentario non habente aliunde vt post mille affirmat Surdus dicto loco questio. 9. titul. 7. fol. 134. à tergo Hondoned. consil. 93. numer. 33. volum. 1. Raud. decis. 29. nu. 303. Ceual. commun. contra commun. quest. 757. num. 12. Anna filius consil. 71. Franch. decis. 605. Thesaur. decis. 211. Pater Mofsel. ad consuetudin. Neapolit. titul. de aliment. quest. quarto numer. 12. Marta de success. legal. part. 4. quest. 18. articul. 7. numer. tertio. Giurb. ad consuetud. capitul. septimo gloss. 3. numer. 31.

Tomus Primus

post mille quos allegat.

Ad tertium de expensis factis pro studio, dic quod satis constat illas includi inter alimenta, ac ideo eidem iuris regulis terminari, vt ita demum permittatur alienatio, si fructus bonorum non sufficiant; non enim recipit separationem obligatio alendi ab onere manutenendi filium ad studium, vt possit dici, quod pater ultra alimenta debeat istas expensas solvere, cum veniant appellatione alimentorum; vt loco suo diximus, vbi de donatione ex causa, studii facta, actum est.

93 His stantibus parum curandum est fde Mofselio, qui sive lege, nec auctoritate contrarium firmavit ad meram assertionem eorum, qui sibi id retulerunt, decisum suisse, de quo certè non possum non admirari, quomodo tam facilis fuerit ad illa scribendum, æquiparando naturalem cum legitimo, dum ait quod taxatio non debeat excedere legitimam, & trebellianicam, quarum una filio naturali non debetur, altera ex fideicommissio censetur prohibita, dum non sumus in filiis primi gradus, immo dum sumus in extraneo.

Et in quantum ad id, quod ait, quod dos data donationem propter nuptias meretur, debebat aduertere, quod nulla lex obligat patrem ad donandum propter nuptias filio naturali, cum satis dubitabile sit, an teneatur illam facere legitimo, & naturali, vt constat ex eis que in secunda tractatione trademus, & quæ ponit Facchin. lib. 4. controvers. c. 47. vers. quartum, & postremum. Sicut ergo non teneretur si vineret, ita eius bona pro tali causa alienari minimè possunt, valet enim hoc argumentum, vt supra dictum fuit.

Merito ergo in dicta causa, nulla fuit habita ratio Mofselij, nec allegatorum ab eo quia non loquuntur in terminis questionis nec si loquerentur benè dicent.

94 Quæ per nos hactenus in materia indifferenti sunt traxita, merito extenduntur ab bona feudalia, super quibus nec tibi vita, & militia filio naturali debetur, nec alimenta, si verum est, quod ait Mastrill. decis. 85. num. 30. licet ego respectu alimentorum aliter sentiam, iuxta doctrinam Bambac. de feud. in titul. si de feud. defunct. fuer. controvers. num. 172. Surd. de alimento. titul. 1. question. 9. per totam, & quest. 15. num. 39. et tit. ultim. quest. 38. num. 7. et prim. 35. num. 4. & videtur sentire idem Mistrill. ibid. num. 35. et sequentib.

Et quia hæc scripsi, iuxta contingentiam facti in dicta causa de la Liotta non grauabor etiam alia, quæ in dicta causa affinia præsentibus contigerunt, referre, etenim cum a dicta sententia fuisse reclamatum ad cundemmet Principein, & commissum negotiū Tribunal M. R. C. vt referre deberet, erat ne concedendum aliquid remedium aduersum eam, viuis ex Dominis mouebat, atque eo quod testator in casu prædicto prouiderat de dete congrua descendantibus extranei instituti, censeri etiam debeat dispensasse, circa dotis restitutioem, dicebat enim ipse, & subtiliter equidem, quod restitutio dotum super fideicommissio subiectis veniebat comprehensiue, & extensiue ad constitutionem, verum enim vero, vt alibi dictum est de huiusmodi causa Authentic. resque, non loquitur ac ideo sicuti ex identitate rationis extenditur authenticata, ita tibi etiam videtur extendi posse dispositionem testatoris, vt permittendo unum aliud permisit censeatur maxime dum non aderat expressa prohibitio pro dote.

Respondebam primo, permissionem testatoris pro dotis constitutione, trahi non posse ad restitutioem, in casu vbi supponitur prohiberi potuisse, & ratio est euides, dum enim ex hoc elicimus coniecturam voluntatis, potius resultat noua prohibitio, vt in illam causam non fiat 96 alisatio. quia excipiendo, tunc firmare voluit regu-

Q 2 lam

Iam in non exceptis, ad textum in cap. non nē de presumpti.
Inām quod liquida 4. §. fin. D. de penū legat. 1. Alexand. vers.
125. vīso titulo conf. præterea lib. 2. & consil. 106. vīsis lib. 5.
Tūsch. verbo exceptio conclus. 422. Surdus pulchre decis.
241. numer. 2. poterat enim alium casum exprimere, &
apertius dicere quod quidem conuenit etiam dispositio-
ni iuris communis, per quod potius censetur prohibita
alienatio pro restituione dotis, quam permissa; dum
Iustinianus de ea loqui noluit, quod apertum sit inspicien-
do verba textus in §. quamobrem Auth. de restitut. & ea
par, dum dicit quod super restituione aliam tulit legem,
quæ nobis non innotescit.

Quod si quæras unde hodie alienatio in utrunque cau-
sam permittatur passim, respondebo aliunde hoc proue-
nire in restituione, ex obligatione vñ. quam supponunt
iura in personam patris ad donandum propter nuptias,
vel se obligandum pro dotis restituione, quod facit ut
eius bona non sint omnino immunita eo mortuo, sed eo-
dem vinculo affecta Fusar. quest. 532. numer. 2. ad fin. ac
ideo dum alienantur, censetur procedere alienatio, quasi
ex ære alieno testatoris, ut ex multis comprobauimus
in hoc eodem discursu 3. par. 2. numer. 17. & hac particula
numer. 65.

Item in dispositis à testatore non potest argui ex iden-
titate rationis, id est omissum haberi pro omisso, quando
suppleretur vel extenderetur ad id, in quo adest expre-
sa voluntas in contrarium, ad tradita per Surd. consil. 88,
numer. 4. Becc. consil. 1. num. 14. cum mille per eos allegatis,
& per nos infra in allegat. num. 103. in medio vers. & quod
masculos.

Et ideo in dictis causis inter Don Octauium Buglio,
& Baronem Bisaræ, non obstantibus prædictis ita fuerat
decisum pro fideicommisso, nec dicatur non adesse pro-
hibitionem ex causa dotis, quia dum fuit prohibita om-
nis causa & etiam pia, per consequens etiam ex causa dotis
censetur prohibitionem processisse, vñ firma, Surd. de-
cis. 62. n. 11.

Secundò dicebam hanc disputationem cessare, atten-
ta facti seriè, super qua erat quæstio, vbi nulla apparebat
prouisio pro dote, nisi in casum deficiente masculo-
rum, ex linea institutorum peruenientorum, in con-
trario vero casu nulla aderat prouisio, quod satis appa-
rebit ex verbis ipsius testamenti, materna lingua pro-
latis, & per nos in latinum fideliter relatis, non sine po-
ticulo notæ grossioris locutionis, ne forte sensus viola-
retur.

ALLEGATIONES

IN CAVSA D. VINCENTII LALIOTTA, CONTRA

Franciscum Emanuelio per auctorem editæ, iuxta quas
fuit decisum.

Jesus Maria Agata.

Verba testamenti Ioannis de la Liotta senioris, quæ proponuntur, ex materna lingua in lati-
nam fideliter redacta nil addito, nec mutato
hec iunt.

Item quod absit dicti Nicolaus, & Antonellus mori-
rentur sine heredibus masculis, aderent tamen feminæ;
tam ex eo, quam ex suo herede: quod dictæ maritari
debeant ex dictis redditibus, & vinculatoribus iuxta eorū gradum, & conditionem, & iuxta id quod ordinabitur
per meos fideicommissarios, & ita de filiis feminis
alterius filii mei Antonelli.

Item si essent plusquam una, tam ex dicto Nicolao her-
rede dictæ vinculationis, vel ex dicto Antonello filio meo
quando eueniret, quod haberent plusquam unam filiam
feminam, tam ex dicto Nicolao, quam Antonello meis
filii & heredibus debeant, & possint tenere & habere
omnes dictos redditus, & vinculationes per annos decem
quando casus eueniret, & ita volo de omnibus, qui se-
quentur, qui habebunt dicta bona vinculata, & hæc est
mea intentio.

Item volo, & mando, quod si dicti mei benedicti filii
morirentur unum post alium sine herede masculo, &
quod bona per me relista dicto Antonio, vti sunt bona
stabilia morientur sine filiis masculis, vel feminis, quo
casu dicta bona stabilia debeant vinculari una cum alijs,
& fiat unum corpus, vti supra dictum est.

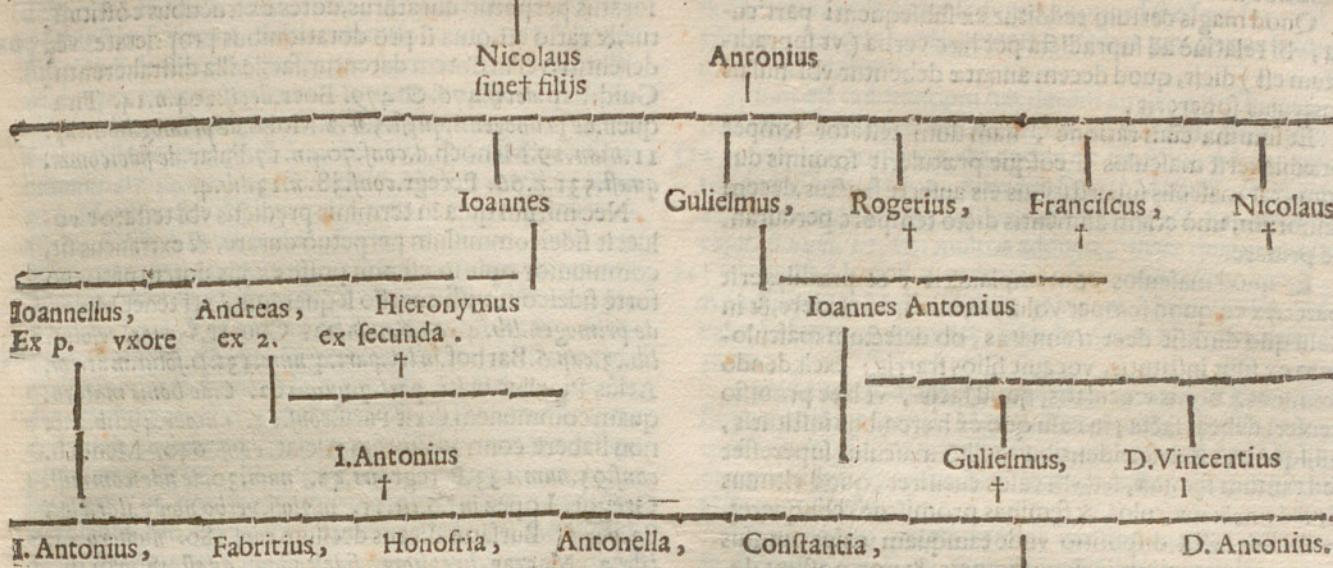
Item quando prædictus Antonius haberet filios non
masculos, sed foeminas, dictus Nicolaus, vel sui heredi
masculi habere debeant vineam de la Baiata, dando ei
prius vincias decem, & si ibi fuissent facta benefacta vincus
15. & sic debeant vinculari, vna cum alijs vinculatis.

Item volo, & mando quod si (quod absit) dicti mei fi-
lii Nicolaus, & Antonius morirentur sine herede masculo
& haberent heredem feminam, quod habeant dictos
annos decem retinendo bona, & dictas vinculationes
pro earum maritagio, vti supra dictum est, volo, & mando
quod in casu quo dictus Franciscus meus frater, vel eius
filii litem inferrent, vel fieri mandarent super bonis, pro
mediatae relictis mihi Ioanni, dicto quæ fratri meo,
tamquam heredibus dictæ nostræ matris Donna Blan-
ce, quod ipse vel eius filii hereditare debeant prædictam
vinculationem casu quo litem non inferrent, dictis meis
heredibus, succedere habeant filii fratris mei Saluatoris
vti primogeniti, eiusque, & ita de gradu in gradum, vti su-
pra dictum est, cum omnibus supra dictis conditionibus
& inferioribus annotandis.

Et postea in defectum masculorum ex Nicolao Anto-
nello filiis, & Saluatore nepote oriendorum vocat fratri
nam, ex Nicolao cum onere ferendi cognomen & arma
in eius defectu filiam Antonelli, & postea Saluatoris cum
eodem onere.

Ioannes

Ioannes Laliotta Vinculans

Quæritur modo, an Honofriae, Antonellæ, & sorori
Mariæ filii Ioannelli, & Siciliæ debeantur legatum decem
annatarum, ut eisdem verbis utræ ex fructibus bonorum
vinculatorum.

Hæc quæstio tres habet inspectiones. Prima an de-
beantur; Secunda an debeantur integræ decem armatae
pro qualibet, vel diuidi debeant inter omnes, & an intelli-
gantur deductis oneribus. Tertia an debeantur ei, quæ
non nupsit, sed fuit effecta monialis domi, seu tertij ordi-
nis Sancti Francisci.

Et procedendo ordinatè quo ad primum. Dico quod
aut petunt hoc legatum, seu relictum ex prima parte hu-
ius dispositionis: & non procedit per itio, quia loquitur
tantummodo vbi hæredes nominati mortui essent sine
filiis; qua dispositiō expirauit mortuo Antonio pluribus
masculis relictis, & ideo permisso alienandi non progre-
ditur ad ulteriores descendentes.

99 Verior enim est opinio † quod permisso censeatur
personalis, & non extendatur ad nepotes Paulus de Ca-
stro consil. 64. col. vltim. versicul. 5. loco libr. 2. Bero. consil.
116. numer. 14. lib. 2. Marzar. consil. 1. col. 17. & in epitom.
fideicommiss. quest. 48. vers. an autem Rub. Alexand. consil.
124. Cephal. conf. 105. à numer. 13. Simon. de Præt. consil.
137. à num. 29. usque 48. & de interpretat. vltimar. volunt.
fol. 437. à num. 14. qui testatur decisum Molin. de primo-
genitur libro 4. cap. 7. num. 2. Menoch. consil. 704. numer. 16.
& consil. 736. num. 20. & consil. 796. & consil. 852. vbi di-
cit receptionem in transuerſalibus Petr. de fideicommiss.
quest. 8. numer. 497. Peregrin. artic. 42. numer. 76. vbi
refert iudicatum Rot. Roman. in nouissimis. decis. 76. par-
te 1. & fuisse decisum Venetijs Fusar. de fideicommiss. quest.
531. num. 129. Fontanell. de palt. nupt. claus. 5. glos. 1. part. 2.
numer. 11.

Aut verò ex secunda parte, vbi non solum loquitur de
filiis, sed de alijs, qui sequentur successoribus, & tunc con-
textus verborum ita se habet, ut hæc decem annatae ita
debetantur quando vltimus decedens nullos ma-
sculos relinquit.

Etenim capitulum sequens habet se continuatię ad
præcedens, supponendo, quod absint plures feminæ in
illo casu defectus masculorum, & non in casu vbi masculi
adessent.

Probatur euidenter ex particula quinta ib casu, quod
absit dicti filii & cætera, morirentur sine hærede masculo
& haberent hæredem feminam, quod habeant dictas

Tomus Primus

decem annatas pro eorum maritagio, &c.

Per quæ verba clarè patet, relictum hoc locum sibi
vendicare, vbi vltimus decedens filios masculos non re-
linqueret, in contrario vero casu vbi, & masculos, & fe-
minas relinqueret, nil dispositum est.

Quæ interpretatio sustentatur ex aliquibus iuris regulis. Prima est, quod sensus; & vera intentio testatoris, 100 est capienda † ex lectura totius scripturæ, quando locutio ex manca, vt docet Cicero libr. 2. rhetor. cap. iuridicali vers. ex ambiguo ibi (& eam ipsam scripturam in qua inter-
rit illud ambiguum, de quo queritur totam omnibus ex partibus per tentare) correspondet text. in l. ciuile 24. D. de legibus, & ibi Bald. & conf. 301. constitutio col. pen. vers. sed videndum lib. 2. Angel. in l. cum ex filio, in princ. circa me-
dium D. de vulgat. & pupillar.

Secunda est quod vna pars testamenti magis certa,
101 † in specie, de qua agitur, declarat aliam partem ambi-
guam, pro qua allegatur, text. in l. qui filiab. 17. in princ. D.
de legat. primo, vbi Bartol. & alii notant & in leg. si ser-
uus §. fin. D. vin. tritic. oleo legato, & in leg. questum §. pa-
pinianus, quoque, cum quampluribus alijs, iuribus, quæ al-
legat Simon. de Pret. de interpret. vltimar. volunt. libr. se-
cundo interpret. 3. dubio primo solut. 3. numer. 65. & 68 fol.
252. ton. 1. & quod ambigua scripta in vna parte decla-
rantur ex explicitis positis in alia, Mantica lib. 6. tit. 13. n.
10. folio 131.

102 Et maximè si interpretatio † colligatur ex scripturis vicinis nec longè vagandum sit, vt post Bald. d. consil.
301. & Clar. §. testamentum quest. 76. vers. 3. idem de Pretis
d. loco n. 66. Mantica de coniect. lib. 6. tit. 13. nn. 3. qui alios
allegat.

103. Tertia est quod sensus † verborum alicuius particulæ
positæ in medio, obtinentur ex duobus extremis quæ eā
claudunt l. questum 76. §. 1. & leg. quisquis 93. & l. prædijs
89. in princip. & leg. penult. etiam in princ. de legat. 3. Caſtr.
consil. 314. super eo col. fin. in princ. lib. 1. Capra consil. 32. col. 2.
& consil. 60. Aymon. consil. 147. col. 2. nu. 7. Bald. ante eos in
consil. 26. puntis infra scriptis col. 1. vers. preterea lib. 3. Natta
consil. 235. n. 18. Simon de Pretis dict. lib. 2. fol. 252. num. 52.
et 53. vbi ait quod media declarantur per extrema, & ex-
trema per media.

Ideo applicando prædicta, dum in prima particula lo-
quitur de morte hæredum absq; filijs masculis, feminis tan-
tummodo relictis, & in secunda relinquit decem annatas
in casu vbi moriantur pluribus feminis relictis, intelli-
gendum

gendum est hoc relictum vbi istæ plures, fœminæ superstites essent nullis masculis relictis, & si in secunda particula hoc non dicat.

Quod magis certum redditur ex subsequenti particula, vbi relatiuè ad supradicta per hæc verba (vt supradictum est) dicit, quod decem annatæ debentur vbi nullus masculus sopererit.

Et summa cum ratione, nam dum testator semper prædilexerit masculos, eosque prætulerit fœminis dum erat masculis superstibus eis auferre fructus, decem annorum, imò etiam alimentis dicto tempore perdurante priuare.

Et quod masculos contemplauerit, & prædilexerit patet, ex eo quod semper voluit fœminas excludere, & in casu quo dimisit decem annatas, ob defectum masculorum ex filiis institutis, vocauit filios fratris; excludendo fœminas à bonis vinculatis; quod facit, vt hæc prouisio censeri debeat facta, in casu quo ex hæredibus institutis, alijsquè ex eis descendentibus nullus masculus supereret sed tantum fœminæ, sed vbi casus eveniret, quod ultimus decedens, & masculos, & fœminas promiscue relinqueret, nulla fuit facta dispositio vnde tamquam calus omisitus remanet in terminis iuris communis, & non possunt decidiri per prædicta Crot. in l. gallis §. Et quid si tantum n. 49. vers. pro complemento D. de liber. & posthum. Simon de Pretis loco citato folio 257. n. 141. cum plurib. seq. vbi quod neq; censemur inclusus ex eo quod adesset maior ratio, cum mille, quos allegat Cardin. Mantic. de taciturn. & ambig. libro tertio tit. 19. numer. 6. & alijs, qui allegari possent.

Cum ergo Ioannellus decesserit masculis, & fœminis relictis, sequitur hanc dispositionem locum habere non posse, nec hoc legatum seu relictum peti.

Nec replicetur quod filij masculi superstites post Ioannellum decesserunt absquæ filijs, & quod ex hoc fœminæ sola remanserunt, quid respondet hoc non proficere sufficit enim quod moriens masculos reliquerit, quia quid postea de eis contigisset ex ea ratione, quod dispositio tñrelata ad tempus mortis restituti, vel substituti sufficit, vt dicto tempore inspecto verificetur, ita loquitur textus in l. filius familiis 117. §. cum quis de legat. 1. ibi (conditio defecisse videbitur si patri superuixerint liberi, nec queritur &c.) vnde statim deficit etiam si filij statim post mortem patris decadant Riminald. Iun. consil. 739. n. 2. libr. 7. Cephal. consil. 221. num. 3. Bursat. consil. 51. num. 7. Handed. consil. 60. n. 41. libr. 1. Mantic. de coniectur. libr. 11. titul. 6. num. 6. Menoch. præsumpt. 89. num. 113. libr. 4. Ingol. centur. 3. quest. 56. de substitut. Fusar. mille referens quest. 417. quidquid esset, quando testator non se referret ad tempus mortis, sed loqueretur per verba indefinita, vt puta haberet, ratio est quia in conditionibus, semper spectantur initia primæ existentia, nullo habito respectu ad id, quod ex post facto succedit. Bald. in leg. præcibus numero 6. Cod. de impuber. & alijs substitut. Alba consil. 106. numer. 12. Menoch. consil. 566. numer. 14. Fusar. quest. 318. num. 65. & in casu isto masculi superuixerunt, vtque quo dotauerunt has fœminas, cum dote vnc. 500. pro qualibet, quæ est alicuius consideracionis respectu illius temporis, quod facit, vt nunquam venerit casus in quo mortuis masculis remanserent fœminæ dotandæ.

Nec objiciatur, quod hoc modo fœminæ remanerent in nuptiæ, quia respondet hoc casu intrare dispositionem legis quæ mandat competenter dotari de fructibus fideicommissi, ad modum alimentorum Roder. Suarez. in l. quoniam in prioribus in declaratione legis regi limitat. 2. num. 10. Palaez. de maioratu par. 4. quest. 28. numer. 11. Menoch. consil. 704. num. 17. & sequent. ac etiam consil. 852.

num. 5. Regens de Ponte consil. 74. num. 9. Seraphin. decisio. ne 465. & decis. 481. Fontanell. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. par. 2. n. 111. etenim quādo instituitur fideicommissum, vel majoratus perpetuò duraturus, dotes ex fructibus constituiuntur, & ratio est, quia si pro dotationibus proprietates viderentur, vel in dotem darentur, facile illa distraherentur. Guid. Pap. decis. 476. & 479. Boer. decis. 204. n. 14. Tira quell. de primogenit. quest. 5. n. 2. Molin. de primog. lib. 1. cap. 11. num. 29. Menoch. d. consil. 704. n. 17. Fusar. de fideicommissum. quest. 531. n. 66. Peregr. consil. 38. n. 13. lib. 4.

Nec mirum quia in terminis prædictis vbi testator voluerit fideicommissum perpetuò durare, & extraneus sit, communior opinio est non posse ex eis dotem peti, nè fortè fideicommissi cuersio sequeretur, vt tenet Molin. de primogen. lib. 4. cap. 6. num. 22. Couarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 6. Barbos. in l. 1. part. 4. num. 131. D. solut. matrim. Arius Pinellus in l. 1. part. 3. num. 102. C. de bonis matern. quam communem dixit Paris. consil. 63. numer. 49. lib. 3. & non habere contradictem Alciat. consil. 640. Menoch. consil. 93. num. 133. Peregr. art. 42. num. 30. de fideicommissum. Gregor. Lopez in l. 6. tit. 11. in gloss. verbo non valdrat. 83. par. 6. Bursatus dicens decisum consil. 180. numero 21. libr. 2. Marzar. in epitom. fideicommissum. quest. 48. vbi in fine testatur decisum Pater Molin. de iustitia, & iure disputat. 648. numer. 4. lib. 3. Petra de fideicommissum. quest. 3. num. 501.

Quibus attentis parum curandum est de Fontanell. claus. 4. gloss. 1. par. 2. n. 110. contrarium sentiente, quia nullum habet, qui pro se loquatur, in fideicommisso perpetuo, eumque reprobat Joseph Ramon. consil. 1. ad finem, post decisionem referens pluries decisum.

Quæ si essent dubia, in terminis vbi ageretur de fideicommisso paterno, eiusque qui ad legitimam, vel ad dotandum teneretur, carerent tamen probabili dubio, vbi agitur de fideicommisso materno, vel alterius, qui nec ad legitimam, nec ad dotem tenetur, prout est calus noster: & ratio est quia dicta Authentic. resque supponit personas adhuc onus dotandi obligatas ibi (si liberis portio legitima non sufficit) latè Alciat. consil. 640. alias 164. tomo 3. libr. 9. numer. 3. Simon de Pretis libr. 4. du. bio 12. numer. tertio. Handed. qui opiniones concilia; consil. 76. numer. 11. libr. 1. prout in fideicommisso materno loquuntur Petra dicta question. 8. numer. 385. Peregr. articul. 42. numer. 45. Intrigol. centur. 3. question. 73. numero 202. Rot. Roman. in nouissimis decision. 889. parte. quarta, etiam si pater puellæ esset inops. Angelus in dict. Authentic. resque numer. secundo. Iason. num. 7. Ruia. consil. 123. numer. 13. libr. 2. Riminald. Iun. consil. 23. numer. 326. libr. primo.

Et in omni casu (pro superabundanti cautela dictum fit) dotatio ex corporibus non posset prætendi nisi in subsidium. Padill. in Authentic. resque, nu. 42. Federic. Scot. consil. 4. numer. 6. lib. 1. tom. 2. Vinc. de Franchis decis. 241. Paschal. de virib. patr. potestat. capit. 7. num. 5. & 6. Intrigol. de substitut. q. 77. nu. 163. centur. 3. Fontanell. clausil. quinto. gloss. 1. par. 2. num. 99. & post mille Auendagn. Iun. de censil. 63. num. 12. etiam quod sint litigiosa Caltreñi. consil. 356. num. 4. libr. 1. Auendagn. Sen. in l. 46. tauri gloss. 9. numer. 9. quidquid sit in restitutione, vbi non cogeretur litigiosis insistere.

Vnde cum pars aduersa ex persona Ioannelli petat dotis Tulliæ, & Paulæ, si quid forsan ei deberetur ex hac causa, deberet cedere in satisfactionem dotium pecuniarium, quia cum his debebant dotari, tamquam de bonis eius patris obligati ad dotandum primo loco.

Quid dicendum si duæ hæc Honofria, & Antonella, quæ dotem petere possunt, iam fuerunt nuptiæ cum dote congrua vniç. 500. interuenierunt virū, mortuæ sunt, & sepulta cù patribus suis forsan poterint extranci petere; vñdos

dos augeatur etiam ad debitam summam ex bonis fideicommissis subiectis? certe haec est vanissima pretensio, nam quando omnia praedicta non procederent, & dos deberetur etiam de corporibus, & non essent in bonis 107 subiectis perpetuo fideicommissum; adhuc tamen hoc ius supplendi dotem non posset per haeredes peti, & multo minus per extraneos Curtius Iunior. in dicta Authentic. resque num. 21. quae placuit Padilla ibi numer. 71. Anton. Petr. de fideicommiss. quest. 8. numer. 450. Peregrin. de fideicommiss. art. 42. numer. 44. Riminald. Iunior. consil. 23. numer. 230. Mattheacius de fideicommiss. lib. 4. capit. 3. numer. 6. & 12. Paschal. Saulius in consimili tract. part. 2. numer. 118. & contrarij loquuntur, vbi dos debetur ab eo, qui tenetur ad legitimam, ut probat Molin. de primogenit. libr. 2. capit. 15. numer. 10. & si proditum est haeredes non posse, si exceptio tranei tamen sint, exequi sententiam latam ad fauorem mulieris contra bona fideicommissum subiecta, pro sua dote Ruinus consil. 131. numer. 10. libr. 4. Phanut. de lucro dotis gloss. 10. numer. 53. quanto minus poterint ad suppletionem agere, hinc peti non posse per extraneos haeredes, ut dos suppleatur tenuerunt ultra praedictos Riminald. Iun. consil. 812. numer. 46. libr. 7. Intrighol. de substitut. centur. 3. quest. 73. numer. 414. fol. 20. & quod hoc ius non sit cessibile ultra regulam, quod ea, quae transmitti non possunt nequeunt cedi, in specie docuerunt Menoch. presumpt. 189. numer. 142. & numer. 154. Sforz. de fideicommiss. quest. 10. art. 14. numer. 190. Intrigl. d. quest. 73. numer. 339.

Et si Doctores in perpetuo fideicommissum loquentes, tenent bona dotalia reuerti ad fideicommissum, 109 tamen mortua muliere sine liberis; nec posse eam testari in extraneum, vti sunt multi, quos citat Fusar. quest. 531. numer. 90. cum plur. seq. cui addo Franc. Hieron. Leon. decif. 37. lib. 1. a numer. 16. de quo tamen dixi supra numer. 73. fol. 556. quanto magis cessare debet petitio extranei haeredis, patentis, ut dotes augeantur post matrimonia, & mortem dotatarum, ex regula dolo facis petere, quod deberes restituere si haberes, t. dolo facit 8. D. dol. mal. & met. except.

His addatur consuetudo huius familie, plene probata in contraditorio iudicio, quod dotes solitae erant dari ad summam vnc. 500. pro qualibet ex fideicommissi 110 bonis, de quibus agimus, quae attendenda tamen est nec aliud innouandum reuoluendo ossa mortuorum, hoc est quod placuit Tiraquell. de primog. quest. 10. 16. numer. 8. Gabr. tit. de consuet. conclus. vltim. numer. 3. & 7. libr. 6. Natura consil. 503. numer. 15. lib. 3. Panciroli. consil. 1. numer. 99. nec est nouum in omnibus attendi consuetudinem familiarum, tam circa successiones, quam circa dotes, & alia: prout probat latè Anna Iun. consil. 92. lib. 2. & quod debet inspici quomodo actum sit cum alijs in materia donationis Thelaur. decif. 192. Menoch. consil. 346. ante numer. 6. & numer. 43. & consil. 251. n. 19. Dec. consil. 17. numer. 37. & 49. lib. 2. Fusar. de fideicommiss. 531. numer. 166. Ioseph. Ramon. consil. 100. n. 322.

Sequitur secunda inspectio, an illo casu vbi nulli superessent masculi, sed tantummodo feminæ, adeò, & taliter quod essent debitæ deceim annatæ, deberent diuidi inter omnes filias, vel debeantur unicus decessum annatæ, quam examinare non cito, quia non est casus noster, solum aduerto nullam dari probabilem dubitationem, dum illa verba (debeant, & possint tenere), & habere dictos redditus per annos decem) respiciunt omnes, non pro ut singulos, sed in uniuerso t. si plurib. 32. in medio vers. si autem t. si quis testaris. 82. D. de legat. & fideicommiss. 1. per quae probatur tamen quod in legato duobus reliquo certa summa, intelligitur legata medietas pro qualibet, Ias. post omnes in d. l. si quis testamen- 111 to, & est text. in §. si eadem res 8. institut. de legat. Gra-

tian. latè disceptat. 70. numer. 1. & 2. vbi alios refert, & maximè Cardin. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 1. numer. 27. & lib. 9. tit. 3. n. 28. nec aliter dicendum est, si cupimus absurdum vitare, quia aliter sequeretur, quod si essent sex, vel plures, deberet haeres priuari fructibus per annos sexaginta, vel centum.

Minus est dubitandum has decem annatas fructuum, non deberi, nisi deductis oneribus, id quod superest, quia 112 in omni dispositione vbi agitur de fructibus tamen intelligitur deductis oneribus, & expensis latè Maltrill. decisione 112. numer. 25. cum seq. addens ad Olib. de alt. par. 2. lib. 1. capit. 6. numer. 17. vbi multos adducit, inter quae veniunt 113 alimenta tamen haeredis grauati absque illa difficultate. Ad tradita per Molin. discept. 425. numer. 8. quae scribo vbi calus in futurum eueneret, nam hodie de hoc non disceptatur.

Accedo ad ultimam questionem an uero, haec dos possit peti nomine fororis Marie, alias vocatae Constantiae, quae non nupsit, sed fuit effecta moniales tertij ordinis, ex eis, quae vulgo dicuntur Bizzocche, seu Beguinae, & apud Hispanos Beatae.

Quae questione potest resoluti duobus medijs. Primo in terminis puri, & simplicis reliqui pro maritaggio. Secundo in terminis dotis detrahendæ de bonis vinculatis.

Primum est expressè decisum per Capic. decision. 204. 114 tenentem has ad tamen legatum pro maritaggio non admitti in numer. 2. vbi Masul. numer. 2. Marquad. de Cælibatu par. 1. cap. 9. numer. 7. Mantic. de coniectur. lib. 11. tit. 22. a numer. 6. Grilenzon consil. 164. numer. 11. Menoch. consil. 196. a numer. 3. & in Regno decisum testantur Castill. decision. 88. Intrighol. decif. 30. numer. 11. mille alios citat Giurb. ad consil. Messan. cap. 3. gloss. 4. a numer. 25. reprobans contrarios, quod autem hoc reliquit sit pro maritaggio, patet ex p. r. 5. ibi (quod habeant dictos annos decem retinendo bona, & dictas vinculationes pro eorum maritaggio, ut supra dictum est.)

Quae opinio fortius procedit vbi legitima non debetur, nam tunc legatum tamen est conditionale, & non debetur nisi nuptijs secutis Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 3. par. 1. per tot. imò amitti triennij lapsu firmaverunt, permulti quos adduxi in causa legati pro illa. Domina de Mangnone contra filias Bonaccolti quicquid Fontanell. aduerteretur contra quem bis obtinui in dicta causa, ut habes in speciali.

Secundum medium, per quod haec questione deciditur, magis faret votis nostris, etenim adhuc ut bona fideicommissi alienentur tamen pro dotis constitutione necesse est, ut mulier nubat, adeò, & taliter quod si virum nonduxerit, nec ipsa nec eius haeres alienationem bonorum fideicommissum subiectorum pro dote possent pretendere Gall. de except. titul. 2. except. 4. numer. 93. part. 3. vbi quod debent ostendi filiam nuptram fuisse, ut alienatio valeat, sequitur Fusar. de substitution. quest. 531. numer. 175. quae in tantum vera sunt, in quantum si mulieri aliquis signetur dos ex fideicommissu tamen subiectis, qui potesta minimè nubat, utique non consequetur bona, neque ad haeredes per ea institutos transmittit Peregrin. articul. 42. numer. 41. Caualca. decision. 81. numer. 92. & sequent. part. 3. quibus addantur Phanut. de lucro dotal. gloss. 10. numer. 53. Ruin. consil. 131. numer. 10. lib. 4. superius per me adducti, ideoque pro clientis absolutione ex omnibus superius dictis iudicandum puto salvo saniori iudicio.

Don Marius Cutelli Catiniensis.

Die 2. Iulij 1629. iuxta predicta fuit decisum per Specabilem de Maccagnone indicem datum per suam excellentiam de voluntate amborum partium, a quo neque reclamari possit, quod videlicet condemnatur Don.

Vin-

Vincentius ad viitas mille septigentas pro dotibus, & fructibus Antonellæ Naone, & Honofriæ San Martano, & à dotibus sororis Mariæ fuit liberatus, dictæque do-tes dictarum Honofriæ, & Antonellæ ratiocinante ad quantum fuerunt dotatae, idest ad vneias 500. & non ra-tione decem annatarum nec fuit concessum supplemen-tum, vt est videre apud Notarium Hieronymum Capura-tum Magistrum notarium in dicta causa.

Penultimo quæro de quæstione non insubtili, super qua aliquando fui interrogatus, Andreas contraxit ma-trimonium cum Antonia, cui pater occasione matrimo-nij dorauit partem suam, quam super eius bonis habitu-rus esset, si tunc mori contigeret, hic cum haberet quam-dam sororem in monasterio existentem, fecit occasione matrimonij prædicti sibi donare omnia eius iura super bonis paternis in eodem contraatu dotali, pro se & filijs nascituris, præsente patre, quærebatur, an hæc donatio importaret pactum de hæreditate viuentis, & sic esset in-ualida, ex text. in l. fin. C. de pact.

Et pro nullitate faciebat textus prædictus vbi hæredi-tas viuentis non potest in pactum deduci, adeò, vt ne-
que iuramento † firmetur, quando maxime est con-
ceptum affirmative. Bald. & Cagnol. in dicta leg. fin. pri-mus numer. 22. & secundus num. 92. & 95. Alexand. cons.
151. numer. 10. libr. 7. Ancharan. Geminian. in cap. quam-
uis pactum de pact. lib. 6. Surd. post mille consil. 480. num-
21. lib. 4. Rota coram Robusterio Romana hæreditatis de
Marganis 13. Octobris 1584. & primo Aprilis 1585. & in
asculana bonorum, coram Sacrato 13. Iunij 1618. cum
alijs per Molfel. ad consuetudin. Neapolitan. part. 5. titul. de
renunciation. quest. 7. 8. & 9. latitudine, & in additionibus,
vbi mille adducit Caltill. Sotomaior. quotidianar. lib. 3. c.
9. Molin. de ritu nupiar. lib. 3. quest. 65. cum alijs seq. vbi
Molfel. & Molin. exactè tractant quæstionem in termi-nis fratrum, & sororum, in quibus versamur; & nos per
quam latè pro D. Bonaventura Garofalo contra illos de
Majorca.

Nec fauor matrimonij, & dotis operatur quod pa-tum hoc omni iure improbatum sustineatur quia præ-
120 ponderat † odium pacti fauori matrimonij, vt in ter-minis dicebant Bald. & Iaf. in leg. pacta nouissima, Cod. de
pact. quos in dicta causa adduco, & considerauit illis ta-men minimè relatis Rota in dicta ascula bonorum, po-test enim esse, vt ibi firmatur, quod fauor matrimonij roboret pactum negatiuum de non succedendo, sed affir-matiuum nunquam poterit roborare, cum neque iure iurando firmetur, vt dictum est, cuius maxima est auto-ritas.

Et si replicaretur de præsentia patris, quæ operatur con-sensum, per quod pactum huiusmodi efficitur vali-dum, respondet non sufficere, quia potuit credere pa-ter, quod alia iura, & non ita renunciasset, item in præ-
dicialibus, qui racet non consentit, vt benè ait Petr. Pech.
in regula, qui racet de regul. iur. & Doctores in cap. non n-
5. de præsumpt.

Cæterum contraria sententia mihi placuit ex pluri-bus.

Primo, quia nemo prohibetur à se abdicare per pactū
121 † de non petendo omnem spem succedendi in futurum, super bonis alterius, ac talem spem subsequenter in alte-rum transferre, dummodo hoc faciat per pactum, leg. 1. Cod. de pact. vbi Bartol. & alijs, de quibus Dec. numero 26. Roland. de lucro dotis question. 39. Fab. de Ann. consil. 45. a numer. 28. Surd. consil. 267. numer. 21. & consil. 398. numer. 5. Molfel. de renunciation. question. 6. numer. 31. & innumeri quos adduxi in secundo discursu part. 6. numer. 92. cum sequentibus, vbi de causa Marchionis luccæ fit-
mentio, vnde stipulatio, per quam, quis promittat, habere licere rem alterius, quandocunque ad eum etiam

ex successione perueniat, valet, vt ait Cepolla c. aut. 252. incipit promissio, seu pactum, quæ in alijs codicibus est 256. quam approbat Gratian. disceptat. 692. numer. 61. quidquid Seifellus dicet in dicta leg. fin. numer. 27. C. de pactis.

122 Et licet hæreditas † quando non est in statu adeundi, non possit renunciari, leg. is qui hæres 13. Cod. de acquiren-
hæredit. & si renuncietur nil acutum intelligitur, adeò quod renunciatione non obstante succedere possit Imola, in l.
bis potest C. de acquirend. hæredit. cum alijs per Surd. cito-
tis dicto consil. 398. numer. 12. ea ratione, quia incertum
est an hæreditas deuoluatur, ac ideo neque animo adiri
possit, vt ait Oldrad. consil. 132. Aretin. consil. 91. & consil.
162. Dec. consil. 71. numer. 4. Crauettin. consil. 288. Sola. ad
constitut. Sabaud. tit. de alienat. honor. minor. gloss. 2. nu. 13.
P. Molfel. ad consuetud. Neapolitan. tit. de renunciati. quæst.
6. num. 32. vbi alios addit attamen hæc est virtus pacti, vt
obliget in futurum renunciantem ad acquirendum adfa-uorem eius, qui renunciauit, delata, quod erit hæreditas,
cum qua conditione censemur renunciatio facta, vt ait
Bald. consil. 433. col. 1. Paris. consil. 96. num. 63. volum. 3. post
Becc. Purpurat. & Cefal. Surd. consil. 265. num. 44. volum.
2. & consil. 332. num. 5. & consil. 355. num. 37. & consil. 398. n.
34. Praes. Morot. consil. 7. & consil. 22. Molfel. ibi. nu. 38.
Gratian. disceptat. 692. num. 5. tit. 4. ita quod sicum effe-
123 Ita hæreditas deuoluatur statim † censemur adira, & cel-
sa, & acquisita donatarijs. Socin. consil. 183. colum. 2. ver-
sed tamen pr. amiss. lib. 2. Corneus consil. 272. colum. 2. ver-
sed eti am lib. 3. Capic. decis. 159. Paris. consil. 69. num. 63.
lib. 3. & consil. 26. num. 14. eodem lib. Becc. consil. 74. num.
12. lib. primo. Surd. decision. 14. numer. 1. cum sequentibus.
Gratian. dicta disceptat. 692. & diximus nos loco preci-tato.

124 Secundo hoc pactum supponebatur † generale, de
omnibus successionibus, paterna, & fraterna, & cetero-
rum, quo in casu propter incertitudinem sustinetur, nec
potest dari votum caprandæ mortis alicuius in specie, &
sic cessat præsumptio posita in d. leg. finali, vt explicat Sa-
licet. ibi num. 10. Fulgos. & Iacobin. numer. 40. Cure. Jun.
num. 26. Cagnol. numer. 45. Capic. ibid. numer. 10. Lader.
consil. 133. n. 6. & ratio est, quia hæreditas incerti hominis
potest in pactum deduci Gloss. in dicta leg. fin. verbo pa-cisci, quam sequuntur Batrigar. Alberic. Bart. & Cagnol.
cum alijs per Cras. in §. Successio ab intestato quest. 9. numer.
16. Albens consil. 1. num. 16. Fab. de Anna consil. 45. num.
33. lib. 1.

Et ad expressionem paternorum, respondeat Gratian.
d. disceptat. 692. numer. 50. quod renunciatio generalis per
enumerationem specierum non definit esse generalis, si-
legat Decian. consil. 44. num. 97. Rot. in collect. dixer. de-
cis. 369. numer. 17. part. 1. quia genus per speciem non al-
teratur.

Tertio quia erat factum ex causa matrimonij, per fra-
trem contrahendi, & vt facilius contraheretur, quo in ca-
su aderat interesse vxoris, quæ alias non contraxisset, ac
125 ideo validum censi-
debeat, quia † processit ex nec-
essitate præcedentis contractus, vel etiam in eius con-
sequentiā, quo in casu etiam hæreditas certi hominis po-
test in pactum deduci, ita Bartol. in dicta lege final. numer.
17. Cod. de pact. per quem ita in terminis nostris confu-
lit, Staibani. consil. 57. super donatione paternæ portio-
nis tacta per Cardinalem Iesuadum Principi Venusij e-
ius fratri, occasione matrimonij, per eum contrahendi
cum Isabella Borromea, ad quem nepos addit Boer. dec.
204. & decis. 355. idem Staibani. consil. 81. numer. 53. vbi
alijs citat, sequitur Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 10. nu.
17. & Gratian. dicta discept. 692. num. 2. 3. 4. & vsqne 13.
vbi post multos affirmat valere fauore matrimonij, &
quamplures alios in simili casu allegat Molfel. dict. tenuo
quæst.

question. 7. num. 14. cum duobus sequentibus. Molina de ritu nuptiar. lib. 3. cap. questio. 2. num. 41. & seq. Fontanella de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. part. 4. numer. 16. & 17. fol. 169. quidquid sit quando donatio esse omnium bonorum, ut distinguit idem Fontanell. claus. 11. gloss. vnta numer. 42. cum seq.

Non obstant contraria, quia ex predictis patet responsum, & limitatio ad regulam, quibus addimus consensum patris de cuius successione agebatur, satis adfuisse dum. 126 fuit † Praesens donationi, quam fecit filia eius fratri, quo casu censemur consensisse, vt in punto post Decium consil. 31. n. 4. col. secunda vers. præterea posset dici, firmat Staib. d. conf. 57. n. 3.

127 Sed an talis soror renuncians † fauore patris excludatur ab hereditate fratris intestato defuncti post communem parentem? tam vbi remaneat alter, in eodem gradu quam si non adsit, nisi tantum remotior, aut extraneus.

In hac questione in qua nostrates non adeo aperte, iuxta mei capacitem, loquuntur plures sicut attendendi casus quorum unusquisque diuerlam recipit determinationem; ideo non mirum si aliquantulum me extendam, etenim aut renunciatio fit ad fauorem solius patris, vel certarum personarum, puta masculorum, quam personalem vocant, quod tunc euenerit quoties certe tantum persona contemplatur, aut ad fauorem patris, & suorum hereditum, & bonorum, ita ut realis dici possit. Iterum, aut fit per nubere volenter in seculo, aut per eam, quæ aliquod monasterium ingreditur, & proficitur.

Deinde, aut Pater premitur ceteris filiis, aut filij premitur, patre, & renunciante, & superstitibus.

In primo ergo casu quando renunciatio est personalis, communis schola tenet, quod si personæ contemplatæ deficiunt patre superstite, qui post modo intestatus decadat renuncians ei succedat, quasi ceaser tunc causa, per quam se ipsam proprio excluserat pacto Couarruias in cap. quamvis pactum p. 3. §. 3. num. 4. versic. 9. De pont. consil. 39. Molcel. consil. 39. 48. & 49. Cancer libr. tertio variar. titul. de renunciat. num. 17. Genuens. practic. question. Eccles. quest. 211. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. cap. 92. numer. 36. Nouar. quest. forens. 67. numer. 5. Faber. Cod. de pact. conuent. definit. 12. folio 157. & de pact. defin. 22. tom. secundo, quorum plures vti sunt Couarruias, & Molin. loquuntur in renunciatione monialis, & si in hoc contradicat Vasquez, & nil decidat Gutierrez citati per Molin.

Hic casus est declarandus, vbi renunciatio sit facta, stante dote recepta, quia cessantibus personis contemplatis non cessat vtique dotis habitæ causa Roman. consil. 22. col. secunda Corn. consil. 291. column. 3. libr. 4. Socr. Ian. conf. 34. num. 4. libr. 5. Paris. consil. 36. numer. 44. libr. primo Roland. conf. 11. numer. 32. libr. 1. Couatr. ibid. vers. decimo est Menoch. consil. 6. numer. 17. quam opinionem licet impugnet Molin. ibid. num. 54. attamen ipse facetur communioem, & quod ab ea recedi in praxi minimè possit.

Sin vero pater premoriatur filiæ renuncianti, ac ceteris, nemo dubitat quin per fratres excludatur, adeo vt perpetuo exclusa remaneat Vrsill. ad Afflict. decis. 161. versic. circa secundum dubium, Capriol. de successione ab intestat. libr. primo numer. 508. Paul. Gallerat. de renunciatione libro secundo caput. quinto numero 26. Anton. Quett. consil. 29. numer. sexto sequenti, Mastrill. nollet decis. 65. num. 17. Sanchez in pracepta decalog. libro septimo cap. septimo numer. 17. & 31. Gallus consil. 64. numer. 3. 6. & 7.

Hi omnes tenent pro perpetua exclusione etiam quod

patre defuncto subsequatur mors aliorum, quasi mortuo parente relatis alijs filijs, omnes spes eius quæ renunciauit extinguitur.

Quibus, & si nonnulli aduersentur, tenentes rem ultra progreedi; attamen conteniunt, si in renunciationem essent renunciata iura successionis fraternali, vt lapius vidi, ita Capriol. ibi numer. 504. Afflict. dict. decis. 181. vbi Ursill. Crass. §. successio ab intestato question. 10. in fin. Anton. Quett. dictio conf. 29. vbi quod hoc evincit, quia renunciatio facta de fraternali successione censetur semper realis, quia cessat presumpta affectio, quæ consideratur in patre Gallerat. vbi supra nu. 27. vers. cautela igitur Caput. ad consuet. si moriatur part. 3. §. 8. nu. 11. fol. 321. Rouit. conf. 42. vol. 1.

Sin autem renunciatio esset realis, pura quia pater predilexerit heredes extra eos filiæ, stipulando pro eis, vel fecerit quietare sibi bona, ne ad illa amplius habeat regressum tunc filia censetur exclusa peruenientes ab intestato, etiam remotiores; habetur enim pro mortua Afflict. decision. 161. Parisius consit. 26. vol. 3. Menochius consil. 6. Surdus consil. 244. volum. secundo, Apont. consil. 4. numer. 11. lib. 1. Carol. Puteus inter consil. Oddo numer. Marta de success. parte prima qu. est. 14. articul. 1. numer. 11. Costa de port rat. qu. est. 166. numer. 7. Paschal. de vir. patr. potestat. parte 3. capit. 7. numero 48. & 57.

Et hoc etiam procedit, si renunciatio fiat per profite-re volentem, non secura professione; immo fortius monasterium non poterit ex persona monialis, vel monachi venire exclusis succedentibus ab intestato Vincentius de Franch. decision. 375. Molin. disputat. 579. tom. 3. partie prima, Fabius Anna consil. 45. tom. 1. Sanchez in pracepta decalogi libr. 7. capit. 7. numer. 28. Caput. ad consuetud. si moriatur part. 3. §. 8. numer. 12. folio 322. Facchin. controver. libr. 3. capit. 22. vers. ad alterum, Praes Rouic. conf. 42. 43. & 44. tom. 1. vbi decisum contra monaste-rium Mastrill. decis. 65. Rota per Farinaz. decis. 587. par. 1. tom. 2.

Nec poterit monasterium sub praetextu lesionis restare inutilitatem renunciationis, vel eam rescindi petere, siue principaliter siue incidenter Couarruu. in dicto cap. quamvis part. 3. §. 4. numer. 5. fol. 367. Molin. de primo gen. libr. 2. capit. 3. numer. 27. & 33. Franch. decision. 375. num. 15. Maltrill. decis. 65. numer. 12. Fontanella claus. 9. gloss. vnta num. 68. parte prim. ratio potest esse; quia ad hoc ne ingressura dicatur lœsa, sufficit quod fuerit consecuta dotem necessariam pro monacatu, receptum enim est minorem dotem sufficere pro spiritualibus opitijs, illa quæ datur pro carnibus Mantica de taciturnit. & ambiguit. libr. 12. titul. 21. numer. 30. Rot. decision. 249. num. 7. in fin. parte 2. in recentioribus, & decis. 480 part. prim. ibid. Ludowil. decis. 63. Fontanell. claus. 5. gloss. 3. par. 1. num. 56.

Ideo quoties adepta sit statum religiosum, & effecta sit incapax alterius acquisitionis, toties nullam potest allegare lesionem, respectu earum quæ sibi non sunt profutura, inspeccio fine desiderato, omne enim agens agit propter finem.

Ex quo Don Rouitus summæ apud me authoritatis in dicto consilio 44. numer. 14. affirmat renunciationem tactam per ingressuram eo animo semper factam videri, vt monasterio nil ultra dotem queratur in futurum que causa fuit decisa iunctis Dominis trium aularum ad fauorem Agnatorum contra Monasterium, facit Sanchez in pracepta decalogi libr. 7. capit. 7. numer. 28. Lel. Caput. parte 3. §. 8. numero 16. ad consuetudin. si moriatur folio 323.

Nec lesionis intuitu renunciatio rescinditur, etiam per

per dotatam in seculo, nisi quo ad legitimam Carol. Put. in consil. Odd. conf. vnicum numer. 67. estque originalis doctrina Couarruias loco citato. §. 4. part. 3. conclusion. 11. folio 374. Metlin. de legitim. lib. 1. titul. 2. quæst. 15. num. 3. Fontanell. dicta clausul. 9. gloss. vnicum num. 21. & 25. par. 1. vbi ait se pluries obtinuisse, contra petentes rescissio- nem, obstenso quod dos data, tempore constitutio- nis fuit congrua, quod, & nos firmaimus in tracta- tu primo discursu 2. particul. 14. per tot. congrua vero fa- tis dicitur hoc casu illa, quæ solet dari similibus ingre- sis, vt ex prædictis authoribus inspici potest; intellige- gendo quando pater testatus decedat Fontanella clau- sula 9. glossa vnicum numero 41. cum allegatis per eum part. 1. fol. 597.

Hæc in terminis simplicis renunciationis, cæterum si proponeretur fuisse processum ad donationem, actumq; translatiuum iurium prætensorum, nemo dubitat quin do- tata, & ingressa una cum monasterio excludantur, tunc enim supposito quod sit locus successioni, debet utique succedere is in quem donatio, atque iurium translatio facta est; Afflictus decision. 161. in fin. Mofes. qui ponit dif- ferentiam inter translatiuum, & extinctiuum de renunc. quæst. 6. ad consuet. Neapolit. cum alijs infra statim versic. per prædicta.

Hinc illa ardua quæstio inter frater renunciantis, & patrem, cui fuit facta renunciatione maternorum, an vz. utilitas ex renunciatione oriens acquiratur fratribus, vel patri, adeo vt participare habeant filii alterius matrimonij, quam post Boerius decision. 184. mouet Gutierrez in capit. quamus pactum numer. 62. & eruditè formant, & resoluunt Surdus consil. 224. ex una, & alia Molina de ritu nuptiarum libr. 3. capit. 85. à numero 10. usque fin. quam habuerunt ex Aretino consilio 91. viso themate, & ex Alex. conf. 149. lib. 7. nullo estificiori medio disoluitur, nisi quando constare possit filiam do- nare voluisse, vbi etenim donationis verba adessent, ces- faret quæstio, quam vt verum fatear semper habui pro dubitabili contra Alexandrum; in dubio vero renuncians ex causa ingressus censem potius donasse, quam ad tem- pus se de medio abstulisse, vt ex præfatis colligitur, & docet ipsamet causa ingressus, quæ est finali Gratianus dis- ceptat. 568. n. 10.

Per prædicta etiam deciditur ultimus casus, quando vi- delicit cæteri filii præmortui essent, superstitibus renun- ciante, & patre, qui postea moriatur intestatus, qui sup- posito quod renunciatione sit realis, & translatiua ex dona- tio quæ interuenit, hæredes cæteri patris, etiam remotio- res excludunt monasterium vt probatur ex allatis supra- vers. fin autem renunciat.

Stipulatio enim illa pro hæredibus, non includit eum, qui renunciauit, ideo monasterium nil habet, quod capiat ex persona eius, qui repræsentatur per aliam personam, receptum enim est monasterium. excludi quoties adest antecedens renunciatio, vel institutio Gallus de succession. titul. 4. exception. 27. parte secunda numer. 250. Cualcan. decision. 77. numer. 40. part. 3. Gamma decision. 316. Peregrin. articul. 28. numer. 65. Intrigiol. centur. 3. quæst. 63. numer. 67. Fusar. quæst. 429. num. 66.

Renunciatio vero facta per ingredientem semper cen- setur realis Mastrill. dicta decision. 65. numer. 12. Gratian. dicta disceptat. 971. num. 11. tom. 5. folio 497. Fontanella clausul. 9. glossa vnicum parte prima num. 67. folio 600. in col- loniensibus.

Diximus actionem rescissoriam monasterio non com- petere ex capite laisionis, quidquid secus sit ex capite matus, in quo casu ita denum putant agi posse, vt quod metus causa gestum sit relcindatur, si descennium non sit elapsum à die renunciationis Viuian. decision. 507.

numero 16. & sequentibus libr. 3. Fontanella clausul. 9. glossa vnicum parte prima numero 31. cum sequentibus quod ego intelligerem, vbi renunciatio sit facta in domo par- na ante ingressum, haud enim admittere possum metum cadentem in constantem mulierem in ea, quæ manet in monasterio intus cancellos ferreos, vt ita dicam, vnde si ibi fuerit facta renunciatio, puto non subiacere huic edicto, cum mulier dicatur manere in sua liberta- te plenissima, argumento corum quæ traduntur in matrimonio, ac explorata voluntate capitulo acci- dens de procurator. capitul. cum locum de sponsal. Rota iu vna Neapolitana professionis 26. Junij 1598. coram Orano &c, coram Ludouisio decision. 391. numero 6. fol. 325.

Demum quæro, an hic donans extraneus conuentus 128 donatario, & possit opponere quod non tenetur nisi quantum facere potest, & pro negatiua facit, quod hoc priuilegium non conceditur dotanti extraneo, ea ratione quia nulla ei debetur reuerentia, vt voluit. Gloss. in leg. sennius verbo insolidum Digestis, de re iudicata, cum aliis per Marant. conf. 30. mille Giurb. ad consuetudin. cap. 13. gloss. 6. num. 40.

Sed contra est veritas, quod imò gaudeat hoc bene- ficio, cum certum sit donantem ultra id, quod facie- re potest non teneri, leg. diuus Pius 29. Digestis de regl. iur. vbi Diuus Pius iussit eos, qui ex liberalitate sua con-uenientur in id quod facere possunt conueniendos, leg. ex hereditatum §. final. cum leg. sequentibus Digest. de ri- indicat. Rolandus consil. 37. numero 19. Tulchus ver- bo donator conclusion. 715. numer. 3. Maranta dicto consil. 30. Costa de remed. iubisdic. r. 28. numero 11. Cualcanus de brachio regio parte 6. fragment. 97. Coler. decision. 14. numer. 8. Giurbam noster decision. 45. nu- mer. 11. Fontanella de pactu nuptial. clausul. 7. glossa 3. par- te 11. numero 98. vbi dederit distinctionem illam de ex- traneo dotante, quod habeat hoc beneficium vt do- nans, & non vt dotans, quod potuit excusare, haud- nini superfluum est, quod sciatur ex qua causa conci- datur ei hoc priuilegium, cum termini sunt diuersi, li- cet effectu conueniant, dum scire est, rem propter cau- sam cognoscere, & non ex solo effectu, imò si credi- mus Ferrerio virò certè eruditio, & perspicaci super constitutionem bac nostra tempor. tertio declarat. priuilegium 255. usque 263. & maximè numero 258. potest dari ci- sus, vt à marito possit insolidum vrgeri, quando ei dos pariter non donatur, sed tantum mulieri, ipseque cessionarius sit dotis, non pariter donatarius, quasi tunc cel- set ratio quare ei parcendum sit, sicut nos alibi diximus de cessionario vxoris agente insolidum, & personali contra maritum tractatu 1. discurs. 2. particula 10. numer. 72. & 73.

Hanc exceptionem poterit opponere donans, etiam in iudicio executivo, & ante implementum, non obstante quod vulgo iactetur nullam exceptione ritum impedire, id est executionem ex rito fa- ciendam. Mastrillus decision. 69. numero 11. & in dies practicari, vidimus, vt mitius agatur cum eo, qui ex pro- pria liberalitate conuenit, etiam ante realem execu- tionem, vt loquitur Osasch. decis. 153. numer. 2. in Pedo- montanis.

Et per hæc sit finis primæ tractationis huius nostri opus, quæ ius personarum continet quam diuisimus in tres discursus in quibus habes primo definitionem huius donationis, & an sit contractus, & an nominatus.

Secundo habes enarratas omnes species donationum, quæ celebrari possunt inter patrem, & filium in potesta- te, vel a principio validè, vel quæ postea confirmantur, & quando iam confirmata ex aliquo euentu possint retrah-

retractari, multa de ingressu, & exitu à religionibus, cum recuperatione bonorum renunciatorum eius causa, ac etiam multa de Principis potestate, de legitima, de studio, de Patrimonio ex causa clericatus, remunerationis de emancipatione liberorum, de virtute instrumenti, de donationibus factis per matres, & de ipsis, quæ per extraneos sunt, materiam, leg. hac adicata, & leg. femin. Cod. de secund. nuptiar. dicitur ab extraneis datarum, re-

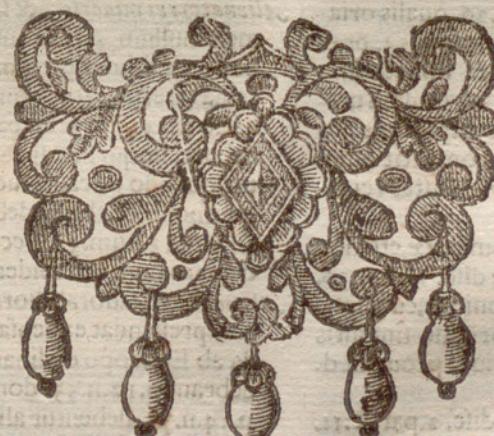
nunciationum, fideicommissorum, & alienationem eorum ex permultis causis, & alia prædictis affinia, quæ dicta sunt in Dei Omnipotens gloriam, & honorum Sanctæ Mariæ Deiparæ Virginis, cuius glorioissimæ Nativitatis Festum hodie colimus die 8. Septembris 1629. & Beatæ Agathæ Patronæ, & compatriotæ meæ, omnia sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiaz, eiusque ministrorum.

maritum M. Petri L. P. capitulib. D. cap. vi.
capitulib. D. cap. vi.

FINIS.

GLORIA TOTA DEO,

qui nobis hæc otia fecit.

I E S V S M A R I A A G A T H A
INDEX EXATISSIMVS
P R I M I H V I V S V O L V M I N I S

In quo D. discrsum, P. Particulam, N. numerum
ostendunt.

A

Bolitio differt ab ablutione d. 2. p. 6.
in appendicibus nu. 24. vbi eius effi-
cacia demonstratur.

Absoluere eius est cuius, est condem-
nare, ibid. n. 7.

Acceptatio donationis, quæ facta est
absenti an præscribatur aliquo tem-
pore d. 2. p. 8 n. 5. an suppleatur per
iuramentum, num. 4. an, & quando
retrotrahitur ibid. & an inducatur si donatarius ea vta-
tur, num. 19.

Accessorum sui principalis naturam sequitur, disc. 2. part. 2.
num. 47.

Accolatio cessat quandoque cessante possessione rei, penes,
cum qui onus in se assumpit, quandoque minimè d. 2. p.
10. à num. 53. usque ad n. 64. vbi omnia, vide etiam ver-
bo Posseſſor.

Actio innominata oriens ex donatione conditionali, an a
contractu, vel à donatione caufetur d. 1. n. 26. qualis oria-
tur ex contractu inducto per consuetudinem nu. 53. præ-
scriptis verbis an competat donanti contra donatarium
n. 59. qualis detur contractui donationis ob causam ma-
trimonij, n. 125. & n. 129. & num. 130. ex stipulatu actio
propter frequentem stipulationis usum competit omni
contraſtui, n. 127. & seq. ad rem, quando ad instar rei iu-
dicetur disc. 1. p. 2. n. 39.

Actiones ex contractibus nominatis sunt nominatae, et si non
ex actionibus contractus nomen habuere disc. 1. num. 50.
non est necesse, ut exprimantur in petitionibus, cum satis
sit hodie generalis petitio, nu. 126. licet origine sint iutis
civilis, debitum tamen ipsum ex naturali iure prouenit d.
2. p. 6. n. 40.

Actor, quare in litis initio debeat faueri, disc. 2. part. 11.
num. 13.

Actus turbidi, & controuersi non tribuunt ius manutenibile d. 2. p. 8. n. 37. vbi quales sint explicatur vnicus quando
tribuat quali possessionem in corporalibus vide Quasi
posseſſio; de per ſe licitus, non peruerit ex quo ledit al-
terum in consequentiam p. 9. num. 13. humani actus con-
ſtant principio medio, & fine, quamobrem ut deueniamus
ad finem fauemus principio p. 11. num. 12. ab initio
validus non retractatur ex his quæ poſtea eueniunt d. 3.
p. 4. num. 25.

Adiudicatio de ſuſ natura transfert dominium in adiudica-
tarium verb. Dominium: eſt nulla ſi non celebratur cum
legitimo contradicto d. 2. p. 2. n. 71. operatur fructuum
acquisitionem ad fauorem adiudicatarii pro rata posses-
ſionis infra quatrimestre p. 6. n. 154.

Aditio non acquiritur in hærede ſuo, dixi, verb. ſuitas cæ-
tra habes in verb. Hæreditas.

Administrator præfumitur ſibi ſoluiffe, coſtituto de pecunia,
ad eum peruentis d. 2. p. 2. n. 53.

Administratio, prohibito patri uſufructu an ceneſatur pa-
ter prohibita, & è conuerſo d. 3. p. 1. n. 19.

Adrodes ſeruus fuit in columnis ſeruatus à quodam Leone
memore beneficiorum acceptorum disc. 2. partic. 13. no-
mer. 58.

Aedificium Aedificare volens magnam domum cogit vi-
cium ad vendendum ſibi paruam, verb. venditor, ſed quid
in aedificijs rusticis d. 2. p. 6. n. 53. verſ. ſed an.

Agens adimplementum contractus correspiciui debet o-
ſtendere impleuiffe ex parte ſua d. 1. n. 81.

Alienatio Alienare prohibitus non potest alienationi con-
ſentire d. 2. n. 37. quos actus facere non prohibeatur vide
p. 12. n. 84. alienandi permifſio in dubio ceneſetur per-
sonalis, & ad nepotes non extendi d. 3. p. 6. n. 99. maximè in-
ter transuersales, pro dotibus conſtituendis ex perpetuo
fideicommiſſo non eſt facienda, ſed ex fructibus dos ell
ſoluenda ibidem verſ. nec obiiciatur vbi latè diſtinguitur
& declaratur hæc conclusio cætera vide verbo Pralibitio
fideicom. Authent. reſque.

Alienatio rei minoris, & ſi permittatur cum decreto, am-
men nullum potest interponi decretum quando agitur
de donando, d. 2. p. 10. n. 38. & 40. & num. 47. & ſi ex tali
cauſa interponatur non teneri nu. 40. nec permittitur do-
natio fiat ei, qui prius eamet bona donauit num. 42. & 44.
debet relinqui in ſuſpenſo, uſque quo ipſe maior effici-
tur, quando de cauſa lucrativa agitur nu. 41. cum decreto
quomodo celebri debeat, ut dicatur de utilitate cōſta-
le part. 13. num. 31. pecunia minoris quando teneat ſiue
decreto num. 32. ibidem.

Alimenta an fauorabiliora ſint dote d. 2. p. 6. num. 10. an-
comprehendat expenſas ſtudij p. 11. n. 20. & ſeq. præſtan-
da ab Epifcopo ordinante abſque patrimonio qualia elle-
debeant p. 12. n. 55. donata infiuationem non requirunt
p. 14. n. 72. debentur alimentaris non habente aliunde d.
3. p. 6. n. 92. hæredis grauati ſunt prius deducenda de fru-
ctibus bonorum, quando ſunt erogandi in dotis filiarum,
vel in aliud opus n. 112.

Annuus quando dicatur compleetus, d. 2. p. 3.

Andrea Hortolani præcipui aduocari laudatio disc. 2. part. 4.
num. 31.

Antonij Fabri præfidis egregij laudes d. 1. n. 15.

Antonij Xirottæ Regij Conſiliarij eruditio commendatur
eod. loco.

Antonius Palma laudatur d. 2. p. 2. n. 75.

P. Antonius Diana opus laudatur d. 2. p. 9. n. 14.

Anphinoni, & Anaphiæ catinensium erga parentes pieras
extollitur d. 2. p. 13. n. 12.

Appellatione pertinentiarum quid veniat d. 2. p. 6. n. 89. iu-
rium venit ſuccelio n. 91. clericorum venium tam exilien-
tes in minoribus, quam in ſacris, item Abbates, & prælati

in fauorabiliibus tamen, p. 12. n. 11. alienationis quid ve-
niat,

K N D I E X.

niat, p. 12. n. 84. Principum veniant illi qui superiorentur, non recognoscunt propriè, reliqui verò ex usurpatione, p. 13. n. 37. Argumentum à minori ad maius, vel à fortiori nunquam fallere dicitur d. 2. p. 6. in appendic. num. 8. limita ut in aliis mer. 26.

Arius Pinellus communium opinionum impugnator, d. 2. p. 13. n. 5. reprobatur, n. 2. Arra Hispanæ differunt à dotario dis. 3. partic. 3. numer. 21. & seq.

Ascendentes usque ad Adam tenentur dotare filias, & donare filiis propter nuptias d. 3. p. 2. n. 19.

Asscuratio dotis in Regno Siciliæ operatur domini translatiōnem ex clausulis solitis apponi d. 3. p. 4. n. 33. non operatur plenariam satisfactionem adeo ut iterum peti non possit dos soluto morte naturali matrimonio d. 3. p. 6. nu. 58. cetera vide verb. restitutio.

Assertio donantis circa donatarij erga eum merita, & servititia quando satis sit inter personas prohibitas d. 2. p. 13. a. n. 23. vñque n. 36.

Articulus spiritualis an sit probatio servitiorum clericorum, ad opus ut remittatur iudici Ecclesiastico, & de alijs articulis quando agitur de mero facto, d. 2. p. 12. n. 17.

Auth. resque fuit condita fauore dotium constituendarum, d. 3. part. 6. num. 65. vers. tertio quia & fauore reipublicæ num. 84. non procedit pro dote transuersalium, & extraneorum num. 66. an procedat supra portionem legitimæ filiis competentem nu. 67. & quid si filius consummisset legitimam ibid. an procedat vbi fuit prohibita alienatio in contractu, num. 68. vers. quæ opinio an procedat fauore filij, & filia naturalis, nu. 77. & num. 78. vbi contra, & quid in legitimato nu. 82. non procedit in filio legitimo, quando sit extraneus ex aliquo euentu numero 81. ex præsumpta mente testantis an possit trahi ad restitutionem si adest permisso in casu constitutionis, ibid. numer. 69. non procedit fauore cessionarij respectu supplementi dotis num. 107. vbi extenditur ad hæredem extraneum, cetera vide verb. Dos, bona fideicommissio subiecta.

Anus maternus in subsidium tenetur ad dotem, ac eius bona fideicommissio subiecta d. 3. p. 2. nu. 33. debet tamen prius executi mater n. 34. & seq. non tenetur ad alimenta nepotis ex filio spurio, nisi patre non habente aliunde d. 3. p. 6. n. 90. & 91.

B

Bannitus cum confiscatione bonorum equiparatur mortuo, d. 2. p. 2. n. 41. vers. ceterum, quod si redeat in gratiam, tamquam nouus homo est solutus omnibus obligationibus, etiam naturalibus numer. 42. etiam quo ad querenda numer. 42. quod declara ut ibi, sed an hæc exceptio admittatur contra instrumentum vide exceptio non quilibet bannitus habetur pro mortuo numero 62. contumax patitur publicationem bonorum ideo dicitur vergere ad inopiam, numero 63. & 64. vbi quo eius vxor petit dotis restitutionem, sed an illam recuperat si inde restituatur numero 67. tenetur procuratorem dimittere, alias efficitur contumax, si conueniatur, & potest condemnari, ibidem numero 72. restitutus ex gratia, quæ bona recuperet vide restitutio.

Baroniae ponuntur sub custodia, seu in deputatione cum litteris saluz guardia fauore publico disc. 2. partic. 6. numer. 173.

Barones non gaudent actu deputationis pro debitibus currentibus per eos factis verbo saluaguardia habent iurisdictionem.

Tomus Primus

tionem in dominium utile, frante concessione discussi. 2. part. 6. in appendic. num. 1. condemnant, & absoluunt vassallos ibid. num. 7. an dicantur officiales Regis num. 6. & antē num. 23; ex proregis dispensatione procedunt ex artu. nu. 8. Fiscum non habent, n. 16. abutuntur ut sapientius iurisdictione eis concessa nu. 27. cetera vide vassalli baronum.

Beneficialis resuscitans non recuperat beneficium, d. 2. p. 3. num. 149.

Beneficium prestare non dicitur qui debitum impedit dis. 2. p. 13. n. 7. deductio ne egeat competit extraneo dotanti, & donanti d. 3. p. 6. n. 128. etiam ante implementum executionis.

Bona Minorum an ex causa studij possint cum decreto, vel sine alienari, d. 2. p. 11. nu. 66. cetera vide verbo Minor alienatio decretum.

Bona quando presumuntur dotalia, vel paraphrenalia, discurs. 2. part. 10. num. 69. donata inter viuos quando possint in morte grauari ex fideicommissio p. 10. à numer. 84. cum alijs sequentibus, vbi quod possunt si constet ita testatorem voluisse perspicuis probationibus, & si hæres consentiat, vel tantudem in bonis habeat numer. 86. & 97. vbi quid si fecit inuentarium hæredis propria non veniunt in generali fideicommissio, hoc per testatorem non expreſſo p. 10. numer. 89. donata dicuntur adeo propria donatarij, vt veniant appellatione proprietum, extra ea quæ habet vti hæreditaria part. 10. num. 98. monasterij possunt pro expensis monachi alienari par. 11. num. 61. fideicommissio subiecta alienantur ex causa studij p. 11. n. 45. etiam fauore filij, ac fratris naturalis n. 49. idem pro patrimonio assignando filio sacerdoti durante eius vita part. 2. nu. 61. 64. & seq. & pro dote, & donatione propter nuptias filiis constitutis num. 63. ex causa remunerationis secundum aliquos p. 13. num. 59. paterna non alienantur pro dote si adfint bona materna libera penes dotatam, vel si viuit mater discurs. 3. p. 2. num. 15. & 16. alienata vna vice, semper remanent alienabilia, etiam quo ad transmissionem d. 2. p. 12. num. 66. limita tamē cestante causa perpetua alienationis ab initio ibid. alienari ideo non possunt ne diminuta in vocat perirent, d. 3. p. 2. n. 17. ideo alienantur pro restitutione dotis descendantis, quia si fideicommittens viueret teneretur n. 18. sed quod de materno fideicommissio nu. 20. sed imò quod alienantur ex præsumpta mente matris, & nec nurus fallatur n. 25. & seq. & p. 6. n. 62. aut materni alienantur in subsidium paternorum, & maternorum nu. 33. ideo alienantur quia fauor publicus versatur, vt matrimonia sequantur n. 62. sed vide statim n. 65. non alienantur pro dote extraneorum, & transuersalium n. 66. alienata pro dote reuocatur fauore fideicommissi si mulier ante nuptias descedat n. 117. prohibita alienari in contractu, pro causa dotis an alienentur d. 3. p. 6. n. 68. vers. quæ opinio, cetera vide verbo Fideicommissa.

C

Capientes mauros, vel turcas efficiuntur eorum dominii d. 2. p. 13. n. 54.

Capitula Regni eorum obseruatio est de mente domini Regis, quidquid quidam dicant d. 2. p. 6. nu. 207. cetera vide verb. statutum.

Capitula matrimonialia data notario ad conseruandum publici instrumenti vim habent d. 2. p. 8. nu. 22. pacta executiva an in eis subintelligantur, vel possint per partes apponi n. 23. & 24.

Catina vrbs in Regno Siciliæ posita patria est auctoris d. 2. p. 11. num. 72. eius laudes, & quod habet studia universalia,

R lia,

K N I D I E X.

lia, quorum origo, & progressus traditur, hominisque illustres in ea orti per totam particulam, eius ciues præser-tim nobiles est custodia hortantur num. 93. quare nobilitate alumnorum ceteras regni antecellit numer. 87. eius senatus est Capitaneus à belum, habetque suum prothonotarium n. 85.

Causa mixta inter criminalem, & ciuilem criminalis dicitur d. 1. num. 69. alia est finalis alia impulsua d. 3. p. 6. num. 2. vbi quod cause finalis, est prima omnium causarum num. 3. sed vide n. 12. eius contumacia non debet diuidi, ideoque principalius forum est attendendum, quod quale si traditur d. 2. p. 6. num. 58. ecclesiastica dicitur vbi de ordinibus agitur d. 2. p. 12. n. 34. & verbo articulus; feudalis dicitur causa vbi agitur reale ad feudum, non vero vbi personali p. 4. n. 52. vbi quæ requirantur ad hoc ut causa dicatur feudalismus.

Causalcanus in decisionibus saepe allegat frustra. **Doctores** d. 3. p. 1. n. 27.

Cautio est fragile praesidium d. 1. post n. 91. cetera vide verb. fideiussio.

Census Bullalis an sit contractus nominatus d. 1. n. 55. vbi de censum ad vitam n. 65. est contrauctus emptionis, & venditionis ibid. vbi infertur habere executionem à ritu constitutio. census cessat cessante causa propter quam sicut constitutus, quando non intervenit premium nisi ex fictione n. 100. sufficit, ut sit perpetuus ex parte emptoris d. 2. p. 4. n. 11. moderatio ad quinque pro centum nouissime facta fuit damosa Baronibus preter spem p. 6. n. 100.

Cessionarius vxoris tenetur viro ad eandem reuerentiam d. 2. p. 10. n. 70. limita in veniente ex causa onerosa, ut in cessionario iudicis n. 37. aliquando consequitur plusquam cedens n. 73. vers. & hic est unus, quando repellatur exceptione compensationis vide compensatio ex privata scriptura, puta ex schedula ad tabulam ei subscripta an possit replicare aduersus compensationem oppositam; quod cesso facit liberum transitum ad eum n. 8. mulieris an petat supplementum dotis super fideicomisso, vel feudo vide supplementum dotis.

Citatio non est semper necessaria in personam eorum quorum interest, in consequentiam disc. 2. part. 2. numer. 81. usque 85.

Clericus per viam exceptionis trahitur coram iudice laico d. 1. n. 99. an recuperat feudum si habitum dimittat. p. 4. n. 18. & n. 26. & quid si clericus sit beneficiarius ibid. debet comparere coram iudice laico, vbi actus debet per iudicem laicum expediti p. 6. n. 59. citatos per proclama, ad hoc ut sciat pignus vendi, si non comparet præjudicatur n. 73. & 74. intellige in clero creditore, non in postellore n. 75. an restituatur in integrum aduersus proclamata vide Ecclesia quando dici possit in quasi possessione franchitiae p. 8. n. 36. diuinis non seruiens non gaudet foro p. 11. n. 3. in minoribus in indiget patrimonij assignatione n. 3. in materia beneficiorum, & quo ad patrimonium dicitur pater familias p. 12. n. 4. & 5. ideo contrahit vti paterfamilias ibidem: clericorum appellatione qui veniant vide Appellatione: in minoribus quando gaudent foro, & quis cognoscat de servi tuis n. 14. 15. & 17. cetera vide verbo Ecclesiasticae personæ.

Collatio an, & quando habeat locum in donatione facta inter patrem, & filium, quæ initio non valuit d. 2. p. 1. n. 26. cum seq. generaliter non datur vbi familiae exercitum indicium non intraret. ibid. n. 29. donatio in premium emancipationis facta an conferatur, latè pro, & contra, cum distinctione p. 10. n. 30. vers. subsequitur usque ad n. 35. & seq. fit quandoque ad uitandam inequalitatem n. 35. an semper habeat locum quoties imputatio procedit p. 10. n. 31. & 32. facilius quid confertur, quam impunetur ibid. vbi habes in quo disferant: in collatio in donatione quæ valuit a principio an semper fiat, vide Fontanell. &

alios qui sunt contra n. 32. per tot. simplicis donatione diverse fit inter suos, & suos, & inter emancipates, & leu p. 10. n. 34. fit quoties constat de patris voluntate, & leu conjecturæ sufficiunt n. 35.

Collateralis in regno habet successore in feudo disc. 3. part. num. 73.

Compensatio quando proficiat contra cessionarium dif. 1. c. num. 74. & seq. non opponitur marito cessionario causa dotis per nomen debiti, quidicat se esse pariter conditorem vxoris n. 76. neque mulieri repetenti dotem persona dotatoris ibid. sed an detur retentio in predictis casibus vide n. 79. non admittitur postquam actione cit liberum transitum, vt supra ex n. 24. & seq. elicitor sed quid si cesso sit contenta in priuata scriptura n. cessionarius.

Compromissum si fiat in aliquem verbo dato principi, quod non reclamabitur, remedium an competit, d. 2. p. 6. n. 49. vers. quod.

Condicio donationi apposita, an faciat eam contradictum nominatum, vel ne d. 1. n. 25. si, & quatenus quis professio emitat apposita in donatione tamdiu durat, quando professio emititur d. 2. p. 3. num. 137. & seq. momenta expletur ibid. numer. 139. conditionis quæ momento expletur, qualis sit effectus ibid. conditio mortis sine his suspendit donatione, ne ex ea dominium transferatur d. 3. p. 6. num. 19. sed an haec conditio sit casualis, & an possit retrotrahi quod ad dominium, solum vel quo ad hypothecam, n. 20. & seq. eod. relata ad tempus mortis, intutti, vel substituti, puta mortis sine filiis sufficit verificare inspecto dicto tempore, quidquid de filiis postea contrahatur, d. 3. p. 6. n. 103. & quid quando adessent verba traxi seu latum importantia, ibi. confessio dotis non præiudicat successoribus ex fideicomisso, nisi constet ne receptio, d. 3. p. 6. n. 46. locus in præiudicium haeredis ib.

Confiscatio non trahitur ad futura, ideo maritus qui detinet uxori in casum deportationis, si secuta deportatione revocet bona, efficitur eorum dominus, d. 2. p. 2. n. 11. & p. 14. num. 51. vbi ex hoc concluditur legitimam confiscationem non posse vivente patre.

Cognatio spiritualis impedit matrimonium contrahiri, & dirimit contractum, d. 2. p. 6. n. 118.

Conduktor si impediatur vti frui re conducta, potest recedere à contractu facta notificatione domino, & clavium depositione, d. 1. n. 101. & 102. & quid si deficiat aqua curia vide ibi. led an possit locator præstare rem vti promisit vide ib. n. 103. recedit a re locata in regno quando exigitur a debitore census ibi. n. 103. & 104. 105. & hoc calu infra quod tempus recedere teneatur, vide ib. n. 106. soluens censem, vti is qui detinet, soluit tamquam debitorem pensionis, ideo non soluit nisi ratam, citra incitationem ibi. n. 108. tenetur dimittere domum vacuam ut libereat se à pensione, & censi ib. n. 112. Ob quas causas possit recedere vide ibi. n. 118. cum seq. quando obtineat mercenaria remissionem, non obstante renunciatione ibid. num. 115. curialis an receperente curia obtineat remissionem, vide curialis.

Coniux potest repetrere alterum coniugem effectum monachum, sine eius consensu, etiam si esset effectus summus Pontifex d. 2. p. 3. n. 114. & 116. potest tamen iure suo non vti. num. 118. sed vide statim, vbi videtur quod sit nulla, sed an mortua vxore teneatur redire, num. 123. & quid si aduersus reperentem obijciatur adulterium, & obijcens esset innocens num. 124. vbi num. seq. discussit an possit hoc facere monasterium, & an à principio coniuge adultero reluctante possit innocens profiteri, vel sacerdos fieri n. 126. & seq. Itante dispositione, l. hac editali non potest disponere in filios secundi, plus quam in filios primi, quando commoditas ad alterum coniugem resultat d. 3. p. 5. n. 2. cetera vide in verbo l. hac editali.

Con-

I N D E X.

Consensus aliquando præstatur ratione præjudicij, aliquando pro integranda persona, d. 1. n. 154. vbi effectus, & quid in dubio vide n. seq. præstitus per maritum, vel fideiustorem an operatur exclusionem in suis iuribus ibid. n. 159. an debeat in ipso actu interuenire vide ibi. num. 167. 168. & seq.

Consuetudo iudicandi est attendenda d. 2. p. 8. n. 23. vers. vnde quidquid sit, sed quid si repugnet iuris dispositio num. 25. ad finem, ver. attamen stante auctoritate familiarium, consuetudo seruanda est, tam circa dotes dandas quam circa alia, etiam circa successionem d. 3. p. 6. n. 110. cetera vide verbo, obseruantia, & de consuetudinibus Vrbis Catinae vide verb. statutum.

Consulentes studentes maledictioni causas amittunt d. 2. p. 3. num. 163.

Contractus omnis continet obligationem, ut uerb. obligatio, quales sint nominati, & vnde nominati dicantur, d. 1. num. 43. an ex actionibus nominentur vide actiones qui consensus proficiuntur, an omnes sint nominati, ib. num. 45. & numer. 79. introducti per consuetudinem sunt utique nominati ibid. num. 52. & num. 54. & 57. & qualis actio ex eis oriatur, vide actio ex contractu, censualis contractus ad formam Bullæ vide census bullalis, nominato similis an debat censeri nominatus, ib. num. 62. innominatus mixtus cum nominatio efficitur nominatus ib. num. 69. quando paenitentiam admittat, & quid uno contrahente parato implere, vide panit. nominatus aliquando rescinditur ex non implemento excipiendo, & ob dolum agendo, vide rescisso, ob mendacium retrahatur, ut verbo mendacium nominatus parit actionem naturalem, & ciuilem ante implementum ibid. n. 135. Eo resoluto ex causa necessaria paratur etiam tertio præjudicium, disc. 2. p. 2. n. 57. principis contractus non potest per ipsummet reuocari, & obligat eum ciuiliter, & naturaliter p. 6. num. 98. in fine est bonæ fidei, & ex bono, & a quo estimatur n. 99. vbi ratio, habet vim legis, & ligat successores n. 102. post principium subsistit inter patrem, & filium quo ad aduentitia p. 9. n. 2.

Contrabentes, qui ex eis vult ex contractu agere, quid ostendere debeat vide agens.

Constitutum veram transfert possessionem licet modus sit fitus d. 1. n. 20. interpositum in actu nullo quando operetur effectum suum d. 3. p. 6. n. 16. vers. sed si forte. Correctio legum est euitanda, ideo non debet extendi ultra casum, per quem fuit correctio inducta d. 3. p. 3. n. 30.

Correspondenti actus dicuntur, qui sunt facti ad eundem finem etiam diuerso die d. 1. n. 70.

Creditor anterior an auocet pecuniam solutam posteriorib. remissiuè, d. 2. p. 6. num. 64. non molestat emptorem qui emit præcedentibus proclamatibus, sed contra creditores agit, & quando ibi. n. 63. non tamen ligatur proclamatibus si erat creditor certus, & non fuit citatus numer. 65. quidquid sit in creditore incerto, consentientes ut pignus vendatur censentur hypothecam remittere ib. n. 66. sed an idem sit si sciat pignus vendi, dic quod non, nisi sciat in eo intuitu rem vendi, ut libera ab omni hypotheca transeat ad emptorem ibid. quare debet comparere, quando pignus venditur n. 67. anterior an possit posterior effici a principe, & è contra, ibid. num. 81. Diligens in perquirendo debitorem, vel eius bona quando ceteris præferatur in illa re ibidem, implorat remedium l. 2. C. de rescind. vend. pro suo interesse, p. 6. n. 186. Item exercet pactum de retrouendendo ibid. n. seq. & remedium gratiosum, ib. n. 185.

Curator potest dari mulieribus dissipaticibus sui corporis d. 1. n. 175. datur absentibus in regno probata absentia in actionibus realibus, vel mixtis, d. 2. p. 2. n. 73. & 74. datur bannito tamquam absenti ex inueterata regni praxi ib. a. n. 67. vers. quorum occasione, vñq. fin. non recte datur

minori ad donandum, cum si illum habeat, censetur tamquam si non haberet p. 10. n. 40. & n. 48.
Curialis recedente curia à loco non tenetur ad pensionem futuram d. 1. n. 118. expellunt conductores domorum non curiales in certo casu, ib. n. 116. & seq. vide etiam alia p. 11. n. 60. vbi quid inter ipsos curiales.

D

Damnum quod debuit præuideri habetur pro præuiso, & imputatur ei, qui potuit remedium adhibere d. 3. p. 6. num. 35.

Datio ex causa emancipationis imputatur in legitimam d. 2. p. 10. n. 30.

Debitor uide moratoria, census debitor vide subiugans, non dicitur is qui soluit debitum d. 1. n. 109. recte soluit ante interuentum vnius ex tribus in l. vlt. C. de nouat. etiam in præjudicium fisci d. 2. p. 2. n. 54. an possit in præjudicium creditorum legitimam, vel usufructum ex bonis filiis que situm repudiare, vel renunciare p. 9. n. 4. 5. 6. & 8. vbi regula generalis constituitur, & limitatur in his, que ex propria acquisitione pendent. Cessus, quando opponat cesionario exceptionem compensationis p. 10. n. 74. & seq. & quid in cesionario ex causa dotis, ibid. n. 75. sed an detur saltim retentio ex hypotheca, vide numer. 79. censetur prius soluere debitum naturale, & postea ciuile p. 11. n. 34. ex causa studij tenetur se conferre in loco creditoris ibi. n. 40.

Debitum dicitur quod pietatis intuitu debetur disc. 2. p. 13. num. 8.

Deductio ne egeat, vide Beneficium.

Decennium ad agendum executiuè non prorogatur dixi, veb. prorogatio.

Decretum iudicis in alienatione rei minoris, vide alienatio rei minoris cum decreto.

Decima an competit Episcopo super donatis ad titulum patrimonij p. 12. n. 84.

Decisiones sacri consilij Neapolitani magis faciuntur, d. 2. p. 2. n. 22.

Declaratio facultas declarandi, vide facultas quod ita ab initio intelligit, non est licita in præindictum tertij, d. 2. p. 10. n. 26. propriè est de verbo dubio interpretatio, n. 27. in præjudicium juris tertio quæsti facta non valet, etiam facta per Papam, n. 28. & 29.

Decolectores vide falliti.

Dementia vide furor.

Deo seruire regnare est d. 2. p. 3. n. 6.

Deportati qui hodie dicantur d. 2. p. 2. n. 61.

Deus optimus maximus nil potest quod sit iniustum d. 2. p. 6. n. 17. ex sua promissione obligatur, num. 102. vers. nec predicta remuneratio vtitur, cum debitor non sit, immo creditor, p. 13. n. 10.

Dittio per annum addiccta implemento temporis significat perfectionem, d. 2. p. 3. n. 97. & seq.

Dilatio quando, & quibus debeat concedi, vel denegari, vide moratoria, dispositio relata ad tempus mortis sufficit eo tempore verificarci, vide conditio.

Dissensus in modo procedendi non operatur vbi ex natura causæ ita procedi debet, d. 2. p. 6. n. 31.

Doctores vide priuilegia hodie vbi, & quomodo in hoc regno possint graduari, vide graduati.

Doctrina punctualem quare hodie raro inueniantur d. 2. p. 11. num. 55.

Dispensatio dispensatus an sit facta sic religioso, vt disponat citra illegitimos, comprehendat legitimatos d. 2. p. 3. n. 69. & 70. per superiorē facta ad fauorē religiosi, vt votis sit solitus non valet, cum ipse sibi ipsi valeat dispelari ib. n. 156. iure speciali facta tertio non nocet ibid. par. 4. num. 42. per summum Pontificem concessa religioso

INDEX.

d votis emissis, quid oneretur, vide *summus Pontifex*, in radice præjudicat agnatis, & huiusmodi dispensatus habetur ut legitimus à principio, etiam in terris Regum quò ad successionem part. 6. n. 160. in fin. & n. 161. & 162. potest superuenire mortuo coniuge, ibid. numer. 162. non procedit tamen ubi in potentia non poterat a desse matrimonium, ibid, nec ubi deficit figura ib.

Dolus, Dans causam contractui illum annullat, d. 1. n. 84. ex eplum verbo, *emptor*, & verbo *mendacum*, tunc dicitur dare causa contractui, quoties inducitur quis ad hoc contrahendum ex dolosa assertione ibid. præsumptus sufficit ad effectum prædictum ib. n. 85.

Dominium per iudiciale adiudicationem in emptorem transit d. 2. p. 2. n. 69. in contractibus non transfertur ab lique traditione ex fideicommisso in contractu instituto, quò ad actiones exercendas per substitutum, quidquid sit respe&tu reuendicatoria tentandæ ibid. numer. 77. limitata stante constituto ut ibi. n. seq. est iuri gentium, licet modis eiilibus queratur ibid. p. 6. n. 39. ortum habet ante Regum institutionem ibid. numer. 41. Ex donatione conditionali, an & quando transferatur stante clausula ex nunc pro tunc, d. 3. p. 6. n. 14. & n. 23. potest ramen transferri ex pacto expresso inter partes, ut ibid. ex actu nullo non transfertur, nisi traditio facta, sit ib. n. 16. ubi quod stante constituto, rerum dotalium, dominium penes quem sit constante, & soluto matrimonio, vide *dotares*.

Dominus potest pati, ut feudum possideatur per in habilem respectu sui præjudicij d. 2. p. 4. n. 29. & 30. sed vide n. 43. vers. non obstat, ubi distinguo.

Domus, quando quis cogatur domum suam vendere, & quo pretio vide *vendor*, & *premium*, debent locari curialibus, vide *curiales*, idem de doctoribus alias possunt expellere habitantes d. 2. p. 11. n. 60. an ex eis expellatur, scholares inhonesti, vide *scholares*, & quid in codemmet dominio ibid.

Donatarius causa mortis non capit de manu heredis, licet patiatur falcidiā d. 1. n. 29. eius heredes exigunt donata nudo pacto, ibid. n. 32. agens ad implementum donationis repellitur à limine iudicii, si non ostendat se paruisse conditionibus ib. n. 121. an succedat in summa; vel bonis reservatis excluso herede, vel fisco, vide *reservatio*, si non disponat de summa sibi concessa ad disponendum donantem, vel substitutum, habebit successorem in eis, ut verbo, *donator*, quando censeatur acceptasse donationem & quando acceptario non requiratur, vide *acceptatio* omnium bonorum donatarius, vel maioris partis in regno conuenit via executiva super bonis donatis, ad instar heredis cum beneficio inuentarij p. 10. n. 64. & 65. an possit per donantem in testamento grauari super bonis donatis in vita: vide *donans*, nominans se heredem in actu ei spectante uti donatario an sibi præjudicet, numer. 93. vers. demum adducet, & n. 94. secundus donatarius cui res fuit tradita quando præferatur primo p. 13. n. 53.

Donans, *Donator* ob causam quando possit res donatas condicere, d. 1. n. 60. & n. 122. reseruando sibi aliquam summam, nil agit de nouo, sed tantum separat patrimonium suum, ad ostendendum quantum voluerit donare d. 2. p. 2. post n. 17. alia vide in verbo, *reservatio*; secus si concedat alicui facultatem disponendi de aliqua summa sub lege reversionis, ibid. n. 51. post perfectam donationem inter viuos citra clausula reuocandi, an & quando possit donarium in bonis donatis grauare, pro, & contra cum limitationibus p. 10. & n. 84. usque ad fin. vide alia in verbo *Bona donata*, in dubio non censetur in eis grauare ideo poterit deducere bona donata ibi per seq. sed quid si exprimat vide dicto verb. *donans* ad titulum patrimonij habet vim præsentatoris ad illos p. 12. n. 42. antè realem

traditionem in donatione conditionali potest obligare rem donatam pro causa sufficienti, præcedente donationem d. 3. p. 6. n. 25. Ex nativitate filiorum an reuocet donationem contemplatione matrimonij, vide *donatio contemplatione matrimonij*, potest legem dicere quam ut in traditione rei sua d. 3. p. 6. n. 36. gaudet beneficio, dedi-
cto ne egeat, & quomodo ib. n. 128.

Donatio propter nuptias, quare fuerit pro introducta d. 1. n. 1. quare super ea mulier habebat hypothecam, & dominio unico tempore, vide *hypotheca*, eius priuilegia enumeratur ibi. n. 3. & 4. & verb. *mulier* abiit, in desuetudinem quasi in toto orbe, ibi. n. 5. differt a dotario in pluribus ut verbo, *dotarium*, est contractus nominatus ibi. n. 36. 38. 42. cum seq. non est idem cum sponsalitia largitate ibid. n. 37. eod. Similis est contractui dotis, ibi. n. 39. an si ne cessaria respectu patris, vel matris, & in quo casu vide d. 3. p. 2. per totam.

Donatio ex causa matrimonij, successit in locum antiquæ donationes propter nuptias d. 1. n. 8. & n. 11. & n. 61. & part. 15. n. 5. & seq. est multum frequens inter nobiles ibi. n. 9. Definitur à Cuiacio, quæ definitio placet auctori ibid. n. 10. eodem folio in quo differat cum antiqua ibid. n. 12. p. 15. n. 2. Dotis fauorum participat, ibid. n. 12. & infra fit contractus nominatus affirmatiue resolutur, ibid. n. 51. & an potius sit contractus do, ut des, vel flo, ut facias ibid. n. 58. Confunditur cum dotis contractu, & ei ciuntur correspiciua, ibid. numer. 66. & numer. 69. vel extenditur, quando diversis diebus celebrarentur, & paratur doti, ibidem & d. 3. p. 4. n. 4. pænitentia an in locum habeat vide *pænitentia*, ex qua actione fulciatur iure, vel de consuetudine, ibid. n. 125. Non potest principis potestate derogari ad præjudicium vocatorum ibid. part. 6. n. 80. in medio nec ex dispensatione Pontificia si donans voluerit laicari, & reuocare donationes quando donavit ante ingressum, numer. 205. an valeat inter patrem, & filium latè discutitur d. 2. p. 15. confunditur cum toto contractu, & sit vnicus contractu, & fit unus contractus dotis, n. 5. & qui paratur cum antiquæ propter nuptias n. 6. & consuetudine est probata n. 5. ubi exempla referuntur, facta per matrem valeat disc. 1. & per tot. cetera in verb. *mater*, an mater possit cogad eam perficiendam, vel se obligandum pro dote d. 3. p. 2. per tot. & an possit de lucris nuptialibus huius donationis titulo in unum disponere donando. d. 3. p. 3. & 21. talis donatio possit reuocari per matrem, vel alium d. 3. par. 4. per tot. ubi n. 5. cum plur. seq. assignatur ratio, sed an aliquando possit repetere a patre, qui est solvendo, id, quod donavit, n. 28. & ante, ob causam donatio est, & contractu quasi permutationis d. 3. p. 4. n. 7. intellige infra metas legitimæ n. 21. est irreuocabilis una cum suis pactis fauore matrimonij, n. 23. facta per partes potest reuocari si impediat quod alter ipsorum possit nuptias iterare disc. 3. part. 4. numer. 20. & quid de hereditamentis, quæ fiunt filiis nascitur, ibid. numer. 18. & 19. sed vide per numeros sequentes ubi contrarium, sed distingue, ut numero 23. potest fieri cum reservatione apponendi fideicomissa in morte ibid. vers. iuxta haec cum plurib. seq. ubi adsunt vincula, dicuntur tot donationes, quot personæ disc. 3. part. 4. num. 36. vers. contra vero, facta filio secundi matrimonij, an subiaceat dispositioni, l. hac editali, C. de secund. nupt. latè pro, & contra d. 3. partic. 5. per tot cum plurib. seq. in ea pater nullum habet participium, numer. 10. maximè ubi filius ex matrimonio emancipatus censemur: tunc enim pater neque commoditatem habet, n. 11. habet permixtam nurus utilitatem, ideo si ex aliquo annuletur ob personam filii sustinetur ex persona nurus, disc. 3. p. 5. num. 11. vers. tertio facta ab extraneo, an dicatur simplex, an ob causam, vide latè disc. 3. partic. 6. num. 1. usque 13. maximè n.

I N D E X.

10. An insinuari debet distingue numer. 17. & 18. & seq.
 subiacer leg. si vñquam, facta ab extraneo, numero 29.
 vers. quid dicendum, & num. 30. an possit reuocari con-
 stante matrimonio, num. 34. potest onerari a donante ex-
 traneo quocumque onere vt verbo *donator*, potest dona-
 ri hæreditas viuentis titulo huius donationis dicta p. 6. n.
 119. & 125. vbi limitatio, cætera vide sparsim in toto
 opere.

Donatio dicitur illa, que vlo iure cogente fit, d. 2. p. 12. nu.
 19. vers. 2. an sit contractus dominatus latè discutitur, d.
 1. n. 14. cum pluribus seq. & nu. 35. non requirit scriptu-
 ram p. 11. n. 33. quot modis possit perfici dicto discurs. 1.
 num. 19. per stipulationem facta est stipulatio, ibid. n. 21.
 per pollicitationem facta an sit contractus, distingue, ibi.
 num. 22. & 23. & nu. 17. & an pariat actionem hodie, nu.
 24. & quid ex consensu, num. 79. stantibus conditioni-
 bus efficitur contractus, vt verb. *conditio*, an ex ea oriatur
 actio innominata vide verb. *actio* an sit contractus iuris
 gentium an civilis ibid. num. 40. reciproca, vel remunera-
 toria futurorum seruitiorum admittit ne pænitentiam?
 ib. n. 30. potest effici ob causam pluribus modis, in quib.
 aliquando est locus repetitioni, aliquando minimè, ibi.
 num. 124. de iure gentium an processerit vide num. 136.
 vbi effectus elicitor donatio inter patrem, & filium natu-
 rali iure sultinetur, d. 2. p. 1. num. 17. ideo mortuo patre
 incipit habere robur, se non tamquam noua donatio, ibi.
 nu. 18. in ea conditio inest quatenus filius patri superui-
 uat, ibid. num. 19. inter patrem, & filium quomodo retro-
 trahatur, secuta patris morte, ibi. nn. 22. & num. seq. post
 princip. hoc habet specialitati, vt neque quò ad omnia
 mortis causa, neque inter viuos sit, ibid. num. 25. an con-
 ferri debeat? ibid. num. 26. an debeat capi de manu hæ-
 redis? ibi nu. 27. an sufficiat traditio per constitutum? ibid. n.
 29. in retrotrahatur respectu hypothecarum? ib. nu. 30.
 & verbo *retrotractio*, an vltra perseuerantiam in eadem
 voluntate requirat specialem approbationem? ibi. nu.
 31. & seq. non vñscapitur per filium, ideo remanet inter
 fratres communis ibid. n. 32. an possit tacitè reuocari, &
 per quos actus vide remissio ib. n. 37. in quibus casibus
 ex post facto confirmatur an tacitè, vel expresse possit
 reuocari? p. 8. num. 29. per bannum confirmatur, quando
 operatur mortem ciuilem d. 2. p. 2. n. 1. sed distingue, vt n.
 seq. inter virum, & vxorem, & inter patrem, & filium eis-
 dem medijs tractatur de iure ib. num. 4. in casu delicti va-
 let inter patrem, & filium, virum, & vxorem d. 2. p. 2. n. 10.
 intellige, vt ibi debet tamen mors expectari, etenim re-
 uocare potest interim, ib. n. 11. vbi Baldi cautela traditur,
 quod maritus reuocet, critque eorum dominus, vt dixi
 vers. *confiscatio*, ingressu religionis professionemque le-
 cuta confirmatur inter patrem, & filium virum, & vxo-
 rem, d. 2. p. 3. per totam à professus, & verb. vide *ingressus*,
 cessante professione, vel annullata, reuocetur donatio, ib.
 n. 12. sed an cum fructibus, n. 13. an retractetur religioso
 effecto Episcopo, vide *Episcopus* statim dicitur perfecta
 secuta professione nec stat in suspenso n. 161. vers. cuius
 an retractetur stante dispensatione facta per summ. Pon-
 tificem religioso de votis vide *summ. Pontifex*, non indu-
 citur ex clausula, & quod plus est donat, nisi constet de
 animo donandi dixi verb. *clausula* emancipatione secura
 confirmatur, p. 7. per totam, vide verbo *emancipatio*, amplia,
 vt neque traditio sit necessaria, ib. numer. 5. & quid si
 emancipatio reuocetur, vide p. 7. nu. 25. & per sequentes
 naturali facta, vel spurio non irritatur, ex quo inter pa-
 trem, & filium ver. *naturalis filius*, limita nisi legitimatio
 accedit respectu donatorum postea non vero ante à p.
 7. numer. 8. per ingratitudinem ipso iure non reuocatur,
 vnde non veniunt fructus in actione reuocatoria nisi a
 die litis contestata, n. 27. & seq. ad fin. neque ex hoc ca-
 pite reuocatur donatio ob causam, d. 3. p. 4. n. 6. iuramen-

Tomus Primus

to confirmatur, & quomodo, vide vid. ver. *iuramentum*
 quando reuocari possit, vide *reuocatio*, cum clausula re-
 uocandi non cessat esse donatio irrevocabilis inter viuos
 p. 8. n. 34. ex causa remissionis vñfructus valet iuxta pa-
 trem, & filium p. 9. n. 1. vbi quod est potius repudiatio, in
 præmium emancipationis facta valet p. 20. nu. 1. non est
 tamen necessarium vt pater donec, n. 2. ratio in verb. *pa-
 ter*, ex imperitia notarii tali dicitur, dum potius patri ex
 hac causa donari deberet, nu. 3. vers. vnde *Marta*, & nu.
 seq. est mera liberalitas, num. 7. & simplex donatio, n. 12.
 per tot. vbi contra non indiget insinuatione, ibid. sed an
 hæc donatio imputetur, vide *imputatio*, sed quid si non est
 donatio sed datio sit ex causa facta, vide *datio*, an debeat
 conferri, vide *collatio* est irreuocabilis de sui natura n. 37.
 maximè si filius sit minor, ibid. ati possit reuocari remis-
 sio vñfructus hoc titulo facta, sub prætextu diuidendi
 bona inter filios, n. 50. vers. in quantum, & num. 51. & seq.
 an possit in testamento onerari, vel fideicommisso subij-
 ci, n. 84. simplex quæ dicitur, p. 10. n. 14. vers. simplicem,
 cum num. seq. ob causam, vt dicatur donantis personam
 inspicimus, & non donatarij p. 10. n. 16. & d. 3. p. 6. n. 7. per
 minorem fieri prohibetur, etiam cum decreto iudicis p.
 10. à n. 37. per plures sequentes, vbi extenditur conclusio
 multis modis insinuatione nō interueniente dicitur ma-
 nere in dominio donantis, adeo vt possint ab eo bona
 donata hypothecari, d. 3. p. 6. num. 15. perfecta, & irreu-
 ocabilis non recipit onera, sed quid si donatarius in morte
 hæres instituatur, & grauetur super donatis, vide *donans*
donata, sed quid stante reservatione a principio facta ap-
 ponendi onera vide d. 3. p. 4. nu. 32. vers. iuxta hæc, & per
 seq. ex causa studij facta valet inter patrem, & filium p. 11.
 & n. 5. & quod ex hac causa expensum est censem dona-
 tum, nu. 30. & quid de respectu extranei, vide *extraneus*,
 an imputetur, vide *imputatio*, an insinuetur vide *insinuatio*
 cetera vide verbo *studium*, pro ordinibus suscipiendis in-
 ter patrem, & filium donatio valet, p. 12. intellige in filio
 qui diuinis incumbit ibi sed quid in clericis minorum
 ordinum, & priore consuræ nu. 11. 12. & num. seq. diltin-
 guo, non potest id quod ex causa donatur, retrodon-
 nari, nec aliqua fieri cautela, dixi verb. *patrimonium* ha-
 betur, ac si Ecclesiæ donatum sit nu. 30. cætera vide dict.
 verb. *patrimonium*, Ecclesiæ facta donatio non reuocatur
 ex ingratitudine prælati p. 12. n. 29. ob remunerationem
 meritorum valet inter patrem, & filium vt diximus verb.
remuneratio donatio, & verbo, *merita*, pro legitima an-
 valcat inter patrem, & filium latè discutitur p. 14. num. 1.
 cum plur. seq. simplex non minus legitimam filiorum,
 ideo ponitur in calculo pro augendo valore bonorum,
 tam si vna sit donatio, quam si plures p. 14. nu. 58. per tot.
 facta filiæ in potestate ex causa dotis, ita demum valet, si
 fiat marito, p. 15. nu. 3. & 4. per matrem filio facta, an na-
 leat, vide verbo, *mater*, facta per virum uxori in remune-
 rationem nobilitatis, vel iuuentutis, non debet reseruari
 filiis primi matrimonij, disc. 3. p. 3. nu. 20. sed vide nu. 19.
 cum clausula de non reuocando ex causa ingratitudinis,
 vide *clausula de non reuocando*, an ex solo metu reuerc-
 tiali annuletur, d. 3. p. 4. n. 16. & quid si filio fiat, vide nu.
 27. facta Ecclesiæ non reuocatur ob ingratitudinem præ-
 lati, d. 3. p. 4. n. 9. quoties respicit incommodum tertij, di-
 citur ob causam etiam quo respectu donatarij, eset sim-
 plex d. 3. p. 6. nu. 5. conditionalis donatio cum clausula ex
 nunc pro tunc, an operetur retroactionem ad tempus
 contractus d. 3. p. 6. n. 14. cum plurib. seq. & num. 21. cum
 trib. seq. ubi distinguitur.

Donatio causa mortis, an sit contractus latè discutitur, di-
 curs. 1. numero 27. & numero 149. non distinguitur
 a donatario nisi donantis morte secuta, ibidem nu-
 mero 28. & an capiat de manu hæredis, vide *donata-
 rijs*, an indiget traditione, an uero conficiatur nudo

I N D E X.

pacto, ibid. nu. 30. discutitur latè, an perficiatur traditio-
ne, ibid. num. 34. est ad nutum reuocabilis, ideo non be-
nè ei applicantur testis in l. si quis argentum, & se si quidem
C. de donat, ibid. num. 30. & 31. omnino similis est vltimæ
voluntati, ibid. n. 142. sed vide n. 145. an veniat appella-
tione contractuum in statutis, vide statutum, ita fieri po-
test, vt non reuocetur, nisi in certis casibus, ibi. nu. 147. in-
ter virum, & vxorem, parentes, & filios confirmatur exi-
lio, vel banno secuto, d. 2. p. 2. à n. 6.

Dos de paragio datur loco legitimæ, ideo ea minor esse non
debet disc. 2. p. 14. n. 23. ideo si minus detur quam legitima
importat, poterit agi ad supplementum inspecto tem-
pore mortis, ibid. per seq. etiam si ante nubilem ætatem
fuerit filia assignata; nam tunc mortuo patre poterit sup-
plementum peti, n. 26. vers. quæ extenduntur, quando à
iudice texatur non debet esse minor legitima, nu. 27. pro
ea taxanda quomodo valuerit feendum vide ib. n. 28. eius
fructus præteriti taxantur ad septem pro centenario, nu.
29. tales fructus debentur à die mortis patris, numer. 31.
& 32. in fin. si valor feudi decrescat, an debeat diminui
dos, nu. 63. & de augmento valoris, quale esse debeat vide
num. 64. data in vita patris, an sit onus feudi, adeo ut præ-
mortua filia ante patrem, transmitat eam ad hæredes
extraneos, vel ad ipsum patrem ex stipulatione, vide latè
prò, & contra d. 2. p. 6. n. 73. vers. diximus tam si viuo pa-
tre cum pluribus seq. loco legitimè cum debeatur dicitur
debita iure naturæ, & potest anticipatim solvi ibid. vers.
primò quia in hoc tamen differt à legitima, quod hæc ali-
quando est debita in vita patris, ibid. vers. 2. quia debetur
filia primogeniti viuente auro, ibi. in fin. vers. quæ quidem
excludit a successione feudi filiam in vita patris dotatam,
ibid. vers. tertio, non transmittitur per filiam, quæ mori-
tur innupta viuo patre vers. nec obelt; quidquid sit respe-
ctu fratris: hæc dos stipulata patri an censeatur pro hære-
dibus extraneis, vers. neque.

Dos an admittat pænitentiam, si datio ob dotem facta sit? vide verb. *pænitentia* est contractus qui re perficitur se-
cundum Fabrum d. 1. n. 74. an, & quando præsumatur do-
tata per patrem, vel alium ascendentem vide d. 2. p. 11. n.
31. cum seq. vbi quid in fratre, si sint bonorum filia, vel
fororis administratores data ab extraneo, vel à patre
quando dicatur ex titulo oneroso, vel lucrativo penès
mulierem, vel maritum numer. 52. in fine, & 53. etiam in
fine, melius d. 3. p. 6. nu. 11. per patrem danda filia in vita
potest ab eo onerari onere reversionis, vel fideicommis-
sionis, p. 12. num. 67. limitando vbi adest renunciatio, vel vbi pa-
ter præmoriat, num. 68. cum plurib. seq. & pro mona-
catu minos requiritur, quam prò maritagio disc. 3. par. 6.
vers. nec dos. locum legitimæ vt sèpius sortitur p. 14. n. 4.
item quando datur filia exclusa fauore masculorum nu.
21. data puella, vt monasterium ingrediatur ea mortua
ante professionem reddit ad fideicommisum, vel pro-
ximiores deducti alimentis partic. 12. num. 72. agumentum
sive supplementum dotis, quando dos debetur ad mo-
dum legitimæ, quando debeatur? inspecto tempore
mortis, vel dotationis, distingue vt in p. 14. nu. 18. vide
alia verb. *supplementum dotis*, congrua illa dicitur, quæ
admodum legitimæ datur, quando filia renunciat, vel
vbi statuto excluditur, num. 19. vnde si minus sit legitima,
poterit supplementum peti inspecto tempore mor-
tis numer. 20. imò pater dicitur dolo versari, numer. 22.
& hoc casu debentur fructus à die mortis patris: num. 31.
& 32. de quo vide alia in verbo *fructus dotis* dos vbi lo-
cum legitimæ non sortitur, non debet legitimæ com-
mensurari p. 14. num. 36. 47. & sequen. quomodo dicatur
acquiri mulieri, quando datur viro, vide latè, par. 1. 5.
num. 9. vsque ad fin. ex fideicommisso detrahenda vide
alienatio, authen. resque bona potest onerari per patrem.
durante eius vita etiam si data fuerit pro omni, &

quocunque iure d. 3. p. 1. n. 16. communicatur inter con-
iuges etiam habita à fideicommisso d. 3. p. 6. vers. & ratio,
vt constituatur dos, vel restituatur, bona fideicommisso
subiecta a matre alienari possunt, verbo *mater*, & verbo
bona, eius conditio non potest effici deterior constante
matrimonio, ne fiat inhabilis pro secundis nuptijs d. 3. p.
4. n. 14. cum pluribus seq. per matrem data quando cen-
seatur donata, vel animo repetédi à marito tradita n. 28.
per tot. vbi prò, & contra etiam si velit a fideicommisso
repetere, reijcit onus præmortuo viro d. 3. p. 4. numer. 13.
14. 15. intellige, vt nu. 29. & 30. vbi quod eius conditio
non potest effici deterior in certis casibus quâdo ex hoc
mulier impeditur secundo nubere; ab extraneo dos data,
dicitur donatio simplex d. 3. p. 6. n. 8. a patre data, si exce-
dat causam dicitur simplex donatio in excessu, nu. 9. ab
extraneo data subiacet, l. si vnuquam, ib. n. 30. vers. nec mi-
tum, confessata, vide *confessio dotis*, consuetudo martini,
quod dos remaneat pro liberis, non procedit præmortuo
viro d. 3. p. 6. nu. 53. non procedit stante patre expello,
vel vbi mulier potest de dote disponere, nu. 54. an super
extranei, vel transuersalis fideicommissio possit dos con-
stitui vel restitui, vide latè ibi. à nu. 60. cum seq. & vide
verb. *fideicommissum*, an dos redeat ad fideicommissum,
mortua dotata sine liberis? vers. & licet dos ex fideicom-
missio danda an debeat dari super fructibus in aliquo ca-
su, vide *alienatio*, iuxta donsuctudinem cuiuscumque
mulier danda est, d. 3. p. 6. n. 110. ex fideicommisso, moni-
tulere ante nuptias, ad eum redit n. 117.

**Dotatio de iuribus, & pertinentijs, an importet iura omnia
de futuro?** d. 2. p. 6. nu. 89. per plur. seq. est actus fauorabili-
lis, n. 96.

Dotata non dicitur illa, quæ non habuit congruam dotem.
etiam ad effectum exclusionis à feudo, disc. 2. part. 14. n.
20. in medio pro omni, & quocumque iure dotata, si ha-
bituit integrum legitimam, an faciat partem in successione
intestati, vide n. 66. ad finem, vide *filia*.

Dotales res penès quem dicantur esse quo ad dominium do-
rante, & soluto matrimonio, vide latè d. 3. p. 6. num. 39. &
quid de dote profectitia, n. 50. & 51. vbi de dote data
extraneo n. 50. & 51.

Dotarium differt ab antiqua donatione propter nuptias, d.
n. 7. exigitur, viro bannito, hæretico, inope, d. 2. p. 1. n. 64.
& 65. An sit debitum ex causa onerosa latè discutitur,
disc. 3. par. 3. n. 3. & 4. & per totam particulam vbi quod
datur pro virginitate amissa, n. 5. & 6. mulier æquidem
corrupta tanti non sit, quanti virgo, n. 7. vers. haud enim
non debetur matrimonio per carnis copulam non con-
summato, nu. 8. nisi osculum secutum sit, tunc enim debe-
tur medietas, etiam si imprimitur per procuratorem, vel
si stetit per sponsum matrimonium non consumare, n. 9.
non datur viduæ in hoc Regno, n. 10. quidquid sit de ar-
atis, n. 21. & 22. non potest in bona conscientia exigiri
quæ est corrupta, n. 11. debetur tam de dote solita,
quam minimè, nu. 12. tam si dos per vxorem fuerit con-
stituta, quam per alium, n. 15. quod imò sit causa lucra-
tiva vide à num. 14. vsque 23. vbi quod est actus confe-
ciutiuss matrimonij, sed an possit vnum ex filiis eligere,
si ad secunda vota non transiuit, vide latè à nu. 23. vique
ad fin. si non fuerit taxatum quomodo debeat prælati,
tam in feudalibus, quam in liberis, & quid de fideicom-
missio subiectis, aduersus Mastrillum, n. 33. an possit a mul-
lier sine decreto constitui? ibi. ad finem particulari mul-
lier an possit dotarij conditionem deteriorem efficere d.
3. p. 4. nu. 31. neque prætextu lassionis; sed vide ibi diffi-
ctionem.

Dotis fauore in dubio est pronunciandum, disc. 2. part. 2. n.
36. & 37.

INDEX.

B

Eccl^{esi}a an conueniatur coram laico iudice per viam exceptionis vide clericus, ei non fauendum cum aliena iactura, d. 2. p. 6. numer. 51. an ligetur proclamatibus iudicis laici, vide *proclamata*, restituitur aduersus proclamata in quadriennium, num. 75. versic. an posset, & numer. 76.

Ecclesiastica persona capaces feudorum, quare, & quomodo d. 2. p. 3. num. 165. & 166. an legentur proclamatibus Iudicis laici, vide *proclamata*, tenentur comparere quando citantur in consequentiam, quatenus, sibi putauerint interesse ad hoc ne eis fiat præiudicium dicto loco p. 6. numer. 56. nec possunt declinatoriam opponere, exemplum in concursu creditorum, ib.

Elegio an possit fieri a patre grauatu restituere filiis d. 3. p. 3. numer. 31. censetur facta eo ipso quod grauatus institutus aliquem in illis bonis, num. 32. ibid. transit in heredem quando a defuncto facta non est disc. 3. p. 4. num. 36. 37.

Eligens nil præstat de suo, habet enim nudum ministerium, d. 3. p. 4. n. 37. ideo electus dicitur habere ab eo, qui mandauit electionem fieri ibid.

Electus a principe, atq; probatus reprobari non potest absque nota sacrilegii, d. 2. p. 6. n. 37. dicitur rem habere a mandante eligi, ut dixi verbo *elicens*.

Emancipatio confirmat donationem per ante nulliter factam inter patrem, & filium d. 2. p. 7. & per tot. adeo, ut traditione opus non sit, nu. 5. de iure, & de facto perficitur, n. 2. non consertur in filium nolentem, sicuti nec pater cogitur emancipare, ib. & n. seq. oritur ex filij matrimonio verb. *matrimonium*, legalis huc canonica emancipatio operatur in favorabilibus tantum, num. 15. nunquam liberat filium a subiectione naturali nu. 16. nisi forte ex sacerdotio eveniat ibid. per matrimonium ita demum inducitur iuxta mores Vrbis Catinae, si filius sit maior annorum, 18. num. 20. an oriatur ex habitacione seorsum a patre per decennium, ibid. vbi distingo, tacita, emancipatio an operetur quo ad omnia, vel quo ad unum actum tantum, num. 22. & 29. potest retractari per easdem causas, per quas donatio reuocatur numer. 26. cetera verbo *filius pater*, *patria potestas*,

Emancipatus subest correctioni paternæ, ut statim verbo *emancipato* sed an inter patrem, & filium emancipatum detur metus pro rescissione contractus d. 2. p. 7. num. 16. & 17. si forte pupillus sit, pater eius tutor efficitur, num. 24. si casu in patris potestatem denouo redigatur, quomodo remanent donata tempore habili nu. 25. cum sequentibus honeste non dicitur redire in potestatem patris, n. 29. emancipati usq; hodie in multis differunt a suis p. 10. n. 8. cum seq.

Emmanuelis philiberti principis ex Sabaudia Ducibus laudes, d. 2. p. 6. n. 86.

Emper deceptus circa substantialia contractus propter dolum admixtum potest ad libitum, recedere a contractu, vel ad euictionem agere, d. 1. num. 83. & ante, & verb. *dolus mendacium*, si inueniat rem venditam censi dominali obnoxia, vel fideicommissio subiecta potest a contratu recedere num. 87. & quid de censu bullali vide num. 88. agit ad redemptionem censu bullalis contra venditorem via executiva ex instrumento, item ad liberandum rem a fideicommissio num. 89. sed quid si venditor offerat cautionem vide *venditor*, si pro pretio promittit censum soluere, an possit retardare solutionem prætextu euictionis num. 94. & num. 95. & 96. qui publica auctoritate emit, debet tutus remanere a creditoribus, qui non comparuerunt d. 2. p. 6. num. 62. qui a principe emit præ-

fertur, si prior in tempore sit, etiam si alteri res sit tradita, numer. 100. cum pacto de reuendendo potest rem subiugare pro causa sufficienti in præiudicium venditoris d. 3. p. 6. num. 27. cetera vide verb. *venditio venditor*.

Emere nec vendere quisquam cogitur, oblato etiam iusto pretio, d. 2. p. 6. n. 49.

Episcopus cogit superiores regularium, vt finant abire nouitorum, si velit ad seculum reuertere, d. 2. p. 3. num. 19. qui prius erat religiosus an recuperet bona intuitu ingressus donata num. 132. & 133. remanet ligatus voto paupertatis, nec testare poterit absque Pontificis dispensatione, num. 131. & quid de quæsitis post Episcopatum, & de fructibus Episcopatus, num. 136. & 139. an in ceteris liberetur a vinculis religionis, num. 140. & 151. non mutat statum quo ad sustentiam n. 142. an immutare possit testamentum factum ante ingressum, n. 143. & 145. in quo censeatur dispensatus stante electione in Episcopum, n. 158. & quomodo debeat dispensatio contineri, Episcopus non recuperat bona quæ monasterio attulit, nu. 160. & quid de feudis in agnatos translatis ibi n. 164. an sit capax feudalium bonorum pro & contra ibid. num. 165. cogit donantes ex causa patrimonij Ecclesiastici ad non reuocandum; neque diminuendum id quod donauerunt, particul. 12. num. 34. tenetur alere ordinatum absque patrimonio in certis casibus ibid. a num. 50. versic. si tamen usque num. 55. vbi quid si habet patrem diuitem, num. 54. sed quid si non esset ordinans in culpa, n. 57. an possit ordinare aliquem ad rem mobilem, n. 58. & 59. & quid si ad redditum annuum ib. sed quid si res immobilis casmate, pereat, n. 160.

Equalitas ut feruetur inter filios multa imputantur, quæ alias non imputarentur, d. 2. p. 10 n. 16. inde a legato generis excluduntur ex hac causa species n. 20. pro equalitate seruanda iudex potest a regulis iuris recedere n. 18. pro eius obseruatione studendum est n. 19. vide exemplum n. 21. facit ut ex duobus testamentis illud preualeat in quo seruata fuit n. 22. adhoc ut inter filios resultet heres particularis contribuit in oneribus n. 22. & 33. item confer non conferenda n. 35.

Exceptio resoluti contractus est admissibilis contra executionem Bullæ d. 1. n. 97. vide n. seq. & verb. *resolutio*, defetus capitalis est pariter admissibilis, n. 100. cancellationis obligationis, inducta per legem admittitur in iudicio executio, d. 2. p. 2. n. 43. & 44. præscriptionis exceptio admittitur etiam in bulla quando est centenaria, vel in memorialis, p. 6. numer. 68. vers. & licet vbi extenditur, quando res fuit vendita ad publicum incantum vocatis creditoribus, nam est admissibilis eodem modo n. 69. & aduertas quod ita fuit in dicta causa decisum ann. 1630. nulla exceptio ritus executionem impedit n. 69. limita ut ibi vers. mo quod, quod possideo ex causa anteriori cum æquali priuilegio, debet esse per viam adjudicationis, ib. & n. 70. vbi limitatio & quid de exceptione ex pari causa, n. 71. retentionis, & compensationis regulariter opponitur cessionario ex persona cedentis, p. 10. n. 72. & 74. limitat num. seq. exceptio quod bona supposita non erant in dominio supponentis hypothecæ admittitur in iudicio executio ex bulla, disc. 3. p. 6. nu. 3. de apicibus iuris reiicitur n. 149. vbi exemplum: in exceptis exceptio firmat regulam, n. 96.

Executio priuilegiis eius est, qui concedit, disc. 2. par. 6. in append. n. 13. conceditur contra magistrum cui omnia dotata sunt, etiam stante clausula franca, & libera, p. 10. n. 64. cum seq. usq; ad num. 68. & seq. hoc nisi remaneant alia bona penes mulierem, cetera vide *exceptio*, *iudicium executuum*.

Excusio an fienda in bonis vxoris, ante quam vir conueniatur, p. 10. a n. 64. usq; 68. & seq.

Expense

I N D E X.

Expensa pro studio an veniant appellatione alimentorum, disc. 2. p. 11. n. 23. & seq.

Extenso de similibus ad similia non procedit in exceptionibus disc. 2. p. 4. n. 37.

Extraneus dicitur quasi extra patris familiam disc. 3. p. 6. n. 79. quis dicatur de iure, ad hoc ut dotare non teneatur, d. 2. p. 10. n. 46. quando repeatat a patre dotante dotem eius filiae datam, p. 11. n. 42. an censeatur donasse expensas factas in studio eius favore, p. 11. num. 41. vbi quid si est debitor ex alia causa, donans contemplatione matrimonij dicitur simpliciter donare, verb. *donatio contemplatione matrimonij*, donans dicitur simpliciter donare, vt dixi verb. *dos ab extraneo*, potest sibi dotem in quocunq; calu stipulare d. 3. p. 6. num. 37. sed quid si maritus premarriatur, num. 38. 40. 41. & seq. distingue tamen prout in n. 52. & num. 59. donator extraneus, sicuti, & dotator gaudent beneficio. Deducto ne egeat, ibid. num. 128. vbi extensis.

Emilio, quando dicatur secuta ad effectum retentionis pretij, vel census vice pretij, vide *emptor*, an veniat in donatione remuneratoria? disc. 2. part. 13. num. 21. & num. 64.

F

Facultas declarandi, quomodo succedendum sit, non transit in heredem, disc. 2. p. 2. num. 16. sed vide d. 3. p. 4. num. 32. vers. iuxta haec, personalis non transit in fiscum neque in heredem ib. num. 15. & 16. disponendi venit in consequentiam dominij, num. 17. ad finem favore donatarij, ei per donatorem concessa, an ceslet non facta dispositione? vide *donans*, reuocandi donationem non facit quin non sit donatio irreuocabilis, nec dicitur simulata p. 8. num. 34. vinculandi facultas reseruata per coniuges in donatione filio facta, an transeat in uxorem, cui dos restituitur? d. 3. p. 4. a. num. 32. vers. iuxta haec, cum seq. declarandi facultas est personalis, & ad heredes non transit nec ad cessionarios, limita quando ex contractu descendit, d. 3. p. 4. num. 35. & quid si mera executio, sit commissa num. 36. sed vide num. 36. cum seq. maximè num. 38. & quid vbi transfertur sustantia obligationis, vide ib. cetera vide verbo *iura*.

Facultas redimendi, quanti aestimetur communitei d. 2. p. 6. n. 149. vbi quod facit rem minus valere, & quod iudicis arbitrio remittitur; quando est temporalis, & quando est perpetua.

Falliti non debent gaudere dilationibus, nec eis concedi, d. 2. p. 6. n. 85. & seq.

Fauor reipublicæ est lites sedare, d. 2. p. 11. n. 13.

Feudum an sit contractus nominatus discotitur, & an penitentiam admittat, d. 1. num. 56. feudorum possessio ex monachi persona in monasterium non transit, disc. 2. p. 3. num. 57. nec eorum capax est ex eiusdem persona, ibid. num. 56. vbi extenditur ad milites S. Ioan. Hyerosolimitani, etiam si religio ex lui persona esset capax numer. 53.

Fundi possessio non transit in primogenitum incapacem, sed in secundo num. 59. delatum nouitio an recuperetur si exeat? distingue, d. 2. p. 4. num. 16. 17. & 19. & seq. & quid de clero beneficiali, ibid. numer. 17. & 18. & verb. *claricus*, & hoc interim quo isti habitum dimittant quomodo se habeat feudum, ibid. num. 20. & 21. sed quid de feudo franco, an statim ad eos transeat, ibid. num. 23. foemine sunt capaces fundi, requirentis seruitium personale, num. 29. & ratio num. 39. vers. non obstat an monachus fundi capax sit, vel monasterium quando seruitium personale prestari debet, num. 33. & seq. & quid Ecclesia ibid. num. 35. & quid de Iesuita scholari num. 38. & quod seruitium in hoc re-

gno sit personale vide *seruitium*.
Feudum transit ad habilem, omisso inhabili num. 20. & seq. sed quid si dominus cum inhabili dispenset, num. 44. & 45. an transeat ad filium religiosi? verbo *linea*, an per religiosum dispensatum a summo Pontifice feudum recuperetur vide *Sanctus Pontifex*, ex causa studij, vel adiocationis an feudum alienari possit, par. 11. n. 50. an alienetur eodem modo pro fructibus dotis de paragio, sicuti pro dote, vide *fructus dotis*, an alienetur pro dote at ratiuersali recepta, vel ei constituta, & quid si ad his minis prohibito, d. 3. p. 6. n. 72. cetera vide, *Dominus sendi Barones Baronie*.

Fundi successor quo ad oneram affientia feudum habet vti haeres, etiam in feudo ex pacto, d. 2. part. 14. n. 34.

Femina in regno est dispensata, quo ad successionem feudi requirentis seruitium personale, disc. 2. part. 14. num. 36.

Fides ex instinctu naturali seruari oportet, d. 2. p. 6. n. 79. fidamentum est iustitiae ib.

Fideicommissarius loco hereditis est, post restitutionem rebus, vel verbalem, ideo executiū vrgeri potest, & agere d. 2. p. 2. n. 76. quando debeat citari, si agatur contra bona fideicommissio subiecta, ibid. a n. 81. usque 85. possessionem sine vitio ingreditur vacantibus bonis ibid. n. 83. executiū agit pro restitutione fideicommissi in certis casibus, ib. p. 4. n. 50. & 51. petit fideicommissa antiqua ex persona propria, etiam quod sit haeres ultimi morientis vide verbo *haeres*.

Fideicommissa antiqua heredi debita, ex dispositionibus aliorum, non veniunt in geneali restitutione fideicommissi, etiam quod restituantur per testatorem, disc. 2. p. 10. num. 89. & 90. quando ex causa dicitum non possint alienati, sed debeant super fructibus constitui, vide disc. 3. p. 6. vers. nec obiciatur noua super antiquis an possint imponi, si exprarent in personam heredis ultimi grauati, p. 10. n. 91. ad finem alienatur ex causa studij vide bona nullis maioribus auxilijs sustinetur quā ex hominib; literatis in domo, p. 11. num. 47. ex causa dotis an alienatur, si mater sit dñes, disc. 2. p. 2. num. 15. & seq. vbi fideicommisso a matre instituta, materna; & aut a vincula ex materna linea alienantur quandoque ex causa dotis ibid. & num. 33. 34. & 35. ab extraneis, vel transuersalibus instituta an ex eo alienentur, quia sint conceptus si sine liberis grauati moriantur, d. 3. p. 6. n. 61. an pro dote & donatione filii spuriis, vel naturalibus debita alienentur, vide *naturalis filius*. cetera vide verbo *bona alienatio, prohibitio*.

Fideiussor dotis repetit a fideicommisso illud, quod soluit, ac etiam a feudo, discurs. 3. par. 2. num. 12. & 13. imo non debet excuti, sed directo feudum exequi.

Fictio, due fictiones circa idem non dantur, d. 2. p. 2. n. 93. vbi diffinitio refertur fictionis n. 25.

Filia quaē dotem perdidit, an debeat denuō dotari? distingue ut in disc. 2. p. 14. num. 69. & 70. an possit se dotare super fideicommisso, si habeat pñnes se bona materna libera d. 3. par. 2. num. 15. & 16. potest quandcumque nubere digno, & petere dotem, p. 6. versiculo licet si naturali, si ante nuptias moriatur, dos reddit ad fideicommissum ib. n. 117.

Filius familias an possit patri donare absque autoritate iudicis vide d. 1. num. 172. ingressi religionem, vel mortui in acie admittitur, ad feudum, ac si pater viens habuisset, & lineam continuasset, dixi verbo *linea*, dicitur creditor in legitima p. 6. num. 114. ad fiuem emancipatus impubes an gaudeat priuilegio l. vnicia C. quando Imperia vide miserabilium personarum priuilegia. Est quodammodo creditor patris in legitima p. 14. num. 3. qui renunciavit

I N D E X . I

ut potest emitti sine praetudicio testamenti num. 66. vbi estenditur ad eum, qui in vita patris habuit integrum legitimam, quando pater intestatus decedit ibid. latè; vbi quod sit locus successorio adicto dotare cogitur matrem iuuenem si ipse diues sit, & illa pauper, d. 3. p. 2. num. 28. & 29. filius naturalis, vide *naturalis filius*.

Fili dotes maternas deducunt confiscatis bonis patris, non deducto vsluctu disc. 2. p. 2. num. 60. in regno Aragonia non subsunt paternæ potestati, nisi quo ad correctionem, p. 7. num. 16. non possunt, & quæ retribuere parentibus, quod eis debent, p. 13. num. 6. sed vide alia ibi. potest mereri apud patrem si aliqua faciat extræ filialem obligationem imò si filiali obligationi satisfaciat ibi. a num. 9.

Fis non reuocat donata vxori, vel filiis publicatis bonis donantis, etiam quod donatio ex banno fuerit confirmata, disc. 2. p. 2. num. 2. & quis si durante banno, vel deportatione reuocetur, ibi. num. 12. in reseruatis per donantem non succedit, sed accrescunt donatariorum secundum aliquos: auctor tamen tenet contra ibidem à num. 13. hæredis extranei est, licet non sui, tam in delictis, quam in vacantibus, ibid. num. 14. ideo tenetur ad obligationes, etiam naturales eius, cui successit per confiscationem, & ad dotandas filias, ib. num. 15. non exercet ius adeundi, vt dixi *iuris adeundi*, bonis confiscatis tenetur ad obligationes delinquentis, etiam naturales, ibi. num. 42. in reseruatis, siue in concessis ad disponendum donatario, excluditur per donantem ibi. num. 51. confiscata summa reseruata per donantem ad sui fauorem, si consistat in fructibus reseruatio quomodo agat contra donatarium, ibi. num. 51. vers. & dum sumus, & perseque non prædicatur ex remissione vsluctus filio facta, par. 9. num. 12.

Forma, vbi aliquid pro forma requiritur, seruatur rigor. d. 2. p. 3. n. 97.

Fortuna priuatorum, satis differt à principali culmine, in aëris ciuibus, secus in naturalibus, vel gentium, d. 2. p. 6. n. 298. in fin.

Frater non tenetur dotare sororem habentem aliundè, d. 2. p. 10. num. 46. cum seq. ideo dotando dicitur donare, quod minori prohibetur, etiam cum de certo, num. 47. & seq. secus si possideat bona paterna, vel vbi non habeat soror aliunde num. 49. & 50. imò etiam si haberet, sed non congrue; sed quid si vterinā tantum sit, vide ibi remissiue.

Francisci Antonij Costa I.C. Messanensis Regijque Consilarij; consulentis egregij laudes, disc. 2. part. 6. num. 65. ad fin.

Frans gabellarum non arguitur ex donatione facta filio clericu cum facultate reuocandi, disc. 2. part. 8. num. 34. per tot.

Fructus sunt consecutiui dominii, d. 2. p. 1. num. 24. iudicantur deductis expensis, p. 6. num. 151. semper in quacunque dispositione intelliguntur deductis oneribus, d. 3. p. 6. n. 112.

Fructus dotis, quando debeantur in terminis constitutionis, & quomodo taxentur tam in dote suc cedente in locum legitimæ, quam in dote de paragio, & à quo die debeantur, disc. 2. p. 14. num. 31. & 32. sed quid si petantur contra tertium distingue, vt ibi. num. 33. & 34. afficiunt feendum, vti dos ipsa, ibi. latè, sed quid vbi aderat de medio renunciatio, & petatur restitutio in integrum, num. 35 vbi prò, & contra, vbi autem tertius possessor tenetur intelligitur, prout per Peregr. citatum, nu. 37. vers. in casu.

Furiosus, vel *demens*, dicitur qui furoris impetu concitatur demens vero ille est, qui furorem habet latentem disc. 2. p. 3. num. 78. furor, & dementia quomodo probentur, ibi.

num. 79. uterque annullant professionem, ibi. num. 80. & ratio num. seq. item causa lunt nullitatis matrimonii, num. 82. habens dilucida interualla, vel si sit in conspectu umbratæ quoties, an validè profiteatur, vel matrimonio copuletur ibidem versic. ampliatur, cum nu. seq. vbi quod furor præsumitur durare, & non dilucida interualla, num. 86. sed vide num. 87. vbi limitatio, si tamen constaret possessionem factam de tempore lucidi interualli valeret, ibi. num. 91. stultusque nemo, qui non loquatur aliquando ad propositum, ibi. num. 83. & 84. in dementia præsens status concurrit cum præterito, ideo sufficit probare extrema ibi. num. 88. stupidus, & demens differunt, vide *stupidus*, prò annullanda professione, dementia debet impedire vsum rationis, ibi. num. 90. potest ratam habere professionem cessato furore, & dementia, ibi. n. 92. quod intellige, vt ibi cætera vide *dementia furor*.

G

Gabellarius, vide *frans*, an debeat solvi de donatis per patrem filio clericu cum pacto renocandi, si fructus clericu acquirantur, d. 2. p. 8. num. 34. non exigitur ab eo, qui est constitutus in quasi posselione franchitie, num. 36. non dicitur fraudari per patrem, qui remittit filio vsum fructum maternorum super prædio, & si ex hoc oriatur gabellarijs *damnum*, p. 9. num. 12. vers. amplio, & num. seq.

Gerens se pro herede ille est, qui facit actus, quos circa ius, & nomen hæredis facere non potest, disc. 2. part. 10. numer 95.

Graduatio, graduati hodiè per niuissimas litteras suæ Catholicæ Maiestatis debet fieri in Urbe Catina translati quinque annis ibi, ad hoc vt possint ad officia promoueri, disc. 2. part. 11. num. 79. vide *Doctor*, *Scholaris*.

Gratia, vide *beneficium*, an censeatur reuocata per prouisionem quod M. C. prouideat de iustitia, vide *prouisio*, non potest reuocari per principem sine causa, vide *privilegium*.

Grauatus ex fideicommisso potest cogi quandoque executiū ad restitutionem fideicommissi, tam ipse, quam eius hæres disc. 2. part. 4. num. 50. & 51. potest præmaturè restituere majoratum filio, in prætudicium creditorum, p. 9. n. 10. vers. licet, tenetur edere rationes, & confidere inventarium, p. 11. n. 46. representat vincularem, & tenetur ad ea omnia ad quæ ipse si viueret teneretur, p. 11. n. 46. restituere filii an possit cligere vnum quem malit, d. 3. p. 3. n. 31.

H

Hæredes discreti, vel donatarii debitoris census possunt renunciari hæreditati, respectu creditoris agentis pro cenu, d. 1. num. 150. sed quid prò præteritis, vide ibi. num. 111. an donatarij succedant in bonis reseruatis per donantem in donatione, vide *reseruatio*, mulieris non possunt exequi sententiam latam ad eius fauorem pro dote, si ipsa deceperit ante nuptias vel post sive filii, si agatur super fideicommisso, d. 3. p. 6. n. 108. cætera vide *donatarius*.

Hæres qui pariter tamquam substitutus ad bona vocatur si illa agnoscat vti vocatus ex fideicommisso, censetur nolle vti statuto continuante possessionem, d. 2. p. 2. n. 85. qui patitur labi tempus ad adeundum censetur repudiasse, ibi. p. 4. num. 28. quando præsumatur ignorare hæreditatem delatam, vide p. 6. num. 134. an reuocet donationem, quam defunctus non reuocauit, distingue,

vt in

I N D E X.

vt in p. 8. num. 40. vers. quid autem, in re certa contribuit in oneribus quando alias resultaret inter filios inæqualitas p. 1. n. 23. acceprando hæreditatem, an sibi præjudicet super donatis, vide latè, p. 10 n. 85. & seq. vbi quid in fideicommissis sibi debitis ex prouidentia antecessorum, n. 90. etiam quod non consecisset inuentarium, vel testamento approbasset, n. 91. & quod teneatur pro viribus hæreditarijs, si expreſſe grauatur super donatis, n. 97. per tot. potest deducere credita sibi debita etiam nouo confeſto inuentario, d. 2. p. 10 n. 91. ponens aliquid in inuentario vti hæreditarium quod est suum proprium non præjudicatur ex protestationibus, n. 96. hæres an vbi sciatur valor hæreditatis, possit omittere inueutarium, n. 97. col. 3. in princip. verl. si tamen grauatus fideicommissio, vide grauatus, in feudo habetur vti hæres successor, quod ad onera affientia feudum, pat. 14. n. 34.

Hæritas dicitur iacere eo ipso quod hæres factò, vel verbo declarat, nolle se esse hæredem, etiam à principio, non obstante statuto, d. 2. p. 2. num. 85. verl. vbi pro parte qua non est adita, accrescit adeunti reuocabiliter, disc. 2. p. 4. num. 21. & 22. viuentis quando possit in pactum deduci ibi, p. 6. à num. 90. & per seq. compræhenditur sub pæto, quando verba diriguntur in futurum, quia obligatur renuncians ad non petendum, num. 92. maximè ante iuramento: Item stante presentia eius, de cuius hæreditate agitur, num. 93. adiri potest per descendentes infra annos 120. & quomodo ibi, num. 129. si infra primos triginta annos adeatur per vinum ex hæredibus, accrescit ei tota hæritas, sed reuocabiliter, num. 130. Item alteris cohæredi competit restitutio ex causis ut ibi, per quam recuperat bona accreta alteri, etiam alienata in tertios, num. 130. de iure prætorio potest adiri infra annum vtile, lapsis annis 30. de iure ciuili; quod quomodo procedat explicatur, ibi. & num. 133. non præscribitur quod ad suum, nec est necesse ut adeatur, p. 10. num. 8. & 9. futura hæritas potest ex pacto transferri abdicando se illa, ex nunc pro tunc, d. 3. p. 6. num. 120. licet non delata renunciari non possit; attamen pactum obligat in futurum ad non petendum, & censemur eo ipso quod desertur, adita ad fauorem renunciatarij, numer. 121. cum sequentibus cætera vide additio, & ins. adeundi,

Hypotheca, & dominium non possunt, in uno eodemque subiecto pro vnica re concurre, d. 1. num. 2. in donatione tamen propter nuptias concurrunt fauore dotis, & mulieris ibid. censemur remissa per consensum creditoris, ut pignus vendatur, vide creditor consentiens, per lapsum, 30. annorum præscribitur à tertio cum bona fide etiam contra creditorem censualem, ibi. p. 6. num. 68. tacita datur pro dote, & pro causa studii item, & an relatio, p. 11. n. 39. retrotrahitur in conditione causali ad tempus contractus, maximè stante clausula, ex nunc pro tunc, d. 3. p. 6. n. 20.

Homines illustres oriundi ex vbi Catina qui fuerint, vide Catina Vrb.

Homo ignorans dicitur viuere bestialiter, non humanè, d. 2. p. 12. n. 27.

Honestas, eius fauore expelluntur vicini inhonesti, etiam scholares, & ipsimet domini domorum, d. 2. p. 11. num. 63. & 64.

Hospitale magnum, & nouum Panormitanum habet priuilegium trahendi ad se agentes contra cum, discurs. 2. particul. 6. numero 77. & quod ad hoc est subditum Registrivalibus, non vero quod ad causas passiuas.

I

Ignorantia una vice quod fundatur, præsumitur dare nisi probetur interruptio, discurs. 2. particul. 6. numer. 134.

Imperator, vide Princeps, an rectè mundi dominus dicatur, d. 2. p. 6. n. 42.

Implementum debet ostendi ex parte eius qui vult agere ex contratu respectivo, vt verbo, Agens.

Impossibile in iure reputatur, quod non est honestum, d. 2. p. 7. num. 30.

Imputatio euenit quando quis donare cogitur, d. 2. p. 12. nu. 19. vers. 2. & per seq. sed vide d. 3. p. 2. num. 25. Donatio in præjudicium emancipationis in legitimam imputatur an nè longè latèque discutitur p. 10. à num. 13. limita vbi inæqualitas oriretur, num. 16. ad med. non procedit in simplicibus donationibus, cum imputatio repugnet liberalitat, que in donatione simplici exercetur dict. p. 10. à num. 13. & 14. & p. 12. num. 19. vers. fundatur, limita, stante inæqualitate inter filios de quo verbo æqualitas, ad videndum, debeant aliqua imputari, vel nè præumptiones admittuntur, etiam quod verbis simplex apparet, num. 24. pater an possit ex post facto declarare, quod voluerit dare, vt imputentur, num. 26. sed ante hoc poterit, & num. 25. collatio, & imputatio in quo differant, num. 32. an debeat à filio fieri de donatis causa studii, p. 11. num. 51. & quid de donatis ex causa patrimonii, latè, p. 12. num. 18. cum seq. nunquam sit de alimentis, num. 10. neque de fructibus vbi ratio, num. 26. nisi vbi magna detur hæritas hoc pacto, vt legitima ex fructibus habeatur, num. 27. an sit de donatis a matre ob caulam nuptiaruw filiae, vel filij, vide d. 3. p. 2. num. 24. & de dote num. 4. & 5. vide etiam, num. 25. & 26. vbi concordantur opinones dissentientes, cætera vide verb. legitima.

Infans in utero existens potest sepeliri in loco sacro cum matre, d. 1. n. 68.

Indulgentia delictorum, sine indulatum an comprehendat vassallos baronum, prò, & contra, d. 2. p. 6. in appendic. num. 2. & 4. & seq. & quid in multis, & penitus ibi. & no. 29. vers. hæc declarario, eget iudicis declaratoria, & si ipso iure loquatur, num. 5. quæ an debeat fieri per Magnam Curiam, & per Barones disputatur à principio usque finem, & contra Barones deciditur, eius concessio solius est Regis, n. 12. non conceditur, nisi auditio fico, num. 15.

Inequalitas vitanda inter filios, vide plura de hoc, verbo æqualitas.

Ingressus causa facta donatio ad instar eius quæ caula mortis sit, non eger insinuatione, disc. 2. p. 3. numer. 3. & 4. valet inter patrem, & filium, virum, & vxorem, ibi. num. 1. vbi quod professione expleta confirmatur conditionem de sui narura habet, quatenus professio emittatur, ibidem numer. 5. cætera vide Religiosus, professio.

Insinuatio in renunciationibus factis ante ingressum Religionis, vel ipso ingressu an requiratur, disc. 2. p. 3. num. 153. & 154. In donatione in præmium emancipationis exigitur, p. 10. num. 12. post princ. in donatione ex causa studii non requiritur de iure communi, lecus stante statuto, p. 11. num. 52. in dote an requiratur, vide latè, num. 52. & 53. vbi de omni persona dantente; non requiritur in donatione facta pro alimentis etiam stante statuto nostro siculo, p. 14. num. 72. ea deficiente donator de bonis donatis disponit, d. 3. p. 6. num. 15. quando requiratur in donatione contemplatione matrimonij, p. 6. num. 17. vbi prò & contra, & si non requiritur in donatione ex causa; attamen hoc proce-

I N D E X.

- procedit infra causam, num. 18. vide cetera in verbo statutum.
- Instantia* lapla quarè non debeat reparari, d. 2. p. 6. num. 143. & quid in hoc Regno ibi. num. 144. fortius si de peremptione in iudicio actum sit, ibi. vers. Item ubi fuerit, sed quid in criminalibus, ib. vers. sed quid, non conceditur nisi per Principem in Curiis Ecclesiasticis, ibi. numer. 145. lapla; non potest per inferiorem reparari nisi via in integrum restitutionis in casibus à iure permisso, num. 145. ad finem, cetera vide verbo *causa iudex, iudicium, prorogatio*.
- Instrumentum ex causa studij* sicut, & dotis præsumitur anticipatè factum, quando non constat de hora, disc. 2. part. 11. numer. 43. & 44. habens horam expressam præferitur non habenti, numer. 44. reliqua in verbo *contractus*.
- Intestati causa* vide *successor*.
- Inuestitura* feudorum in Regno non conceduntur nisi probato per Baronem esse hæredem ultimi morientis, d. 2. p. 10. n. 92. ratio ibi.
- Ioannis Baptistæ de Blaschis illustr. præsidis M. C. landes* d. 2. p. 6. n. 146. ad fin.
- Ioannis Baptiste Castelli I.G. Messanensis Regij Consiliarij laudatio*, d. 2. p. 6. n. 104.
- Index sententiam verbis obscuris, & ambiguis conceptam*, quando, & quomodo possit declarare, d. 2. p. 6. num. 138. & 139.
- Iudicium rei vindicatorum* in possidentem dirigitur qui potest rem restituere, & non contra habentem dominium, discurs. 2. particul. 2. numer. 81. an in eo viendus sit fideicommissio vocatus distingue, vt ibi. num. 83. & seq.
- Judicia executiva* vide *executio*, & via executiva in regno diriguntur contra possidentes, non vero contra habentes dominium, ubi via executiva contrâ tertium aggi posse vel si heres adsit, & fideicommissarius, d. 2. p. 2. n. 80. & d. 3. p. 6. n. 48.
- Juramentum* non supplet solemnitate, & formam induc tam à statuto, d. 1. num. 178. cessat eius vigor sublata principali obligatione, d. 2. p. 2. num. 45. non operatur contra debitorem confiscatis omnibus eius bonis ibi. num. 46. confirmat donationem inter patrem, & filium ex veteri, p. 8. per tot. & num. 27. adeo ut usufructu pater priuetur, filio maiore effecto, num. 1. ad fin. & num. 2. facit transire donata ad hæredes donatarij, num. 3. & num. 28. supplet presentiam donatarij, ad opus reddendi donationem irreuocabilem, num. 4. quod intellige ut statim ubi ratio, an censeatur de stilo appositum in publicis instrumentis, n. 20. habet vim stipulationis, n. 25. ubi habes contrariorum.
- Jurisdictio* an possit à Principe ad libitum reuocari, d. 2. p. 6. num. 201. dicitur concessa Baronibus in dominium utile vide *barones*, est fructifera, idè qui patitur eius restrictionem, dicitur in damno, ibi. num. 3. in append. Baronibus concessa potius est arcta, quam amplianda, d. 2. p. 6. in append.
- Jura personalia* quando transeant in hæredes ex quo descendunt ex contractu, vide *facultas*, mere personalia, nunquam transeunt in hæredes, d. 3. p. 4. n. 39. alia in verbo *facultas*.
- Jura* vide *leges*, non operantur nisi volente eo, in cuius fauorem sunt introducta, discurs. 2. particul. 4. num. 47.
- Jus nostrum* in personas, res, & actiones dividitur, d. 2. p. 1. persona an sit caput iuris ciuilis, an circumstantia, ibi. n. 3. & 4. adeundi ius non transit in fiscum ex confiscaione, d. 2. p. 12. num. 26. ratio est, quia non est in bonis nostris ib. num. 27. non venit in generali obligatione bonorum, nec potest per creditores exerceri ibid. potest repudiari in præjudicium fisci, ib. nn. 28. & seq. sed quid in conscientia, distingue ut ibi gentium ius, & naturæ potest declarari per principem p. 6. num. 44. iure fieri non dicitur quod de facto sit, dicto loco, p. 6. num. 35. ius ciuale attendi debet inter clericos, quoties iuri Pontificio non contradicit num. 60. acceptandi donationem an possit præscribi vide *acceptatio*, in spe quæsum potest per Principem derogari, quando spes deservit ex iure ciuali, vel municipali, p. 6. n. 155. secus si ex contractu.
- Ius adiundi* vide *hæreditas*, præscribitur spatio 30. annorum, d. 2. p. 6. num. 128. non præscribitur stante mala fide de hæredis, scientis se habere cohæredem, num. 129.
- I. C. qui refelluntur*. Accursij Scholium excutitur, disc. 1. num. 133. Bossius eiusque sequaces reprobantur, d. 2. part. 6. num. 34. Cosmus Nepita notatur, discurs. 1. numer. 144. Fortunius Garcia refellitur, discurs. 1. num. 46. Ottomanus excentitur, & improbat, disc. 1. numer. 49.
- L**abor omnis optat præmium, discurs. 2. particul. 3. numer. 162.
- Lazarus* resulcitatus an recuperat bona, disc. 2. p. 3. num. 147. & 150.
- Læsio* vide remedium gratiosum operatur perpetuitatem termini ad reuendendum, disc. 2. p. 6. num. 148. debet constare iudici referenti concessionem prorogationis termini prædicti ib. in venditione judiciali in regno reparatur per remedium gratiosum. vide *remedium gratiosum* ubi quæ læsio requiratur, non cessat in venditione, vel alio contractu oneroso ex clausula, quod plus est donat, nisi constituto de animo donandi, ib. num. 183. l. 2. *C. de rescind. vend.* remedium an possit à tertio intentari vide par. 6. numer. 185. Et quid contra tertium, vide num. 188.
- Leges enucleate* l. cum hic status, §. si maritus D. de don. inter vir. & vxor. adi. sit correctus per l. rex vxoris. C. cod. disc. 2. p. 2. num. 5. cum seq. latè tractatur, l. conficiuntur, cum globo. D. de iure Codicil. explicatur, d. 2. p. 2. nu. 23. l. disputare 3. C. de criminis facti illegij cum const. disputare explicatur ib. p. 6. num. 36. & seq. l. defensionis facultas. C. de iure fisci intellectus, disc. 2. p. 6. num. 172. l. vt liberis 17. C. de inoff. testa. concordatur cum text. in l. illud 20. C. de collat. d. 2. p. 10. num. 34. l. scripturas 13. C. qui pot. impig. fortius procedit indecoeto, d. 2. p. 10. num. 80. in fin. & 81. l. quæ pater. 51. D. famil. ercisc. verus intellectus p. 11. num. 6. l. pomponius philadelphus. 35. D. famil. ercisc. declaratur, p. 15. num. 3. 9. & 10. l. si vxor marito D. de donat. inter vir. & vxor. quomodo procedat d. 3. p. 1. num. 22. & 24. l. donations 32. §. species D. de donat. dispositio enarratur ibi. num. 26. l. vt liberis 17. C. de collat. status, disc. 3. p. 2. num. 24. ad fin. l. feminæ 3. cum seq. C. de secund. nupt. enucleatur, d. 3. p. 3. num. 2. cum seq. & per tot. ubi plures leges, & authenticae sub dict. tit. de secund. nupt. explicantur, & ad concordia reducuntur, l. his solis 7. C. de reuoc. donat. quomodo procedat, d. 3. p. 4. num. 1. & per tot. an. procedat in patre, num. 10. l. hac edictali Cod. de secund. nupt. larga interpretatio, d. 3. p. 5. per tot. procedit etiam quando donatur filii secundi matrimonii contemplatione coniugis, num. 2. & num. 14. non procedit quando agit cessionarius filii primi matrimonii ib. vers. licet enim de non potest tolli per paquin, etiam quod alias mulier non possit nubere, num. 3. quidquid sit in statuto, num. 4. sed vide num. 16. secus si filii primi matrimonii consentiat tali pacto? idem procedit in hæreditamento, vel stipulatione facta in contractu matrimonii ad fauorem filiorum ex secundo matrimonio nasciturorum, num. 4. & 5. non comprehendit donationem ob causam, num. 7. nec in remune-

I N D E X . I

remuneratoria donatione, num. 8. non procedit quando secundo viro nullum commodum resultat, sicuti si mortuus esset num. 9. sed vide num. 17. & 18. neque quando coniux ex alia ratione moueri potuisse ad disponendum in filios, puta quia ex primo adest fæmina, vel quia filius secundi esset magis fætius, num. 12. item quando alia persona contemplatur, vt puta quando donatum sit propter matrimonium filij ibid. & in hereditamento facto filiis secundi ibi. num. 13. quomodo autem fiat diuisio inter filios primi, & filios secundi, vbi inequalitas fuerit seruata, vide ibidem num. 20. vers. sequentur vbi quid inter vitricam, & filios primi, quando æqualiter sunt instituti, vel minimè, an debeant præcapere legitimam, & vbi fuerint inæqualiter tractati, an minima pars assignanda videlicet, debeat esse legitimam vnus filij? vide ib. latè prò & contrà cum plur. seq. & an hoc casu debeat procedi visione scripturarum tamquam agatur de articulo iuris ibi. vers. sed quia, an cestet eius dispositio in donatione remuneratoria ib. in fin. vers. quod tamen temperandum l. si unquam C. de reuocand. donat. an procedat in donationem contemplatione matrimonij, & quid in dote ab extraneo data, vide d. 3. p. 6. n. 30. quomodo procedat quando est cogitatum de liberis, num. 31. & 32. & 33. vbi de liberis proprijs, & alienis l. in rebus 30. C. de iur. dot. intellectus, & conciliatio cum l. traditionibus C. de pact. discurs. 3. particul. 6. numer. 39. cum seq. & numero 50. & 51.

Legatum generis licet species comprehendat, limitatur tamen quando ex hoc resultaret inæqualitas inter filios; tunc enim à legato generis species auferitur, disc. 2. p. 10. num. 20. librorum attrahit ad se proprietatem, p. 11. num. 57. pluribus factum de vnica re, vel summa an debeatur singulis integrum an verò dividatur in viriles, disc. 3. p. 6. num. 111. super fructibus de tot annatis debetur deductis oneribus ibi. num. 112. moniali manenti in domo an debeatur legatum pro maritagio, num. 114. ibi. non debetur nisi nuptii fecutis quando legitima non debetur, num. 116.

Legitima queritur filiis ipso iure, sicuti supplementum, d. 2. p. 2. num. 30. & 31. vbi quod transmittitur absque alia petitione, tam in suis quam in extraneos, cum qualitate nè possit grauari, ibi. an possit renuntiari in præiudicium creditorum; vel fisci, ib. n. 30. & 33. unquam dicitur perfectè quæsita, nisi agnitus præcedat, ib. num. 33. & 34. quarè absque agnitione transmittatur, ib. num. 35. eius repudiatio an possit peti vt rescindatur, vide renunciatio an transmittatur in fiscum ib. num. 38. an teneat in præiudicium creditorum renunciatio, p. 9. num. 4. vide infra, & num. 8. à principe non potest in totum tolli, p. 6. num. 108. quando possit minui vel tolli per constitutionem maioratus num. 110. potest prohiberi si plus relinquatur ib. vbi quantum esse debeat hoc plus; piam quamlibet causam superat, num. 112. extende num. 114. limita vt ibi in fine dicitur debita reuocabiliter, idest si filius petat, p. 9. num. 5. & 6. præscribitur spatio 30. annorum num. 7. non queritur filio ipso iure eius posseficio; an possit assignari filio in potestate per patrem, p. 14. à num. 1. vñque 16. cum seq. non sit legitimæ præiudicium si pater cum filio vñlumfructum maternorum renunciet, p. 9. num. 15. ex fructibus perceptis regulariter non minuitur, quia non potest fieri compensatio de corporibus ad fructus, p. 12. num. 26. limita vbi pater immensam hereditatem filio dimittat, & legitimam prohibeat. num. 27. quodam modo dicitur iuræ naturæ debita, p. 13. num. 9. non debetur nisi mortuo patre, num. 10. potest tamen solvi per patrem filio etiam eo noiente, num. 12. Item valet assignatio, si post assignationem faciat patri. pactum de non petendo, quia tunc pater habetur ut esset mortuus, num. 14. nec illa hoc modo assignata iterato tenetur pater assignare.

si illam perdat filius, num. 15. & quod onus tenet durante vita patris, disc. 3. p. 1. num. 16. vnde etiam quod acceptat eam cum onere si tamen ultra non faciat pactum onus non tenet eo mortuo, num. 17. an augeatur inspecto valore mortis patris, quando fuerit filio in vita assignata, distingue latè, vt in p. 14. à num. 15. vers. sed an valor vñque num. 18. pater regulariter non cogitur dare filio legitimam in vita, num. 49. etiam quod filius esset emancipatus, limita ratione publicæ utilitatis, num. 52. item vbi pater monasterium ingrediatur, num. 53. nec cogitur evare de non barat tandis, num. 57. non potest consilicari filio delinquenti dum pater vivit, p. 14. num. 50. vbi ratio debetur filio patre bannito cum confiscazione bonorum num. 55. quæ hoc casu erit medietas, num. 56. non potest filius minui nec fraudari per voluntarias alienationes, ideò detrahitur de voluntarijs donationibus, num. 58. imò vbi pater dissipat in præiudicium legitimæ potest cogi de non barratandis num. 58. 60. & seq. assignata legitima in vita per patrem an diminuat diminutus facultatibus num. 32. vbi distinguitur, quando de augmento legitime agitur super facultatibus autis, intellige de augmento ante mortem, vel de intrinseco post mortem, num. 64. non debet iterum assignari vnica via, quod fuerit legitime assignata, num. 65. & num. 68. & 71. vbi contrarii, in hac materia spini doctrina improbat, n. 71.

Legitimatio non euacuatur in totum ex clausula saluis iuri, venientium ab intestato, d. 2. p. 3. num. 72. vers. neque vbi quid opereatur ex clausula, in ea differunt ius succendi ab essentia legitimatis, num. 73. ibi. legitimato non debetur legitima quando adest clausula, saluis iuriibus in rescripto, ib. num. 74. Summi Pontificis non operatur in bonis sitis extra suum statum vide *Summus Pontifex*, an ex ea præiudicetur agnatis p. 6. num. 120. an possit concedi à Principe in præiudicium agnatorum, quò ad feudi successionem, vnde pro, & contra, p. 6. num. 156. & 157. vbi de emphiteusi Ecclesiæ vide distinctionem non spernendam, num. 158. Quò ad fideicommissio subiecta, an præiudicet substitutus, vide ib. num. 159. sed qui effem vocati descendentes legitimi ex corpore ibi vers. limitatur: quam limitationem intelligas nisi princeps id expimat, num. 160. siue dispensatio in radice quid operetur, vide dispensatio, favorabilis actus est respectu filii, part. 7. num. 9.

Legitimus venit appellatione legitimorum in pulchra quæstione, d. 2. p. 3. num. 71. etiam ad exclusionem substituti, vbi fideicommissum sit relictum filiis legitimis, & naturalibus, ibi. num. 72. cum clausula saluis iuriibus, &c. capax est omnium quæ à patre ei relinquuntur ibi. n. 74. & tantummodo prohibetur venire contra voluntatem patris, ibi. an admittatur ad seminarium stante Concilio Tridentino, vide ibi. num. 75. non succedit vbi vocantur legitimi descendentes ex corpore secundum aliquos, p. 6. num. 159. ad fin. à die quo legitimatio consentit subesse incipit potestati patris, p. 7. num. 8. ideo ei donari non potest; consentire vero dicitur quoties sciens non contradicit, num. 9. & 10. vbi ratio, prò dote ab eo recepta fideicommissum alienatur, disc. 3. p. 6. numer. 82. & 83.

Libertas inestimabilis thesaurus alteri non comparandus disc. 2. part. 10. numer. 3. disponendi de rebus proprijs anteponitur cucumque fauori, quia de iure naturæ prouenit, disc. 3. p. 6. num. 63. favorabilior est de dote, n. 64. ibid.

Libri per pauci sunt necessarii ad legalē scientiam allequendam, quidquid signatum vulgus existimet, d. 2. p. 11. n. 54. per antiquos doctores transmettebantur cum consilio Iudicibus, ib. n. 56. si legetur vñlus librorum censetur legitima proprietas, n. 57. ib.

I N D E X.

Linea conseruatur in filio ingressi religionem, sicuti in eo , qui in acie decedit d.2.p.4. n.55.& 56.

Lites vt sedentur fauor Reipublicæ existimatut dixi verbo fauor.

Litis contestatio desideratur, ad hoc vt possessor in actione reliendarioria non possit possessioni renunciare ; sed hoc cestat in obligatione personali, vel mixta , d. 2.p. 10. num.59.

Locator locans domum scholari, an possit eum expelli facere quia est in honestus, d.2.p.11. n.62.63. cetera vide verbo conductor.

Lucida internalia an presumatur durare, ita quod presumatur actus factus tempore quo durant, vel tempore furoris d.2.p.3.n.85.& 86. quod intellige ut n.seq. si eis durantib. emittantur vota , vel consenserit quis in matrimonio valedunt,n.91.

Lucrum; iei amissio est damnum, d.2.p.10.n.45.

M

Magna Curia vide *Provisiones* concedens saluum conductum cognoscit de eius violatione , d.2.p.6. in append.n.14. cognoscit de admissione ad indulustum priuatiue ad omnes inferiores, vide *indulgentia*, habet intentionem fundatam circa iurisdictionem vniuersalem in toto Regno, nullo casu vel persona excepta, & qui contrarium dicit prober, ib.n.21.

Manutentio, vide *possessio* , & quasi non datur ex actibus turbidis, vide *actus*, an detur clericis contra exactores vectigalium,d.2.p.8.n.36.& seq.

Maritus præstans vxori contentum an præjudicetur in suis iuribus, d.1.n.158.& seq. resuscitatus non recuperat vxorem, d.2.p.3.nu.148. obligans se ad soluenda onera super dote , an mortua vxore possit se exonerare ab hac obligatione , remittendo vsumfructum filijs, latè disputatur, p.10.num.52. vers. quinta quæstio, maximè num.58. cui per mulierem fuerunt dotata omnia bona , vel corum maior pars, tenet etiam via executiva ad onera , etiam si fuerint dotata franca, & libera, num.64. si ante matrimonium inita fuerint contracta, num.66. limita quando mulieri alia bona supererent veluti recamera , quia ipsa erit prius excutienda, n.68. non tenet plusquam facere potest quando conuenitur ab vxore vel eius cessionario , n.70. limita, num.73. quando cessio est ex causa onerosa , exigens nomen cessum non repellitur exceptione compensationis ex persona vxoris , vt dixi verbo *compensatio* sciens agitari iudicium cum vxore, debet pati executio ne fieri super bonis dotalibus, pñnes eum extintionibus, p.10. nu.77. saepius auctorizant vxores in iudiciis in hoc Regno, n.78.ib.

Manumissio efficitur irrevocabilis , si seruus efficiatur clericus, d.2.p.12.n.31.

Mastrillus in quæstione indulgentiaz nimis voluit fauere Baromibus, d.2.p.6. in append.nu.29.

Marius Muta Regius Consiliarius laudatur ex suis scriptis d.1.n. 105.

Mater, vide *Mulier*, potest liberè filijs donare, quia nullo iure impeditur, d.3.p.1.n.1. ratio, quia non habet filios in potestate, n.2. vnde non potest prætendere vsumfructum, nec vt donatio valeat opus habet alia solemnitate, n.3. limita nisi cōmoditas resulteret ad maritū, n.4. versic. fallit tamē vbi declaratur respectu vsumfructus , potest tamē ea lege donare filio, ne vsumfructus patri queratur, nu.7. vers. nisi forte, tam si dispositio sit in vita, quam in ultimis , sed an censeatur prohibuisse administrationem , & quid in legitima? vide *vsumfructus*, tutè donat filio ob matrimonium, n.21. ratio, n.20. tñm quod donasset viro, vt filio do net, n.22. sicuti si daret vt conuerteretur in dotem filie, n.24. fortius valebit donatio quoad vtrumq. si fieret filio

Tomus Primus.

naturali per matrem, n.25. validè donat filio quo ad vsū, n.26. vbi quod venit proprietas, amplia prædicta etiam quod mater reincidisset in patriam potestatem, n.27. nulla lege obligatur ad donandum filio propter nuptias, d.3. p.2.n.1. vbi ratio sed vide n.4. & seq. tenetur in subsidium dotare filiam n.3. & ante, & nu.4. vbi quod non teneatur assecurare dotem nutus, sed vide in sequentib. maximè n.27. dotando filiā censemur debitum lo uere, ideo in legitimam imputatur , nu.5. an iuuetur Velleiano obligando, se pro dotē vrus, & dotario, n.8. cum plur. seq. vbi distinguuntur, sed an reperat à viro si est soluendo, vel super feudo si est Bare, nu.12. Eius bona si eicem ministro subiecta alienantur ex causa dotis in subsidium, d.3.p.2.nu.20. sed vide contra, n.22. & 23. donando filio nupturo, an dicatur simplex donatio, vel ob causam; n.24. latè vbi an imputetur, & n.25. petit dotem à filio, vt verbo *filius dotare*, tanquam in secundo loco constituta post patrem , tenetur prior quam frater dotare, n.30. & 31. limitatur, n.32. & n.35. non tenetur referuare filijs , ea qua habuit à viro ex causa onerosa, d.3.p.3.n.3. vbi ratio, sed quid de dotario, vide *dotarium*, & quid de donatione remuneratoria nobilitatis, vel iuuētutis, n.19. & 20. an possit reuocare donationem facta filio ex causa nuptiarum propter ingratitudinem d.3.p.4.n.2. & 3. quæ filio donauit ex causa matrimonii, si forte velit ad secundas nuptias transire an possit reuocare donationem, d.3.p.4.n.11. & 12. vers. sed quid, vbi num.15. limitatur, nisi remaneat impar ad subedium. & num.18. item declara prout num.20.21. cu m plur. seq. repetit à marito dotem filiæ , vel donata filio ob matrimonium si ipse sit soluendo, nec dederit animo donandi, num. 28. & ante , non disponit in vitricum vel in filios secundi plusquam in filios primi matrimonij vide, contux .

Matrimonium per eadem media annullatur, vel valet quibus professio, ideo recursas ad verbum, *professio*, quia quid de illa prædicatur , procedit in hoc , ratum dissoluitur per professionem, sed non consumatum, & ratio assignatur , d.2.p.3.n.112. & seq. sed quid si matrimonium consumatum sit nullum, an valeat professio quod sic ib.n.115. sed quid per sacerdotium an Pontifex dispensare possit matrimonio rato, vide *Pontifex*, sed quid in matrimonio rato per Iesuitam scholarem, vide *soc. Iesu scholaris*, operatur emancipationem p.7.nu.13. liberat filium à potestate parentis per tot mundum, d.3.p.1.n.20. an impediat studium, p.11.n.18. contractum potius fauendum est, quam contrahendum, d.3.p.4.n.24. semper dicitur causa finalis respectu cuiuslibet personæ, d.3.p.6.n.4. item quoties alia non potuit impellere donantem, nisi vt matrimonium sequeretur , nu.6.

Mendacium passus in contrahendo potest à contractu recedere, d.1.n.86. sed distingue , vt n.seq.

Merita, vide *remuneratore donatio*, vide *seruitia*, filij possunt considerari separatè ab obligatione naturali, d.2.p.13.n.1. 4. ideo in hoc reputantur extranei, an talia esse debeant, quæ præstent ius ad agendum, n.13. & aliqua sunt, quæ legale debitum producunt, n.17. hæc raro possunt inueniri inter patrem , & filium , n.17. an debeant probari pro sustinenda donatione inter patrem , & filium , vel sufficiat patris assertio iurata à n.23. vsq. ad nu.36. vbi omnes distinctiones, extendendo ad vxorem, an equiualeant donationi iudicis arbitrio remittitur, n.42. vers. & quia, sacrificat valere donationem inter vitum, & vxorem, n.43. vers. quæ omnia , & n.seq.

Messana verbi laudatio, d.2.p.11.n.78.

Metus durare præsumitur durate eius causa , tam in professione, quam in matrimonio d.2.p.3.nu.32. ideo plena, & integra libertas requiritur, vt metus purgetur, ib. & num. 42. qualis necesse est vt concurrat pro annullanda professione, ib. num.35. & 36. & quid in feminâ ibi. num.37.

I N D E X.

pro matrimonij, & professionis nullitatem, n. 39. in muliere qualis esse debeat, ib. num. 38. pro tacita profetione irritanda minor sufficit, quam pro expresa, ib. n. 41. sacris ordinibus habitis non purgatur si duret, n. 43. & vide verbo, *nullitas ordinum, & professionis, reverentialis metus*, quando profesiones tacitas annullet, vide latè dicta p. 3. n. 48. 49. 50. & 51. an operetur nullitatem, vel rescifionem in profetione ib. n. 77. inter patrem, & filium emancipatum dari potest, p. 7. num. 18. actus dicitur metu factus, si adhuc rogamina, & importunæ præces, p. 12. n. 24. an solus reverentialis annullet donationem, d. 3. p. 4. num. 16. est quid facti, ideo non præsumitur, nisi præterit num. 26. non cadit in ea, quæ ex iustitie intus monasterium, tanquam in plena libertate constituta, d. 3. p. 6. vers. diximus.

Milites, vide *religio*. **Hyerosolimitani** incapaces sunt acquisitionis, ac religioni acquirunt, d. 2. p. 3. num. 10. per quos actus tacite profiteantur, ibid. num. 54. non differunt ab alijs religiosis, quoad acquisitionem, & testamenti satisfactionem, ib. num. 54. & seq. & num. 68. quod limita ut ibi, eis non debetur legitima, si professi sint ante mortem parentum, num. 69. non possunt proficeri, nisi expleto anno nouitiatus, & ætate sexdecim annorum, ib. n. 96. & num. 110.

Minor non potest donare ad pias causas, neq; pro libertate, disc. 1. n. 156. neq; adire, neq; se immiscere potest stante statuto, ib. num. 163. non leditur ex cursu temporis, disc. 2. p. 3. num. 25. limita in spiritualibus, ut ib. n. sequenti. itē in tempore statutario, n. 28. præsumitur ignorare hæreditatem sibi delatam tempore minoris ætatis, & hæc præsumptio durat aduenta maiori, in contrarium probetur, p. 6. n. 134. prohibetur donare, siue retrodonare patri, id quod habuit donatum, p. 10. n. 37. in medio, nec hoc casu proficit decretum, cum mille similibus per sequentes numeros, non potest dotare personam extraneam, num. 46. an recte se obliget ad dotem receptam, distingue, p. 11. n. 67. vbi stante statuto, fortius non poterit sine decreto dotare. tam æstimatione præcedente quam minime, num. 68. & 69. remunerations causa quando, & quomodo donare possint, p. 13. n. 31. cetera vide verbo bona, & alienatio.

Miserabiles personæ, eorumque prigilegia an sint habentes patrem, si sint emancipati, & puberes, disc. 2. p. 7. n. 21. **Mixta**, in eis preualet potentior, d. 1. p. unica n. 67.

Modus precedendi, vide *iudicium disensus*. per viam exceptio- nis non venit in generali cumulatione remediorum, ita- te pragmatica, d. 1. procedit contra Ecclesiæ coram laico iudice, ut verbo *Ecclesia, ex abrupto*, & palatino modo quarè introductus fuerit, & quomodo hodiè usurpetur, p. 6. n. 25. & seq. in causis reintegrationis regaliorum qualis sit, traditur, p. 6. n. 29.

Mofses, in cons. 29. reprobatur, d. 3. p. 6. n. 93.

Monasterium pro alineatis non retinet nouitium exire volentem, neque eius veltes, imò neque proprietatem bonorum, d. 2. p. 3. num. 15. 16. 17. 18. alienat eius bona pro sustentando monacho in studijs, p. 11. num. 71. non succedit moniali, nec nouitio morienti non facta profetione, p. 12. num. 72. & 73. etiam quod ad sis renunciatio ad fauorem monasterij, excluditur per renunciationem monialis, etiam à remotioribus mortuo patre, & fratribus intestatis, d. 3. p. 6. vers. & hoc etiam, vbi quod non potest rescindere renunciationem ex capite lesionis, sed quid ex capite metus, vide vers. diximus, non succedit Monacho, qui renunciauit ante ingressum, ibid. vers. stipulatio.

Monialis si moriatur antè profetionem, ad quem vadat etiam dos, vide *monasterium*, quæ domi manet, an consequatur legatum pro maritagio, vide *legatum*.

Monachus, an capax sit feudi, vide *fendum*. **Moratoria dilatio** quibus personis debeat concedi, & qui bus denegari, & in quibus casibus, d. 2. p. 6. num. 8. & seq.

Mora purgatio in contractibus ingomnatus an admittatur, d. 1. n. 78.

Mors ciuili, & naturalis an æqui parentur d. 2. p. 2. n. 42. sp. ritualis per ingressum in Religionem æquiparatur natu- rali, ib. p. 3. n. 1.

Mulieres donationi propter nuptias antiquæ, quando renunciarie poterant, d. 1. n. 3. prohibite contrahere an siue prohibite donare causa mortis, vide *statutū*, & an favore dotis, vel piæ causæ, vide ibi, non habent auxilium à iure vbi facit actum, quod quilibet prudens faceret, nec est decepta, ib. n. 152. & seq. prohibite contrahere favore alterius non contrahunt etiam favore piæ causæ, ib. nom. 153. imò, & dotis, num. 160. & an favore mariti, ib. & nom. 164. & per seq. ratò donant, ideo earum donatio miraculum existipatur, d. 2. p. 1. n. 7. non possunt cogi ingredi monasterium ad profitendum, sub poena excommunicatio, d. 2. p. 3. num. 40. præsumuntur omnia in dorem dedisse, p. 10. num. 69. sed quid si non appareat traditio bonorum, an titulo dotis, vel paraphrenorum sit dota, vide ib. repetentes dotem an repellantur compensationis exceptions ex persona dotantium, vide *compen- satio* quando gaudeant Velleiano, vel minime vide *Velleianum*, reddentes deteriorem conditionem dotis an pol- sint reuocare talia acta si velint ad secundas nuptias trahi, disc. 3. p. 4. a num. 13. & 14. & num. 29. & 30. & seq. sed quid de dotario, an mulier possit eo se priuare, ib. num. 31. an possint retinere bona virorum, & an committant spolium, disc. 3. p. 6. num. 42. & 43. sed vide num. 55. & 56. vbi quod possunt tantum retinere illa, in quibus insistunt: citò tenescunt, ideo debent iuuenes viro copulati, disc. 3. partic. 6. vers. quanto demum.

N

Naturalis obligatio, vide *obligatio*, non potest per legem ciuilem in totum derogari, d. 2. p. 14. numer. 14.

Naturalis filius, vide *spurius coitus damnatus*, capax est donorum a patre, ni aliud resistat, quam patria potestas, d. 2. p. 7. n. 6. & 7. non est etenim in patris potestate, potest in totum institui cessante legitima sobole, vel existente, quæ tamen renunciauerit, p. 14. n. 67. pater an teneat filios huiusmodi dotare, & filiis propter nuptias donare, d. 3. p. 6. n. 75. cum plur. seq. vbi latè an talis dos ad fideicommissum redeat, si ex fideicommissio data sit, d. n. 76. & quid de aliamentis pro studijs, num. 77. vers. tertio. Pro extraneo habetur, quia in patris familia non est, d. 3. p. 6. num. 78. & seqq. imò peioris conditionis est num. 80. vbi ratio, existente legitima sobole non potest habeare aliud ultra vinciam, quare nec potest prætendere libe- ram, sed iuxta voluntatem patris, p. 6. n. 84. & 85. habet aliamenta, pro quibus si assignetur prædium, eius moria secura redit ad hæredes patris, vel ad fideicommissum, ib. n. 89. intellige, ut ib. & quid in nepote ex filio spurio, vi- de annis.

Naturalis filia, de iure canorum deber habere dorem ad modum alimentorum, etiam ex fideicommisso sobieciis iuxta computationem, l. hæred. ad l. falcidiam, d. 3. p. 6. n. 75. cum seq. & n. 86. & 87. sed an redeat ea mortua ad fideicommissum, n. 76. 88.

Nobiles ceteris paribus sunt præponendi, disc. 2. part. 11. num. 81.

Nostrum quod est amplius nostrum fieri non potest, d. 2. p. 2. num. 40.

Nouitatus

I N D E X.

Nouitatus tempus in aliquibus casibus debeat reiterari, vide remissiū, d.2.p.3.num.47. durante fauore, vel dementia an currant, & quando ad mentem reuerso ingresso debeat reiterari, ib.n.92. non interrupitur per furorem citio transiunt, ib.num.93. puta per illum qui causatur ex morbo acuto, tempus debet esse continuum, & non interrupturnum, num.100. & seq. & debet fieri retento habitu per totum tempus, num.102. quomodo interrupatur vide ib.num.104. debet reiterari a Religioso transiunte de vna religione ad aliam num. 104. ad fin. potest compleri ante decimumsexturnum annum, & postea tempore suo profiteri, n.108.

Nouitus egressus infra nouitatus annum omnia recuperat a monasterio vna cum fructibus, d.2.p.3.n.12.13. sed an pro alimentis possint eius bona retineri vide monasterium antē annum non potest profiteri, nec ante etatem 16. annorum sub pena nullitatis, etiam si pauci dies deficiant, licet non pro horis, vel vbi annus esset bisestilis, ib.n.97. & 98. limita quando fiat ex causa periculi mortis, nu.99. in quo casu si superuixerit, debet tempus expediti, nec professo huiusmodi succedit monasterium, ib. debet infra annum manere in monasterio, & non in domo propria, & nec de vna ad aliam religionem, vel rationi ad strictiorum autē contra, num.104. limita hæc ut in num.105. intelligendo vt ibi de manente extra claustra cum licentia ex causa infirmitatis, num.105. vers. ego tantummodo, feudum an recuperet si exeat professione non expleta, d.2.p.4.n.16.17. & 19. & seq. debet moueri in calu quo ei feudum superueniat, ib. si moriatur infra annum probationis, non succedit ei monasterium ex veriori, p.12. num. 73. vbi amplio.

Nullitas professionis infra quod tempus possit intentari, vide **professio**, ordinum vel professionis ex capite metus non sanator, cessante metu per exercitium ordinum, vel continuationem in monasterio, ib.n.44. ratio statim, aësus tunc sanatur per ratificationem in tempore habili quando fit cum scientia nullitatis, ib. n. 45. & 46. patet omnibus qui ea vti volunt, ib.n.120. sed an possit ea vti ille, qui dedit nullitati causam, n.121. non potest allegari, quando talis est; quæ partis consensu sanatur, nu. 122. ex defectu citationis an sanetur per principem, vide processus, deducta in iudicio sanari non possunt, d.2.p.6.n.166. vers. & contrario.

Op. 1. mun.

Obligatio omnis pro contractu habetur, d. 1. n. 24. civilis, & naturalis oritur ex contractu nominato antē implementum, sed in innominato secus, ib.nu. 132. sed quid de iure hispanico, & canonico, vide ib. **naturalis**, licet ex solo facto extimetur attramen ex sola prouisione non inducit, sed liber consensus interuenire debet, ibid. nu. 132. & 133. & quod exceptionem tantum producat, ibid. num.134. & 139. est impropriè obligatio, d.2. p.1. num. 13. est facti & transit in seruum, ib.num.15. **naturalis**, an civilis consistat inter patrem, & filium, vide **patria potestas** eius diuisio refertur dicto, d. 2. p.1. num.20. & part. 14. num.6. civilis bifarium ibidem distinguitur num. 21. incorporatur cum naturali per emancipationem filii, ideo incipit valere, p.7. num.4. intuitu possessionis facta quando adhuc duret etiam possessione cessante, vide p. 10. num.56. & 57. & num.61. vers. ad secundum, & nu.61. & 62. seq. non oritur nisi lege mandante aut homini disponente, p. 11. nu.26. ideo non extenditur de casu ad casum, neque ex identitate rationis, ib. ad antidora an praestet iuris vinculum, obligatio, p.13. nu. 15. & 16. dotandi descendit a proximitate sanguinis, ideo gradatum ambulat, d.3.p.2. n.31.

Observantia vide **confuetudo** subsecuta ostendit sensum pri-

Tomus Primus.

uilegij, si in verbis dubietas emergat, item an in omnibus rescriptis, d.2. p.6. in append. n.17. item operatur quasi possessionem in eo qui usum habet, prout etiam si contradictum non fuerit in iudicio ib.

Officia, collatio officij, quando resulter ex patientia Principis, d.2. p.4.n.49. concessa ad beneplacitum non possunt sine inxta causa reuocari, p.6.n.194. & 195.

Officium iustitiae Aragonum adhuc potest dici perpetuum, d.2.p.6. n.196.

Officiales qui præpositi sunt redditibus principum, quid servare debeant, d. 2. p.6.n.101. eorum appellatione an veniant barones, vides **Barones** quando expellant conductores dominorum, vel dominos, vel habentes pare, vel maius officium, vide p.11.n.60. non possunt aliquid a litigantib. accipere etiam sub prætextu remunerationis, p.13. n. 62. & quid pro gratia obtinenda vide ib.n.63. & quid media principum dispensatione debent eligi viri mediocri fortuna prædicti, & quare, p.13.n.62.

Omissum habetur pro omissio in testamentis quando elicatur expressa voluntas in contrarium, d.3.p.6.n.96. remanet in dispositione iuris communis, vers. & quod masculos.

Onus super dote reiicitur mortuo prius vito, vt dixi verbo **stipulatio**.

Onus super legitima vide **legitima**.

Oppositio de dominio, & possessione admittitur in iudicio executivo, quando de ea docetur in promptu, d.3.p.6.n. 45. per mulierem de possessione rerum dotalium quando proficiat, n.57.

Ordinatus si paciscatur cum donante ad titulum patrimonii de patrimonio retrodonando irregularitatem an, & quando incurrit, latè pro, & contra, d.2.p.12.vbi plures casus ante n.38. vsq. 50. cum seq. cum patrimonio falso sciente incurrit irregularitatē, nu.45. non obstante pacto facto super patrimonio cum donante, potest petere patrimonium, quia pactum est nullum, n.46. incurrit irregularitatem si abdicet se bonis, & postea quasi nil fecisset ordines suscipiat, n.48. in fine vers. si tamen, & n.40. quid exprime debet obtinens dispensationem ab huiusmodi irregularitate, n.50. quando debeant ab Episcopo alimentaria nu.51. per seq. & quæ, & qualia debeant esse hæc alimenta, n.55. ad reū mobilem non dicitur satisfecile concilio, secus si ad redditus annuos, vel ad pensiones, n.58. & 59. cetera verb. **Episcopus**.

Ordinis vide **patrimonium**, sacri an dicantur ordines minores vide d.2.p.12.n.10.

Ordo iudicarius, potest a principe omitti, & mandari quod omittatur, d.2.p.6.n.25. & 27. tam in ciuilibus, quam in criminalibus sufficit ut interueniat citatio cum competenti termino ib.n.28. vide latè ib.n.167. vsq;n.171. cetera vide **solemnia iudiciorum**.

P

Pactum resolutium est multum proficuum in donationib. sub modo, eo non impleto, d. 1. n. 123. an resoluat contractum circa sententiam, vide **resolutio contractus**, de lucro dotis conceptum in casum mortis, habet locū sc̄: cura mortis spirituali, d.2.p.3.n.3. de hereditate viuentis in genere abiq; certæ personæ expressione tenet p.6. n.93. vers. itē vide infra, in emancipationis instrumento de retinendo usufructum an teneat, p.7.nu.14. ad finem, vel stipulatio super dote quæ redit imparem mulierem ad secundo nubendum non tenet, & potest reuocari, d.3.p.4.num.13. & 14. secus si nubere nolit, vel non possit, ibi de retrouen-

I N D E X.

- dendo temporale efficitur perpetuum propter lesionem, p. 6. n. 148. alia vide verbo *terminus*, & verbo *facultas redimendi*, ad discursum quomodo reparetur eius iniustitia in regno, vide *remedium gratiosum*. de non opponendo reparatur per prouisionem quod M. C. prouideat non obstante pacto, vide *prouisio*, de non reuocando donacionem ex capite ingratitudinis iuramento firmatur, d. 3. p. 4. n. 3. & n. 11. vbi bona distinctione.
- Pacta apposita* incontratu dotalitio sunt irreuocabilia sicut matrimonium, ib. n. 2. 3. in præiudicium dotis quando annullentur si mulier trahat ad secunda vota, n. 29. & 30. de hereditate viuentis affirmatum non sustinetur neq; ex iuramento, d. 3. p. 6. n. 118. & quid fauore matrimonij si sit factum contractu dotali, vel donatione contemplatione matrimonij ibid. n. 119. & 125. potest fieri per partum de illam non petendo, n. 120. si est generale de omnibus hereditatibus sustinetur per incertitudinem, n. 142. vbi ratio, sed quid si exprimantur aliquæ species, ibid. quando fit in necessitate precedentis contractus valet, exemplum in eo quod fit contemplatione matrimonij, n. 125. valet consentiente, & de cunis hereditate agitur, num. 126.
- Papa* vide *princeps* non potest declarare gratiam concessam in præiudicium tertij, d. 2. p. 10. n. 28.
- Paragium*, vide *dos de paragio*, vide *supplementum dotis*.
- Parilitas* non potest peti ab herede, sed an cessionario vide d. 2. p. 14. n. 45. & 46.
- Parentes* solent filiis thesaurizare in stanchu naturæ hoc distante, d. 2. p. 1. n. 6. solent ex consuetudine aliquid filiis donare, quando eos emancipant, p. 10. n. 7. anathematizandi sunt qui habentes denegant filiis expensas, pro studijs, p. 14. n. 28. eorum interest filios habere locupletes, d. 3. p. 5. n. 91.
- Pater*, vide *parentes*, non potest ad sui commodum filium authorare stante statuto, d. 1. n. 171. eius pœnè magis, quā filii interest ei de bona coniuge prouidere, d. 2. p. 1. n. 8. an possit, omisso filio, Ecclesiam instituere vide, d. 2. p. 6. n. 112. multoties cogitur emancipare filium remissiuē, p. 6. n. 11. donat validē filio naturali, vide *naturalis filius*, vbi cogitur emancipare ob eins culpam amittit omnem usufructum, sicuti quando filius emancipatur ob matrimonium p. 7. n. 14. secus si sponte filium emancipet, nam retinebit medietatem quæsitorum si velit, ut ibi, erga filium emancipatum teneat ad debita naturæ, ac si in familia duraret, puta ad alimēta, ib. num. 19. grauatus post mortem, majoratum filio restituere, an possit in vita in præiudicium creditorum, vide *grauiatus*, potest contrahere cum filio in materia aduentitia, potest ei usufructum remittere, etiam in præiudicium creditorum, & legitimū filiis suis debitū, p. 9. a. n. v. seq; fin. vbi a. n. 12. ad fiscum coelus protrahit, cum seq. per emancipationem filii multa commoda amittit, ideo nō cogitur donare, p. 10. n. 1. & 2. in causa predicta prohibitus, est aliquid recipere, n. 5. vbi quod amitteret hereditatem, nec operas sibi stipulari potest. n. 6. sed vide *parentes*, disponit de bonis suis ad libitū extra tamē filiorum legitimā, p. 14. n. 58. præsumitur & qualiter filios diligere, p. 10. n. 19. quando possit declarare quod bona donata imputetur filio in legitimam, n. 25. & 26. & seq. prohibetur bona filii minoris alienare, etiam si fuissent per eum ibi donata ib. n. 37. 42. & 44. vbi extēditur ad diuisionem inter filios faciendam, si emancipatio uno filio ei remittat, & donet usufructum maternū, an possit postea, alios emancipando, ei præiudicare, n. 50. cum duobus seq. renunciādo filii usufructum an remaneat disolubilatus, a solutione onerum in se assumptorum super dote, ibid. num. 52. vers. quinta quæstio cum pluribus seq. potest remittere usufructum non acceptatum in præiudicium creditorum, non verò illum quem acceptauit p. 10. n. 55. maximē in præiudicium creditoru
- eius uxoris defunctæ, an cogatur dotare filias, & donare filiis ex causa studij, vide p. 11. num. 21. vbi latē distinguuntur per numeros seq. sed quid si habeat pēnes se usum frumentorum maternum dic quod cogetur, n. 19. vers. tenebitur, præsumitur do hasse fauore studij, n. 30. ib. & per leq. licet à principio non teneatur mittere filium ad studia, si tamen transmittit tenetur eum manuteneret, n. 46. vers. quod autem, perit legitimam filio professo in aliqua Religione, n. 53. in fin. dotando filiā præsumitur donare etiam si bona filia possideat, p. 11. num. 31. sed quid in filia naturali, ib. extenditur in quolibet ascendente per lineam paternam, non debet in duobus grauari, ut donet filio & donet liberè, p. 12. n. 19. naturalibus filiis ad quid tenetur, vide *naturales*, vbi de dote, facit usufructum maternum suum, nec cogitur rationes reddere, vel præstare, p. 11. n. 35. sed quid si non administrat, quia est priuatus, dici fructus suos non facere, n. 36. non cogitur præstare de non barattandis bonis fauore filiorum, p. 14. n. 57. intellige super bonis suis, secus in alienis quæ deberet filio restituere ibi, usufructarius non præsumitur alere filiorum, sed ex naturali instinctu, p. 11. n. 37. an patrimonium cogatur assignare filiis sacerdotio adiutatis vel in minoribus initiatis, vide *patrimonium*, an cogatur dotare filias propter matrimonium spirituale, & quid si inuitu patre ingrediatur, p. 12. n. 8. sed quid de filio qui fiat sacerdos, vide ib. non cogitur dare filiæ dote libram, & transmisibilem ad quicunq; heredes, p. 12. n. 61. neq; assignare patrimonium filio sacerdoti ad heredem transmittendum, n. 65. cum seq. limita nisi pater à filiis recipiat renunciationem, vel si pater præmortiatur ib. num. 69. 70. & seq. an possit filio donare legitimam dum vivit vel partem suam, part. 14. n. 1. & 5. dicitur dolo verberi filie exclusæ à statuto, vel renunciatione dote minori legitima assignet, n. 22. legitimam in vita quādō dare cogatur filio, vide p. 14. n. 49. vbi quando ingreditur Religionem, n. 53. item vbi fuerit bānitus cū cōficatione, n. 55. sed quid si filius eam perdat vide n. 65. cum seq. potest usufructu bonorum filij a matre priuari, vide *usufructu*, prohibitus administrare, an habeat usufructum, & cōuerso, d. 3. p. 1. n. 19. vbi prō, & cōtra, cum distinctione, cogitur donare filio propter nuptias non mater, d. 3. p. 2. num. 1. & in quo casu teneatur ib. n. seq. melius, n. 7. vbi quando repeatat à filio, & quando minime, sicut, & mater non reuocat donations factas filiis, si ad secunda vota transiit, d. 3. p. 4. num. 10. qui in contractu dotali donauit bona sua filiis ex illo matrimonio, potest illam bona obligare ad dotes secundæ vxoris, num. 19. non participat de dote filiæ, nec de donatione propter nuptias filii, d. 3. p. 5. num. 10. tenetur assignare dote filia nuptie digno viro; p. 6. succedens filio, cuirefutauit feudum, tenetur ad eius debita, ib. in principio stipulando pro se dote de paragio, vel ex fideicomis illo, cetero, tiam pro se, & extranei heredibus stipulasse ibid. vel neque.
- Patria ei*, & parentibus & quæ debitores sumus, dicitur, 2. p. 11. num. 72. vbi quod naturale est patriam diligere.
- Patria potestas* ad omnes qui in Christiano orbe vivunt, est porrectat, d. 2. p. 1. n. 9. impedit obligationem inter patrem & filium, ib. n. 10. sed quo iure introducta sit vide ib. n. 11. & an impediat naturalem, ib. num. 12. cessat per emancipationem, quæ pluribus modis evenit, ut verbo emancipatio, fuit introducta de iure ciuili, ideo per illud tolli potest, vel in totum, vel in partem, p. 7. n. 12. vbi exempla in dignitate Patriciatus, Episcopatus, præfectus maris cessat per matrimonium, n. 13. cetera verbo *emancipatio*, *emancipatus*.
- Patrimonium* assignatur ualidē titulo donationis ob ordinis suscipiendos, d. 2. p. 12. n. 1. intellige quando clericus diuinis

I N D E X.

dūinis inferuit, num. 2. an sit necessarium assignari clericis in minoribus, n. 3. cum sequentibus sed quid pro suscipiendo ordinibus sacrī, n. 7. an eius causa donata in legitimam imputetur, vide latè pro, & contra, n. 18. cum seq. inter alimenta conumeratur, n. 20. & leq. imputatur si fiat clericu in minoribus, secus sit in sacrī, n. 21. vbi declaratur conclusio, intellige si aliquid perpetuum donetur, secus si ad vitam, n. 25. comparatur bonis Ecclesie, n. 30. retrodonari non potest patri, vel alteri donanti latè per plures numeros à n. 28. nec reuocari etiam quod traditio secuta non fit, num. 32. nequè si filius consentiat, num. 36. sed an si reuocatio sequatur ex pacto præcedenti incurrit irregularitas, vide ordinatus, tales retrodonations sunt ipso iure nullæ, num. 38. non potest alienari vlo modo, nec ex iusta causa, immo neq; per beneficium adeptum, in Episcopus consentiat, num. 73. cum tribus seq. eius causa possunt alienari bona vinculata in subsidium, ad vitam tamen ordinati, num. 60. cum plurib. seq. non potest permittari Episcopo inconsulto, p. 12. n. 83. vide Episcopus patrimonium.

Patronus manumittens seruum mediante pecunia non est ei hæres contratabulatōr, d. 2. p. 10. n. 16.

Patronus Nauis potest donare remunerationis gratia, d. 2. p. 13. n. 51.

Pecunia destinata ad emptionem reddituum iudicatur ut immobilis in omni materia, d. 2. p. 8. num. 35. minoris, & Ecclesiæ in magna quantitate quando alienari possit, p. 13. n. 32.

Don Petrus Corbettus Regens Illustriss. laudatur, disc. 2. p. 6. num. 101.

Don Petrus de Neyla iudex Regiæ Monarchiæ huius Regni Siciliæ extollitur, d. 2. p. 8. ante n. 37.

Peremptio instantia si fuerit in iudicio deducita, non potest per Principem reparari vide instantia.

Permitatio antiquior est omnibus alijs contractibus, sed non est nominatus, & quare, d. 1. n. 44 & 48. vnde origine habuerit traditur, ibid. num. 47. de patrimonio sacerdotis fieri non potest Episcopo inconsulto, part. 12. num. 82.

Persona una, & eadem potest diuerso iure censeri, d. 3. p. 6. vers. neq;

Plenum non dicitur illud, cui aliquid deficit, dixi verbo plenum.

Pontifex summus vide summus Pontifex, an dispenset matrimonio rato ob sacerdotium, & quid in consumato, d. 2. p. 3. n. 128. & 129.

Posse, & potentia, non dicitur sed deficere posse, potentia, quæ te habet ad malum, d. 2. p. 6. n. 18.

Possessio quæ, & qualis per constitutum trasferatur vide verb. constitutum, non transit in vocatum in fideicomisso instituto in contractu, nisi constitutum adsit, nā statutum de continuatione ei non proficit, d. 2. p. 2. n. 79. si irritetur restitui debent bona ingressus causa donata, d. 2. p. 3. n. 12. sed an cum fructibus, vide ib. n. 13. ad fin. quæ in haeredes sanguinis non transit, non acquiritur monasterio, ib. n. 57. feudi non transit in primogenitum incapacem, sed in secundogenitum, deuolitur, ib. n. 55. & seq. & verbo statutum, non potest renunciari per eum, qui tenetur aliquid facere intuitu rei possessio, nec in hoc calu requiritur litis contestatio, p. 10. n. 59. capta de consensu hæredis non est vitiosa stante statuto, d. 3. p. 6. n. 44. probatur ex locatione cum perceptione fructum, n. 47. in iurib. in corporalibus, vide quasi possessio.

Possessor in censu bullali, vide tertius, de sciens possidere ex causa necessaria non tenetur ad onera, etiam quo ad preterita cessante intimatione, d. 2. p. 2. n. 55. secus si ex voluntaria, ib. num. 56. maximè si non adsit obligationi si re contracta, vide in casu curioso p. 10. n. 53. 58. & 59. vbi ampliatur ad possessorem conuentum rei vindicatoria.

Tomus Primus.

personalis, vel mixta, immo etiam possidens naturalis, vel dicamus detentor subiacer regula, ibi. vide etiam quomodo debeat sibi præcauere, & alia de hoc puncto, num. 62. & 63.

Possessorum cum petitorio vt videatur Princeps dispensare potest, d. 2. p. 6. num. 189. quod procedit data iuxta causam, item indistincte in causis fiscalibus, ib. & num. 160. inter fiscum regis, & priuatum est mixtum, num. 191. recuperandi, & rerinendi datur existenti in quasi possessione incorporalium per unicum, vel binum actum, p. 8. n. 36. ad fin.

Possidere, & in possessione esse differunt inter se, disc. 2. p. 10. num. 60.

Penitentia in donatione contemplatione matrimonij an locum habeat, d. 1. n. 71. 72. & 75. in donatione ob dote an locum habeat, ibid. num. 73. non est licita in contractu vbi contrahens sit paratus implere, sed an hoc procedat in omni contractu ib. num. 76. an ex mora excludatur, vel possit purgari, vide moræ purgatio, in donatione reciproca, vel remuneratoria futurorum an locum habeat, ib. n. 80.

Pœna suos debet tenere authores, disc. 3. partic. 4. n. 4. **P**otestas Principis distinguitur inter absolutam, & ordinariam secundum aliquos, qui tamen communiter reprobantur, d. 2. p. 6. n. 12. cum plurib. seq. maximè n. 16. quæ & quomodo sit absoluta potestas in Christiano Principe n. 12. & 13. illaque à Deo manat, non potest esse ad malum; ideo aliter non est à Deo, sed à diabolo n. 19. eius definitio traditur, & examinatur, ib. numer. 21. & 23. eius effectus summatim traduntur, n. 24. an super Principis potestate dubitari posit num. 36 & 37. vbi eius conclusionis veritas enucleatur, non extenditur ad pacta irritanda, vide pacta, neque ad actiones ex eis orientes, n. 80. in fin. an extendatur ad tollendum ius quæsumum in spe 288. nō derogat contractus cum ipso gestos, n. 98. cætera vide verbo Princeps.

Praeces frustra funduntur ad implorandum, id quod iure communi habemus, d. 2. p. 6. num. 148. in princ. importunæ præces quandoque valent pro coactione, d. 3. p. 4. num. 19.

Prepositi administrationi, nauis & qui parantur procuratorib. cum libera, d. 2. p. 13. n. 50. cum seq. vbi an possint donare remunerationis gratia.

Prescriptio non currit impedito, d. 2. p. 3. num. 33. an excludat actionem pro censu, vide exceptio prescriptionis, non potest tolli per Principem, nisi per vim legis generalis, p. 6. num. 123. & num. 126. quæ non porrigitur ad præterita, numer. 126. fuit per Summum Pontificem sublata stante mala fide, num. 124. quæ dispositio seruat in foro temporali maximè in hoc regno, num. 125. secus stante imemoriali, vel centenaria, num. 120. & seq. imemorialis an fortior sit centenaria, ib. quæ, & qualis tollat ius a cœundi, vide ius a cœundi, imemorialis procedit etiam in alijs in quibus ins resistit possessori, num. 135. licet aliqua requirantur, vt ibi, aliqua de ea remissive, num. 136. vers. si vero imemorialis apta est ad acquirendam iurisdictionem contra Regem, & fortius ad conservandam fauore officiū Regis, ib. in append. n. 19. cum allegatione titulis facit prælumere derogationem tituli alterius, si tempus nescitur, n. 20. non procedit sine possessione, p. 9. n. 7. cætera vide verbo titulus.

Presumptio admittitur ad videndum an donata debeat imputari, vide verbo imputatio.

Premium iustum domorum, quæ venduntur pro ampliacione domorum religiosorum, quod sit vide, d. 2. p. 6. n. 51. & 52. cætera vide verbo valor.

Primogenitus si inhabili reperiatur tempore delati feudi feudum deuenit ad secundogenitum, d. 2. p. 4. n. 41.

Priceps censetur dispensasse cum inhabili eo ipso, quod

I N D E X.

cum eligit in officialem, vel si patitur cum exercere officium censetur cum elexisse, d. 2. p. 4. num. 48. vocans aliquem Don, censetur concessisse illum titulum, ib. num. 50. idem si permittat nobilium officium per ignobilē exerceri, ut ib. secularis non habet potestatem à Deo immediate, ib. p. 6. num. 10 eius potestas non debet esse reducta ad suam voluntatem, sed ad honestatem, num. 11. quomodo dicatur legibus solitus, num. 12. & 13. populus quid, & quantum in eum transtulerit, num. 14. in eo arctior obseruantia legum requiritur, num. 15. non debet appetere maiorem potestatem illa, qua Deus Optimus Maximus vtitur, num. 17. incapax est delicti, num. 20. potest dispensare ordinis iudiciorum, ut in verbo ordo iudicarius, non derogat iuri tertij iam quæsito, num. 33. & qui contradicunt reprobantur, num. 34. intellige de iure quæsito ex beneficio iuris naturalis, vel gentium, ib. vers. prim. est, omnia possidet imperio, sed non dominio in suo principatu, num. 43. potest declarare, & limitare iura naturæ, & gentium, num. 44. potest auferre rem à domino ex causa publicæ utilitatis, num. 45. adhibendo tamen recompensam, nu. 46. tempore belli potest sibi valere de rebus Ecclesiasticorum refundendo valorem, & intercessione, nu. 78. an possit facere anteriorem, creditorem qui est posterior, num. 81. & an possit excussionem tollere, num. 81. ad fin. an transactionem, vide transactio, an concedat dilationem, vide dilatio, non reuocat suum contractum, vide potestas, naturaliter, & ciuiliter obligatur, n. 98. ad fin. in quo non differat à priuatis, vide fortuna priuatorum, tenerur stare, contractui antecessoris, numer. 102. non debet velle posse, quod Deus non potest ibid. legitimæ filii debitæ de rogare an possit, vide legitima, non potest committere causam iudicii suspecto, vide suspicio, an deroget iuri quæsito ex beneficio iuris ciuilis, vel municipalis, n. 119. vbi de habilitatione inhabilis ad feuduim non derogat præscriptioni quæ operata fuit effectum, num. 123. sed quid per viam legis generalis, vide ib. an deroget sententia, vide sententia, an instantias, proroget, ibid. à num. 147. & verbo instantia, ei conuenit liberalitas, p. 13. num. 39. an tollat ius quæsitioni in spe, vide ius in spe, vnde potest legitimare ad feudum expresse in prædictum agnatorum, p. 6. num. 156. conualidat processum nullum videt processus, potest mandare, ut omittantur solemnia iudiciorum, num. 167. est index in causa propria, ib. num. 170. concedit saluam guardiam, vide salua guarda, mandat ut possessorum videatur cum petitorio, num. 189. quando reuocat concessiones gratuitas num. 193. debet immotus permanere in suis liberalitatibus, n. 199. vbi ratio, an reuocet iurisdictione, vide iurisdictione, cetera vide potestas.

Pruilgia mulierum comprehendunt inhonestas, quando sunt data generi, d. 1. n. 176. concessa medianibus seruitijs, vel pretio sortiuntur naturam contractus, nec possunt reuocari, p. 6. n. 104. & quæ sint, vide ibi remissiæ, vbi extenditur conclusio ad concessa per predecessores, sed quid de gratuitis, vide num. 107. sicutis concessa per Reges nostros quarè exadiorem obseruantia desideret, vide n. 105. quām cordi sint domino regi ostendit, n. 106. debent ad vnguem per inferiores ministros seruari, ib. gratuita regulariter possunt ad libitum reuocari nym. 193. sed vide officium, limita in Rege nostro ex sua benignitate, n. 199. & seq. limita in loco vbi Rex non exercet supremam potestatem, siue dicamus absolutam, n. 202. limita terræ, quando concessio fit non subdito, pruilegia per successorem an reuocari possint, n. 204. & quid in successore tyranni interpretantur per concedentem, vel eius supremum consilium, ut dixi verbo rescriptum, miserabilium personarum; vide miserabiles personæ, studij, & doctorum, vide studij, non possunt per viam declarationis derogari, p. 10. n. 28. & 29.

Processus nullus ex defectu iuri positivi potest per Principem invalidari, d. 2. p. 6. n. 161. & seq. sed quid si nullitas esset in iuditium deducta, vide ibi. amplia primam conclusionem, etiam si deficiat citatio, vbi citatus nil potuisse adducere, n. 166. ex defectu citationis nullus, an liquidetur ex comparatione, vide ib. vbi distinguo.

Proclamata iudicis laici quando præjudicent Ecclesiasticis per sonis, vide d. 2. p. 6. à n. 55. vsq. 78. cum plur. seq. non afficiunt creditores certos, & notos, num. 65. & seq. non præjudicant Ecclesiasticæ, que vacat rectore, ib. n. 72. præjudicant personis Ecclesiasticis, excludendo eorum actiones n. 73. vbi ratio, attento iure communii non ligant creditores cognitos, debent enim nominatim citari, secus in hoc regno, n. 74. vers. extendenda.

Procurator generalis an possit donare remunerationis causa p. 13. n. 50.

Possessio donationem factam inter patrem, & filium ab initio nullam validat, d. 2. p. 3. per tot. & inter vir. & uxor, ib. professus transit in potestatem superioris, ib. nu. 7. sicut se tuus efficitur, omnia acquirit monasterio ib. nu. 9. vbi ratio assignatur, dispensatus à votis, an habitum dimittens, recuperet bona, ib. n. 11. & per tot. nullitas ipsius infra, quod tempus possit intentari, ib. n. 20. vbi coram quo, & quo ordine sit agendum, si vero ibi tradita non seruentur, quid agendum erit, ut ibi nulliter professus an possit contrahere matrimonium ante declarationem, ib. n. 22. & in filii sint legitimi, ib. n. 23. tempus prædictum adicendum de nullitate currit minori ib. nu. 24. sed an sufficiat recidere infra quinquennium, nu. 29. alias elapsi tempore Pontifex est adeundus, n. 30. ibi sed an detur integrum restitutio, ib. n. 33. & 34. metu facta professio quando dicitur & per quos actus dicatur metus purgatus, & alia super hoc vide verbo metus nulliter professus quando debet reiterare annum nouitiatus, remissiæ, vide ib. num. 46. & 47. tacite profissiones hodie non sunt sublate, ib. n. 48. & 52 quomodo inducantur, ib. n. 13. & n. seq. vbi loquitur de militibus Sancti Ioannis Hyerofolimitani, professio facta à surioso, vel mentecapto an sit nulla vide furiosus, tempore lucidi interwalli facta tenet, vide lucida interwalla, durante tempore nouitiatus, vel ante decimum tertium annum facta est nulla, ibi. n. 94. & 95. procedit etiam si deficiant pauci dies, n. 97. & reliqua vide verbo non omnis codem die ingressus facta, vel per diem antè an valeat, num. 109. cessante informatione de vita, & moribus recepti, & parentum ac acceptatione in capitulo an sit nulla n. 11. matrimonio prius consumato, emissio non valeat, secus in rato tantum, num. 112. ib. vbi ratio assignatur cetera, vide matrimonium, & coniux, an sit nulla, vel reliqdi debeat professio matrimonio consummato facta, ib. n. 118. & 119. cum seq. sed an bona donata recuperet, num. 1. & seq. dolo exhorta an sit nulla, vel rescindibilis, & quam pœnam patiantur inducentes huiusmodi ad proficendum, ib. n. n. 129. 130. & seq. eius validitas dependet ex voluntate emittentis vota, ideo non immutantur ex arbitrio alieno, d. 2. p. 4. num. 10. cetera vide verbo ingressus.

Prohibitio alienandi in causam dotis non tenet à parentibus facta, secus a transuersali, vel extraneo, d. 3. p. 6. à n. 60. cù pluribus leq. sed quid si facta fuerit in contractu ib. n. 68. vers. quæ opinio, vbi distinctio, & ampliatio, prohibitio cum fideicommisso sunt præponenda tacite voluntati ex vocatione filiorum ex matrimonio delcendentium, n. 70. ex causa dotis censetur facta per prohibitionem pie causa, ibi. 98. vide cetera verb. Auth. resque bona fideicommissum alienatio.

Prorogatio quando in regno concedatur vide instantia, decennii ad agendum executiū non conceditur, d. 2. p. 6. n. 144 termini ad redimendum vide terminus, cetera vide instantia.

IX N D E U X.

Prouisso vide decretum principis, quod magna curia prouideat de iustitia quid importet in hoc regno, vbi petitur gratia, vel iustitia, disc. 2, part. 6. num. 147. quod magna curia prouideat intelligitur semper de iustitia, ibidem in fine, quod magna curia prouideat attenta realitate negotij, in iudicio executiuo cum pacto de non opponendo, quando concedatur, & quomodo, numer. 192.

Publicum bonum, quale, & quid sit ad hoc princeps possit dispensare iuri naturali, vel gentium, d. 2. p. 6. n. 47. priuato antefertur, p. 11. n. 2. alia verbo fauor.

Quarta competens vxori in bonis viri diuitiis, si ipsa est pauper an debeatur viro foraiudicatio, vel haeretico vide vxor.

Quasi possessio, vide possessio in iuribus negatiuis censemur acquisita ex prohibitionibus cum acquiescentia, disc. 2. p. 6. in appendicibus, iudicandi atque iurisdictionem exercendi debet confirmari p̄nes eum qui eam ultimo loco exercet, numer. 22. in redditibus ceteris quae incorporalibus acquiritur ex usu, cum scientia, & pacientia, nec alias, datur timor repulsionis. part. 8. num. 17. non soluendi gabellam datur in clero, & acquiritur per unicum actum, num. 36. vbi distinguitur de eis que non solent gratiosè concedi, non requiritur obstenso tituli in ea, quae acquiritur per actum possessionis scientibus, & pacientibus, dominis, ibid. item dantur tali possidenti re media possessoria,

R

Retuendatoria ex quibus extremis constet, d. 2. part. 2. num. 68.

Relatio commissa per principem vni de consilio potest rediueri per altarium de eiusdem mandato discurs. 2. par. 6. num. 109.

Relegatus in insulam est ad instar deportati, disc. 2. partic. 2. num. 61.

Religiosus vide professus, dispensatus ad disponendum, vide dispensatio, Episcopus effectus quae bona recuperet, vel possidere possit, vide Episcopus transines de religione incapaci ad capace quid in eam transfert, vide, disc. 2. partic. 3. numer. 141. exiens de licentia superioris, an recuperet eius velle, num. 146. resuscitatus non reddit ad monasterium, numer. 150. eius filii succedunt ad feudum, ac si pater ibidem part. 4. num. 55. & 56. electus a monasterio non recuperat bona, nisi ab eodem monasterio si absque culpa ejiceretur, ibidem part. 5. num. 1. vbi alia de huiusmodi electis, & quomodo ejici possunt hodie religiosus dispensatus a Summo Pontifice, quae bona recuperet, vide dispensatus, vide summus Pontifex parte ingresso, & professo, debetur filio legitima, partic. 14. num. 53.

Religio non est capax feudorum ex persona religiosi, vt in verbo feuda, Societatis Iesu, vide Societatis Iesu religio.

Remedium gratiosum, in regno conceditur per Principem ad relationem consiliarij, aduersus lesionem causata ex venditione judiciali, d. 2. p. 6. n. 174. vers. 4. eius forma qua sit n. 177. datur contra licitatem, sed non contra emptorem bona fidei quoad fructus, num. 178. & seq. quomodo fiat calculus pro laesione cognoscenda quando adsunt onera, num. 180. cum seq. datur etiam quando adest approbatio decreti certi modo, num. 180. vbi limitatio, an concedatur tertio, ibidem num. 184. vbi ratio non potest ni-

si coram principe agitari, non obstantibus quibusvis privilegijs immo fori incompetencia, num. 188. vers. haec vero cetera verbo laesio.

Remissio mercedis datur non obstante renunciatione, etiam iurata, si casus est omnino inopinatus, vel cunctiens culpa locatoris citra lesionem, disc. 1. numer. 114. & sequen. remissio ususfructus, vide ususfructus, repudiatio, renunciatio.

Remuneratoria donatio, vide merita, vide seruitia, valet inter patrem, & filium, discurs. 2. part. 13. est potius debiti solutio, quam donatio, num. 2. aequiparatur venditioni, & merita sunt pretium, potest fieri per tutores, administratores, & prelatos, numer. 3. an talia debeant esse merita, quae possint praestare ius ad agendum, vide num. 13. vbi latè; quare non sit simplex donatio, numero 16. secura stante errore ioris non potest repeti, numer. 20. an euictio datur in ea, num. 21. an valeat inter patrem, & filium ex mera assertione meritorum patris, numer. 23. & 24. vbi plures sententiae referuntur, censemur facta, eo ipso quod merita praecedant, etiam si nulla fiat de eis mentio, numer. 25. & 26. vbi an censeatur facta intuitu consanguinitatis, num. 26. & 27. fieri potest pro futuris meritis, numer. 35. facta per Principes qui superiorem non recognoscunt, valent sine probatione seruitorum, numer. 36. & 38. vbi quod eorum proprium est remuneratione uti inter personas prohibitas debet esse, restricta ad valorem meritorum, numer. 41. alias superfluum, est simplex donatio, numer. 42. nisi modicus sit excessus valet inter virum, & uxorem, numer. 43. vers. que omnia, donata tam ex causa nobilitatis, quam iumentis alterius, non debent referuari filiis matrimonij, num. 45. 46. & 47. haec donatio non subiacet legi, si inquam, neque ex ingratitudine reuocatur, numer. 49. a teruo fieri potest, cum etiam facta soleant remuneratione uti numer. 57. & 58. insinuazione non eget, numer. 59. vers. ad numer. 46. censemur facta si seruitia praecesserint, etiam quod donatio id non dicat, ibid. ad num. 50. facta coniugibus propter merita acquiritur illi, qui praestitit seruitia, par. 13. num. 60. de sui natura haec donatio est irreuocabilis num. 61. non potest fieri iudici sub praetextu seruitorum, num. 62. & verbo Officialis, non subiacet titulo inofficiosi, n. 65. personalis, propter merita efficitur perpetua, n. 66. facit cessare dispositionem legis, hac editali, ibid. & verbo leges.

Renunciatio facta per filiam, reseruata sibi facultate succendi, non restringit renunciationem, vt possit contra patris voluntatem succedere, d. 2. p. 2. num. 19. & 20. legitimæ, an substineatur in præiudicium creditorum, vel fisci dic quod non, nisi fiat per viam repudiationis, vide repudatio, & d. 2. p. 2. n. 37. vers. quando vero, & p. 9. n. 4. 5. 6. & 8. gratuita iudicatur ad initia donationis, debet que insinuari disc. 2. part. 3. num. 134. an proficiat patri, cui facta est fauorem fratrum utrinque coniuctorum, cum renunciante, an vero possit de bonis renuntiatis ad libatum in filios secundi matrimonij disponere, vel in extraneos, disc. 3. par. 6. vers. hinc illa renunciatio ante ingressum religionis facta non subiacet solemnitati concilij, nec potest reuocari per monasterium, dicta part. 3. num. 152. & seq. vbi an debeat insinuari, semper censemur realis, d. 3. p. 6. vers. renunciatio, post ingressum ritè facta omnimodam obtinet firmitatem dicta part. 3. num. 161. & ante, neque fiat in suspento, vt dixi verbo donatio ingeclusa generalis, & generalissima non includit casus penitus ignotos, ibid. par. 6. num. 2. iurium etiam de futuro an comprehendat iura non habentia originem de præterito, num. 90. limita vbi sit expressum, num. 94. est odiosa, ac ideò debet restringi n. 95. vers. item: hereditatis futuræ, obligat renuntiantem ad non petendum, ac ex die de late hereditatis censemur adita, ac cessa renunciatio, n.

INDEX.

95. filiorum legitimorum facit locum naturalibus, partic. 14. num. 67. quando est personalis fauorem certae personæ facta, cessat defuncta illa persona ante renunciantem, d. 3. p. 6. num. 127. vers. in primo ; limita vbi renunciatio sit stante dote recepta ibidem, sed quid si pater præmortiatur, dic quod perperduo excluditur per fratres superstites. ibidem vers. sin verò, vbi contra, sed intellige ut ibi; quandò non adest expressio fraternorum; si autem; esset realis, filia excludatur per venientes ab intestato vers. sin autem per ingredientem monasterium facta, excludit monasterium, ad fauorem remotiorum ab intestato convenientium, ibid. vers. & hoc, vbi quod neque praetextu lassionis potest rescindi, ibi. nec poterit unquam supra legitimam, versiculo nec lassionis, cum donationis verbis facta, excludit dotatam, & monialem, & succedit donatarius ibi. vers. hæc in terminis.
- Renuncians** habetur pro mortuo; ideo non est necesse quod instituatur, etiam pro testamento validitate, d. 2. p. 14. n. 66 fauore patris, an mortuo fratre excludatur ab extraneo, distingue inter renunciationem realem, & personalem, d. 3. p. 6. n. 127. cum pluribus seq.
- Repudiatio** legitimæ in præiudicium creditorum, vel fisci sublinetur discurs. 2. p. 2. a nu. 30. usque 36. sed an possit rescindi, vide ibidem, sed an in præiudicium dotis, ibidem. num. 36. & part. 9. nu. 4. 5. 6. & 8. omnium quæ nobis factæ hominis, vel statui deferuntur, absque facto nostro, admittitur in præiudicium creditorum antè agutionem, ibidem n. 8. vers. ex quibus, & n. 9. facta iam acceptatione dicitur potius donatio, p. 10. num. 60. in fine, & 61. cetera verbo ligreditas.
- Rescriptum**, vide prouisio, quod talis prouideat de iustitia super gratia, vel iustitia quid importet, vide prouisio principis, debet per eum, vel per supremum consilio declarari d. 2. p. 6. in append. n. 11. omne emanatum debet præsentari in banca Vrbis Cataniæ, vt contra eius ciues exequatur, p. 12. n. 78. amplia toties quoties.
- Reservatio** facta per donantem, nil de nouo operatur, nec immutat naturam bonorum, licet ostendat quid in donatione contineatur, d. 2. p. 2. n. 17. & 19. acquiritur hæredi donantis, & non donatario, immò, & fisco ibidem latè a nu. 15. usque 26. sed quid si donetur alicui facultas disponendi, qui non sit dominus ib. n. 51. facta per filium in renunciatione quod possit succedere, quid importet, vide renunciatio.
- Resolutio** exceptio resoluti contractus, vide exceptio, contractus quæ sit a lege, non indiget sententia, d. 1. n. 98. & quid stante pacto resolutio vide ib.
- Respublica**, vide fauor, est corpus inanimatum, & sustentatur per homines virtuosos d. 2. p. 11. n. 94.
- Restitutio** obtenta per bannitum operatur ex nunc, ita ut indicetur nouus homo, & censeatur solutas ex antiquis obligationibus, d. 2. p. 2. num. 41. & seq. sed quid si fuerit ad bona etiam restitutus in totum, vel partem per viam, quæ ibidem num. 48. & quid respectu certi corporis, & ante recuperationem à posse fisci, ibid. num. 49. & 50. ex gratia concessa ad bona in tertios translatâ non porrigitur. p. 4. num. 43. & de iustitia quid operetur dicta p. 6. n. 121. ad finem, in integrum quæ conceditur Ecclesiæ quomodo procedat, & infra quod tempus ibidem p. 6. numer. 76. reponit minorem in pristino statu, etiam quoad fructus, quando ei debetur de iustitia, numer. 122. ac etiam maiorem, an reponat in suo statu etiam quo ad fructus vbi adsit renunciatio de medio. p. 14. num. 35. vbi competit de iustitia veniunt fructus p. 13. num. 36. etiam si cumuletur in integrum restitutio, num. 37. dotis restitutio, vide assuratio, potest peti, non obstante assecuratione in vita celebrata inter eam, & maritum, d. 3. p. 6. num. 58. vbi declaratio.
- Retentio** fauore studij prohibetur, d. 2. p. 11. nu. 58. quando mulieri permittatur mortuo marito, & de quibus bonis, d. 3. p. 6. n. 42. & 43. sed vide nu. 55. & 56. non datur, nisi supposito quod retinere volens possideat, & agatur tam de tituli mutatione ibi.
- Retrotractio** in donatione an fiat respectu dominij, vel frumentorum, quando donatio est facta per patrem filio in potestate, & respectu hypothecarum medio tempore factarum discurs. 2. particul. 1. num. 22. cum pluribus sequentibus, & numer. 36. vbi remissiæ alij effectus in conditionibus casualibus retrotractio non fit, nisi quo ad hypothecam, non verò quoad dominium, discurs. 3. p. 6. nu. 20. & 21.
- Retrodonatio** de patrimonio sacerdotis facta donanti non valet, vt dixi verb. patrimonium.
- Reuasio**, vide supplicatio, sententia cum retardatione executionis, an concedatur per Principem p. d. 2. par. 6. nu. 14. aduersus sententiam Principis quando admittatur, vide supplicatio.
- Reuocatio donationis** per quæ capita fieri possit, vide discurs. 2. particul. 7. num. 25. & 26. an censeatur facta, si patrem emancipationem annulat, ibidem : quando possit fieri in illis donationibus quæ ab initio non valent inter patrem, & filium, p. 8. num. 27. in fine, & num. 28. & quid de illis quæ iuramento firmantur, vide ibidem, sed an idem sit in illis quæ reuocabiles sunt ex pacto, quod non ibidem num. 29. vers. non omissum, & num. 30. inducit ex alienatione dominij, licet non ex ea quæ sit per hypothecam antè num. 31. & per totum, sed quid si ultra hypothecam adsit constitutum, ibid. an inducat per clausulam cassans, vide num. 33. an operetur in præiudicium eius, qui medio tempore contraxit, num. 39. an possit fieri per hæredem donantis, distinguatur, num. 40. vers. quid autem.
- Rescissio** contractus nominari quandò concedatur, d. 1. num. 82. & quomodo hoc eveniat, vide ibid. nu. 91. ad finem, & num. 92. & an necessaria sit sententia, dic quod non ibid. & nu. 93. in executiuis iudicijs quomodo fiat, vide ibid. n. 99.
- Rex noster Hispaniarum** nunquam priuat aliquem officio, nisi ex magna causa, d. 2. par. 6. num. 197. non vtitur absoluta potestate in vrbe Messiane, ac certis alijs locis, ibid. num. 202. eius humanitas recitatur, num. 207. & seqq. ex gratia sua vult obseruare promissa in capitulis regni, quidquid intentent aliqui, n. 207. vers. quare, potest alienare bona demanij pro seruitijs remunerandis licet non debeat manus ad aliena mittere, p. 13. nu. 55. & 56. cetera verbo Princeps.
- Ritus**, vide solemnia iudiciorum, solemnibus ex ritu orientibus princeps dispensat, d. 2. p. 6. n. 167. & 168. etiam tacete, ibid. n. 69. vers. imò quod.
- Rocchus Potenzianus I.C. Panhormitanus** facundissimus aduocatus, & reg. cons. laudatur d. 2. p. 4. n. 54.
- S
- Salarium** aduocatorum debetur eis cum tacita hypotheca, & prælatione dixi verbo hypotheca, & d. 2. particul. 1. num. 39.
- Salua guardia**, vide literæ, conceditur per solum principem & ex qua causa, & quæ bona comprehendat, d. 2. p. 6. nu. 173. non debet concedi baronibus pro debito non affienti, nisi certo modo, vt ibid.
- Scholares** vide studium, expellunt conductores domorum, vide domus, sed quid in vrbe Cataniæ, vide d. 2. p. 11. nu. 61. & quid si male se habeant, an possit expelli, vide ibi, vbi quod scholaris meretricans non debet gaudere priuilegijs scholarium, vbi distinguuntur inter locatorem, & vicinos, expellunt fabros maleantes, n. 65.

INDEX.

- Scriptura priuata inter partes condita an ex conuentione ne possit continere pacta executiva, vide disc. 2. p. 8. num. 22. & 23. ut ei credatur debet esse trino teste munita, si agitur de prædicando tertio, p. 10. num. 81. & seq. vbi ampliantur in ea, quæ est facta scripturæ per suspectam personam, sensus elicitur ex eius integra lectura, d. 3. p. 6. num. 100.**
- Sententia super rescissione non requiritur, vbi excipiendo, vel replicando contractus rescinditur ob non implementum, d. 1. numer. 92. ad finem, & 93. ius quæsumum ex sententia princeps non tollit, discurs. 2. par. 6. num. 137. neque supercessoriam concedit nisi certo modo, num. 138. mandando supercederi, vt corrigitur, ibidem non tamen sine causa potest moratorium concedere, nu. 140. nec revisionem cum retardatione executionis, nu. 141. lata per fortes potest per principem irritari numer. 137. in fin. obscura verba continens quando posse declarari per iudicem, vide iudex sententiam, lata per principem quod medium admittat, vide supplicatio, & vide relatio, lata ad fauorem mulieris dotem petentis super fideicommisso non potest exequi per eius hæredem extraneum, vel cessionarium, ea mortuâ ante nuptias, disc. 3. part. 6. num. 108.**
- Separatio territorij non permittitur, vbi princeps concessit iurisdictionem vniuersitati in dominium, discurs. 2. par. 6. num. 103.**
- Sequestratio non avertit liberum usum rei, vbi sit pro iudicione iudicij de mandato iudicis parte iniuita, d. 2. p. 13. num. 54. vers. sequestrum.**
- Servitium in hoc regno pro feudo præstandum est personale, d. 2. p. 4. n. 26. nec vassallus excusatetur offrendo subtilitatum, quia electio domini est, & non ipsius.**
- Servititia, vide remuneratoria donatio, vide merita, à filio patri præstata qualia esse debeant, vt remuneracionem mereantur, d. 2. p. 13. num. 17. & 18 ab officiali præstata suo principi, quando remuneracionem mereantur, n. 19. possunt dari inter coniuges quæ remuneracionem mereantur d. 3. p. 3. n. 2.**
- Servus potest remuneracionis causa donare, etiam in patro- ni, prædictum, d. 2. p. 13. n. 57. vbi ratio.**
- Sicilia regnum quomodo, & quibus medijs hispanico imperio se addixerit, d. 2. p. 6. n. 105.**
- Similitudo quæ sit describitur, & omne simile non est idem sed sufficit esse valde simile vt extimetur idem, d. 1. n. 63. & 64.**
- Simonis Staioli Regij Consiliarij, ac facundissimi aduocati laudes, d. 1. n. 140.**
- Simulatio non oritur ex facultate revocandi donationem, vide facultas revocandi, actum simulatum in fraudem alterius facere, veleo ut idem est quod scripturam falsam opponere, d. 2. p. 12. n. 44.**
- Societas Iesu religio ex quibus personarum generibus constet quod domos habeat, quæ nam ex eis sit capax bonorum, & quales sint mendicantes incapaces, qui mortis æquiparantur, latè disc. 2. part. 4. per sex scholares professi sunt verè religiosi, & contrarium asserens est excommunicatus numer. 7. habent bonorum administrationem ad libitum superiorum, n. 8. vbi quod quando disponunt debent illud facere per actum irrevocabilem, licet possunt ejici, hoc non est ad eorum libitum, sed superiorum, num. 8. & 9. & n. 31. vbi extenditur simplices, & solemnis professi in ea æquali iure censentur quoad eos spectat numer. 12. possunt matrimonium legitimè contrahere si dimittantur, num. 14. an per eorum professionem dirimatur matrimonium ratum, ibid. num. 15. recuperat bona intuitu ingressus donata si dimittantur num. 23. & seq. an recuperent bona feudalia, quæ superuenient post professionem, latè a n. 25. usque 50. cum pluribus sequentibus, nouitij quomodo disponant de suis, numer. 9. vers.**
- neque enim, recuperent bona in ingressu dimissa, nu. 16. sed quid de superuentis, distingue inter feudalia, & alodialia, ibid. num. 17. non succedit scholaribus professis ab intestato, ib. n. 13.**
- Solemnia iudiciorum, vide ritus, iudicia, vide ordo, possunt omitti mandante principe, vbi cunque causa agitur, d. 2. p. 6. n. 167. & 168. non sunt seruanda in causa ipsius principis quæ coram eo agitur nu. 179. & per sequentes, vbi respondeatur contrarijs.**
- Solutio debiti antè diem non potest dici donatio, d. 2. p. 14. n. 3. & p. 14. n. 12. vers. nec refragatur.**
- Specialia plura circa idem non debent multiplicari, d. 2. p. 6. in append. n. 9. limita n. 28.**
- Spes ex contractu descendens habet quid certitudinis, d. 2. p. 6. n. 88. & seq.**
- Spinus à Cacer improbator in questione, an legitima debet iterum dari filio, qui eam habuit, discurs. 2. partic. 14. num. 71.**
- Sponsalitia largitas differt à donatione propter nuptias, d. 1. num. 37.**
- Statutum, vide pragmatica, prohibens contrahere, an comprehendat donationem, & quid de donatione causam mortis, vide latè, discurs. 1. à num. 137. & sequen. & an donare pro dote, vel pia causa, vide ibid. numer. 150. & 151. an procedat fauore meretricium, ibid. num. 174, vrbis Catin. prohibens mulieres contrahere absque consensu viri, latè interpretatur, ibidem à numer. 154. usque finem, vbi plura notatu signa, an liget contrahentes extra territorium, ibid. num. 180. de continuanda possessione non prodelt, si hæres, facto, vel verbis declarat nolle se esse hæredem, sed habere rem ex fideicommisso, discurs. 2. partic. 2. numer. 85. non procedit indistinctè fauore fisci vide ibid. numer. 86. non procedit ad fauorem incapacis ad feendum, quidquid sit respectu feminæ disc. 2. par. 3. num. 60. & seq. & num. 65. sed quid in clericis, ibid. num. 62. In monacho minimè, ibid. num. 63. supponit adhibitionem saltim in potentia, vt in tutori, numer. 64. & sequent. que non potest dari in monacho, vt ibi probatur quomodo dicatur continuare possessione in hæredem absque alia declaracione partic. 8. numer. 7. & 8. & vide num. 10. & 11. vbi Antonij Fabri obscurus locus declaratur, an lapsus 30. annorum faciat præsumere quod hæres noluerit vt hoc beneficio, numer. 13. vers. nec faciebat, operatur retrotractionem etiam in prædictum coheredis qui totum adjicit ex iure accrescendi, numer. 11. & 12. quomodo procedat quoad incorporealia, vbi non datur timor repulsionis si hæres differat adire infra 30. annos, vide numer. 14. & de corporalibus agitur, numer. 15. & 17. & quod nullo tempore sub moueat, nec stante hoc statuto detur tempus datum ad deliberandum ibid. numer. 16. huic statuto non censetur renunciari ex lapsu longissimi temporis quando non adeat scientia hæreditatis delata, num. 18. communianit suitatem quibuscunque hæredibus volentibus, p. 10. numer. 10. continuat possessionem in hæredem scriptum etiam incapacem, 6. in feudo, num. 93. stante consensu hæredis potest possessio capi per vxorem, vel alium discurs. 3. part. 6. numer. 44. an possit minuere legitimam, vide part 6. num. 108. ad finem, sed an possit mutare modum legitimæ relinquenda, num. 111. prohibens alienationem rei minoris in hoc regno loquitur prout de iure, dum dat, pro valida alienationem factam cum decreto, partic. 10. numer. 46. ideo non procedit in donatione, vt aliquid addat iuri communi cœfetur inclusisse causam dotis, partic. 11. num. 67. per tot. non procedit quando minor contrahit super rebus sibi pro patrimonio assignatis, vel in beneficib[us], partic. 12. numer. 6. mandans insinuari donationes ex causa dotis intelligendum est de donatione extranci, non de ea quæ fit a patre, quæ est datio,**

IX N E D I E M X .

datio, & non donatio, p. 11. n. 53. sed quid in excessu, ib. vers. imo non procedit in donatione pro alimentis, p. 14. n. 72.

Stipulatio non alterat naturam contracluui vbi interponitur, d. 1. n. 128. suppletur ex iuramento, p. 8. num. 25. vbi contrarij, item fauore dotis, & alimentorum, n. 26. dotis præjudicialis quando rei ciatur, vide discurs. 3. par. 4. a. n. 13. cum pluribus sequent. omnis in dote censemur facta si, & quatenus mulier prædecedat, discurs. 3. p. 4. num. 29. intellige de facta a patre non vero ab extraneo, item vbi mulier transeat ad secunda vota, & reuocet stipulationem num. 30.

Studium, vide expensa, vide scolares, eius causa dicitur pia, concernens publicum fauorem, discurs. 2. partic. 1. 1. num. 3. vbi quod comparatur causæ dotis, & numer. 38. eius definitio, numer. 9. alia, numer. 17. & 18. vbi quomodo quis efficitur bonus studens, an comparetur alimentis, n. 20. & 23. Sacrae Theologiae canonum, & iuris caesarei communicant priuilegia inter se, numer. 4. vbi ratio assignatur, & quid de studijs artij, vide ibidem facit valere donationem inter patrem, & filium n. 5. vbi habes contradicentes, eorumque argumenta mittantur usque, num. 8. sed an valeat ab initio, vel confirmetur filio effecto doctore, num. 8. rationes per numeros sequent. sed an possit reuocari haec donatio si filius nollet studijs incumbere, numer. 14. sed an pater cogatur donare filio ex hac causa, vide latè a numer. 19. usque 30. vbi duæ opiniones cum sua distinctione, sed an cogatur omnino donare, an vero ut in legitimam imputentur, numer. 29. cogitur bene donare si habet usum fructum maternorum, n. 29. vers. tenebitur, in dubio autem censemur donata expensa fauore studij, num. 30. quando in Urbe Catina fuerit erectum, & quomodo hodie duret, & de studio nobilis Urbis Messanæ, p. 1. à numer. 74. legatum factum pro studentibus qui sunt de familia, debetur ei qui studet excluso non exente, numer. 15. priuilegia scholarium procedunt ad fauorem frequentatiuum scholas, numero 16. ratio, numer. sequent. eius causa si concurrat cum dote quinam præferatur, dic quod nemo, num. 38. an in omnibus æquiparentur, vide ibidem latè, habet tacitam hypothecam, numer. 39. alienantur bona fideicommissio subiecta, numer. 45. latè ut non disturbetur expelluntur obstreperentes, numer. 65. etiam quod præueniant in habendo.

Stultus, Stultitia, vide furor,

Substitutus an debeat citari quando agitur super fideicommissio subiectis, vide verbo fideicommissarius.

Subingans.

Subiugatio a debitore facta dicitur utilis, pro eximendo se ab adjudicatione cum pacto ad discursum, disc. 3. part. 6. num. 26.

Subrogatio quatuorplex sit, & quot modis fiat in iure nostro, d. 1. num. 61.

Successio nec re nec spe dicitur competere, ideo non venit in generali renunciatione iurium de futuro, d. 2. p. 6. numer. 90. venit appellatione iurium, ut in verbo appellatione iurium, aſcendentium dicitur spe nobis spectare fecus est conuerso, n. 97.

Successor intestatus non succedit perfictionem, d. 2. p. 2. n. 23. habet titulum a lege, & non ab homine, & quonodo, ibi. num. 24. non habet titulum ab homine, nisi quis decedat conditis codicillis, ibid. n. 25.

Suitas sui, vide emancipati, vide filij, adhuc hodie differunt in multis cum emancipatis, quæ enumerantur, discurs. 2. par. 10. num. 8. & seq. in eis non requiritur aditio, nec aliqua præscriptio currit; ibid. hodie stante statuto de continua posseſſione est omnibus hæredibus communica-ta, num. 10.

Suumus Pontifex, vide Pontifex summus, dispensando cum

religioso super votis, an talis dispensatio operetur, vt talis religiosus recuperet bona, & iura succedendi quod sic, d. 2. part. 6. num. 1. sed quid in bonis tertio acquisitis, quod non ib. num. 3. tam in feudalibus, quam in lodialibus, idem si dispenseat, vt transeat de religione incapaci ad capacem, numer. 4. dispensando religiosum quoad bona in tertios translata, nil agit in statibus alienis, quidquid sit in suo, n. 4. & 5. sed quid quoad beneficia, ibid. ante num. 7. non legitimat, nec dispensat respectu bonorum quæ sita sunt in territorijs Regum p. 6. num. 5. quam potestatem habeat in temporalibus in terris regum, vide d. part. 6. num. 6. in beneficialibus omnino modam habet potestatem, ibid. num. 7. sed vide statim distinctionem, absolute potestate non virtutur in præjudicium tertii absque causa, num. 9. habet potestatem a Deo immediate, num. 10.

Supplementum dotis, quando debeatur in omni dote, & in paragio, & quomodo taxetur, an inspecto tempore donationis, vel mortis, & an venient fructus, & quid contra tertium, vide d. 2. p. 14. ex n. 18. usque 37. an possit peti ab herede, vel cessionario, & quid ab extraneo, tam in feudo, quam in fideicommissio distingue ut a n. 38. usque 45. & d. 3. p. 6. n. 107.

Supplementum legitima, an debeatur inspecto valore de tempore mortis patris, vel de tempore assignationis filia fuerit data in vita, vide d. 2. p. 14. a n. 15. vers. sed an va-lor, usque n. 18. cetera verbo legitima.

Supplicatio, vide reuasio, quando admittatur a sententia principis, distingue, d. 2. p. 6. n. 169.

Suspicio iudicis non potest per principem tolli mandando, vt iudicet non obstante lispicione, d. 2. p. 6. num. 113. per quæ capita possit allegari remissiæ n. 116.

Suspectus per quæ capita possit peti index, d. 2. part. 6. n. 16. an sit iudex qui est pater spiritualis litigantis, num. 117. cum seq. differt ab illa quæ oritur ex compaternitate, num. 118.

T

Terminus, ad redendum conuentionali non potest per principem prorogari, neque minus peremptus suscitari, d. 2. p. 6. num. 146. limita itante laſione citra di-midium, num. 148. vbi quod lesio operatur quod de temporali sit perpetuus, sed an debeat prorogari ad instantiam tertii, vide num. 153. quatuor mensum ad redendum datus per ritum an, & quando debeat prorogari, vide ibidem, n. 154. vbi latè, sicut introductus quando non aderat pactum ad discurlum, ibi. cetera, vide verb. instantiam prorogatio decennium.

Tertius possessor in censu bullali, an possit renunciare posseſſionem pro liberando se a solutione census, quod sit, d. 1. n. 111. sed quid pro preteritis, vide ibid. opposens de dominio, & posſeſſione an audiatur in iudicijs execu-tiuis, d. 2. p. 2. n. 80. agit remedio legis secundæ C. de re-scind. vendit. p. 6. n. 186. item contra eum intentatur, ibid. num. 188.

Testator potest nominatim grauando hæredem in bonis donatis ei prædicare, ideo haec est quæſtio voluntatis d. 2. part. 10. num. 84. & 80. nunquam censemur disponere de alienis, ideo disponens de re communi cum hære-de indefinitè censemur de sua parte disponere part. 10. nu-87. & 88.

Testamentum aliquando inter contractus refertur, d. 1. num. 16. condere non potest qui deliquit, sed fiscus est ei hæres intestatus, d. 2. p. 2. n. 18. religiosi non valet, neque cum consensu prælati, vel capituli generalis, d. 2. p. 3. n. 157. li-mita ut ibi. vbi de Episcopo Religioso, cetera vide reli-giosus, in quo æqualitas seruatur alteri præfertur, part. 10. nu-

INDEX.

10. numer. 22. quomodo, & quibus regulis debeat interpretari si eius verba sint dubia, discurs. 3. p. 6. numer. 100. vbi quod capi debet ex lectura totius, & ex una parte magis clara, & ex verbis vicinis, & extremis, num. 101. 102. & 103.
- Textes modernis temporibus quamplures falsi reperiuntur, ideo iudex non ita de faci fidem tribuere eis debet, d. 2. p. 6 n. 149. ad finem.*
- Textus legis expressus attendendus est plus quam mille do-*
rum traditione, d. 3. p. 3. n. 29.
- Titulus presumptus à prescriptione quando iuuet in predi-*
bis possideri, vide prescriptio, hoc in casu debet al-
legari titulus, sed non produci, nam si producatur tunc
de ius validitate disputandum est, discurs. 1. part. 6. numer.
136. & statim resultans ex possessione immemoriali facit
prælumere derogatoriam tituli alterius in appendic. nu-
mer. 20.
- Transactio non debet per principem irritari suscitando lites*
peremptas, d. 2. p. 6. n. 83.
- Transmissio legitimæ in heredem, vel fiscum, an fiat ante agnitionem mortuo filio post patrem, discurs. 2. partic. 2.*
à num. 30. usque 38. rei acquisitæ sine agnitione fit in fi-
scum secuta morte naturali, an vero secuto banno, ibid.
num. 40. & seq. supplementi dotis, seu iuris petendi sup-
plementum quando transmittatur ad heredes extraneos,
vel filios, tam super feudo, quam super fideicommissio,
vide supplementum dotis, dotis de paragio, quando fiat
per filiam mortuam ante patrem, quæ tamen nupsit, &
quid in innupta, & quid de ea quæ decedit innupta mor-
tuo patre, vide dos de paragio, dotis ex fideicommissio
quando fiat in heredes extraneos mortua filia sine libe-
ris, d. 3. part. 6. vers. & licet, & quid in dote spuriæ data, n.
76. & n. 109.
- Trebellianica potest omitti per fiscum quoties non vult ac-*
quirere etiam in præjudicium creditorum, d. 2. partic. 2.
num. 35.
- Tutor an debeat expendere pro causa studij, disc. 2. part. 11.*
n. 24. & seq.
- V
- V*alor rei deducitur ex redditibus, qui percipiuntur
 per annos viginti, discurs. 2. part. 6. num. 150. dummo-
 do corrispondeant ad quinque pro centum, vbi etiam
 quomodo debeat fieri calculatio traditur cum n. seq. feu-
 dorum titulatorum, vel minimè, item allodialium,
 quantus sit in Regno, num. 151. vers. in quantum, ibid. &
 num. 152.
- Validitas sufficit, ut concurrat in principio actus, ut ex post facto retractari non possit, d. 2. p. 11. n. 11.*
- Vassalli baronum, vide Barones, an includantur, sub indulto generali, vide indulgentia, & a quo debeant admitti, vide ibid.*
- Velleianum, an gaudeat eius beneficio mulier obligans se*
pro dote a filio recepta, & quid ab extraneo, & quid si se
obliget cum viro, vel vbi adhuc feendum, vel fideicommissum, discurs. 3. part. 2. à num. 8. usque 15. velleiano non
gaudet mulier vbi se obliget pro pecunia ad eam peruenita, d. 3. p. 4. n. 21. vbi de re vendita si constet pretium ad
eam peruenisse, velleianum cessat vbi mulier donet, d. 3. p.
4. num. 24.
- Valenz. Velaq. meritisimus regens in Italico consilio pro*
Regno Neapolis laudatur, d. 2. p. 5. n. 194.
- Venditio facta de mandato iudicis præcedentibus procla-*
matibus pro tuitione emptorum quid operetur, &
qualis sit eius praxis, discurs. 2. particul. 6. numer. 53.
in fine, & num. 54. an noceat clericis, & ecclesijs si for-
te sit facta demandato iudicis laici, ibid. à n. 55. & per seq.
- Vendor, rendere, an repellat emptorem agentem ad eni-*
ctionem reperta re fideicommissio subiecta offrendo
cautionem, discurs. 1. numer. 90. & 91. rem vendere
suam quis non cogit regulariter, discurs. 2. partic. 6.
sed hoc limitatur quando publica utilitas concurrit pro
construenda ecclesia, vel domo religiosa, num. 50. cum
pluribus seqq. vbi quod iustum pretium debet offerri,
idem pro contruendis, vel ampliandis vijs publicis, nu-
mer. 48. & seq. & pro amplianda magna domo, num. 52.
vers. extenditur, non procedunt tamen prædicta respe-
cutorum antiquæ alicuius magnatis, numer. 52. in me-
dio, iustum pretium quomodo iudicari debeat hoc in ca-
su, vide ibidem, & numer. 53. vendere etiam cogitatur quis
domum suam alteri volenti construere magnam domum,
num. 52. vers. extenditur, & numer. 53. vbi quomodo id
practicetur.
- Verba, formulæ verborum non sunt attendendæ, & intentio*
potius, quam sonus eorum spectanda, d. 2. p. 2. n. 17. sunt
improprianda nè dispositio reddatur elusoria, partic. 10.
num. 99. & debet capi sensus, per quem omnia adim-
plentur, n. 100.
- Verbum plenum quid importet, d. 2. part. 6. num. 22. & quid*
adiunctum verbo potestatis, ibid. n. seq. verbum perti-
nere quid importet, ibidem num. 89. disponere an im-
portet dispositionem in ultimis, vel inter viros, discurs. 3.
p. 1. num. 7.
- Via Philiberta in urbe Messanæ edita inter mundi mirabilia*
computatur, d. 2. p. 6. n. 30.
- Via executiva agitur contra grauatum ex fideicommissio, ut*
illud restituat, ut verbo granatus.
- Vicentius Fusarius ex multiplici capite laudatus, disc. 2. part.*
10. n. 89.
- Vicentius Girgentius egregius aduocatus laudatur, discurs.*
2. p. 3. n. 75.
- Vita Militia an debeatur filio naturali super feudo ex pa-*
cto, d. 3. p. 6. n. 94.
- Vnuim lit. giost, non incurrit ex donatione causa studij,*
d. 2. p. 11. n. 59.
- Vnicus actus, quando constitutus quem in possessione iurum*
incorporalium: vide quasi possessio.
- Vniuersitates an possint donare remunerationis gratia, dis.*
2. p. 13. n. 40.
- Voluntas in eo qui deliquit non spectatur, quia lex sup-*
plet consensum ad hoc ut fiscus habeat disc. 2. part. 2. n.
17. ad fin.
- Vota, vide professio.*
- Vjura centesima est, illa quam exigimus donando pro causa*
pia, d. 1. n. 152.
- Vsusfructus formalis cessat morte civili sicuti, & natura-*
li, discurs. 2. part. 2. num. 58. non transit in fiscum, neque
fructuum commoditas, ibidem ratio, quia de sui natu-
ra non transmittitur, tam debitum ex contractu, quam
ex ultima voluntate, numer. 59, amittitur per patrem,
qui cogitum emancipare ex sua culpa, vel vbi filius vxo-
rem ducat, secus si sponte filium emancipet, ut verbo
Pater, renunciatus per patrem tristio dicitur aduentius,
discurs. 2. partic. 9. numer. 3. eius remissio an valeat in
præjudicium creditorum, numer. 4. distingue, ut ibi, &
partic. 10. numer. 52. eius renuntiatio facta filio clericu
non facit ut censeatur facta fraus atren latarijs, sine ga-
bellarijs datorijs, numer. 12. vers. amplio, remissus
vni filio, vel donatus in contractu dotalitio an possit re-
voari per emancipationem aliorum filiorum, part. 10.
numer. 50. cum duobus seq. eius titulus immutatur in
marito mortua vxore cum filiis numer. 56. potest per
matrem vsusfructus prohiberi ne marito queratur, quan-
do donat filio, tam in vita, quam in morte, disc. 3. part. 1.
num. 7. non solum expresse, sed etiam tacite, n. 9 per
quas conjecturas censetur prohibitus, numer. 10. usque
ad num.

IN DCE IX.

ad n. 15. & quid respectu legitimæ, n. 15. cum plurib. seq.
vbi pro, & contra, maximè, num. 19. non competit parti
quando ipse grauatur filio hæreditatem restituere, disc.
3. par. 1. n. 12. an censeatur prohibitus interdicta admi-
nistratione, d. 3. p. 1. n. 19. in medio, vbi etiam casus con-
versus, & distincțio.

Vxor, vide mulier, vide mater, habet quartam in bonis mari-
ti hæretici, vel foro iudicati etiam ex criminе læse ma-
iestatis, d. 2. par. 2. num. 65. & 66. vxor viro restituto vxor
ei bona restituere, imò fructus qui superfuerunt, quan-
do dos ei fuit adjudicata ex causa banni, ibidem num. 67.
an licite donet filio in potestate dum vslusfructus fit ma-

riti, vide disc. 3. p. 1. numer. 5. cum pluribus seq. vxori
prohibetur donare viro, quæ regula, limitatur in dona-
tione remuneratoria, vt verb. remuneratoria donatio, li-
mitatur 2. vbi donet viro, vt donet filio, vel filia, d. 3. p. 1.
n. 21. & 24. item quoties donet, vt liberalitatem, in filios
alterius matrimonij conferat, n. 23. & 24. vbi ampliatur
alio modo, vxor quæ vna cum marito donauit filio, cum
referuatione apponendi vincula ad fauorem viri, an per
dotum restitutionem tale ius recuperet, vide facultas si
assecuretur de suis dotibus, an possit iterum petere, vt
dos sibi restituatur soluto matrimonio per mortem, d. 3.
p. 6. num. 58.

L A V S D E O.

eq. vxori
in dona-
tio, li-
d. 3. p. 1.
in filios
ampliarur
lio, cum
i, an per
cultas: si
eteret, ve
tem, disc,

T O M V S
S E C V N D V S
T R A C T A T I O N V M
D E D O N A T I O N I B V S

Contemplatione Matrimonij

DON MARIO CVTELLIO
Regis Catholici Consiliario Authore.

*In quo Specialia huius contractus, res quoquè, ac actiones continetur, iam diù
promissus, expectatusque.*

E D I T I O . S E C V N D A .

VENETIIS, Apud Bertanos, M. DC. LXVIII.

SUPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

F R A N C I S C I
M V T I O

Magistro Secreti Siciliæ Regni.

A D A V T H O R E M .

EN liber egreditur vestro sub nomine Patres
Gestit, et occiduas peruolitare plagas.
Magnum aliquid desert, Marij fert nobile nomen
Hoc Marius Vestro è nomine nomen habet.

D. JOSEPH CVTELLI, ET CICALA
Auctoris Filius.

NOn ego sum satis ad patriæ præconia laudis:
Sum tua sum foboles, pars bona; sordet honos:
Quin mihi nunc Solis currit decima orbita, format
Et Logica affinis, quem modò Rhetorice.
Ab quid agam? leges vrgent mea pectorabina,
Consilium, Genitor, da mihi iura sciens:
Se laudare vetat lex altera, & altera contra
In patrem natos præcipit esse piros.
Sic faciam, meritis Musis decorabo secundum,
Quod de donando munere cudiis opus.
Nec laudabo patrem natus, namque addere laudes
Laudibus ingenij, est demere multa tuis.
Filius ergo pius legem si seruat utramque,
Legitima hactibi sint, & rata dona, Pater.

A D L E C T O R E M

ABES, mi lector, Deo fauente, bonisque plaudentibus alterum & Donationibus volumen. Serò quidem, sed tempori aspicit lucem elucubratum sanè. Spero haud perituras lucubrations meas. Quis quid in cæteris, qui hac de re disertissimè vel scripserunt, vel diligerunt, disseminatum, ac sparsum, hic suo ordine digestum. Videlicet, scripsi. Multa in Doctorum libris obscura. Mihi ni fallor enucleata animaduersa. In hoc vno pœnè omnia Donationum argumenta; ut rectè dicatur librorum epilogus; qui Donationum materiam complectuntur. Quis ergo tibi de donationibus dono ea tu mente excipias velim, qua fronte offeruntur. Candido scriptori lector candidus accedat. Vale,

ELENCHVS

Argumentorum omnium Specialium huius secundi Voluminis.

Speciale I.

Donatio contemplatione matrimonij, an valida sit facta de omnibus bonis, vel de hereditate, & dos in hoc aliquid fauoris obtineat & an saltim censeantur reseruata iura, & an administrus firmetur iuramento vel illud efficiat, ut valeat omni meliori modo; Iura anveniant appellatione mobilium, & stabilium, & quid de iuribus reddituum, maximè in terminis obligationis. Obligatio quæ dicatur generalis, quæ specialis, quæ individualis, heres quando super negotio hereditario censeatur obligasse nomine proprio.

Speciale II.

Quærela inofficio, an detur contra hanc donationem, vel qualibet aliâ ob causam, si legitimæ aliorum diminutæ fuerint? & an possit iudicium institui matrimonio perdurante, & quid si agat cessionarius filii, vel heres extraneus, an in hoc ad imparia iudicetur, sicuti in multis alijs, oneris videlicet super legitima appositi, conditionis impedientis vitam religiosam, quæ valent respectu præiudicij extraneorum. Dos data filiæ spuriæ, an in excessu renocetur constante matrimonio legitima quomodo detrahatur de donationibus inofficiis.

Speciale III.

L. si unquam C. de reuocand. donat. an habeat locum in donatione ob matrimonium, & an procedat tantum in terminis liberti l. cum auus D. de condic. O demonstrat. O leg. cum acutissimi C. de fideicom. an procedant ubi substitutus est filius testatoris; item an conditio subintellecta ex dictis iuribus procedat institutis extraneis dispositioni d. l. si unquam an possit renunciari, & quid in foro conscientiæ, & an requiratur in ea sententia.

Speciale IV.

Insinuatio an debeat interuenire in donatione ob causam matrimonij de iure communi; Item attentis statutis locorum, & quid de causa dotis, & quid hodie in hoc Regno, inspecta nouissima pragmaticali constitutione illustrissimi, & Excellentiss. Comitis de Castro §. 2.

Speciale V.

An sit ob causam, & an pater astringatur ad eam conscribendam cum effectibus imputationis, & collationis.

Speciale VI.

Matrimonio non secuto repetantur, vel ne donata eius causa disputatur; tam si ex parte donatarij, quam si fortuito casu id eueniat, & quid si nubere debens efficiatur Monachus, vel Clericus.

Speciale VII.

Pœnitentia an in hoc contractu, (quem diximus nominatum esse) possit locum habere, instantibus condictionibus faciendi in eo appositis, si donatarius, legi impositæ non pareat, saltim soluto matrimonio, cessante interesse vxoris.

Speciale VIII.

In gratitudinis causa, an reuocari queat saltim soluto matrimonio morte vxoris, vel in vita parentis, si filijs intersit non reuocari.

Speciale IX.

Retrodonationes, antapocæ, & albarana, tam antequam post matrimonium initum confectæ, an præjudicent vxori, & filijs, & quid si ipsa conseruit, vel parentes ipsius, qui contraxerunt, si pro filijs non sit stipulatum, vel deficiat eorum acceptatio, & demum quid respectu fructuum durante matrimonio.

Speciale X.

De donatione ex hac causa constituta ad honorem, scientibus omnibus contrahentibus, & an Pater, si confessus fuerit recepisse aliquam summam, teneatur filiis illam restituere, & quid de Genero, qui fastus est dotem habuisse a socio, qui fecit aliam obligationem, an teneatur restituere, vel liberetur cedendo actiones Mulier absque cessione, an agat soluto matrimonio.

Speciale

Speciale XI.

L. hac adicāli C. de secund. nupt. non habet locum in hac donatione ut sepius remissiū.

Speciale XII.

Donatio ex causa matrimonij facta, ex nunc, pro tunc eccl̄a morte, an sit donatio inter viuos, vel causa mortis, & in interim possit revocari per hypothecam, vel alienationem dominij, & quid dum dicit ab hodie cum constituto adiuncto dicta clausula ex nunc, vel puro.

Speciale XIII.

Si hæc donatio fuerit conscripta in capitulis matrimonib⁹, matrimonio contracto cum aliqua conditione, vel sponsalibus de futuro, an hypotheca oriatur a die capitulorum, vel ex die matrimonij, & quid de conditione, obtinendæ dispensationis, vel consensus alicuius, qui deficiant.

Speciale XIV.

Tacita hypotheca, siue maius legalis, an sit fauore huius donationis inducta, & de permultis alijs tacitis, an procedant si lege destituantur.

Speciale XV.

Privilegium prælationis, siue antelationis, an huic donationi tribuat, & quid operetur in dote, & in alijs casibus, & de conuersione probanda.

Speciale XVI.

Tacita stipulatio, an subintelligatur in ea fauore absens, tam si primus donatarius absit, quam ceteri qui sequuntur, ita ut ex stipulatu agi possit contra donantem ut promissis stet, si nemo, pro filijs acceptasset.

Speciale XVII.

Donatio hæc, vel alia irrevocabili inter viuos, an possit fieri in testamento, & an sit iudicanda prout contractus, vel vti legatum, & an hæredes teneantur, & cogi possint in solidum ad eius præstationem, prout in dote, & alimentis, & an statutum de continuanda possessione procedat fauore hæredis, vel nostri donatarij.

Speciale XVIII.

Bona fideicommissio subiecta, an possint pro hac donatione facienda alienari, & an una vice alienata durēt perpetuō libera, & quid de augmento dotis super vinculatis, si est excelsium, & in pecunia, vel si a viro dos augeatur, & de eo quod fit a parente aequalationis gratia.

Speciale XIX.

Velleianum cessat fauore illius remissiū *ad par. 2. discurs. 3. tract. 1.* & an debeat in specie renuntiari.

Speciale XX.

Vitium litigiosi an donando hoc titulo incurrit, & quid in dote, & an si extraneus sit, qui dat, vel donet, & an exequi debeat possidens bona litigiosa nulla præcedente ciatione, & de alienatione facta ob causam, quæ iudicium præcesserit.

Speciale XXI.

Gabella, vel laudium, aut decima: si feudalis sit res ex hac causa donata, an debeantur, & quid si pro dotis restituitione mulieri assignentur bona donata, tam per adjudicationem, quam per insolutum dationem.

Speciale XXII.

Donatarius ex hac causa, an patiatur retractum sanguinis si extraneus sit, vel vicinitatis, & quid attenta confusione Neapolitana si huic donatario donetur res subiecta retractui, & an consequatur id pluris, quod ex pretio remissum fuerit.

Speciale XXIII.

Text. in leg. de his. D. de transactione. an habeat locum ubi transactum sit super fideicommissio in contractu in situo; Accepta quando veniens contra transactionem restituere teneatur; & quid si semper erit in eis creditor. Alimentatis, an debeantur si fuerit transactum, & alia de hoc.

Speciale XXIV.

Donatio hæc facta Ticio absolute absque suorum, vel heredum mentione, an soluto matrimonio ad donantem revertatur, an verò remaneat pro filijs, & quid si non adsint, an vadat ad alios hæredes donatarij, & quando dicatur realis, vel personalis, aut sub nomine dignitatis.

Speciale XXV.

Donatio hæc stipulata pro filijs, an censeatur pro eius hæredibus, vel vti filijs, &c.

Speciale XXVI.

Donatarius ex hac causa tempore posterior an præteratur anteriori ex causa penitus lucrativa? & de intellectu leg. quoties, decima quinta. Cod. de rei vendicat. An procedat vitiata traditio interuenient, & quid si in prima adsit generalis, vel specialis hypotheca pro eius obseruatione, & de creditore, quia habet meram personalem ex Chirographo, vel alia causa, & an soror creditrix fratri pro dote de paragio præferatur creditoribus anterioribus hypothecariis. Aliqua de fratre stipulante sibi dotem sororis restitui.

Speciale XXVII.

Donatarius ob causam matrimonij, an præferatur filio contra administratorem rerum fiscalium, & quando hæc donatio tanquam fraudulentam argui possit, & de aliquibus fisci privilegiis; an huic donationi proponantur, & debito primipilari.

Speciale XXVIII.

Pactum, l. commissoria, an in ea prout in pignore, & feudo reiciatur; & quando per verba directa, quando per obliqua censeatur adiectum, sitque opus sententia, vel minimè. Et de eo, quod fauore descendentium, eorumque fauore adiectum sit in casu alienationis, vel delicti, an reiciatur tanquam penale ad regni Capitula, vel inductuum delictorum, & de pacto commorandi in certo loco, an donationem resoluat.

Speciale

Speciale XXIX.

Euidio an in ea præstetur; tam si incipiat à traditione, quam si à promissione, & an si res donante inveniantur hypothecæ affectæ donantis hæredes teneatur luere, vel donatarius l. si res obligata 60. ff. de legat. 1. quid autem sit euidio non immineat, sed speret tam ex domino, quam ex hypotheca.

Speciale XXX.

In eius iudicio, an veniant fructus, prout in dote, tam si implemento, quam si pro euictione agatur, & quid si donata fuerit pecunia, & ad quam rationem debeantur interesse pluraque ad intellectum ritus, 189. & de interesse à principio conuento, quando debeatur: item de nouissima reformatione censum ad quinque.

Speciale XXXI.

Contractus est nominatus, & de speciali nomine nuncupatur remissiæ ad discursum primum p. tract. part. viric. & ad speciale 7. aliquibus addi de correspiciuitate dotis, ac donationis circa penitentiam: an nempe possit retineri donation ob non traditam dotem, vel è contra.

Speciale XXXII.

Via executiva competit ne hinc donationi in capitulis matrimonialibus insertæ notario ad conseruandum datis, & quid de cæteris pactis executiuis de non opponendo, & ad discursum. An possint hæredes astringi ad capitula in publicam scripturam redigenda, & de donatione promissiæ, an possit promittens cogi scripturam conficerere.

Speciale XXXIII.

Onus in hac donatione adiectum an infra legitimam filij sustineatur, si donatio longè superest legitimæ summam, & de poena in casu detractionis caducitatis à tota donatione, vel à bonis hæreditarijs, & quando fructus in sortem imputentur, vel censeatur quis ex acceptatione consensisse oneri tacite, vel expresse.

Speciale XXXIV.

Donatio hæc an possit alienari in præindicium dotis, vel vxoris, & an ex quod mulier alienationi huiusmodi consentit dicatur læsa, & quale tempus attendatur alienationis, an dotis restitutionis, & quid si in tota dote lædatur, sed in

parte tantum. Item aliqua de permutatione si corpus permutatum euincatur.

Speciale XXXV.

Confundatur ne hæc donatio, matrimonio ad usum Regni contracto, si filii vocati sint & an subiaceat statuto de lucro dotis, & quomodo in dubio censeatur contractum, matrimonium in Regno Sicilæ, & de more magnatum, quiq; sint magnates.

Speciale XXXVI.

Donatio hæc facta pro filiis ex matrimonio, an compræhendat, tam filios prioris, quam vltioris matrimonij, quid si processerit in secundis nuptijs, & de ea, quæ fit per parentem filiis proprijs nascituris.

Speciale XXXVII.

Donationis huius emolumentum, an transmittatur per filios, & subsequentes donatarios ante agnitos in hæredes suos, vel extraneos, vel potius accrescat condonatario, vel redat ad donantis hæredes.

Speciale XXXVIII.

Trebellianica an detrahatur ex hac donatione, vel alijs translationibus inter viuos, si esset facta in vltimis, & an possit prohiberi filiis primi gradus, & alia de Trebellianica remissiæ, & an facta donatio in graui infirmitate censeatur in fraudem Trebellianicæ, & falcidiæ ad leg. seya 42. S. fin. de donat. int. vir. & vxor.

Speciale XXXIX.

Donatio hæc, an præscribatur hodie in Regno, vbi præscriptiones paruifaciuntur, & in attentis substitutionibus in præjudicium vocatorum tot requirantur præscriptions, quot personæ. Et an legitima parentis detrahatur de summa nostro donatario reseruata multa de præscriptione, an probetur per scripturas, & quales debeat esse testes.

Speciale XL.

Reseruata in donationibus, an vadant ad donatarium, vel hæredem, si donans ad sui fauorem reseruationem conscribat, nec disponat: vel in casu conuerso de summa concessa donatario ad disponendum si intellectus doceat, & de donatione facta de summis à filiabus renunciatis, an venire possint extincto donatario, & alijs fratribus masculis.

Allegationum Argumenta.

ARGUMENTVM I.

F Eudorum resutatione à patre facta filio primogenito uxorem ducenti pro se , suisque heredibus & successoribus de suo corpore legitime descendantibus . Reservato usufructu , & adiecto constituto nomine eiusdem filii , eiusque heredium & successorum . Ita quod non intelligatur data noua forma , sed censeantur feuda refutata iuxta formam priuilegiorum & vinculorum , relatione ad eadem priuilegia , & vincula plures in executiis repetita . An p̄m mortuo deinde Resutatio reliq̄is tantum duabus fœminis , eisque heredibus institutis eosque videri possit resoluta refutatio ex vi eiulmodi clausularum quasi ad masculos tantum successionem restringentium , ut licet refutanti feuda pleno iure in masculum secundogenitum transferre absque incursu spoliij priuilegiati .

ARGUMENTVM II.

V Trum venditio bonorum feudalium minoris non adhibitis solemnitatibus à Iure requisitis , sit ipso Iure nulla , & in quibus casibus ope restitutionis in integrum veniat retractanda . Solemnia an p̄sumantur interueniente ex enuntiatione decreti in venditione facta , & credatur notario super ipsis testimonium profecti ; An verò aliunde probanda sint . Tutor constitutus sub conditione conficiendi inventarium , si illud non conficiat , an gesta per eum valeant ; & an possit auctorare pupillum per procuratorem habentem generale mandatum . Debitum quando dicatur urgere . Excusio quomodo sit facienda , & in subsidium deueniri possit ad distractionem bonorum stabilium minoris pro exsoluendo are alieno . Minor aduersus possessorem rei suæ mala alienata , utrum possit alternatiæ petere , vel ut sibi restituatur res , vel ut suppleatur iustum pretium , cum suppletio pretij sit remedium personale , & non datur contra tertium possessorem . In probando valore rei , an sit pernecesse eitandus possessor , vel latus sit , ut citetur primus emptor , qui tenetur de cunctione .

